második látás

nr. 16 ✪ 1999.
mis'zine

Második Látás magazin

tizenhatodik szám, készült 1999-ben
szerkesztés, miegyéb: mis és tbr

cím:
Rácz Mihály, Budapest 1172, XIII. u. 35., Hungary
tel: 36/1/257-5382, fax: 36/1/258-0075

Sziasztok,

Jó régen találkoztunk utoljára, pontosan tudom, két éve. Ekkora szünet még nem telt el két Látás között, és most leszámolok mindenféle illúzióval, megtörténhet, hogy ez az utolsó szám. De az is lehet, hogy nem! Ez azt jelenti, hogy amikor ezeket a sorokat írom, nem tervezek semmit ez ügyben. Még pontosabban fogalmazva, lakozik még bennem néhány nagy mélységben megiszaposodott, megíratlan téma, de nem tudom, hogy felszínre kerülnek-e belátható időn belül. Túl sok minden változott meg az életemben gyökeresen az elmúlt években, de legfőképpen egy valami, az idő teljesen megbolondult. Percnyi békém sincs tőle, küzdelmünk egyelőre kilátástalan. Aztán cserbenhagyott még az egyébként kifogyhatatlannak hitt lelkesedés is, még akkor is el-elapadt, amikor pedig új források törtek fel. Ez kilencvennyolc őszén köszöntött reám, meg is környékeztem tbr barátomat egy lassú, de határozott start reményében, ezév januárjában pedig belekezdtünk az első cikkekbe és forrásanyagok felhalmozásába. Aztán hosszabb-rövidebb szünetekkel ugyan, de szeptember közepére összeállt a teljes kép. Elárulhatom, hogy most először fordult elő, hogy a Tátongó Füst sztorija nem az elején, hanem a legvégén született meg.

Back to the roots? – kérdezte több barátom is, amikor körvonalazódtak a témák. Nem, nincs semmi visszafordulás vagy megbújás jól ismert szegletekben, minden régi dolog, olyanok, mint a Coil, Clock Dva, Vidna Obmana és On-U Sound, aktuális és a saját területükön utolérhetetlen zenék. Remélem, hogy ezekről az előadókról, illetve kollektívákról most tovább sikerült tágítani az eddig kialakított képet. Viszont azt kell mondjam, hogy a Látás mindig is el volt maradva egy kicsit pillanatnyi zenei ízlésemtől, ami a megjelenésekhez képest túlontúl gyorsan szárnyalt folyamatosan új területek felé. Az is szempont volt még, hogy addig nem kezdtem egy-egy új terület pontosabb feltérképezésébe, amíg úgy nem gondoltam, hogy arra megfelelő rálátásom nem nyílt. Ez így persze enyhén szólva öntelten hangzik, inkább arról volt szó mindig is, hogy amikor a mozaikok még csak kezdtek valamiféle halovány összképet sugalmazni, belecsaptam a levesbe. Később persze minden elhamarkodottnak tűnt visszanézve. De egy-két kivételtől eltekintve sohasem bántam meg semmit és mindvégig roppant jól szórakoztam! Jaj, de rosszul hangzik ez a múlt idő, hisz' nincs még lezárva semmi! Például nem sok szó esik még itt az afrocuban és a nyugat-afrikai zenékről, pedig mostanában ezek nagyon meg tudnak nyugtatni.

És végül hadd köszönjem meg minden kedves olvasómnak a részvételét, akik velem tartottak eddig ezen az utazáson a különböző zenék útvesztőiben, függetlenül attól, hogy a kezdetek óta itt voltak vagy csak később kapcsolódtak be. Fontos volt és folyamatos erővel látott el ez a támogatás, még akkor is, ha nem nyilvánult meg szóbeli és leveleken keresztüli észrevételekben. És köszönöm társszerzőim lelkes és odaadó munkáit is, egyedül biztosan nem ment volna messzire a szekér. És legfőképpen hálás vagyok töretlen fáradozásáért tbr barátomnak, aki fordít, szerkeszt, tördel és kiad, ért a komputerhez, két rossz verzió mellé talál egy harmadik használhatót, és aki nélkül már valójában régóta nem jelenne meg a Látás. Üdvözöl Mindenkit és a továbbiakhoz jó szórakozást kíván: mis. Kelt: 1999 szeptember nyolcadikán.

Jakob Streit

A szöcske és a hernyó

Egy nyári reggelen egy paraszt ment ki kaszájával a rétre. A füvet és a többi növényt ezernyi cseppel vonta be a harmat. Menet közben látta a paraszt, amint ragyogó színekben szikráztak fel, mintha a csillagos ég hullott volna le éjszaka a fűre. A paraszt megélesítette kaszáját és szépen beballagott az üde zöldbe. Éppen akkor kelt fel a Nap és nemsokára eltűnt a harmatcsillogás. Akkor a paraszt így szólt magában elégedetten: „Ma jó szénánk lesz: a Nap melege gyorsan megszárítja majd." Ezen a réten különösen sok szöcske volt. A kasza csapásai elől csapatokban menekültek szanaszéjjel. Amikor azután a paraszt a késő reggeli órákban vasvillájával boglyába rakta a füvet, megint izgatott ugrándozásba kezdtek. Valóságos menekülés volt, amikor egy nagy, hosszúlábú díszpéldány egy kerítésen keresztül átszökkent a rét egy másik részére. Még néhány ugrás, és már fent is ült egy bokor tetején. Itt végre nyugalomra lelt. A napsugarak melegítették a szöcske zöld hátát; nemsokára olyan jó kedve kerekedett, hogy hosszú hátsó lábával elkezdett vakarózni, és azok: „cirip-cirip" – simítottak végig remegve a zöld szárnyacskákon. A szöcske boldogan foglalatoskodott nyári koncertjével, így azután nem vette észre, hogy egy hernyó mászott ugyanazon a levélen, amelyen ő ült. Rövid, csonkaszerű lábacskáival igen lassan mozgott. Hirtelen abbamaradt a ciripelés. A szöcske megpillantotta a különös vendéget, és szinte bosszúsan jegyezte meg:

– Miféle teremtmény jön itt? Ezek az igazi lábaid vagy azokat lecsippentette egy madár?

Azt persze nem szerette a hernyó, ha valaki a lábacskáit csúfolja, ezért hát azt suttogta:

– Elég jók az én lábaim: a legkeskenyebb fűszálon is fel tudok mászni velük.

A szöcske így hivalkodott:

– Nézd csak az én óriási lábaimat: hosszabbak, mint a te egész tested.

Erőteljesen kinyújtotta egyik hátsó lábát, és megjegyezte:

– Nem is kellene szóba állnom veled, te nyomorult falábú!

A kis hernyó csendben elkezdte a levél szélét rágcsálni, és hallgatott. A szöcske azonban nem hagyta nyugton, és büszkén így szólt:

– A napsugár azt kiáltja, hogy nekem van a leghosszabb lábam a rét valamennyi állata közt; ezért adok neki ilyen gyönyörű koncertet. Biztos, hogy csak én miattam süt ma ilyen jó melegen a Nap!

A kis hernyó tovább eszegetett és hallgatott. Nem akarta elárulni a szöcskének, mit énekelt neki vékony bőrén keresztül a Nap: úgysem hitte volna el.

– Unalmas a társaságod – mondta a szöcske, és kinyújtotta lábait. Majd maga alá húzta őket, felpattant és nagy ívben szökkent a távolba.

A kis hernyó feltekintett a napsugárhoz. Hogy mit énekelt neki? Ezt vette ki csöndesen a Nap hangjából: „Szárnyakat kapsz majd! Szárnyakat kapsz majd!" Az ének álomba ringatta, és azt álmodta, hogy vékony bőre egészen megkeményedett. Látta, amint tündérek tartják őt kezükben, és pompás, színes szárnyakat szőnek neki. Az ő segítségükkel hamarosan a levegőbe emelkedett és színes pillangóként repült egy napsütötte, virágos rét fölé. Ez volt az az álom, amelyet a hernyó azon a zöld levélen hallott a napsugártól.

(A mese Jakob Streit Állattörténetek című kötetéből származik, fordította Gángóné Szabó Klára.)

A Vidna Obmana-képek

A belga **Vidna Obmaná**ról, Dirk Serries egyszemélyes projektjéről történt már némi megemlékezés a Látás hasábjain néhány egekig magasztaló lemezrecenzió és egy interjú formájában. Hogy most miért az ismétlés, annak oka a következő: egészen bizonyosan nem ismerek semmi, akár csak közel ennyire szédítően csodálatos muzsikát az ambientberkeken belül (ám meglehet azokon kívül sem). Pedig higgyétek el, igen bőszen és kitartóan kutattam hosszú éveken át pótlékért a Vidna Obmana-lemezek megjelenése közötti űrt kitöltendő – mindhiába. Nyomába se senki. Aztán megpihentem az ügyben, jöttek egyéb szerelmek, egyéb nyavalyák, de minduntalan rá kellett ébrednem – mint ahogy mostanában újfent –, hogy Vidna Obmana zenéjénél nincs számomra sok otthonosabb hely ezen a lakhatatlan világon. A dolog tanulmányozását korántsem nevezném egyébként kimerítőnek, mert itt is úgy járok el, mint néhány év óta egyéb kedvencekkel, azaz nem hallgatom agyon őket. Ezért valójában folyton új „helyeken" lep meg a szabadság mámora, még az általam leginkább favorizált album, az *Ending Mirage* – melyet ellenben zsigerig nyúztam – is meglep időről időre új látomásokkal.

Igyekezetemben persze összegyűjtöttem valamennyi fellelhető lemezét kompakt diszk-verzióban egészen a '98-ban megjelentetett *Crossing the Trail*ig bezáróan. Most, hogy ezt a bevezetőt írom, jön a hír, mely szerint piacon két újabb igazgyöngy, a *Landscape In Obscurity* és az Asmus Tietchensszel közös *Motives For Recycling*. De senki ne aggódjon szellemi épségemért, mely e hiány következtében felléphet, nem marad ez sokáig így.

Pont azt kerülgetem ilyen nyomorultul, ami a lényeg lenne, mit látok ebben a zenében zseniálisat, egyedülállót, utolérhetetlent? Mert sokan nyúztak már kérdésnek álcázott váddal, *mi ebben a jó?* Eszemben sincs hibbantnak nézni ezért senkit, nyilván az emberiség számottevő része csak valami lassú, kilátástalan úszkálást hall, amiben nem történik semmi. Nos, kimondom végre a „lényeget", amikor Vidna Obmanát hallgatok: **szabad vagyok.**

Vagyis, végre arra az órára megpihenhetek, nem akarok semmit a világtól és az se igen akar tőlem semmit. Ez sok egyéb jó muzsika hatása alatt megesik velem, de itt oly közel az otthon, oly közel a csend, hogy a fájdalom is édes amiért mégse jön el végül is sohasem a megváltás. Az eddigi életműben bőséges az isteni szikra, de két helyen felejtem el magam igazán, ezek a már említett Ending Mirage és a *The River Of Appearance*, mely lemezeket valóban egyedül készítette (ugyanis egyéb munkáin barátai közreműködnek, ahogyan az majd kiderül a későbbiekből). Ha tovább akarom szűkíteni a kört – márpedig ha ennyire belemerültem, miért is ne –, akkor megnevezem a számomra abszolút gyönyörűséget, mégpedig ez az Ending Mirage-ról a Mellow At Heart (vocal reprise), valamint a The River Of Appearance-ről az A Scenic Fall.

Vidna Obmana zenéje mindenekelőtt tiszta és csendes, néha percek telnek el, mire egyáltalán hallani valamit, aztán megint csak percek telnek el, mire a hallgató fölfedezi a dallamokat a végtelenné nyújtott hanghullámok között – és ez a nyugalom akkor is törhetetlen marad, ha ütősök színesítik a képet. Ez olyan varázs, amiért érdemes a türelmeseknek és a türelmetleneknek is belekóstolni.

De mielőtt túlzottan elszállna az agyam, abbahagyom a dagályt, a következőkben a *hálóról* csent interjúkból közlünk részleteket, melyeket kkk és tbr magyarított. (mis)

„Autodidakta zenész vagyok, úgy a 12. születésnapom táján kerültem komolyabb kapcsolatba a zenével. Gyermekként elbűvöltek a filmzenék, talán ennek lett köszönhető az instrumentális muzsikák iránti egyre növekvő érdeklődésem. A szüleimtől kaptam egy Korg MS20-as szintetizátort, mellyel többféle hangszínt és stílust kipróbálhattam. De ez az analóg hangszer csak egyszerű és nyers hangzásokat tudott produkálni, így messze voltam még attól a tapasztalattól, amivel létre tudtam volna hozni saját atmoszférikus zenémet. Ezért a noise-tól a popig keresztülmentem mindenen, de

sosem voltam elégedett az eredménnyel. Ez egészen '87-ig tartott, amikor is megvásároltam az első digitális berendezésemet, amellyel megalapoztam azt a hanggyűjteményt, mely jóval finomabb és lágyabb volt, mint korábban. Ez a felfedezés a komponálás új szakaszát jelentette, amelyben máig zenélek. Idővel lassan kialakult az a tempó, amiben dolgozni szeretek. Nagyon élvezem a stúdiómat betöltő csendet és a nyugalmat, amikor lemezt készítek vagy ötleteket rögzítek valamilyen projekthez. Ha a természetet járom, az határozottan segít összpontosítani. A nyugalom, a csend és a minimalizmus kulcsszavak mind a külső, mind a belső életemben."

„Gyermekként a volt Jugoszlávia nyelveivel ismerkedtem, hatást gyakoroltak rám bizonyos kulturális szokások, így el is határoztam vagy tizenöt évvel ezelőtt, hogy a horvát Vidna Obmana (optikai csalódás) álnevet használom ezentúl, mely többé-kevésbé megragadta azt a spirituális értéket, amit a zenémmel meg akartam tapasztalni. Ugyan az évek során a név mögött rejlő eszme változott, de a név még is maradt. Ez a kifejezés megadta azt a szabadságot, hogy a zene kerüljön az első helyre, nem pedig a filozófia és a személyem. Ez egy olyan álca, mely lehetővé teszi a természetes fejlődést anélkül, hogy meg kellene alkudnom a mindenkori gondolatiságot illetően."

„A *Memories Compiled* egy visszatekintő dupla CD, az első két kazettaalbumomat tartalmazza, ezek eleinte a saját kiadómnál jelentek meg, az első atmoszférikus felvételeim készítése idején. A *Monument Of Empty Colors* egy közös ténykedés PBK-jel, ezt még '88-ban csináltuk, és komoly kihívást jelentett elkészíteni, mert mindketten különböző stílust képviseltünk. Végül is ez adta a lökést, hogy ebben a hangulatban csináljam tovább, amely egy évvel később a *Gathering In Frozen Beauty* album képében realizálódott. Ez a munka évekre meghatározta az alapállást. A forma az egész terv szempontjából meglehetősen jellemző zeneszerzési módszeremre. A darab egy szerkesztett ötletből kiindulva önmagát építi fel a hangszerek és a zenész közötti spontán játék hajtóerejéből. Hatással van rám a természet, más zenék, sőt még korábbi munkáim is, bizonyos távolságból könnyebben átlátom, mit csináltam jól vagy rosszul. Az inspirációk ugye különböző forrásból származnak, ha valami jól működik, az egy természetes eredmény, nem lehet és nem is érdemes erőltetni. Igyekszem semmilyen filozófiát nem erőltetni a zene mögé, hiszem, hogy nem szabad a hallgatót különböző rafinált elképzelések megélésére kényszeríteni. Ez egy utolsó dolog lenne, előnyben részesítem azt az eleve adott és hatékony módszert, hogy folyton változó hangokkal és az ezt kiegészítő fotókkal kommunikálok az emberekkel."

„Sajnálatos módon nincs sok időm, hogy elmerüljek a mitológiai témákban vagy beutazva a világot inspirációkat gyűjtsek. Az, hogy minden szabad pillanatomat a zenének szentelem egy szertartás is számomra, mert az alkotási folyamat mindig egy másik dimenzióba emel. Gyakran olyan pillanatoktól kapok ihletet, amikor távol vagyok a stúdiótól, és ilyenkor meg kell azt ragadni. Amikor például Arizonában megmutatták nekem a sonorai sivatagot, az egy ilyen pillanat volt. Még ma is ápolom ezt az emléket és felhasználok belőle ötleteket, mert a sivatag nyugalma és békéje nagyon motiváló."

„A zene számomra jóval több, mint hobbi, így minden pillanatot kihasználok. Néha nagyon megerőltető tud lenni munka után stúdióba menni. Belgiumban igen nehéz független művészként dolgozni, mert a kötelezettségek és azok társadalmi légköre többet követel, mint amennyi jövedelmet zenészként kereshetsz. Néhány éve Martine, a feleségem segített egy félidős állást kerítenem, napközben hivatalnokként dolgozom, de legalább zenészként szabad vagyok, és ez elengedhetetlen számomra, hogy kreativitásomat maradéktalanul felszínre hozhassam."

„A *The Spiritual Bonding*ból indult ki a Steve Roachcsal való barátság. Ez volt az első alkalom, hogy együtt dolgoztam valakivel stúdióban, és ennek nagyon örülök, mert Steve és én közeli barátok lettünk. Mind ez a lemez, mind a *The Well Of Souls* igazi megerősítése annak, ami a zeneiséget és az életfelfogást tekintve közös bennünk. Mindkét munka elég teret és időt adott nekünk, hogy jobban megismerjük magunkat és hogy közösen megfeleljünk a kihívásoknak, felfedezve olyan árnyalatokat, melyeket szólóban aligha érhetnénk el. Steve-vel alig van szükségem szavakra, hogy leírjak valamit vagy terveket készítsek, leginkább hangokkal kommunikálunk és ez a zenei találkozás lehel igazán életet szerzeményeinkbe. A The Spiritual Bonding a közös érdeklődéseinket kutatta, a The Well Of Souls pedig ezt egy magasabb szintre emelte, amit azt hiszem szavakkal nem is próbálunk vagy tudunk megfogalmazni. '96-ban tovább ástunk és felvettük a *Cavern Of Siren*st, amelyet a második

valódi közös munkánknak tartunk. A legutóbbi koncertsorozatunk során használt berendezésekkel vettük fel a harmadik fejezetet, az *Ascending Of Shadows*t. Ez a projekt a legkifinomultabb és legmeghittebb zene, amit valaha is más zenésszel készítettem. Annyira összpontosítottunk, hogy alig használtunk utólagos vágásokat, úgy dolgoztunk, mintha színpadon adnánk elő. A The Spiritual Bonding egyébként egy fontos állomás volt. Ezen a lemezen az elektronikus részekkel szemben az akusztikus oldal került előtérbe. Lényeges, hogy minden lemez között legyen egyfajta természetes áramlás, és itt vált lehetővé, hogy tovább finomítsam a tiszta atmoszférikus hangulatok etnikai hatásokkal történő ötvözését. A cím arra utal, hogy nem számít a két ember közötti relatív távolság, ha fennáll közöttük a rokonlelkekre jellemző spirituális kapcsolat. Meghívtam ezért néhány olyan művészt, akiknek nagyon nagyra értékelem kitartását saját területeiken és olyan elemeket kértem tőlük, ami különösen vonz zenéjükben. Így például az olasz hangszobrász, Alio Die néhány harmonikus loopot hozott, míg az amerikai Robert Rich lélegzetelállító fuvolaszólókat adott. Steve Roach szakértelme tette lehetővé, hogy a stúdióban minden rész a helyére kerülhessen, vagyis nagyon kényelmesen tudtam dolgozni. Rendszerint Steve csak produceri teendőket lát el, de annyira inspirálta a zene, hogy zenészként is belépett a képbe."

„Sam Rosenthallal, a Projekt Records főnökével a Black Tape For A Blue Girl zenéjén keresztül ismerkedtem meg, amit '84-ben egy belga kazettaválogatáson hallottam először. Tetszett a zenekara, így abban a reményben, hogy zenéket tudunk csereberélni, felvettem vele a kapcsolatot. Egy évvel később levél útján elkezdtünk dolgozni a *Terrace Of Memories* albumon, aztán továbbra is tartottuk a kapcsolatot és barátságunk megszilárdult. Később Sam felvetette, hogy megjelentetné régebbi munkáimat is, mert nagyon bírta őket. A Memories Compiled a Vidna Obmana visszatekintő sorozatának első darabja, amely a Projekt Archive-nál jött ki. Ez akkor volt, amikor a Steve Roachcsal való első közös munkámat, a Well Of Soulst Sam finanszírozta. A Projekt exkluzív szerződést kötött valamennyi zenémre, ami nagy öröm, mert tudtam, hogy más kiadókkal szemben itt végre tisztességes otthonra találnak a lemezeim."

„Szeretek fényképezni, de ez elsősorban a zeneszerzéssel függ össze. Ebben is, akárcsak a komponálási technikámban, teljességgel autodidakta vagyok és meglehetősen ösztönszerűen csinálom. Már az elején is ez tűnt a legalkalmasabb formának, hogy képileg megjelenítsem a zenémet és hogy kiváltsak mindenfajta tematikus koncepciót vagy intellektuális sztorit, és nem utolsósorban remek bevezetés a lemezekhez. Az utóbbi időben a feleségem ebben is nagy segítségemre van, kiváló új technikákat hozott létre a fotózásban. Nagyon szeretem a képeit, és nemcsak azért, mert ő a feleségem, hanem van egy olyan kölcsönös elem a hozzáállásában, amelyre én is törekszem a magam eszközeivel. Amikor a Cavern Of Sirenst vettük fel Steve-vel, akkor találkoztunk Martine Körök és Műalkotások című sorozatának első darabjaival, aminek az lett a vége, hogy egyik képét felhasználtuk az albumhoz. Martine leginkább fekete-fehérben utazik és én pont ilyen hatásút kerestem a Crossing The Trailhez. A zene és a borító kivételes módon egészíti ki egymást, úgyhogy ez egy közös pálya kiindulópontja is lehet. Az, hogy Martine a lemezen is szerepelt, teljesen spontán ötlet volt. Miközben készült az új lemezem, a The Other World című válogatáshoz vettem fel egy dalt, az *Approaching The Glaze*-t, és úgy éreztem, jó volna éneket használni, mint további drámai elemet. Martine jelentkezett erre és az eredmény több mint kielégítő, ráadásul segítségemre volt a hangok elrendezésében is."

„A komponálás során nagy jelentősége van annak, hogy az ötletek már korábban megszülettek a fejemben, semmit nem jegyzetelek, és amint a stúdióba lépek, azonnal válogatni kezdem, melyik részhová kerül majd, mennyi ideig tart stb. Az alapszerkezet, vagyis az egészet tartó loopolások (hangvisszacsatolások) létrehozása követeli a legnagyobb ihletet, mert ezek a hangok – származzanak akusztikus vagy elektronikus hangszerektől – végigkísérik az anyag egészét. Ezt a sajátos módot azért is tartom fenn és próbálom minduntalan új oldalait feltárni, hogy az albumok közötti folytonosság átható és átélhető legyen. Majdnem olyan, mint folytatások sorozata, de minden alkalommal kihangsúlyozok egy különleges ötletet, amely eltér az addigiaktól. A fő hangszerem persze még mindig a billentyűsök, melyeken sohasem használom a gyári beállításokat, de az évek során rengeteg akusztikus hangszerre is szert tettem. Azonban ezek használatát erős kontroll alatt tartom. A különleges ötleteket a magjukig lehámozom és óvatosan építem fel újra, így kompozíciós készségem csak általam felismerhető módon fejlődik és érlelődik. Talán emiatt a folytonosságra való törekvés miatt

van, hogy néha nehezemre esik, hogy új atmoszférákat találjak, amikor csak egyetlen dalon dolgozom valamelyik válogatás CD-hez. Ilyen esetben az ember kénytelen néhány percbe belesűríteni mindent úgy, hogy az jellemző legyen rá. Sokkal jobban szeretek egy egész lemezt felvenni, ahol az egész történet elmondásra kerül.

Az utolsó simítások mindig egyfajta transzállapotban történnek, amit elsősorban a hangok szépsége vált ki. A valódi motiváló erő szavakkal leírhatatlan valami. Mivel a zenémet 'atmoszférikusként' szeretem definiálni, ez visszahat rám és segít a művészi szabadság megőrzésében. Folyamatos késztetést érzek, hogy újra és újra finomítsam azokat a repetitív dalciklusokat, amelyek mindmáig a legfontosabb forrásaim. Mielőtt nekilátok egy új albumnak, szükségem van a globális szerkezetre, és a címre is, ami befolyásolja a történéseket a felvétel ideje alatt. Bár előnyben részesítem, ha csendes és nyugodt körülmények között dolgozhatok, szeretem, ha munka közben van rajtam egy kis nyomás."

„A Crossing The Trail eltér az előző lemeztől, a The River Of Appearance-től, de azért szoros a kapcsolat köztük. A The River... annak az összefoglalása, hogy milyen messze jutottam az elmúlt tíz évben. Hatalmas belső késztetést éreztem, hogy visszatérjek a meghitt, nagyon finom, minimál megközelítéshez. Amint elkészült, megéreztem egy apró változást. Anélkül léphettem új területre, hogy elvesztettem volna bármit, amit a zenéim eddig is képviseltek. A Crossing The Trailben megjelenik az előbb jelzett finom hullámszerkezet, és egy hevesebb, komplexebb harmónia és ritmusvilág. Személyesen tapasztaltam a lemez előtt, milyen az, ha valaki keresztúthoz érkezik és választania kell, vagy a jól ismert területen marad, vagy fejest ugrik az ismeretlenbe. Szerencsére úgy éreztem, itt a kellő pillanat, hogy új területre lépjek, mindazzal a tapasztalattal, amit eddig gyűjtöttem. Talán a legtöbb hallgató nem látja és hallja azonnal a különbséget, de biztos vagyok benne, hogy idővel minden világossá válik."

„A víz nagyon érdekes számomra, mind a fotózás, mind a zeneszerzés terén szeretek vele dolgozni. A víz lehet nagyon élénk és drámai, de ugyanakkor nagyon csendes és hideg is. Tetszik az ötlet, hogy egyetlen elemmel különböző hangulatokat alakíthatok ki, és a víz talán a legjobb példa, részévé vált a Vidna Obmana-koncepciónak, ahol képzelet és valóság összemosódik. A munkáimban ez az egyik legszínesebb és leghasznosabb hang, remélhetőleg minden alkalommal sikerül új hatásfokkal fókuszba hozni. Sok időt és energiát fektetek abba, hogy felvegyem azokat a hanggyűjteményeket, amiket a lemezeimhez használok."

„Az évek során mindenféle embert megismertem, tizenhat és hatvan év közöttieket, egészen különböző egyéniségeket, akiket egyformán izgatott ez a különös atmoszféra. Öt évvel ezelőtt történt, hogy interjút adtam a belga nemzeti rádióban egy eléggé sablonos műsorban. Azonban a riporter nagyszerű munkát végzett, érdekes kérdéseket tett fel, és olyan hallgatóknak is be tudta mutatni a zenémet, akik azelőtt valószínűleg csak sanzont vagy vidám popzenét hallgattak. A műsorra való reagálás meglepett, sokan jelentkeztek, akik mindig is hasonló zenéket kerestek, persze nem tudták honnan is szerezzék be. Ez is igazolta, hogy nem szabad minősíteni az embereket, nem feltételezheted, hogy ez egy nagyon underground és intellektuális muzsika, és hogy csak a kiművelt elmék számára befogadható."

Vidna Obmana-albumok (eltekintünk a válogatásokon való részvételek és más művészek albumain való rövid közreműködések felsorolásaitól – mivel igen hosszú lenne ez a lista, de akit komolyan érdekel, utánanézhet a neten):

Monument Of Empty Colours (with PBK), MC 1989, Decade Collection, Belgium
Gathering In Frozen Beauty, MC 1989, Decade Collection (Ez a két kazettaalbum dupla CD-n jött ki Memories Compiled 1 címmel az amerikai Projektnél 1994-ben.)
Near The Flogging Landscape, MC 1990, VioletGlassOracle Tapes, USA
Refined On Gentle Clouds, MC 1991, Direction Music, UK
Revealed By Composed Nature, LP 1990 Decade Collection, CD 1994 Hic Sunt Leones, Italy
Passage In Beauty, CD 1991, Decade Collection, Belgium,
Shadowing In Sorrow, CD 1992, Decade Collection,
Ending Mirage, CD 1993, ND, USA (A két Decade-os, és ez az ND-s album *The Trilogy* címmel egy 3

CD-s boxban is megjelent a Projekt archív sorozatában, nagy előnye, hogy beszerezhető, ellentétben az eredeti kiadásokkal.)
Terrace Of Memories (with Sam Rosenthal), CD 1992, Projekt, USA
Soundtrack Voor Het Aquarium – Music For Exhibiting Water With Contents (közös projekt a szintén belga Hybrydsszel), CD 1993, Zoo Antwerpen, Belgium
Echoing Delight, CD 1993, Extreme, Australia
Still Fragments (live), CD 1994, ND
Parallel Flaming (with Djen Ajakan Shean), CD 1994, Multimood Records, Sweden
The Spiritual Bonding, CD 1994, Extreme
Untitled Collaboration (with Asmus Tietchens), CD 1995, Syrenia, Italy
The Transcending Quest, 3" CD 1995, Amplexus, Italy (Ez a 20 perces mini formátumú, fotókkal megjelent CD a Projektnél is kijött, mely változat tartalmazza az Amplexus-sorozatból Steve Roach és Thom Brennan felvételeit is.)
Well Of Souls (with Steve Roach), CD 1995, Projekt
The River Of Appearance, CD 1996, Projekt
Twilight Of Perception (válogatásokon megjelent és kiadatlan felvételek gyűjteménye), CD 1997, Projekt
Cavern Of Sirens (with Steve Roach), CD 1997, Projekt
Crossing The Trail, CD 1998, Projekt
Landscape In Obscurity (with Capriolo Trifoglio & Diego Borotti), 1999, Hypnos
Motives For Recycling (with Asmus Tietchens), 1999, Soleilmoon

(Ebben a forrásban még nem volt feltüntetve a Steve Roachcsal közös harmadik munka, az Ascending Of Shadows. A jövőben várhatók olyan megjelenések, melyek vagy még munka alatt vagy már csak megjelenés előtt állnak, ilyenek az Alio Die-jal, Jeff Pearce-szel, és a Chris & Coseyval közös projektek, valamint a Projektnél a Memories Compiled második része.)

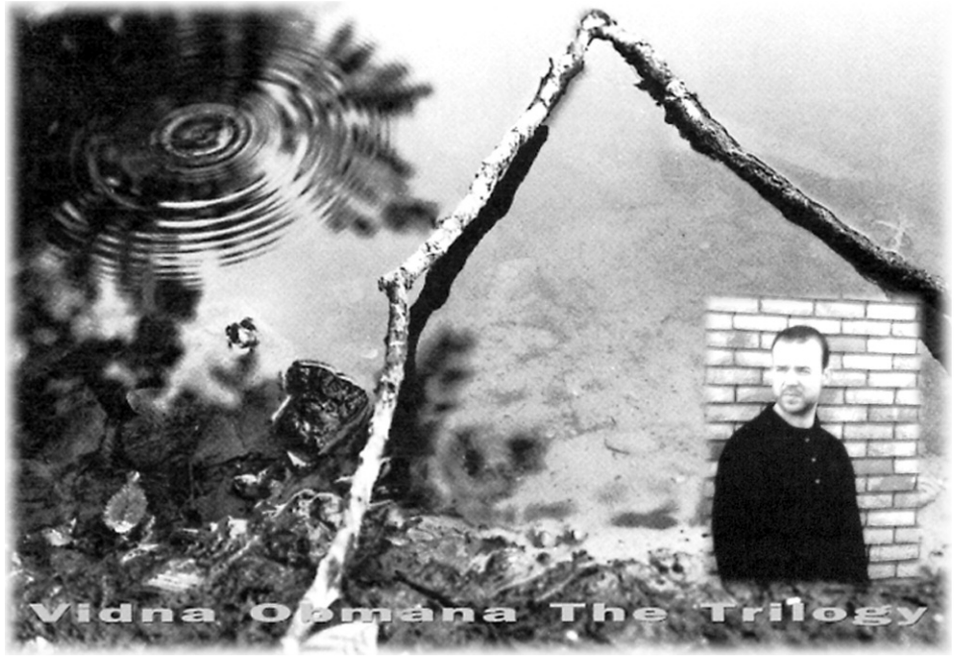

The Church –
Veterán Olds Mobile

Ahogy lassan aszalódik az ember, úgy áhítozik köszvényes lelke egyre kétségbeesettebben az erősebb szérumért. Mindenesetre szépen, alattomosan megkattan, aztán előbb-utóbb nekiáll hívőt játszani. Majd, mikor már ez a tréfa is lecsengett... na, akkortájt jön jól egy Church-lemez. Nyomorúságos a vágy, hogy újra függő légy.

Gyors kvíz *Steve Kilbey*vel (45), a Church basszusgitárosával, szövegíró-énekesével.

– Utolsó bunyód: Régen történt, drogok miatt.
– Rendőrségi affér: Úgyszintén.
– Punk: Idióta kifejezés az arcon, mint annak a Green Dayes pofának.
– Rock & roll: Fáradt, öreg, fogatlan tigris, mint a jazz és a country. Kulturálisan teljesen irreleváns.
– Melyik AC/DC-számot dolgoznád fel (cover): Szemfedővel takarnám le (cover) őket.
– Rolling Stones: Valaha szerettem ezeket a fickókat, ezért ma nagy szomorúsággal tölt el, ha rájuk nézek. Hogy végezhették így a Keith-félék? Kábítószer? Dehogy! Pia és cigi!
– Fétised: Gyönyörű női hátsó felek.
– Zsebed tartalma: Használt buszjegyek, némi marihuána.
– Gyermekeid neve: Elektra June (Elli), Anna Miranda (Minna).
– Vasárnap délutáni kedvenc időtöltésed: Jó zenére beszakítani.
– Nem tolerálod: Húsevés, dohány, szappanoperák.
– Rengeteg pénzt fizetnél, hogy lásd: Öt gramm kokszot és fél kiló füvet egyben.
– Bűneid: Drogok, hitetlenség, önsajnálat.
– Céljaid: Az előzőek felszámolása.
– Újévi fogadalom: Rég elszállt.
– Nyelvtudás: Svéd, latin, angol.
– Könyv, amely mindenkinek meg kéne legyen: Bhagavad Gita, Újszövetség.
– Biblia: Az Ószövetség számomra használhatatlan, bár dalszöveget nyúlni príma forrás. Az Új Testamentum, különösen Máté, Márk, Lukács és János könyvei az életviteled irányvonalai lehetnek. Használati utasítások önmagunk tökéletesítésére.
– Vallásod: Hindu, buddhista, szabadon gondolkodó.
– Előző életeid: Egy regressziós hipnózis során kiderült, hogy a múlt században szikh emberként éltem, gyűlöltem a briteket és harcoltam ellenük. Egyszerűen lenyűgöző, hogy most angolnak születtem, így beigazolódott a régi axióma: mindig azzá válsz, amit utálsz.
– Lemez, amely mindenkinek meg kéne legyen: George Harrison – All Things Must Pass By (Mindennek múlnia kell).
– A Church meghatározó lemeze: Priest=Aura
– Mozi: Az ördög Miss Jonesban, Fanny és Alexander, Orpheus (Cocteau).
– Leggyakoribb álmod: Egy lány, akibe 11 éves koromban szerelmes voltam. Állandóan visszatér, ébredés után sem hagy nyugodni, egy egész napom rámegy mire lerázom magamról.
– Miként reinkarnálódnál: Úgy szeretnék visszajönni, hogy már utoljára vagyok itt.
– Hol kísértenél szellemként: A stúdiómban. Csatlakoznék a többiekhez, akik már egy ideje ott tanyáznak.
– A tavaly vásárolt legdrágább dolgod: Szégyellem, de a narkó.
– Az öregedés első jele: „Nem értem ezek itt miről énekelnek."
– Ki előtt hajolnál meg: Buddha, Krisna és egy baszom nagy késes ürge.
– A világnak több szüksége van: Olcsó ópiumra, szerelemre, toleranciára, álmokra.

– A világnak kevesebb szüksége van: Alkoholra és cigarettára.
– Megszállottságod: Hogy kitaláljam, mi is folyik itt, míg élek. Persze úgysem fogom, utána meg mit számít már.
– A legnagyobb tévedés veled kapcsolatban: Hogy tudom a válaszokat.

A Church 1980-ban alakult Ausztráliában. Kilbeyn kívül a két jelenleg is aktív őstag: *Marty-Willson Piper* (41) és *Peter Koppes* (44) gitárosok. A három alappillér mellett a dobos posztját eddig állandó szerepcserék jellemezték, úgy tűnik a mostani, *Tim Powles* személyében emberükre akadtak. Ajánlom templomukat a pszichedelikus gitárzene híveinek.

Interjúmontázs Steve Kilbeyvel.

– Nem fázol Svédországban?
– Angliában születtem, így még gyerekként hozzászoktam a hidegebb éghajlathoz. Két éve költöztem Stockholmba, a hétéves ikerlányaimmal élek együtt. Marty szintén áthelyezte a rezidenciáját, ő most Londonban él, gyakran meglátogat.
– A többiek?
– Pete és Tim Sydnyben maradtak, ezért az együttes lemezfelvételeit ott hozzuk össze. Bár elképzelhető, hogy a stúdiómat a jövőben átköltöztetem Stockholmba.
– Számos téves riadót fújtak már a Church feloszlásával kapcsolatban, mégsem történt meg.
– Igen, tavaly valóban szóba került, de a koncertjeink olyan jól sikerültek, hogy szégyen lett volna szétmennünk. Rájöttem, hiába keresnék új társakat, ezt a szintet senki mással nem lennék képes elérni. A kilépésemmel lelőnék egy lovat, de csak szamarat tudnék helyette venni. Együtt kell maradnunk, mert így sokkal jobbak vagyunk, mint külön valaha is lehetnénk.
– Hogy jöhetett egyáltalán szóba az együttes feloszlatása?
– Nem hittem már, hogy valakit is érdeklünk. Úgy gondoltam befejezem ezt a dolgot és egy más irányba indulok tovább. Aztán a fellépések során a közönség el volt ragadtatva, rengetegen odajöttek hozzánk, kérték, hogy ne váljunk szét. Még az anyám is megnézett és utána folyvást nógatott, tehát mégiscsak kell lenni életnek ebben az öreg csontban.
– Most mintha nagyobb érdeklődés mutatkozna irántatok, mint évekkel ezelőtt.
– A hullámvasút-effektus végigkíséri egy zenekar pályáját, állandó a fel-le mozgás. Sütkérezel a napon, egyszerre hirtelen beborul az ég, majd később a felhők is elmennek. Emlékszem, a '80-as évek elején mindenki a hátán fekve pörgött a padlón, úgy véltem vége, a breakdance betett nekünk. De aztán megint rákattantak a gitárokra és azóta is számos fellendülő és lecsengő periódusa volt a gitározós pszichedéliának. Tekints csak egy-két éves időszakot, mindig új dolgokkal rukkolnak elő. Lehet legközelebb a citera vagy teszem azt a lant üt be, nekünk megint annyi lesz, de egyszer biztosan újból felfedezik az elektromos gitárt.
– Ellentétben a jelenlegi bandákkal már közel húsz éve színen vagytok, mégis kísérletezőbb a zenétek, mint bármikor. Nem úgy, mint...
– A Rolling Stonesé például. Mi történt velük? Nem is ugyanazok az emberek, imposztorok. Amúgy nem baj, hogy ilyet is lehet látni. Rájuk mutatva kérhetem a környezetem, lőjenek le, ha hasonló történne velem. A Stonesban még mindig benne van ez az előre kalkulált, lázadó-, szexi- és veszélyes vagyok-attitűd. Csakhogy minél idősebb leszel, úgy válik mindinkább nevetségessé az egész. Remélem a Church elsősorban mindig a zenéről szólt, sosem akartam egy generáció szóvivője lenni. Egyetlen ambícióm, hogy furcsa, különös muzsikát produkáljak, bármilyet, csak hagyományosat, megszokottat ne. Szerencsére az együttes összes tagjában ez a késztetés él, nem szeretnénk sémasikereket gyártani. Talán emiatt tudunk majd hatvan évesen is hitelesek maradni.
– Ismersz tisztességben megöregedett zenészeket?
– Persze, például Leonard Cohent. Lemezről lemezre fejlődik, érik. Mindenki megöregszik... fiatal koromban én is lefikáztam a korosabb arcokat. Egyszer egy hangszerboltban éppen gitárt vásárolt egy 27 éves manus, én a 18-at se töltöttem be. Lehurrogtam: „Mit keresel itt ebben a korban, hiszen lassan már oszladozol?! Tedd le a gitárt és húzz el innen." Az ember elsírta magát, úgy a szívére vette, én meg csak könyörtelenül kínoztam. Tudod, serdülőkor, rock & roll, benne van a pakliban. De idővel aztán elveszíted az indulatosságod és bejön helyette némi bölcsesség, a felszedett élettapasztalat. Bizonyos kor után már nem a kocsikról, meg a csajokról, hanem az éveidnek megfelelő témákról illene énekelni. Ezt csinálja Cohen.

– A szövegeid fontos részét képezik a Church image-ének. Mennyiben különbözik a dalírás egyéb írói munkáidtól, felolvasó estjeidtől?
– A számszövegeket adott zenéhez igazítom, egyéb költeményeimnél verslábakban, ritmusban kell gondolkodnom, a prózámat meg csak leírom, ahogy jön. Ötmillió jelző egy mondatban, ez a fő problémám, tudom.
– Honnan meríted az ihletet az íráshoz?
– Grandiózus erőfeszítés betűkkel befolyást gyakorolnunk, hiszen kimondani is nehéz egy érzést, nem leírni. Természetesen nekem is megvoltak az istenített dalszerzőim, kezdeti próbálkozásaimra az éppen utoljára hallgatott favoritom nyomta rá bélyegét. Bolan, Bowie, Dylan, Bryan Ferry, New York Dolls, sorban ugráltam egyikről a másikra. De ezen rég túlléptem, manapság senkit sem tudok irigyelni. Thom Yorke (Radiohead) például nagyszerű szövegíró, azonban eszembe se jut, hogy másoljam. Ami a szépírói tényked̈esem inspirációját illeti, leginkább Homérosz műveiben és a hindu irodalomban keresgélek. Nagyon kedvelem az angliai írónőt, Angela Cartert, a francia szürrealistákat, Rimbaud-t, Baudelaire-t, Andre Bretont. Ihletet amúgy mindenhol találni, megesik néha, hogy a telefonkönyvet lapozgatva vagy a busz utasainak beszélgetésére figyelve akadok rá egy ötletre.
– Nehéz elhinni, hogy valaha számítógép programozóként dolgoztál. A beállítottságod alapján inkább egy elit angol egyetemet kijárt, irodalom szakos tanárt képzelnék el.
– Pedig nem jártam ilyen intézménybe, ráadásul a kedvenc költőimet nem oktatták az iskolában. Rengeteget olvastam, mindig megtaláltam a nekem való könyveket. A suli inkább elvette a kedvem, nekem senki ne írja elő, hogy értelmezzek vagy adjak elő egy verset. Elveszti az egész kuriozitását.
– Előfordult már, hogy félreértelmezték egy szövegedet?
– Ez nem így működik. Bárki bármit láthat a dalaimban, mindenki a neki szükségest találja meg. Nincsen jó vagy rossz interpretáció.
– Még akkor se, ha az eredeti szándék ellenkezőjét magyarázzák bele?
– Abban az esetben is tökéletesen érvényes és valódi a látásmód. Sok szerző háborog ilyenkor, elfeledkezvén a kiadással járó rizikóról. A létrehozott mű már nem csak az övék.
– Tervezel valaha teljes regényt?
– Nem bírnám türelemmel és a koncentrációs készségem sem megfelelő. Maradnak a dalok, meg a versek, kevesebb velük a munka. Bár nemrégiben megjelent egy *Ephemeron* című prózai művem. Végül is formája szerint kisregény – egy varázslóról és a kalandjairól szól –, a NorthSouthEastWest angol kiadó hozta ki a *Nineva* című darabommal egybe kötve.
– Milyennek ítéled legutóbbi lemezeteket, a Hologram of Baalt az előzőekhez képest?
– Folytatjuk az atmoszférikus, mondhatni ambient irányvonalat, bár ez nem szükségszerűen egy

passzív tér megteremtését jelenti. Ezáltal a dallamosabb énektémák mellett ugyanolyan súllyal szerepelnek a zajos, erőteljes részek is.

– Az új albummal együtt került kiadásra a Bastard Universe című bónusz CD. Hogy hoztátok össze ezt a végtelennek tűnő jam sessiont?

– Egyszerűen leültünk, elindítottunk egy kétórás DAT-kazettát és belefeledkeztünk a játékba. Kialakult egy furcsa vibrálás a stúdióban, mindenki ráállt a maga kis tripjére... Érdekes, azóta legalább tízszer visszahallgattam a felvételt, de egyszer sem tudtam kitalálni, mikor, milyen váltások jönnek. Már kezded elkapni a fonalat, de hirtelen teljesen más irányba indul el. Néhol durván disszonáns, máskor váratlanul eltűnik minden. Utólag kicsit bánt, de a felvétel előtt piszkosul beálltam, ezáltal a játékom kicsit nyomottra sikeredett. Úgy a vége felé azért felébredtem, hallani, hogy hirtelen összekapom magam, a gitárosok viszont végig kitettek magukért. Egy kritikában olvastam a jellemzést, miszerint a Pink Floyd kereszteződött a Ramonesszal.

– Nem is volt szándékotokban a megjelentetés?

– Szerinted mikor ülnénk neki egy nyolcvan perces szám megírásának? Az eredeti még húsz perccel hosszabb volt, gondoltuk, felhívjuk a Guinnest, hogy megcsináltuk a leghosszabb, 'egy darabba kötött' improvizációt. (nevetés) Egyébként óriási szerepe volt ebben Tim Powlesnek, a dobosunknak. A Spaceman becenévre hallgató figura már a Sometime Anywhere album keverése óta velünk van. Nagyon szeretjük, mindnyájan el akarjuk venni feleségül, de szerencsétlenségünkre szakállas. Nemcsak ütősként kapcsolódott be, mivel hangmérnöki képesítéséből adódóan zeneileg is együtt tudunk gondolkodni. Rendkívül sokat hozzátett a zenéinkhez az űrhangok, zajok, effektek terén. Például nincsenek billentyűs hangszerek a lemezen, a német terjesztők meg úgy reklámozták, hogy milyen modern lett a Church a szintik használatával.

– Többnyire jammelésen keresztül írjátok a dalaitok?

– Igen, nálunk mindenki játszik mindenen, az együttesben már nincsenek egók. Felkaphatjuk egymás hangszereit, ha Marty úgy akarja énekel, az adott pillanat kívánalma szerint történnek az események. Példának okáért az új lemezen mind a négyen basszusozunk. Gyakran a dal egy mágikus pillanat, amit legjobb fejlődés közben elkapni. Azt hiszem ez lenne a Church esszenciája. Aztán amint ráakadunk valamire, azonnal szólok, hogy álljunk le, ismételjük újra. Tulajdonképpen szerkesztőként is részt veszek az alkotásban, mivel leginkább nekem kell az alapra énekelni. A Bastard Universe-hez azért elég reménytelen lenne szöveget eszkábálni. (nevet)

– A gitárok gerjesztése mellett pár számban továbbra is megmutatkozik a Church populáris arca.

– Valójában nem vagyok oda ezért a popdologért. Ha egy nótánk slágeres mivoltát kezdik dicsérni, egyből azon vagyok, hogy többet ne tűzzük műsorra. Elismerem, a mai napig létezik egyfajta popbeütésünk, de úgy hiszem az instrumentális részekkel kellőképpen ellensúlyozzuk a nyálat.

– Támadásnak veszed, ha a pop műfajba sorolnak?

– Csak akkor lennének képesek inzultálni, ha ismernék a gyengéimet. A szép jelző például kifejezetten irritál, de ezt a pophülyeséget simán magam mögé hajítom. Tényleg van egy-két ilyen dalunk, például az Another Earth, amelyért egyáltalán nem rajongok. Az új lemezen a Great Machine-féle számok indítanak be. Egyébként némely rajongónknak komoly problémája van ezzel a tendenciával. Ők kizárólag csak a Church bizonyos fejezeteit kedvelik. Mintha azzal jönnének, hogy bárcsak mindig a She Loves You-t játszotta volna a Beatles. Ha így tettek volna, akkor ma csak egy Gary & The Pacemakersként emlékezne rájuk a világ. Állandóan túl kell nőjed a maradi közönséget, ergo senki se várjon tőlünk rövid, fülbemászó dalokat az első lemezek időszakából. Mellesleg az experimentális véna a kezdetektől fogva létezett az együttesben, nem hinném, hogy különösebben ugrálnánk a stílusok között. Ugyanazt a kristályt csiszoljuk folyamatosan.

– Nekem a Glow Worm az egyik kedvencem az új albumról. Kiről szól ez a sodró, szerelmes dal?

– Biztos banálisan hangzik, de a gyerekeimnek is szoktam írni. Nem valószínű, hogy mostanában meghallgatják, de remélem egy nap, mikor már nem leszek itt, fölteszik a lemezeimet és rájönnek, mennyire szerettem őket.

– Egyáltalán nem voltál émelyítő, inkább csak édes.

– Elég érzelgős volt, ne erősködj. Bele se fülelnék, ha ehhez hasonlókat olvasnék egy lemezről.

– Mellesleg a szám szövege elég homályos, lehetne akár egy romantikus szerelmi vallomás is.

– Nem sok esélyt látok rá, hogy a jövőben bármikor eszembe jutna ilyet írni.

– Milyen a kapcsolatotok az új kiadótokkal?

– Nem látom értelmét boncolgatni. Ez pont olyan, mint amikor fogadsz egy zsokéra a lóversenyen és odamész faggatózni, hogy vajon előző nap megkefélte-e a feleségét. Különben Thirsty Ear a nevük, kicsi label, örülnek egy 30 ezres eladásnak, nem mint a major, aki 300 ezerrel sem elégedett.

– Köztudottan nagy kiadói nyomás nehezedett rátok platinalemezetek, a Starfish megjelenését követően. A recept alkalmazásával könnyedén megcsinálhattátok volna a karrieretek.

– Zűrös időszak előzte meg a *Gold Afternoon Fix* (1990) albumot. Jöttek a mindent tudók: „Nagyobbak lesztek, mint a U2." A kiadónk szintén okos tanácsokkal látott el: „Írjatok az *Under the Milky Way*-hez hasonló dalokat, de mégse hangozzanak ugyanúgy." Oké, szóval azt akarjátok tőlem, hogy maradjak helyben, ugyanakkor menjek át a túloldalra is. Akkor már tíz éve ismerkedtünk a zeneiparral, rég túlestünk az első pofonokon, az elvárásaiknak meg végképp nem szándékoztunk megfelelni. Különben meg fogalmam se volt, hogyan pattant ki belőlem az a nyavalyás Milky Way. Hogy a fenébe tudtam volna hasonlót írni? Nagy ívben teszek rá, hogy mit gondol rólam a lemezcégem, el akar-e vinni megvacsoráztatni vagy sem. A közönségünk tudja jól kik vagyunk, mire vagyunk képesek és megkeresnek. Ha nem jön be egy kiadói szerződés, majd összejön egy másik, ha pedig az se nyert, lépünk tovább. Jelenlegi menedzserünket éppenséggel jól kifogtuk, ez a csendes kis angol krapek nagyon messze van a szokásos koksz-szörnyektől, kitűnően végzi a feladatát. Közhelyesnek hangozhat, de mi csupán zenészek akarunk lenni, minden mást szeretnénk kirekeszteni. Máskülönben teletömődik a fejem a nonszensz ügyekkel, amelyektől képtelen leszek dalokat írni. Márpedig ez a nemezis lenne számomra, felérne egy anatémával. Hé, két görög szót is használtam ebben a mondatban, igazán le lehetsz nyűgözve.

– Hogy viselted a Starfish utáni lejtőt?

– Inkább nevezném zuhanórepülésnek. Totál lerombolt a siker és mindaz ami ezzel együtt járt, a zseton, a narkó, a groupie-k, az emberek hízelgése stb. Korábban a koncertek után visszamentem a hotelbe és nekiálltam jógázni meg olvasni. Aztán bejött a *Strafish*, én meg szépen abbahagytam a meditálást, az edzést és újra elkezdtem ütni magam, de úgy tisztességesen.

– A drogtéma külön megérne egy fejezetet a Church-almanachban.

– A zenénkkel olyan állapotba akarjuk segíteni a hallgatót, hogy azáltal transzcendens tapasztalást éljen át. A droghasználat ennek egy másik módja. Nyilvánvalóan nagyszerű banda vagyunk a szívogatók, illetve gombázók számára, de nem hiszem, hogy bármiféle cucc előfeltétele lenne a Church élvezetének. A tagok közötti drogozás gyakorisága az utóbbi években jócskán visszaszorult.

– Hogy keveredtél ki végül a dugóhúzóból?

– Kínkeservesen. Nemsokára szakítottam a barátnőmmel, ami elég csúnyán zajlott le. A turnéról az őrület határán tértem haza, ő meg azzal fogadott, hogy ott van a mosogatni való, meg vidd ki a szemetet. Ez számomra elviselhetetlennek tűnt: „Nem beszélhetsz így velem, én egy kibaszott rockcsillag vagyok." Azelőtt sosem, de akkor hirtelen elkezdtem hinni a mítoszban. Eszméletlen nehéz nem bekajálni, miközben ezer ember szajkózza, hogy milyen zseniális vagy. A mai napig úgy érzem, hogy valaki fentről intézkedett: Ez lesz a te nagy teszted, lássuk, kiállod-e a próbát? Nos, nagyon elszartam. A siker kezelése teljesen letérített arról a gyönyörű útról, amin előtte jártam. Nem is igen hiszem, hogy valaha vissza tudok oda kerülni. Mindesetre örülök, hogy az egykori horror-ember mára szertefoszlott. Ugyanezért tisztelem maximálisan Paul McCartneyt, hiszen ha ránézek, egy normális, rendes fickót látok. És ez igazán csodálatra méltó, azok után amin keresztülment. Mások messze nem viselték ilyen könnyen a gyűrődést, például Lennon nem bírt leszállni a lóról. Egyre keserűbb és zárkózottabb lett, nem véletlenül hangzott el a szájából, hogy „Megtöltheted az ágyad kurvákkal és a bankod tonnányi stekszsel, de sosem fogod tudni betömni azt lyukat a szívedben." McCartney kitartott egy nő mellett, jöttek a gyerekei és a milliomos csemeték heti ötven penny zsebpénzt kaptak. Bármikor beszél sosem tapos el senkit, pedig valószínűleg ezerszer súlyosabb dolgokon ment át, mint a Church. Manapság meg látod ezeket az ifjú titánokat, mint a Marylin Manson, aki viszonylagos népszerűségével lenyilatkozza, hogy az albuma párhuzamot von Jézus Krisztus és a saját élete között. Na persze, a népek majd róla fognak diskurálni 2000 év múlva, biztos vagyok benne. És elhiszed, hogy ezt mennyien megeszik? Hát nem nyilvánvaló, hogy ő is csak egy szánalmas balek, aki szintén megvénül és elfelejtik, mint mindenki mást. Ha pedig tényleg Jézus karakternek hiszi magát, akkor a szerencsétlen rendesen melléfogott.

– Mit tartasz a Church legnagyobb sikerének?

– A folyamatos létezést. Bármilyen gyorslábú is nevezzen a szupermaratonba, a legtovább kitartó nyeri el jutalmát.

– Meddig tudjátok még csinálni?

– Nézd meg Neil Youngot. Bármi folyik körülötte a világban, ő akkor is Neil Young. Remélhetőleg már a Church is túllépte azt a vonalat, hogy megőrizhesse lényegét. Az emberek tudják mire számíthatnak, a közönségünk úgy ragaszkodik hozzánk, mint egy veterán olds mobilhoz. Semmi gáz a baromi jó sportkocsikkal, de a Church muzeális értékké vált.

– Talán a következő lemezetekkel hódítjátok meg a világot.

– A hatodik lemezzel csináltuk meg egyetlen slágerünket, ami sosem ismétlődött meg. Ma a tizenegyediknél járunk és ha engem kérdezel ez így is marad. Pöfögünk tovább, a versenyben való részvétel a díjunk. Mellesleg én meg vagyok róla győződve, hogy rajta vagyunk. Ez a két gitáros mellettem, a maguk stílusában páratlanok a világon.

– Mi történne, ha egy következő albumotok minden várakozás ellenére mégiscsak befutna?

– Úgy vélem a kapzsiságunk akkor is összetartana minket (nevetés). De már csak azért sem robbannánk be, mert dalaink felépítése ellenkezik a mostani tendenciával. Ha nem kap el azonnal egy dal eleje, ugratsz is tovább. Biztos érdektelen az egész, nem érdemes meghallgatni. A Churchnek viszont idő kell, amíg bemászik a bőröd alá. Rossz bandával kezdtél, ha nem hagysz a zenénkre egy-pár meghallgatásnyi alkalmat.

– Mit gondolsz, kiből tevődik össze a Church hallgatósága?

– Szeretek zenét csinálni a velem egyidős, 40-es korosztálynak. Mindenesetre remélem, hogy ők is hallgatnak. De lehet hogy nem, elvagyok én a fiatalokkal is. Angliában egy ilyen trainspotter-típusú kiscsávó jött oda múltkor: „Steve, nézd a B-oldalast Franciaországból, szériaszáma van, ennyit ér most." Amerikában kicsit más a helyzet, ott találhatók a földkerekség legintenzívebb rajongói. Eszméletlenek, ez az igazi térdre borulós-trip megy. „Ó Istenem, ó Istenem, meg se merlek érinteni, nem vagyok méltó rá, sétálj át rajtam." Egyesek hullára komolyan veszik, tudod láttam egy tv-talk showt pár hónapja, teljesen tropára tett. Először egy férfi felvilágosított minket, hogy a felesége már nem őt szereti, hanem belezúgott Michael Boltonba. Erre az asszony, „Igen, mert Bolton igazán szexi, nézzetek rá." Hirtelen felgördül a függöny és ott álldogál M.B. élőben. Nő ránéz a férjére, bocs és odarohan a popsztárhoz. Na, most milyen már ezt megtenni a pároddal egyáltalán, de főképp a tv-kamerák előtt? Ugyanez megy nálunk kicsiben, forgatás nélkül. Sokszor megesett: ültem a backstage-ben, éppen rámjött, kiszúrtam egy csajt: „Hé, baby, el akarsz velem jönni a hotelbe?" És pont amikor a legmocskosabb tekintettel bámul rád, beront a bikája és elkezd ordítozni: „De hisz ez a menyasszonyom!" és elkezdi ráncigálni a kijárathoz. Volt egy arc Oklahomában, ilyen eszkimó típusú, lelkendezve mesélte: „Én és a feleségem nagyon szeretünk téged." Mondom köszi, erre ő folytatja: „A ti zenétekre házasodtunk meg." Még egy köszi. „Ott ül a feleségem". Integetek, helló asszony. „Nagy megtiszteltetés lenne a részünkről, ha lefeküdnél vele." Mondom, tessék? Nem vitt rá a lélek.

A WLIR nevű amerikai rádióban elhangzott interjú:

DJ Malibu: Örömmel üdvözlöm Steve Kilbeyt és Marty Willson-Pipert a Churchből. Helló, mindenki!

SK: Jó estét (12:30 délben).

DJ: Ez az első koncertetek itt 1990 óta.

SK: Uh-uh.

DJ: Hát, mit mondjak, le vagyunk nyűgözve, ma este New Yorkban játszotok.

SK: Úgyszintén.

DJ: Ahogy elnézem nem sok pihenőnapot hagytatok az turné állomások között, nagyon feszes a menetrend.

SK: 'gen.

DJ: Arra sincs időtök, hogy kimenjetek klotyóra.

SK: Nincs... Különben a női vécét használom. Telefirkálom graffitikkel, így a csajok képben lesznek hova kell aznap este menni.

DJ: Akkor ez magyarázza, hogy szoknyában jöttetek.

MWP: Ez skót szoknya, ember!

DJ: (röhögés) Na, jó. Itt egyelőre mindenkin nadrág van. Hallgatóinkat nagyon érdekli ez a Hologram of Baal cím.

SK: Szóval...Baal. Ha nem tudnák, hogy mi az a Baal... Ez egy Jehova előtti istenség... Az izraeliták... nyilvánvalóan megzavarodtak, mivel Jehova a seregek istene volt, Baal pedig a betakarítás békés istene... És amint a harcoknak vége lett, nem tudtak dűlőre jutni a jehovai monoteizmussal... és

akkor... amikor felment a tízparancsolatért... és amikor lejöttek... akkor leborultak az arany borjú előtt....na, ő volt a Baal, akihez végül is imádkoztak. És akkor összetörték a kőtáblákat...

DJ: (?) Nos, köszönjük a kimerítő magyarázatot. Kezemben az új single, a Louisiana.., de hiszen ti még nem is láttátok ezt a borítót.

MWP: Jó hogy, mi a zenekar tagjai vagyunk.

DJ: Tessék, nézzétek csak meg! Itt a képe ennek a Baalnak. Honnan a francból lehet tudni, hogy tényleg ilyen volt-e az ábrázata?

SK: Sehonnan. Ami azt illeti, egyik istenről sincs túl sok fotónk, ha jól belegondolok.

DJ: Kivéve talán magatokat... Kanyarodjunk vissza a Louisianára!

SK: Ez egy kicsit délies életérzés, tudod, New Orleans... ha emlékszel milyen volt délen... erre a fajta déli érzésre... ha érzed, hogy milyen is volt ott lent...

DJ: Oké... Miért is beszéltünk előbb a körülmetélésről?

MWP: Tudod, Steve-nek volt egy vicce, de ugyebár New Yorkban vagyunk és itt nem lehet viccelni.

DJ: Tényleg nem. A poén tehát elmarad.

MWP: Különben egyikünk sincs körülmetélve.

DJ: Bizonyítsd be!... Különben tudtam, csak vicceltem.

SK: Ez is fenn van a website-unkon?

DJ: Azt hiszem. Egyébként a levelezési oldalon miért ti írjátok a válaszokat a saját kérdéseitekre?

SK: Nem akadt más, akit bevonnánk.

DJ: Most nézem csak a címeteket: vévévépontcsörcspont... virsli?

MWP: Aligha égi cím, mi? A név az oldalunkat szerkesztő fickóval kapcsolatos, az ő cégének van egy Sausage elnevezésű szoftverje.

SK: A virslinek semmi köze a körülmetéléshez.

DJ: Ezért gondoltam, hogy tökéletes váltás lenne. De firtathatjuk még a skót szoknya ügyet is.

MWP: Én most Marilyn Manson és Mariah Carey kombinációjának öltöztem.

DJ: Mondjatok egy jó sztorit.

SK: Egy Colombus-beli backstage-ben üldögéltünk, amikor odajött egy csajszi: „Van valamim a számodra. Hunyd le a szemed és nyisd ki a kezed." Éreztem, hogy belerak valamit, aztán kinyitottam a szemem, majd szép lassan a tenyerem... és ott sasolt egy üvegszem a kezemben. A lánynak jókora üreg tátongott a szeme helyén.

DJ: Hülyítesz.

SK: Nem én, tényleg megtörtént. Pillanatokra elállt a lélegzetem, aztán a lány visszatette a helyére a szemét, körbenézett és felkiáltott: Huh!

MWP: Nem is így volt.

SK: Ja, tényleg, még azt mondta, hogy: „Ezután is rajtad tartom majd a szemem!"

MWP: Nem igaz. Azt mondta, bármilyen kínos, ez nagyon sokat jelent számára.

SK: És akkor hangosan felszólítottam a jelenlevőket, hogy tudna-e valaki netán egy kezet is adni.

DJ: ...szóval nagy show lesz ma este.

MWP: Hacsak nem a Barátok megy a tv-ben.

DJ: Lehetne úgy szervezni, hogy a film után léptek fel. Betesztek egy nagy tv-t a terembe, együtt megnézitek, aztán kezdhettek... Mindenesetre köszönöm, hogy itt voltatok, a vicceket, amik adásba kerültek és főleg a műsoron kívül elhangzottakat.

MWP: És még egyszer bocs a gitárokért.

DJ: Tényleg, most élőben kellene nyomnotok valamit, de hiányoznak a hangszerek. Mit is mondtatok, elkötötték a turnébuszt az összes cucc-cal?

MWP: Ja, így sajna elmarad a koncert, mi is a Barátokat nézzük.

SK: Hiszed vagy sem, a roadok kicsit korábban keltek fel és elvitték a gitárjainkat a buli helyszínére.

DJ: Végezetül szóljon egy dalotok felvételről, amely akkoriban a legnépszerűbb számunk volt itt a rádióban.

MWP: Kérlek ne mondd, hogy akkoriban!

SK: Hiszen már a bárkán is játszottunk.

DJ: Micsoda?

SK: Noénak zenéltünk, ehhez viszonyíts. Szóval mi mindig újszerűen hangzunk.

DJ: Nyugi, a szám mindenképp aktuális. Ez most a Tegnap slágerei.

SK: Hozom a tolószékem.

DJ: Szia Aaron, ez neked szól. Az Unguarded Moment a Churchtől.
SK: Aaaj, Aaron... felejtsd már el!
MWP: Te Aaron, bocs, de...

Church diszkográfia (csak sorlemezek):

Of Skin and Heart, 1981
Blurred Crusade, 1982
Seance, 1983
Remote Luxury, 1984
Heyday, 1986
Conception, 1988 (válogatás)
Starfish, 1988 (bezárul a Church könyvének első fejezete)
Hindsight, 1988 (válogatás)
(egészen idáig csak pozitív pillanatokról beszélhetek)
Gold Afternoon Fix, 1990 (néha már egészen elkapják)
Priest=Aura, 1992 (innen kezdődően számomra remekművek, „fényévekre a korábbi csilingelő gitárpoptól")
Sometime Anywhere, 1994 (a Koppes nélküli lemez, „különös és érzékletes")
Almost Yesterday, ('81–'90) 1994 (válogatás)
Magician Among The Spirits, 1996 (Tim Powles már nem csak hangmérnökként, Koppes ismét jelen pár számban)
Hologram Of Baal + Bastard Universe, 1998 (ezt a dupla verziót ismerem)
Magician Among The Spirits & Some, 1998 (+ négy új szám az amerikai kiadáson, de az eredetin elhangzó és legjobb Ritzet lehagyták a gyatra ízlésűek)
Box Of Birds, 1999 (állítólag feldolgozások, Neil Young, Hawkwind, ilyenek, még csak a híre ért ide)
Ezenkívül létezik egy *Quick Smoke* című B-oldalas gyűjtemény és a Sometime, Anywhere két CD-s változata).

Steve Kilbey-szólólemezek
Unearthed, 1987
The Slow Crack, 1988
Earthed, 1988 *
Remindlessness, 1990
Narcosis Plus EP, 1997
Narcosis, 1998

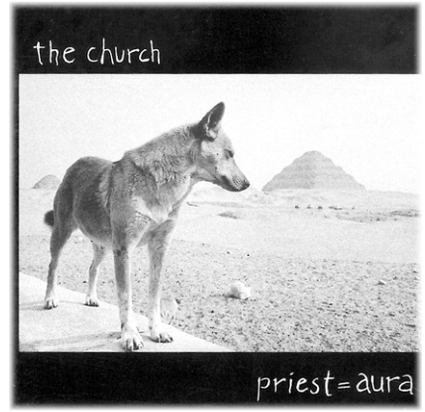

(Marty Willson-Piper és Peter Koppes szintén számos szólólemezétől most tekintsünk el.)

Projektek
Hex – Hex, 1989
Hex – Vast Halos, 1990
Jackfrost – 1991 *
Mae Moore – Bohemia, 1991 (énekesnő)
Jack Frost – Snow Job, 1996 (ismét Grant McLennannal, pár telitalálattal) *
1997 Loudspeaker: Native Loudspeaker: Native Tongue (biztosan beszédes lemez)
Gilt Trip – 1997 (instrumentális)
Mir – Welcome Spacebrothers (?)
Reformation – 1998 (Marty nélkül a teljes gárda – „Ha ott lett volna, lenne egy új Church-lemez")

Ha létezik olyan elvetemült egyén, ki a tagok és a projektek be nem csillagozott szólólemezei közül bírna némellyel, kérjük jelentkezzen: 06-1-216-7895/96

Bogi

The Bevis Frond – kitartó kapaszkodás

„Nem érdemes tagadnod múltbéli megszállottságod"
(The Bevis Frond – *Love is*)

A **Bevis Frond**, vagyis **Nick Salomon** az anakronizmus valódi mintapéldája. A 46 körül járó angol olyan tipikus éneklős gitárhős, amitől persze önmagában még nem kéne idejétmúltnak lennie. Ez a hippi-lelkületű fickó ellenben rendesen rajtamaradt egy „'60-as évek vége-tripen". Úgy tűnik, cseppet sem nyugtalanítja, hogy az övével hasonló zenékkel már vagy negyed százada meglehetősen hiábavaló a multiknál kopogtatni. Évről-évre töretlenül adja ki új anyagait az archaikus pszichedélia rajongóinak intenzív onanizálásától kísérve. Következzen tehát egy korszerűtlen térkép a Bevis Frondhoz vezető utakról.

De például kit érdekel manapság egy tízperces, eltorzított, széteffektezett gitárnyüstölés? Engem speciel nem túlzottan, így a Frond muzsikáját sem főleg a húrok nyúzásáért kedvelem. Ezen a téren amúgy dicséretes Salomon öniróniája: „Odavagyok a valódi dalokért, de a gitártudásomat is imádom fitogtatni... hosszú, unalmas szólókkal."

Valljuk azért meg, minden lemezén akad pár kellőképp elkapott témázgatás; részemről mégis inkább a jellegzetesen vernyákolós, gyakran hamis hangon előadott „valódiak" a nyerők. Egy-egy megindító pillanatában emberünk a szomorúbbnál is szomorúbba csúszik, szóval nincs kecmec, szorulnia kell a szívnek a kalitkában. Ráadásul mindezt oly lírai bájjal teszi, mint kevesen a műfajban. Zenéje egyszerre hordja magán a Syd Barrett-féle szürreális jegyeket, ugyanakkor szociálisan is érzékeny, érezhető egyfajta garage punk-attitűd. Tessék, megint egy elavult műfaj bukkan fel, viszont tegyük hozzá gyorsan, Salomon folyamatosan újítja a lo-fi műfaját. De hagyjuk beszélni őt magát:

– Hogyan változott a kultusz státuszod az évek alatt?
– A Bevis Frond kezdetben egy nagyon marginális színtérre robbant be, ami aztán az évek alatt fokozatosan kiszélesedett, így a zenekar vesztett kultusz jellegéből. A lelkesedés kissé alábbhagyott, bár a fogadtatás sosem volt elutasító. Talán mert annyira még érdeklem a kritikusokat, hogy a recenziókhoz kérjenek egy promópéldányt. Szóval az underground szint megmaradt, hiszen a lemezeim egyáltalán nem kaphatók mindenhol. Csak nemrégiben lettem túl az első rádiófelvételemen, sosem játszottam a tv-ben, nem volt mainstream megjelenésem. A Woronzow mellett csak a Reckless (és manapság Amerikában a Flydaddy) adta ki a lemezeimet, Őket talán még kevésbé érdekelte a dolog, mint engem. Tény, hogy Európa bizonyos részein, mint például Németországban viszonylagos népszerűségnek örvendek, de itt Angliában nyomoznod kell egy kicsit, mire kideríted, ki vagyok.
– Felkészültél arra, hogy a régi rajongóid esetleg ejtenek?
– Nem viselne meg különösebben. A mai napig őszintén meglepődök, amikor egy új lemezem fogyogatni kezd. Folyamatosan a lerágott csont-tudattal élek.
– Tapasztaltad már életed során, hogy elhatalmasodik rajtad az egód? Hitted-e valaha, hogy márpedig te megasztár vagy?
– Nem. Sok-sok évig hiába próbáltam magamról hallatni. Tudod a szokásos csatornák mentek, kilincselés a demokazettákkal, stb stb. Körülöttem mindenki hiábavaló időpocsékolásnak tartotta a ténykedésem. Aztán egyszer csak kezdett megváltozni a helyzet, egyre többfelől mondogatták: „No, nézd csak, ez egészen jó." Én már ezzel is nagyon messze jutottam, tudod húsz évig mindent visszautasítottak, amit csináltam. Részemről mindig is tudtam, hogy jó, de sose vártam el, hogy elismerjék. Így mire felfedeztek, már nem bírt a siker a fejembe szállni. Ehhez túlságosan önző voltam.

Annak kellett lennem, hogy kibírjam ennyi éven keresztül.

– Sosem érdeklődtek irántad major kiadóktól?

– De, történtek megkeresések. Főleg Amerikából, Angliából sosem. Jónéhányszor hallottam a következőket a telefon másik végéről: „Hé, ember, tetszik a lemezed. Hidd el, nagy dolgokat fogunk mi veled csinálni. Beszélek a főnökömmel és visszahívlak." Aztán többet sosem hallasz a fickó felől. Őszintén megmondom, sosem kerestem a multik kapcsolatát. Próbálom nem szem elől téveszteni, hogy elsődlegesen saját szórakoztatásomra csinálom mindezt. Még a kis kiadókkal is meggyűlik az ember baja. A Recklessnek jól mentek a dolgai odaát, szépen fogytak az újrakiadások, mikor egyszer csak azzal jöttek, hogy a *London Stone* című lemezemet nem adják ki. Helyesebben nem is szóltak. Európában már rég megjelenhetett volna, de ők ragaszkodtak az egyszerre történő megjelenéshez, viszont nem jött hír felőlük. Vártam, mérgelődtem egy darabig, aztán felhívtam az ottani főnököt, aki szerint az anyag nem ütötte meg az átlagos színvonalamat. Le akarta tesztelni, hogy eldöntse, kiadja vagy sem. Jól vagy rosszul, én arra következtettem, hogy egyáltalán nem áll szándékában megjelentetni, ezért elhatároztam, egyedül csinálom tovább. Bántott az ügy, de még így sem vesztem össze velük. Utólag aztán hallottam, hogy tényleg bizonytalankodtak és nem csak etettek... most már tökmindegy.

– Hogy bírod, ha a kritika néha túl kommersznek ítél, mint például az Any Gas Faster lemez esetében?

– Azt a Recklessnek készítettem. Ők mondták, hogy ez az album fog kiemelni a mainstream piacra, és hogy milyen sok pénzt keresnek majd vele. Ehhez képest annyit se áldoztak a borítóra, hogy az elképzeléseim megvalósulhassanak. Aztán mivel jócskán eltúlozták a lemezhez fűzött várakozást, igencsak pofára estek az eladások láttán. Az anyag ugyebár dalorientáltnak készült, ezért nem szerepeltek rajta kétórás gitárszólók. Mellesleg sosem ültem neki úgy dalt írni, hogy akkor most ez egy 15 perces futam lesz. Az eredmény egyeseknek biztos nem volt elég pszichedelikus, hiszen alig gyújtották meg a jointjukat, már véget is ért a szám. De szó sincs arról, hogy a kiadó kényszerített volna. Akkortájt éppen ahhoz éreztem kedvet. Teszek a prekoncepciókra, ahol csak tehetem próbálok szabadulni a mániákus feedback-őrült imidzsemtől. Hogy én lennék a nagy fesztivál túlélő, aki a nagykabátjában rója az utat? Messze nem ez a típus vagyok. Az érzékeny dalíró részem fellázad, ha egy hamis, elmebeteg képmásomat bálványozzák.

– Manapság szinte egyáltalán nem hívsz zenészeket a lemezeidre.

– Először is, mindennél jobban élvezem a dalírást és a felvételkészítést. Még ha nem is vagyok a világ legjobb dobosa, szeretek minden hangszeren magam játszani. Másodszor, ha négy felé osztom a pénzt, akkor nem tudok belőle megélni. És az egésznek a lényege, hogy nem kell otthonról kimozdulnom dolgozni. Különben azok után, hogy megtapasztalták milyen kevés haszon marad egy lemezből, a zenésztársak se tolonganak.

– Nem vágod el az improvizáció lehetőségét, ha az összes hangszeren te játszol?

– Nem egészen, van egy jó módszerem, hogy saját magammal jammeljek. Meghatározod a hangszínt, aztán felveszed a basszus- és a dobsávot. Ez lesz a vászon amire festesz. Aztán kiveszed a basszust és a dobalapra játszod fel a gitárt. Azon kívül nem hallasz semmit, csak annyit tudsz, hogy ritmusban és megfelelő kulcsban vagy. Aztán kidobod ezt is, jöhet a billentyű, utána pedig egy másik gitár. A végén te is először fogod hallani amit összehoztál. Néha nagyszerű, máskor szörnyű – pont, ahogy az igazi jammelés. De természetesen elfogadom, hogy ezzel a módszerrel nem tudok válaszolgatni a saját improvizációmra.

– De ugye a koncerteken megvannak az állandó segítőid?

– Igen, jelenleg trióban játszunk. Az ex-Hawkwind basszeros Adrian Shaw már a '90-es élő debütálásunkkor velünk volt. Bari Watts, az egyik kedvenc gitárosom sajnos már nincs köztünk. A banda mellett ugye én szólóban készítettem a lemezeket, és ő meg Rick (Gunther, az akkori dobos – a szerk.) be akartak szállni a felvételi munkálatokba. Nekem ehhez nem fűlt a fogam, ezért kiléptek.

– Pedig azt a felállást emlegették Anglia elsőszámú pszichedelikus attrakciójaként.

– Valóban, de utána már csak egy háromtagú bandát hívtam össze, Adrian mellett most Andy Ward dobol. Ezzel a felállással már három turnét tudtunk le, köztük egy amerikai akusztikus fellépéssorozatot.

Innen most folytatnám. Szóval: bármennyi segítőtársa akadt is az idők során, Nick Salomon tulajdonképpen egyedül alkotja a Bevis Frondot. Amolyan mindenes: gitáros, énekes, dalszerző, producer, stúdiózenész, kiadóvezér, fanzine-szerkesztő (*Ptolemaic Terrascope*), hajdani lemezkereskedő és nem utolsósorban örökös lemezgyűjtő.

Salomon hét éves kora óta gitározik, a fordulópontot Jimi Hendrix és a londoni iskolaévek első bandája, a '67-ben alapított Bevis Frond Museum adta. A gitárkirály mellett főleg Cream-, Doors- és Blue Cheer-feldolgozások szerepeltek a műsoron. Később évekig sikertelenül próbálkozott különböző jelentéktelen bandákkal, majd elhatározta, hogy szólóban folytatja. A hetvenes évek közepén töltött főiskolai évek alatt jött létre a Von Trapp Family, később pedig a Room 13 együttes. 1982-ben, egy önhibáján kívüli motorbalesetet követően – belezúgott egy kivilágítatlan útépítési gödörbe – Salomont félretették a zenésztársak. A biztosító három év után végre csengetett, így a felgyűlt számlák rendezése után megmaradt pénzből berendezett egy kis házi stúdiót. Nem akart másokat bevonni a munkába, Nick nem kifejezetten kompromisszumbarát.

Visszatért a Bevis Frond névhez és 1986-ban, 250 példányban megjelent első albuma, a *Miasma*. „Nem is akartam árusítani. Lenyomattam pár példányt a haveroknak, a maradék ment a padlásra. Aztán egy pszichedéliára szakosodott üzlet valahonnan szerzett egyet, erre felhívtak, hogy vigyem be az összeset. Hirtelen az induló példányszám dupláját kellett legyártatni." A szóban forgó lemez még nem direkt szólt szarul, de a rákövetkező *Inner Marshland* album meglepő minőségi javulása kárpótolta a hallgatóságot. El is adták mind. „Még a második lemezem után is úgy hittem, hogy lejárt a nekem kiszabott tíz perc hírnév, ideje lelépnem." De hál'isten erről szó nincs, hiszen az azóta eltelt évtized alatt vagy egy tucatnyi Frond-anyag jelent meg. Salomon meglehetősen termékeny, sokkal több anyagot ír, mint amennyi valójában megjelenik.

Nézzünk akkor egy válogatott, beszédes diszkográfiát (a dátumok néhol hozzávetőlegesek):

1988 *Bevis Through the Looking Glass* – ami az első kettőről lemaradt.
1988 *Acid Jam* – Savlekvár. Három hosszabb lélegzetű gitáros szám, némelyek gyönyörűségére, mások felbőszítésére.
1988 *Triptych* – a „hivatalos" harmadik lemez.
1988 *Auntie Winnie Album* – részemről a Frond innen kezdődik, úgy a fele ma is bejön. Persze egy-egy jó pillanat a korábbiakon is található. Ezt az anyagot is innen-onnan kaparta össze.
1989 MAGIC MUSCLE – *Gulp* (projekt) – összeragasztott részletek egy háromórás jammingből.
1990 *Any Gas Faster* – a megjelenés évében baráti köröm állandóan „rátekert a műsorra". Az első szám után már nem jöhet meglepetés (*Lord Plentiful Reflects*), de akad még további három-négy remek felvétel ezen a 'dalos' lemezen.
1990 OUTSKIRTS OF INFINITY – Hendrix melletti kedvenc gitárosával, Bari Wattsszal alkotott csapata. Leginkább a sok gitárpárbaj ugrik be. Ez a kazettám kapott némi kefíröntetet.
1990 MAGIC EYE – projekt Pink Fairy Twinkkel (Pretty Things). Akkoriban felvettem, de ki emlékszik már (hogy kinek adtam oda a kazit)?
1991 *New River Head* – nem véletlenül egyik legnagyobb kereskedelmi sikere, dacára eklektikusságának és a jópár véget nem érő szólózgatásnak. Összegzésféle, olyan mindenből egy kicsit, hisz elfér a dupla bakeliten.
1991 *A Gathering Of Fronds* – ami lemaradt a New River Head CD-változatáról, plusz maradékok.
1992 *London Stone* – ezt az albumát hallgattam a legtöbbet. A lemez egyik turnéállomását még a Titusszal kaptuk el Belgiumban. A koncertet az égből is figyelgették, én legalábbis látni véltem a szempárokat. Love's Secret Domain, persze, akkoriban csak sajnálni tudtuk a mi Bevisünket, hogy az „űrkapitány gönce" rég „a padláson pihen". „Már a bélyeg ízére sem emlékszem, jointra is elvétve ha rágyújtok; éppen, hogy csak közelben maradjak." (*On A Liquid Wheel*)
1992 FRED BISON FIVE: *Beatroots* – amikor a Reckless becsápolt a London Stone-ra, Bevis először életében elgondolkozott, hogy vajon mit rontott el. Konklúzió: túl depósra sikeredett. „Oké, akkor most vicces leszek." – és a karcos hangú beatlemezt egy hétvége alatt felvette. Eredetileg csak maxipromóként akarta szétküldeni, a nagylemez nem is került volna kereskedelmi forgalomba. A barátai beszélték rá.
1993 *It Just Is* – ha kizárólag az *Idiot Dance* lenne a lemezen, akkor is kellene. Angolul rímel:

„Sosem voltam te – Sosem voltam senki
Sosem feküdtem le – Sosem sajnáltam igazán
Nem tudtam nyugodni – Képtelen voltam kivédeni a vérzést
Be akarok vadulni – Le akarok állni
Sosem felejtek – Sosem hittem a harcban

Nem tudtam tiltakozni – Kellett egy kis fény
És amikor megérkezett, nem tudtam, hogyan használjam
A démoni srác azt mondta: biztos elveszíted
Szabad akarok lenni – Úgy hallottam az egy cigány táncos
Meg akarok őrülni – Úgy hallottam, az a legutolsó válasz
Mindenki tudja – Tézisre nincs szükség
Minden meghal, darabjaira hull
Sosem engedem el – Valamibe kitartóan kapaszkodom
Erős akarok lenni – Vagy ez vagy semmi
Fel akarok ébredni, ez csak egy mocskos pletyka
Beszív engem, elvesztem a humorérzékem"

Összességében jópár húzósabb, rockos feeling, plusz a két-három perces dalok 18 számban.

1994 *Sprawl* – „A jó vagy a rossz utat választottuk? Nem emlékszem, de nem is érdekel. Tudom, hogy megyünk, csak azt nem, hova." Pazar kezdés (*I Know We're Going)*, kevésbé meggyőző folytatás. Két további említésre méltó esemény: a *Puller* és a currentes David Tibet közreműködésével készült, 21 perces *Right On, Hippie Dream*. Így is több, mint fél óra a jóból.

1995 *Superseeder* – leginkább az It Just Ishez hasonló, bár itt hirtelenjében beugrik egy 11 és egy 17 perces opusz is. Tetőpont az utolsó *Could You Fly Higher?*

1996 *Son Of Walter* – több szám nem tetszik, de a második szám gitárhangjáért és az album utolsó negyedéért mindenképpen érdemes tartani (*Driven Away, Requiem, Winners' Way*, aztán egyik kedvencem a *Goodnight From A Band*).

1998 MARY LOU LORD: *Got No Shadow* – Nick hét dalt jegyez szerzőként és végig gitározik. A női énekes nem ejt rabul, de nem is zavar, viszont Salomon néhány villanása legjobb formáját mutatja.

1998 *North Circular* – a dupla CD-ből egy lemeznyi anyag zseniális, pár felejtős nóta ha akad. A kritika is „fölényes" és hasonló jelzőkkel illette, szóval nem véletlen, hogy számomra ez a legkedvesebb Bevis-album. A lemezt a *Stars Burn Out* nyitja 100%-on: „Tudja valaki miért égnek ki a csillagok?" Rögtön utána, a második szám végén (*Sun Room*) a pszichedelikus gitározás egyik gyöngyszemét hallhatjuk. Erre tényleg visszaáll a szöveg által firtatott eredeti napállapotunk. Az *Eyeshine* ismét százas:

„Nem tudtam kivárni a betegség diagnosztizálását
Nem tudtam, hogy a külső kapuk mindig zárva vannak
Sosem hallottam, mit suttogsz a hangod alatt"

A *He Had You* az egyik legszánalmasabb szerelmes vallomás, amivel valaha találkoztam:

„Vesztes volt, ki nem állhattam
Én főiskolára mentem, most menő kocsival járok,
Ő még mindig ablakokat árul, de az övé voltál.
Néha amikor visszamegyek, megkérdezem, hogy van,
Nem mintha érdekelne... Még mindig a sarkon, még mindig céltalanul, de az övé voltál."

A pszichedélia történetének további tökéletes pillanatai találhatók a *Heritage Coast*ban, továbbá a *The Stranger's Mirror*ban, amelyben idegen önmagunk csúnya tükörképére meditálhatunk. Mégis, ez a szembenézés az „egyetlen, édes megváltásunk". Az elszállások mellett egyébként eddigi legpopulárisabb slágere, a *Revival* is ezen a lemezen szerepel. Aztán itt a *Where The Old Boys Go*, amellyel engem a leginkább megszólított:

„Szépen múlnak a napok, egyre inkább az öregfiú-helyekre járunk.
Elrepült az idő, a feketéből szürke lett, és már nem érdekel, hogy bárki is tudja."

Az idézet biza nem csupán ősz hajszálaink gyarapodásán sajnálkozik. Idővel a világ egyértelműsége elmállik, egész tudásunk megkérdőjeleződik, de hadd ne én mondjam meg mi a pálya. A '90-es Any Gas Faster lemezen a Lord Plentiful Reflectsben Bevis már mindent elmondatott az Úrral: „Annyit veszel tőlem, amennyit csak akarsz". Vagy ahogy egy korábbi számban szerepel: „gördülünk tovább az idő folyékony kerekén" (Liquid Wheel). Akárcsak jómagunk, Bevis barátunk is „sóvárogva nézi az eget a nyár elmúltával".

A *Day One* az It Just Isről újra lemezre került, fel sincs tüntetve a címe, olyan bónuszféle, hátha korábban lemaradtál. (ezután viszont felesleges volt már bármi), Bevis ráérzett, hogy itt a helye: „Egy nap, mikor már minden izmom elernyed, azt fogom mondani, hogy szeretlek és úgy is élem meg." No, kilátásnak ez így elég gyatra. Nem kéne még most nekigyűrkőzni?

1999 *Vavona Burr* – A vadiúj lemez már lapzárta után érkezett. A borító telitalálat: nyomorult, morcos pilóta, a háttérben felhők fölött repkedő gép, majd fordítasz és a szuterénből, kvázi a föld alól kivigyorog egy kedves kis idióta. Dióhéjban: az előzőknél egy árnyalattal lazább, nincsenek túlzott megrázkódtatások, nem emelkedik túl magasra, de a földbe se döngöl. De miért is kellenének mindig a végletek?

Bogi

Nick Salomon – The Bevis Frond

Clock DVA–
A precizitás hangtana

A **Clock DVA** története 1977-ben kezdődött. Mint kísérleti kollektíva két kazettát jelentetett meg, a *White Souls In Black Suits*ot, és a *Deep Floor*t, előbbit a Throbbing Gristle kiadója, az Industrial Records publikálta 1980-ban. A felállás ekkor: Adi Newton ének, Steven James Turner basszus, Paul Widges gitár, Roger Quail dob és Charlie Collins szaxofon. Az első albummal, a *Thirst*tel (1981, Fetish Records) és a hozzá kapcsolódó kislemezzel, a klasszikus *4 Hours*szal a noise-funk felé fordult a csoport, azonban még ugyanabban az évben fel is oszlott a zenekar, ezzel vége is lett a Clock DVA első inkarnációjának. Az együttes három tagja a The Box zenekarban talált otthonra, nem sokkal ezután pedig Adi Newton legjobb barátja, a Clock DVA másik alapító tagja, Steven James Turner heroin-túladagolásban meghalt.

1983-ban egy új felállással két 12”-es korong után a Polydor Recordsnál jelent meg az *Advantage* LP, mely tovább szilárdította a zenekar kultikus státuszát az indusztriális kultúráért rajongók körében, azonban ez a társaság is hamar szétesett az album után. Adi Newton jóval később is így nyilatkozott e korai korszakról a lemezek CD-n történő újrakiadása idején: „Nagyon boldog vagyok, amikor a Thirst és az Advantage lemezeket újrahallgatom. Az Advantage-en nem sikerült minden tökéletesen, de úgy 80%-ban rendben van. Vagyis a korai lemezek kiállják az idők próbáját, frissen szólnak CD-n, ez a formátum sok mindent hozzá is tesz az eredetihez. Most hallhatók elsőször úgy, ahogy mindig is szólniuk kellett volna, reményeim szerint még mindig hosszú élet áll előttük. Mint a régi jazzlemezek, melyek ma is izgalmasan hangzanak. Ez az időszerűség.”

Newton ezután létrehozta a **The Anti Group (TAGC)** kollektívát, mely konvenciálisabb jazz-rock-funk projectként indult – első jelentkezés a ’85-ös *HA/ZULU* 12”-es minialbum –, de aztán fokozatosan jóval kísérletibb anyagokat jelentett meg, egészen az agyhullámokat stimuláló minimalista elektronikus hangképekig. Az ezután következő évek kissé csendesen teltek, de a felszín alatt Adi Newton és néhány barátja programozói szintre fejlesztette számítógépes tudását. 1988-ban aztán Dean Dennisszel és Paul Browse-szal kiegészülve újra Clock DVA-ként megjelent a minden bizonnyal korszakos *Buried Dreams* lemez. Ez a csodálatos digitális alkotás úgy szól és olyan zeneiséget mutat föl, melyhez képest bármi, ami előtte történt az elektronikus zenében (egyáltalán az elektronikában?), csak előhang lehet. Az ember úgy érzi hallgatása közben, hogy ezzel, mint nyitánnyal lépett be az emberiség a virtuális korba. Newton a Buried Dreamsről: „Úgy tekinthető, mint közbenső megoldás a kibernetika és az alkímia között, vagyis a tradíció és a technológia között játszadozik. A Clock DVA munkája mögött komplex filozófia működik, mely összetettsége folytán nem könnyen nyerhető ki a lemezekből.”

A lemezt különböző verziókat sorakoztató egyenként is kultikussá váló maxik egészítették ki, *The Act*, *The Hacker*, *Sound Mirror* stb. Az ezután következő alkotások mind a Buried Dreams szellemiségét építették tovább, a ’91-es koncert EP, a *Transitional Voices* (melyen Browse helyét a TAGC-ban is aktív Robert Baker vette át), a némileg puhább, de végtelenül aprólékos *Man-Amplified* ’92-ből és a kissé táncosabb, ma már nem túl kifejező szóval technósabb *Sign* ’93-ból. Ezen albumokat – és velük együtt az említett régiek újrakiadásait – CD-formában az olasz Contempo jelentette meg igen nagy lelkesedéssel. Azonban a ’90-es évek közepén a kiadó tönkrement, így a lemezek ma már nehezen hozzáférhetőek.

A német illetőségű Hypnotic kiadott még egy ritka szép boxot *Collective* címmel, két CD-vel (plusz egy 3”-es maxival és a csoport filozófiáját taglaló füzetkével), melyen a Buried Dreamsszel kezdődő periódus maxijairól válogatták össze a legjellemzőbb remixeket.

A Clock Dva első pillantásra és „első hangra” tisztán tudományos/technikai és tudati manipulációnak tűnik, de ahogy aztán kezd összeállni a kép, megjelenik valami belső igény, amit Adi Newton az alkímiához társít. Ha végiglapozzuk a CD-k brossúráit, azonnal szembetűnik, hogy mindkét oldalról bőségesen citálnak idézeteket, példákat, vagyis filozófiájuk alapja a folytonos szintézisre törekvés. A „mindkét” kifejezés persze helytelen, mert a Clock DVA amennyire technikai és metafizikai kérdéseket boncolgat, éppúgy alámerül a különböző művészetek, az irodalom, a történelem, a pszichológia, a szónika (hangzástan) világába is. Néhány név a sorból: Albert Camus, Báthory Erzsébet, Baudelaire, Duchamp, Mary Shelley, Jung, A.C. Clarke, Neil A. Armstrong, J.G. Ballard, ezenkívül, illetve elsősorban napjaink tudósai, szexuálpszichológusai, káoszelméletek gyártói és űrkutatók. Igyekeznek fenntartani az egyensúlyt a tudományos és az ezoterikus oldal között, minden bizonyítással mintha a másikat lendítenék tovább, megtartva egy nem szokványos egyensúlyt világképükben.

A továbbiakban Adi Newtoné a szó:

„A The Hackerben utaltam arra a newtoni koncepcióra, hogy az anyag minden elemi részecskéje vonzást gyakorol az összes többi elemi részecskére. Minden szorosan összefüggő. Erre a régi gondolatra ismét utalásokat találunk, újabban például a számítógépes szintézistechnológiák előterében. Úgy vélem csak azt fedezhetjük fel, ami már létezik, így igazából semmi sem új, mi csak a tudatosság magasabb szintjein kotorászunk, hogy felismerjük és felfedezzük azt a zenét, melynek ereje közel visz az összefüggések lehetőségeihez.”

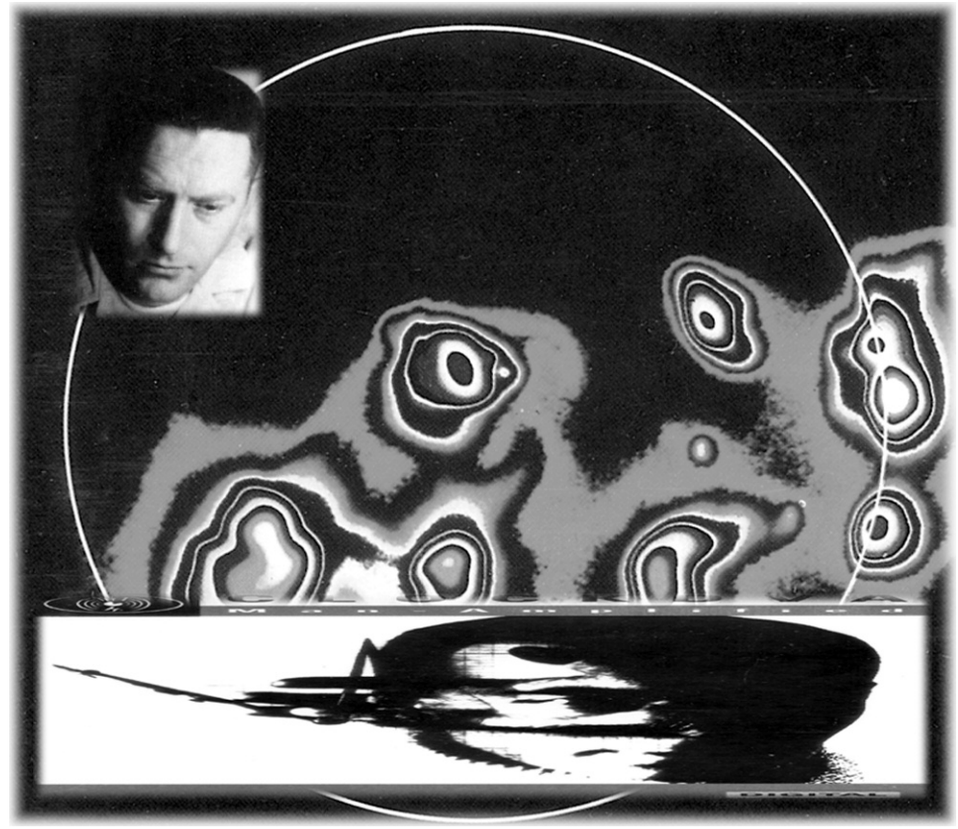

„A technológia esztétikai alkalmazása annak az új tudatosságnak a megvalósulását jelenti, ami mostani környezetünkhöz illik. Ha az első számítógép a számológép volt, az utolsó egy racionalizált esztétikai gép lesz, egy pszichofizikus hangszer a gondolatok és érzelmek egyenes kivetítéséhez. A Clock DVA fejlődésének következő fázisa az ilyen gépekkel történő programozás megvalósításán alapszik. A technogeist (technoszellem) az a határfelület, ahol ez a szintézis lehetővé válik. Szerintünk az emberi test valószínűleg egy természetes audio vevőkészülék, amely mágikus módon gyűjti az információkat nap mint nap. Nem rendszerezett módon, ahogyan azt többen felvetették, hanem az élet zajait. Úgy is fogalmazhatunk, hogy a létező dolgok létrehozzák saját 'zenéjüket'. Szimpatikus az a gondolat, hogy minden személy olyan fiziológiai és lélektani felépítés, melyre hatással van ez a zaj, illetve zene."

„Az alkotás folyamata mindig változó, amennyiben folyamatosan igyekszünk kiötleni új kompozíciós technikákat, hangszerkezeteket, vagyis minden kutatás és fejlesztés alatt áll. A Sign című lemezünkön például a fogalmak és teóriák a metafizika, a technológia, a lélek és a mesterséges intelligenciák területeire összpontosultak. A technológia, mint az információ hangsúlyozására és keretek közé szorítására alkalmas eszköz, aztán az űrprogramokban megbújó rejtett következtetések, az extradimenziós intelligencia kérdései, valamint J.G. Ballard írásba foglalt nézetei. A Signban jóval több az érzelem, mint a Man-Amplified klinikai precizitásában. Egyébként a látszattal ellentétben használunk akusztikus hangokat. A digitális hangmintavételezés és a számítógépes módszerek lényege az, hogy különböző hangokat beviszel ezekbe az eszközökbe, aztán tetszőlegesen manipulálod őket."

A Sign lemezen Adi Newton társa már csak Robert Baker volt, aztán ő is kikopott. Az utolsó turnén, mely során hozzánk is ellátogattak a Hafler Trióból ismert Andrew McKenzie volt a kísérő. A hallgatás évei alatt Newton a TAGC-ra koncentrált, majd előzetes hírek szerint most egy új Clock DVA-lemezen dolgozik, teljesen egyedül, kezdve a zeneszerzéstől a borítótervekig. Az album várhatóan még ebben az évben meg is jelenik, Adi Newton saját, Anterior Research nevű kiadójánál. Emellett '77 és '81 közötti archív felvételek újrakiadásán is munkálkodik, melyek az év második felében látnának napvilágot. Tervbe van véve egy videóáttekintés publikálása is Clock DVA- és TAGC-filmekből, -klipekből, -koncertekből, de ez már csak 2000-ben jönne ki.

(weboldalakat böngészve összeállította mis és tbr)

ECLECTIC

A negyedik számánál tartó ECLECTIC (tudtunkkal) az első magyar underground kulturális lemezújság.
Célunk, hogy támogassunk minden ellenkulturális törekvést stílustól, helytől és előítéletektől függetlenül. A lap neve nem véletlenül Eclectic, terveink szerint mindenféle művészeti ág helyet kaphat oldalainkon. Szeretnénk, hogy a lapba bekerülő cikkek érdekes és eredeti dolgokról szóljanak, nem kívánunk a széles körben elterjedt, kommersz szórakoztatóipari termékekkel foglalkozni. Szórakoztatáson nem a közízlés kiszolgálását, hanem újszerű, igényes vagy éppen meglepő dolgok bemutatását értjük. Ez persze nem megy segítség nélkül – elvégre mindenki érdeklődési körének megvannak a maga korlátai –, ezért várjuk olyan alkotók jelentkezését, akik úgy érzik, hogy munkáik megfelelnek néhány alapvető elvárásnak.
Küldhettek cikkeket, interjúkat vagy bármilyen más munkát (fotókat, festményeket, számítógépes munkákat, zenéket stb.) műfajtól függetlenül. Természetesen elzárkózunk minden szélsőséges nézettől és a politizálásnak sincs helye nálunk. Ezenkívül hallgathatatlan, összetákolt, minden tudást és fantáziát nélkülöző anyagok nem kapnak helyet, még ha az alkotója szerint ez művészet is. Mivel ennek eldöntése objektív módon nem lehetséges, ezért a főszerkesztő pillanatnyi hangulatán és beszámíthatóságán múlik minden (diktatúra rulez).
Az Eclectic teljesen ingyenes, tehát egy felbélyegzett válaszboríték és egy mágneslemez (a negyedik szám esetében kettő) elküldésével mindenki megkaphatja.

ECLECTIC, Amon Hen – Török Attila
Budapest, 1464, Pf. 1239, Hungary
net: http://www.agria.hu/eclectic/ • e-mail: amonhen@c3.hu

TROTTEL RECORDS

Budapest 1192, Kós K. 14, Hungary
Tel./fax: 36-1-377-6607
E-mail: trottel@mail.netx.hu
Trottel Records website: http://trottel.mentha.hu

TROTTEL RECORDS HÍREK '99 NYÁR

ÜDVÖZLET A KÁOSZBÓL!

Hazaérkezett második európai turnéjáról a **PERSONA NON GRATA.**
Franciaországban adtak hat koncertet, a turné utolsó állomása közös Persona/Trottel-koncert volt Bécsben.

Május végén és június elején újra utazott a **TROTTEL.**
Az állomások: Strasbourg, Lyon, Naintes, Bordeaux, Grenoble és Périgueux.
A zenekar új lemezének kazettaverziója megjelent Lengyelországban.

Szintén lengyel hír, hogy a nemrég kiadott **DAWNCORE** *Obedience* CD-jének licence-t megjelenteti egy független kiadó bakeliten és kazettán, várhatóan júniusban. Természetesen lengyel Dawncore-turné is követi majd a kiadást, valószínűleg már csak ősszel.

Májusban jött ki **Cziránku Sándor** (Barbaro) **KÁRPÁT MŐBIUSZ** projecktjének CD-je *Kurucz lemez* címmel. A lemezbemutató június 4-én volt a Fonóban.
Elképzelhető, hogy az őszi európai Trottel-turnén a Kárpát Möbius is játszani fog, legalábbis azon vagyunk, hogy ez összejöjjön.

Szintén hamarosan elkészül a budapesti **PLACIDY** (egy ideje és magyarosan Placidi) első kazettája *Holdkór* címmel.
Zenei stílusukra – ha feltétlen meg kellett határozniuk – mindig igyekeztek valami szellemeset kitalálni: 'matróz-punk-táncdalok', 'budapesti fúvós-punk', egyebek. Ezektől senki nem lett okosabb, míg meg nem nézte őket élőben, ettől kezdve viszont már érdektelen a kategorizálás. Vagyis: néha rockos, néha rockabillys, néha skás lüktetésű kelet-európai tánczene, beindult, melankolikus, flegma és melodikus.

Egyébként az új Trottel-honlap működik, ha további információk érdekelnek, keresd: http://trottel.mentha.hu

Üdvözlettel,
Rupaszov Tamás

A Coil–történet

A történetet a ’70-es évek közepén kell kezdenünk. **Peter Christopherson**, aki egy Hipgnosis nevű designercsoport tagjaként egy sor akkori rocknagyság lemezborítóját tervezte, meggyőzte a botrányos performanszairól hírhedt Coum projektben működő Genesis P. Orridge-ot, ha valóban érzékeny közönséghez akarnak szólni, zenekart kell alapítaniuk. Így született meg a Throbbing Gristle, mely többéves működése során teljesítette a punk azon be nem váltott ígéretét, hogy bejárja a kultúra önmaga által felfedezett szélsőséges területeit. Míg a rockot szidalmazó punk, annak egy változatát kezdte el játszani, addig a Throbbing Gristle nagyon is tudatosan rock and roll ellenes volt. A csoport lemezei, melyeket saját, Industrial Records nevű kiadójuknál jelentettek meg (a név egyértelmű utalás a hangzásra, a zeneiparra, illetve az azzal való szembenállásra), a zajos elektronikát szabadformájú improvizációkkal és nagyon egyszerű zeneiséggel ötvözték. Erőszakkal foglalkozó és szexuális tartalommal telített témáik miatt „társadalomra veszélyesnek” kiáltották ki őket az angol parlamentben. Az olyan albumok, mint DOA vagy a Heaten Earth világító oszlopok voltak a bizarr művészetre fogékony, teret nem kapott angliai ifjúságnak, mely réteg ennek hatására kialakította önálló zenei világát.

John Balance egyike volt azoknak a fiataloknak, akiknek életét mindörökre megváltoztatták ezek az évek. A világgal egy kisvárosban ismerkedő Balance számára – ami magában foglalta a perverzitások iránti egészséges érdeklődést is –, a Throbbing Gristle léte megerősítést adott a mindenféle hatalommal szembeni kérdezés jogára. Balance-t egyre intenzívebb részvétele az úgynevezett indusztriális mozgalomban arra sarkallta, hogy kísérletezni kezdjen saját felvételeivel és számára katarzist előidéző elektronikus zörejeivel, felhasználva a zenét, mint közeget arra, hogy személyes démonaival csatázzon és hogy felfedezze saját szexualitását. Balance így vall erről: „11–12 éves koromban Morricone-lemezeket játszottam le rossz fordulatszámon, csakhogy hallhassam annak síró, sipító hangjait. A filmeket nem igen láttam, viszont nyúztam a lemezeket és elbűvölt a gondolat, hogy a klasszikus felvételekéhez fogható hangzást csiholhatok ki belőlük és ezt sokkal izgalmasabbnak találtam, mint a rockzenét. Merthogy nem volt látvány. Olyan volt ,mintha komolyzene lenne.”

Londonban költözése után Balance 1980-ban csatlakozott a post-Throbbing Gristle csoporthoz, a Psychic TV-hez, ahol első alkalommal találkozott Peter Christophersonnal. A Psychic TV-ben való munkálkodás mellett Balance-nak már létezett egy kevéssé stabil projektje a **Coil/Zos Kia.**

Még mielőtt a Throbbing Gristle-hez hasonló viharokat kavaró zenekar végletesen szétesett volna, népszerűsítették a tibeti szerzetesi hajvágást, összeállítottak és felvettek egy gyűjteményt 23 tibeti csontsíp hangjából és kiadtak két csiszolatlan, de ötletes lemezt, a *Force The Hand Of Chance*-et és a *Dreams Less Sweet*et, melyek bizonyos pontokon már előremutattak a korai Coil-albumokon alkalmazott gazdagabb szerkezetek felé. A szakítás okáról mind Genesis P. Orridge, mind Balance és Christopherson diplomatikusan hallgat.

A PTV feloszlása után Christopherson csatlakozott a Coilhoz, melynek első kislemeze, az egyoldalas *How To Destroy Angels* 1984-ben született meg. A borítón a következő meghatározás olvasható: ’Rituális zene a férfiak szexuális energiájának akkumulálására’.

A Throbbing Gristle-ből és annak egyik utódjából a Psychic TV-ből megszülető Coil – olyan barátokkal és társakkal, mint a Nurse With Wound és a Current 93, valamint olyan művészekkel, mint például Derek Jarman (akinek az Angyali párbeszéd című filmjének zenét is ők szereztek) – az angol underground szcéna azon képviselői, akik annak szexuális, kulturális és művészi sokoldalúságát tovább színesítik. Munkáikban korábban mellőzött angol művészekkel foglalkoztak, mint például a krónikusan őrült festő Luis Wain, aztán Austin Osman Spare vagy Aleister Crowley. Különcségük és amiatt, hogy munkáikat túlzottan perverznek, dekadensnek vagy őrültnek tartották, ezek a művészek

mellőzöttek voltak saját korukban. Hasonlóan a Current 93-hez és a Nurse With Woundhoz a Coil is segített abban, hogy ezek a nem méltóképpen fogadott személyiségek mindinkább a figyelem középpontjába kerüljenek azáltal, hogy felhasználják műveiket, illetve azok részleteit.

Elődeik, a mellőzött angol művészek népszerűsítése mellett a Coil fenntartott egy szimbiotikus, ámbár problémákkal terhelt kapcsolatot a mainstream populáris kultúrával, például Marc Almondon keresztül, aki a Coil közeli barátja és alkalmi vokalistája volt a korai lemezeken. Felkérésre zenét szereztek Clive Barker Hellraiseréhez, melyet aztán a film amerikai producerei nem találtak eléggé kommerciálisnak a közzétételhez. Megrendelésre egy sor reklámfilmzenét is szereztek illatszergyártó cégeknek, légitársaságoknak és hasonlóknak.

Hogy a Coil története a közel két évtizedes munkásság ellenére még mindig viszonylag ismeretlen maradt, abban ugyanannyira közrejátszik előtörténetük, témaválasztásaik, zenéjük és nem utolsósorban a zeneiparral való kérlelhetetlen szembenállásuk. Másrészt nyilvánvalóan ők maguk sem törekednek toplisták élére, s a megélhetést és függetlenséget is inkább a fent említett megbízások és a Christopherson által rendezett videóklipek biztosítják. Mindezek ellenére a Coil előkelő helye az elektronikus zenében már most nagy biztonsággal kijelölhető, hiszen hatása számos jelenleg népszerű underground stílusnál és mozgalomnál kimutatható. A hangmintákkal és az elektronikus berendezésekkel folytatott úttörő kísérleteik elfogadottá és alkalmazottá váltak a dance-kultúra és az elektronika oldalvizein.

Balance és Christopherson zenéje elektronikai alapokra épült, még jóval azelőtt mielőtt a Coil megszületett volna. A korai ’80-as években Christopherson a Psychic TV tagjaként az első zenészek egyike volt, akik samplert használtak élőben. Emellett jellemző a nem-zenei, talált vagy használhatatlannak tűnő hanganyagok felhasználása, melyeket elektronikus úton kezelnek és újjáalakítanak saját titokzatos stúdiótechnikájukkal – megnyitva az utat egy sor mélyről jövő és sosemvolt hangkapcsolatnak. Műveikben az ének- és beszédhang gyakran az érthetetlenségig torzított, s csupán a hangkollázs egyik elemének számít. Ezzel mintegy rávilágítanak a szavak zeneiségére, a jelentés egy új rétegét teremtve meg. Munkamódszerüket előszeretettel hasonlítják az alkímiához, mely során hulladéknak vélt anyagokból aranyat készítenek. Például az első nagylemezük címe, a *Scatology* (a szarhoz való vonzalom) egyfajta referencia (homo)szexualitásukra és az alkímiára egyaránt.

Az elektronika, a dobgépek, samplerek, sequencerek és komputerek mellett használnak tradicionális hangszereket is, leginkább zongorát, orgonát és fúvósokat. Az átlagos elektróban vagy technóban a hangszerek samplerek útján jelennek meg, ezzel szemben ők vagy maguk szólaltatják meg ezeket vagy másokat kérnek fel arra, hogy feljátszanak bizonyos témákat. Az egyes zenedarabokon belül a legnagyobb könnyedséggel használnak középkori fanfárokat, Lalo Schifrin-szerű fúvósokat, kemény dobgépeket és fátyolkönnyen szárnyaló effekteket.

A zenéjükről szóló írásokban gyakran találkozhatunk egy, a zenekar által *Sidereal Sound*nak keresztelt „jelenséggel”, mely mind Balance és Cristopherson, valamint számos „független megfigyelő” szerint zenéjük egyediségét adja. Erről így nyilatkozik Balance: „Létezik egy dolog, amit úgy hívunk Sidereal Sound. Sidereal egyrészt a csillagokkal való kapcsolatot, másrészt ’oldalvást’ jelent. Innen jön az is, ami miatt Austin Osman Spare, az okkult festő és filozófus annyira érdekel engem. Ő egy egész Sidereal rendszerrel dolgozott, melyet arcképfestéshez használt. A portrékat kissé oldalvást készítette, mintha egy olyan személyt leplezne le, akit te normálisan nem láthatnál; túlvilági lényeket, szellemeket és elemi erőket festett, és ezek bizonyosan Sidereal-portrék. Mi ugyanezt próbáljuk a hangokkal elérni, valahogy elferdíteni őket, hogy olyannak érzékeld a dolgokat, amilyennek egyébként szokásosan nem tudnál. Olyasmi ez zenei megközelítésben, mint amikor már napok óta talpon vagy és dolgokat látsz a szemed sarkában, amiket aztán mégsem észlelsz, amikor odanézel.” (Aztán Christopherson elárulta, hogy ezen hangzás eléréséhez egy nagy Macintosht használnak.)

Zenéjük megfoghatatlansága, sokszínűsége és folytonos alakulása nem teszi könnyűvé besorolásukat. Tovább nehezíti az erre vállalkozó dolgát az a tény, hogy már aktívak voltak a techno és más elektronikán alapuló irányzatok megjelenése és népszerűvé válása előtt. Mindenesetre a korai lemezek (Scatology, *Horse Rotorvator, Gold Is The Metal*) kérlelhetetlen, gyakran kínzó, ám mégis

lírai és filmszerű hangzása után az 1991-es *Love's Secret Domainen (LSD)* és az azt kísérő *The Snow* EP-en határozottan acides hatások érezhetők. Mégis, ami megkülönbözteti azt, ahogyan a Coil használja a ritmusokat ezeken az albumokon az átlagos acidtól, az az, hogy náluk az ütem nem vezeti a darabokat, az inkább egy másfajta hátteret képez, mely fraktálszerűen befelé csavarodik. Mindkét anyag meglehetősen klausztrofóbikus és több év után újrahallgatva meglehetősen apokaliptikusnak tűnik. Nem meglepő tehát, hogy sem ezek, sem a később megjelent, leginkább dark ambient jelzővel illetett lemezek nem keltettek különösebb elismerést szélesebb körben, viszont bizonyosan sok mai mainstream és underground sztárzenekar titkos bibliái lettek. Véleményem szerint hatványozottan igaz lehet ez az LSD-n hallható hangzást leginkább továbbvivő **Elph** (vagy **Coil vs Elph**) néven kiadott anyagokra. Elphként azokat az albumokat jelenteti meg a Coil, amelyeket érzésük szerint valamilyen módon külső, az ő kontrolljukon túli erők irányítottak. Az eredmény: hátborzongató, feszültséggel teli, olykor elementáris, dance elemektől sem mentes elektronika.

A misztikus invokáció gondolata mélyen ágyazódik az ősi alkímiai tradícióban és fontos eleme a Coil művészetének. Például az 1998-as *Time Machines* borítóján látható fekete ovális forma John Dee, XVI. században élt angol okkultista jövendőmondó tükrét mintázza. Azon túl, hogy John Dee könyvtáros és kém volt, Erzsébet királynő 'okkultügyi tanácsadójaként' is működött. Asszisztensével Edward Kellyvel együtt egy sor angyali látogatást vezényelt le. A fekete tükröződő felület gondolata, mint olyan kapu, amely egyfajta utat nyit más világokba, már korábban is megjelent. A Coil debütáló lemeze a How to Destroy Angels második oldala egy kimetszetlen, politúrozott fekete korong maradt. A Time Machines album első példányai tartalmaztak több matricát, melyek John Dee személyes alkímiai szimbólumait mintázzák. Az angol post-industrial underground magja – Coil, Current 93 és még szélsőségesebben a Nurse With Wound – osztozik az ezoterika és okkult iránti vonzalomban. Mondhatnánk azt is, hogy ők az angol misztika újjáéledő képviselői. Mint ilyen, a Coil nagyon is beágyazott ebbe a tradícióba.

Az LSD-ről lemaradó szerzemények megtisztítva a *Stolen and Contaminated Songs* című lemezre kerültek fel. Túlhajtott előzményéhez képest ez az anyag statikusabb, de ugyanakkor feszültséggel teli, megvilágítja a Coil egy másik meghatározóját, a korábbi szerzemények megszállott újradolgozását. Mintha vonakodnának azokat magukra hagyni, mintha tartanának attól, hogy azok végleges formát kapjanak. Soha, egyetlen Coil-darab sem befejezett.

Ez valószínűleg megmagyarázza, miért van annyi Coilhoz kapcsolódó kiadvány (Eskaton, Elph, Black Light District, Time Machines) és válogatás, beleértve a három részből álló *Unnatural History*t is, és hogy miért jelentettek meg eddig csupán négy hivatalos Coil-albumot (Scatology, Horse Rotorvator, Gold Is The Metal, Love's Secret Domain). Öt év óta pedig folyamatosan dolgoznak a legutolsó Coil-albumon, a *Backwards*on, melyet régi rajongójuk, Trent Reznor Nothing kiadója számára készítenek. Christopherson így beszél erről: „A probléma az, hogy találkoztunk azzal a dologgal, hogy el kellene készíteni egy végleges változatot a Backwardsből, s amikor egy-két hónap kihagyás után hozzáfogunk, hogy ezt megtegyük, észrevesszük, hogy már nem érdekel minket az, amit korábban csináltunk. Különösen azért nem, mert azon, amit csináltunk túlzottan érezhető Amerika hatása. Trent New Orleans-i stúdiójában dolgoztunk és annak ellenére, hogy az ottaniak nem szóltak bele semmibe, természetes módon olyan dalokat kezdtünk el csinálni, amelyeknek van szövegük, ritmusuk stb. Nos, még mindig hiszünk ezekben és használjuk őket, de már lehetetlennek érezzük, hogy megállapodjunk egy végleges változatnál." Megjegyzem, ezen túl lehetnek más problémák is, mivel az anyag még mindig nem jelent meg és egy interjúban Trent totális kommunikációképtelenségéről beszélnek.

A munkamódszer és a misztikus tradíció ápolása mellett a közös nevező a Coil különböző korszakai között a tudatmódosító szerek folyamatos jelenléte. A csoport a kezdetektől nyíltan vállalja, hogy drogot 'használó' együttes. A belső tér kozmonautáiként érdeklődésük a tudatmódosító szerek iránt nagymértékben manifesztálódik zenéjükben. A Time Machines négy, egyenként 20 perc körüli szerzeményből áll. Az egyes darabok egy-egy konkrét hallucinogén anyaggal elérhető pszichedelikus állapotot modelleznek. A lemez hatásáról Balance így nyilatkozik: „Az egyik érdekes dolog a Time Machinesszel kapcsolatban az az, hogy kaptunk egy sor olyan visszajelzést, ahol az történt a hallgatóval, amit mi szerettünk volna, hogy történjen. Előfordulhat néhány időkiesés csupán attól, hogy az ember hallgatja a zenét. Vannak periódusok benne, ahol ki fogsz lépni az időből. Ez volt a szándék,

transzba esni és eljutni egy más tudatállapotba. Feltettük a kérdést, tudunk-e csinálni olyan típusú zenét, amelynek ilyen hatása van? Olyan egyszerű hangokat kerestünk, amelyeken keresztül valahogy át lehet slisszanni." Sikerült.

A Coil azóta kísérletezik a szintetikus drogokkal, mióta az megérkezett Angliába 1980 körül. Az acid-house népszerűvé válásával 1987-ben végül létrejött a közeg, amelyben megfogalmazhatóvá váltak a hozzá kapcsolódó dolgok. „Keményen benne voltunk, áldott pillanat volt, egyfajta áldott ünnepléssel, legalább is egy időre – mondja lelkesen Christopherson. Azután változott a fókusz és a szintér különböző irányokba mozdult. Hasonlóan ahhoz, hogy volt időszak, amikor a borítók művészeti alkotások voltak, azután pedig csomagolássá váltak, valahogyan ugyanezt érzem az acid house-zal kapcsolatban is."

Mindenesetre a szintetikus drogok hatása a Coil zenéjére jelentős volt. „Az volt a szándékunk – mondja Christopherson –, hogy ezek a lemezek pszichoaktívak legyenek, hogy olyan zenét csináljunk, amire drogot szedhetsz. A cím és minden más is afelé mutat, hogy... de ugye nyilvánvaló, hogy hogyan készítettük." Mindez persze nem azt jelenti, hogy zenéjük önmagában nem működik, éppen ellenkezőleg, állítják, nem kell drogot szedned, hogy méltányold azt. Balance pedig egyenesen arról beszél, hogy ő maga sem használ többet hallucinogéneket, mint mondja: fizikailag nem esik jól. Ezzel szemben az utóbbi években keményen ivott és idegei is felmondták a szolgálatot. Végül 1997-ben rehabilitáció mellett döntött. Ekkor barátai, hogy küzdelmében támogassák, elkészítették a *Foxtrot* című válogatásalbumot, melyet a World Serpent jelentetett meg. A lemezen Christophersonnak egy megkapó, önálló darabja is hallható, s nem valószínűtlen, hogy ez nyitánya lehet szólókarrierjének.

Úgy tűnik, ezek után nem utolsósorban azért, hogy Balance kimásszon a gödörből, az eddigi munkatempóhoz képest szédítő gyorsassággal kezdtek dolgozni. Sorra jelennek meg a kiadványaik, ám élő fellépéssel továbbra sem kényeztetik rajongóikat.

A tavalyi év napfordulóit a Coil egy négy részből álló kislemezsorozattal ünnepelte. Ha minden igaz, már mind a négy darab hozzáférhető (*Moon's Milk, Bee Stings, North* és az *Amethyst Deceivers*). Mindegyik kiadvány limitált példányszámban jelent meg, s az el nem fogyott darabokat a következő napfordulókor kivonták/ják a forgalomból. Ezt követően a tervek szerint az ez évi tavaszi napfordulókor a felvételek újradolgozásra kerültek, majd egy válogatáslemez készül belőlük.

A legutolsó teljes estés anyagot (*Musick Play in the Dark, Volume One*) februártól lehet megrendelni közvetlenül a zenekartól. Kereskedelmi forgalomba csak az év végén kerül majd. Ennél is „roszszabb" a helyzet az ugyanekkor 99 példányban kiadott *Astral Disaster* című bakelitlemezzel, ennek példányai ugyanis már kiadás előtt gazdára találtak. Ígérik, hogy újrakeverve ez az anyag is hozzáférhetővé válik előbb vagy utóbb. Ezentúl számos más megjelenéssel kecsegtetnek, de ezekre ne vegyünk mérget, hiszen számos korábban bejelentett anyag mind a mai napig nem készült el. Aki ennél többet szeretne megtudni a Coilról és a velük kapcsolatos hírekről az keresse fel az alapos és folyamatosan frissítés alatt levő brainwashed.com site-ot.

András

Phonotaktik

1999. április 22–május 2., Bécs

A majd kéthetes rendezvénysorozatnak – melynek alcíme így hangozott: 'Future music for our hearts' – Bécs adott otthont, és ez szó szerint értendő. A főszerep természetesen a zenéé volt, ám e mellett megrendezésre kerültek különféle szimpóziumok, beszélgetések, például az 1980-ban elhunyt Max Brand elektro-akusztikus munkásságáról, a technikai fejlődés zenére gyakorolt hatásáról, az internet és a zene kapcsolatáról stb. A rendezvénysorozat jó apropó volt arra is, hogy a számos külföldi előadó mellett bemutatkozhassanak az osztrák kiadók és az elektronikus zene képviselői is. Ez utóbbiak között komoly pénzjutalommal járó díjat is osztottak. A 12 nap alatt összesen kb. 60–70 produkció volt hallható.

Először talán a szervezésről szólnék, mely épp annyira lenyűgöző volt, mint maguk a produkciók. A fesztiválprogram március közepétől volt hozzáférhető az interneten (www.phonotaktik.at). Az erre az alkalomra készített honlapon, a beharangozón túl megtalálhatók voltak az egyes rendezvények időpontjai, a helyszínek elérhetősége és a róluk szóló érdekes tudnivalók, valamint a (még) hozzáférhető jegyek száma is. A rendezők minden fellépőt megkértek, hogy küldjön egy kis önismertetőt magáról, melyek az előadókkal foglalkozó internetes linkek mellett helyet kaptak a honlapon. A fesztiválnak nem volt állandó helyszíne, az egyes műsorok különböző helyeken kerültek megrendezésre (egyetemi atomkutató, bűnügyi múzeum, remíz, krematórium, fürdő stb.), így a jegyek száma több előadásra igencsak korlátozott volt. Az előzetes helyfoglalásokhoz nem kellett más tenni, mint név, nem, születési idő, lakhely és e-mail-cím megadásával 'számlát' nyitni a honlapon található online adatbázisban. Aztán szükség volt még a városszerte különböző helyszíneken elhelyezett és előzetes rendezvényeken beszerezhető sorsjegy-szerű valamiben található kódokra (ilyeneket én a Panasonic Flex-béli koncertjén vételeztem). Ezeket a kódokat kellett telebanking módon a saját számlára 'befizetni', és azokat a kívánt előadásokra 'elkölteni'. (Egy levelező robot minden egyes foglalást e-mailben erősített meg és a buli előtti napon ugyanígy figyelmeztetett a pontos érkezésre.) Ezzel felkerült az ember az úgynevezett folyamatosan bővülő vendéglistára, mely teljes egészében látható volt a honlap egyik oldalán. A lefoglalt rendezvényekre jogosító vonalkódos belépőkártyákat a fesztivál centrumában, a Rhizben lehetett átvenni vagy postán küldték ki. A helyfoglalásra április közepéig volt mód, ezután csakis pénzért lehetett jegyet váltani, ám a kisebb helyeken megrendezett produkciókra ekkorra már úgyis régen elfogytak a belépők. Az esélyegyenlőséghez még annyi hozzátartozik, hogy (mint az később, az április közepére elkészült angol honlapváltozatról kiderült) azok, akik nem Bécsben laktak, s így nem juthattak az aranyat érő kódokhoz, egy megadott e-mail-címen próbálkozhattak becserkészésükkel.

Most pedig rövid élménybeszámolók következnek azokról az eseményekről, melyeken volt szerencsém jelen lenni.

Andrew Lagowski, 04. 23., Planetárium, kb. 180 hallgató

A teltházas planetáriumban Lagowski a S.E.T.I. projekttel képviselte magát. A nagyon lassú ambientes kezdést igazi Nasa-hangulatú elektronika váltotta fel, miközben Lagowski különféle, de többnyire űrtémájú diákat vetített. Nagy valószínűséggel előre kidolgozott és felvett anyagot adott le, s ő csupán levezényelte laptopján az előadást, ám ez semmit nem vont le a dolog értékéből, hiszen nem is vártam színpadi produkciót.

Fennesz/Rodelius/Autechre, 04. 23., az ORF koncertterme, kb. 500 hallgató

Az osztrák közszolgálati kultúrrádió koncerttermében minden adott volt egy ideális koncerthez.

Bőrfotelek, tiszteletet parancsoló és akusztikusan megtervezett tér, páncélajtó az előtérből beszűrődő hangok ellen. A program szerint az Autechre fellépése, melyre leginkább kíváncsi voltam, utolsónak volt várható.

Az este egy kb. tízperces, romantikus hangzású zongoradarabbal kezdődött, amelybe lassan különböző elektronikus kaparászások, örvénylések, finom kellemetlenkedések úsztak, majd ezek teljesen átvették a hatalmat, hogy aztán hosszantartó és nem túl izgalmas jelenlétükkel álomba ringassák a közönség egy részét, míg másokat a kijárat felé tereljenek. Több mint egy óra elteltével – keretet alkotandó – visszatért a zongora két, meglehetősen kínos darab erejéig. Ezt visszafogott, félperces taps honorálta, mi pedig kihúztunk az előtérbe. Amikor vissza akartunk nyomulni közölték, hogy vége. Kiderült, a három előadó együtt lépett fel és a mindvégig hátul tevékenykedő két ember volt az Autechre legénysége. Szerencsére ez volt az egyetlen csalódás a rendezvénysorozat alatt.

Labradford, 04. 29., Wotrubakirche, kb. 250 hallgató

A zenekarral kapcsolatos odaadásom külön cikket érdemelne, de addig is maradjunk a koncertnél. A helyszín a város egy külső, Rózsadomb-szerű kerületében található absztrakt, eltolt betonkockákból, a ’70-es években épült templom volt, földtől induló magas ablakokkal. A templomdombon jóval több volt a kinnrekedő, mint a bejutó érdeklődő.

A padsorok még meg sem teltek, amikor szép csendesen, a még szállingózó közönségtől cseppet sem zavartatva magát, belekezdett a zenekar. A zenészek visszafogott, álomszerű játéka rögtön valami olyan bensőséges hangulatot teremtett, hogy fel sem tűnt, sokan még csak most foglalnak helyet. Az első darab végére a zene csendes, torokszorító sodrásában mindenki magára maradt, lelassultak az életfunkciók, szinte megállt a szívverés. A három zenész éppen hogy csak pislantva, szinte mozdulatlanul játszott, szellemük együtt lebegett a térben a zenével. És kegyetlen a sors, bizony túl hamar vége lett. Így is ajándék volt ez a nap.

Pan American/Skot vs Hecker, 04. 30., Hochhausdach, kb. 140 hallgató

Itt helyszínként, egy éppen átadás előtt álló, üres, hiper-szuper irodaház szolgált. E-mailen jött a figyelmeztetés, aki késik nem engedik be. Hogy pontosan hol lesz a koncert, azt még nem tudtuk. A bejáratnál kis csoportokban engedték be az embereket. A helyi erőket követve azt vettük észre, hogy már megmásztunk jó pár emeletet. Éppen fogytán volt az energia, amikor az egyik fordulóban, csak úgy kirakva, egy halom Red Bull várt ránk. A végállomás a 22. emeleten található tágas, üvegfalú tárgyaló és a hozzátartozó hatalmas terasz, amelyről rálátni a városra.

Pan American

Mark Nelson, vagyis a Labradfordból szólóban. Csakúgy, mint előző nap most sem volt semmi nagy felhajtás, emberünk leült a szintetizátorhoz mint egy bárzongorista és játszott. Az ismert művek közül egyetlen egy sem hangzott el a mindvégig nagyon finom és lassan magával húzó produkció során. Furcsamód a közönség nagy része kint maradt a teraszon, beszélgettek, izogattak, ami kezdetben zavart egy kicsit, aztán az egész valahogy összeállt és kezdett valamiféle kellemes pezsgős-fogadásos hangulata lenni a dolognak. Aztán megnyugodtam, egyszerűen így volt tökéletes.

Skot és Hecker

The Video band, az öndefiníció szerint. Programjukban két, egymás melletti vászonra vetítettek egy-egy videofilmet, amire két laptopból éktelen és fékevesztett zajokat csiholtak, melyek néha egészen élvezetes egésszé sűrűsödtek. A közönség hangos ovációval köszönte meg mindezt a végén.

Noto/Fx Randomix/Richie Hawtin/Pole/Komet, 04. 30., Osztrák Elektromos Művek, kb. 500 hallgató

Az elektromosok egy hatalmas, működő gyárcsarnok egy szeletét választották le. A színpadon egy kb. 6–7 méter hosszú asztal állt, azon pedig az öt fellépő mindenféle kütyükből álló berendezése. A nézőtéren pedig ki-ki megtalálhatta a nevét, ha szerencséje volt, mert a vendéglistát oda vetítették.

Az este egy mozival kezdődött. Az ötvenes években készült francia film aktualitását az adta, hogy ez volt az első Ausztriában szinkronizált film. Egyrészt érdekes volt hallani, ahogyan mindenféle zajokat emberi hangon szinkronizáltak, másrészt a kópia állagának romlása miatt az eredeti felvételek különleges hanghatást kaptak, s ezek néha tényleg már-már zeneiek voltak.

Noto

Zenei kollázsa állandóan fejlődő, frekvenciákkal játszó, örvénylő, viharokkal, szélcsendekkel tarkított különleges burjánzás volt. Egyszerűen nem lehetett megunni, kiválóan lehetett szörfölni a hanghullámokon. Meggyőző és erőteljes amit csinál.

Fx Randomix

A kölni ember mindvégig lendületes, sokszor disszonáns zenéje úgy hatott, mint egy megkergült, diszharmonikus gépzongora. Telve volt fantáziával és jobbnál jobb témákkal. Kötelező.

Richie Hawtin

Plastikman kemény minimál elektronikával jött, a tőle megszokott kattanós-koppanós hangokkal. Ami meglepett, hogy fergeteges dolgokat művelt a lemezjátszóval, a bakelitekről szinte csak zajokat vett le. Fantasztikus a produkciója, vagyis megérdemelt a népszerűsége. Annyira belefeledkezett a zenébe, hogy a szervezők szóltak neki, lejárt az ideje. Szép komótosan – úgy tíz perc alatt – lecsengette az éppen futó témát. Nem végez félmunkát, na.

Pole

Talán a legkommerszebb és az egyetlen igazán táncos produkció volt. Végig electro-dub, ugyanazzal az unalmas visszhangeffekttel, mely annyira lehervasztott, hogy az utolsó ígéretes fellépő, a Komet produkciójába csak belekóstolni volt erőm.

Végezetül, amiről lemaradtam: Bruce Gilbert, Richard H. Kirk, Atom Heart (online), Francisco Lopez és még jópáran, akiknek még a neve sem volt ismerős.

András

felül az Autechre, alul a Labradford

Hortobágyi László

Az Alien-paradigma

Ekkorra már a hüllőlábú fekélyes ember lemászott az isenheim oltár bal oldaláról, [1] s a Föld hemiszféráin csillogó, nyálkás, fraktálszínekben tobzódó fekélyek selymes gubói és csillószőrös penészgombái lüktetnek a Kondratyev-ciklus tangójaként. Az isenheimi fekélyek piros kis kráterei kékesfekete Batman színű Légy nyálkát folyatnak egy bőrtojásra, melyből – egy élő emberi test bordáinak széttördelése után – a napvilágra bújik a perzsa gnózis sötét árnya, a megtestesült rossz mithraszi reinkarnációja, az emberi lények tudatának kipárolgása, a korszellem materializált kultúrgenetikai egysége, egy élő mém. [2]

(Később az emberi szörnyek megpróbálják kiirtani eme családszerető, közösségüket megvédő, az Anyát hűségesen kiszolgáló és szorgalmasan dolgozó kolóniát. Itt egy nőstény emberi szörny undorító kicsinyét kitépi a meleg kas nyálkás bugyrából és az Anyát is legyilkolva égeti fel a közösség tojásokba telepített jövőjét.) [3]

Abban a tudattalan genetikai életfolyamban, mely az Édenkert vizeként végighömpölyög az oszcilláló Világegyetem jelenlegi térségein – ahol a genetikai Közlemény egyetlen célja maga a Közlés –, ott az emberi tudat és értelem egy evolúciós melléktermék.

A tudat és az ő világrendje önértelmezésének évezredes kínlódása után a megfelelő időben – 1976-ban – a gomolygó ködből a genetikai elméletek melléktermékeként felbukkan a mémelmélet. [4]

A mém a kulturális evolúció alapegysége, a gén analógiája, az emberi agy által kreált és szaporított információs „egység” és szimbólum. Ha a valósidejű emberi kultúra megnyilvánulásait összesűrűsödött, materializált mémkolóniáknak tekintjük, akkor az emberi agyak „termékei” a mémek fajtáiban, digitális mimikrijében vagy az olyan protomém ismeretelméleti képzetekben, mint a „fénytest” (luminous body) vagy a világot egységes rendszerbe rendező, koncentrált tudatsugárral mozgatható „összeállító pont” (assemblage point) képzetének a leírásában öltenek testet napjainkban. [5]

A korai európai társadalmakban – ecce homo – a személyes tulajdon, amely nem más, mint döntésszféra, fejleszti a személyiséget: a címerekben tobzódó páncélos lovag egyisten hite majd később atom-tengeralattjárója, de a bioasztronómia, a Kathakali, nigromania, a komputer vezérelte fraktál generát, a Krishna-tudat, Space Shuttle, raga-mala festészet, a kiborgok, Kuan dalini sex, arecibói rádióteleszkóp, tantrikus mandalák, a Cern SPS Sínchrontron, az inkvizíció, Gagaku-kompozíciók, Bergen-Belsen, a Vedanta, a katedrálisok, kermophagia, a Seti Poenix Project, Delfin Nyelv és vízbenszülés delfinek jelenléte mellett [6], valamint Cavaille-Coll orgonák, hüllők a Reticulumból, Ajanta, a profitráta, a Bölcsek, a kommunizmus, a tőzsdei derivátumok vagy az emberi tudat hálózatokba történő áttelepítése stb., ezek mind mémgalaxisok, az információ anyagiasult kövületei, ahol azonban „valamennyi holt nemzedék hagyománya lidércnyomásként nehezedik az élők agyára”. [7]

Ez a birodalom a II. ezredforduló táján elérkezik a klasszikus hindu kasztrendszerhez hasonló, rendkívül zárt monokultúrájú és kényszerpályán haladó, a globális társadalom e bolygó felszínén egységesülő fogyasztói biomasszájához, az élő mémek nyálkás mega-város-kolóniáihoz, ahol a behatárolt tulajdontípusok és az általuk artikulálható szociális mozgás lehetőségei behatárolt kasztokat és behatárolt anyagcserére nyomorított személyiségeket hoznak létre, a maguk kultúrát és földi javakat fogyasztó-pusztító ízlésükkel egyetemben.

A „Vízivilág” tankhajójában él egy összeaszott, a fehér földalatti férgek világtalan szürkésfehér

szemű öregembere, aki az Exxon Valdez belső olajtengerében vigyázza annak mindenkori állapotát. A film első egyharmadában pontosan 3 mp-re tűnik fel ez az emberi lény. A film harmadik harmadában, ez az évtizedek során a Füstölők szolgálatában megöregedő ember – a bedobott foszforfáklya által berobbantott égő pokolban – feláll csónakjában és tágra nyitott látomásos halott szemével – egyébként a film dramaturgiáját illetően tökéletesen fölösleges betétként – elevenen elég.

(A nézőtéren visító, szűnni nem akaró röhögés tombol.) [8]

Ebben a világban az egységes világkép a fogyasztás legnagyobb ellensége, ezért a globális-satellit média (Médea?) hálózati tömbök egy rejtett történelmi megbízást teljesítenek, amikor napi gyakorlatukban a látszólag érdekes és fontos, de soha nem a történések valódi Ariadne-fonalára felfűzött hírmém kaleidoszkópjaikkal az emberi tudat dirib-darabra törését hajtják végre. Ennek nem rossz példája „Isten büntetése”; az 1963-ban Zanzibárban véletlenül megtalált AIDS-es vérminták petricsészéje, itt a Nyiragongo hegy gorilláinak ötvenes évekbeli kiirtása nyomán az emberközeli genetikai spirál révén villámgyorsan átmutált paraziták – az öröklődési plazmát, az élet „szent forrását” érintő – evolúciós visszacsapása szimbolizálja az ipari forradalom által megbontott „harmóniát”.

Amikor e század tízes éveiben az első T-modell legördül Ford futószalagjairól, akkor a világ elérkezik egy addig rejtett, évszázadok óta a világrend mélyében létező elv materializált éthosszához, mely nyilvánvalóvá teszi az emberi tevékenységek „mögöttes jelentését és viselkedését”, azaz egy régi/új paradigma logikáját a történelem egymásra rímelő, 200 éves ciklusainak hullámaiban. Ugyanis az az elv és gyakorlat, mely szerint ezen az ajtón bemegy az előre gyártott alkatrész, azon pedig kijön az autó, avagy a kapun bemennek az emberek, amazon pedig kigördülnek a szappan és haj bálái, ugyanazon az ember – a Galaktika e piciny beszennyezője – által létrehozott, de planetáris-individuális tudatát elidegenítő „eszme” lecsapódásai.

Egyelőre csak az USA-ban, középosztálybeli partikon, 5000 dollárért látható az az egyszer vetíthető és testőrrel kísért video, melyen egy szakszerűen bevilágított tornateremben, mindösszesen 14 komputerizált, csúszósínes kamera editált képein – általában brazil, mexikói, olykor román születésű – 7–11 éves gyerekeket tépnek darabokra, szexuális játékokban fekete bőrbe öltözött 190 cm-es férfiak és nők. A kiomló gyermeki belekbe való beleülés és beleélvezés – ezt már Kis Pipin karoling király is nagyon szerette – a tequilla–tejszín–irish cream–fürjtojás–ketamin–kiwi-koktélt kortyoló, szopogató szemlélő számára különösen élvezetes szórakozás eme bensőséges partikon. [9]

A múlt Indiájában a klasszikus hindu kasztrendszer – itt a nyelv az embereket egymástól való megkülönböztető megszólítása során háromféle ragozást használ – többek közt a munkamegosztáson, a kollektív szociális tudat emberen túli isteni törvényekbe merevített szabályozásán, a személyiség ázsiai, tulajdon nélküli, pantheisztikus isten- és emberóceánján, a „Kondratyev-ciklusok” szimbolikus reinkarnációs leképződésein a brahmin agyakban és ideológiákban, egy hierarchikusan tagozódó társadalmi ökonosztáz – az atomizált faluközösségek mikrostruktúrájának – molekuláris egyensúlyán, a zamindári adószedés, a teljes társadalmi struktúrát átszövő és azt eldugaszoló rendszerén virágzott ki. [10]

1968, a fehér ember féltekéjén az emberiség utolsó piciny és elbukott forradalma után – de az egyetemes, uniformizált fogyasztói béke a „Pax Perisztaltika” és a valóságból a hálózatokba kényszerített hálózati közösségek („internet pods”) megvalósulása előtt – megjelennek a nagy lélekmentő kísértetek, a borzalmas keleti társadalmak emberi nyomorúságának filozófiai párlatait a nyugati világra rálehelő guruk személyében. A lemezborítók szövegeiben és címeiben nyüzsögnek a „surrender”, „devotion”, „karma”, „mulandhar”, „mahavishnu”, „faith”, „anahata”, „supreme”, „silence” stb. kifejezések, s a kollektív – de most már csak tudati – „forradalom” megindul a hívő hindu hagyomány évezredes tradíciójához hasonlóan az egyén sötét belső terei felé, ahol a képzelt szabadság, de persze a magány, a szétzúzott személyiség bebábozódott kitinváza várja a szabadulni vágyót.

Ekkorra már eltűnik a Mountain, a Pink Mice, Dando Shaft, a Grand-Funk, a Yes, az Ashra Tempel, a Jefferson Airplane, az Iron Butterfly, a Can, Popol Vuh és az Amon-Düül pozitív energiája és eljön a gótikus zenekarok, a Cirith Ungol, a Megadeth, a Judas Priest, a Witchfynde, a Motörhead, majd a

Coil, a Venom, a Pantera, a Crowbar, a God, a Neurosis, a Korn és a Sielwolf nem emberi üvöltése, ahol az ördög énekének kigyakorolt, de gépileg is támogatottan torzított, irracionálisan mély hangja egyesül a tibeti zene vokális hagyományával; minél mélyebb az emberi hang imája és könyörgése, annál közelebb kerülünk valamely isten lényéhez, s amely istenhez vezető út tehát nem a mennyei hangok irányába, hanem a sötétség és a mélység (abyss) felé terel minket. [11]

Ebben a világban az Apolló űrhajó: „Van egy kis problémánk" Nasa-idomítású, a Westworld Saloon stílusában pózolt amerikai hérosz hősies nyugalma mögött a „Szarvasvadász" erkölcsisége húzódik meg. Amikor felharsant Bill Clinton – egyébként az elődeinél jobb – amerikai elnök választási imája: „Isten áldd meg Amerikát", a mögött az a Kuvaitba, Szaddam Husszein által – akit a nyugati világ azóta is a helyére konzervált – betelepített, majd onnan kivonuló civil iraki gyerekek és nők 100.000-es országúti hullasorjázása áll, melyet Schwarzkopf tábornok élő CNN sajtótájékoztatója során pilótái jutalomjátékát „afféle búcsú nyúlvadászatnak" aposztrofálta. [12]

Itt az a tény, hogy embert ölni esetleg nem jó; kevés, itt a mózesi parancsra, Jézus Krisztusra és Buddhára van szükség, hogy megdördüljön az Ég: Ne ölj! Ebben a világban egy jógi soha nem mondja abban a faluban: ti hatszázan ugyan eltartotok engem, akkor mi lenne, ha megásnánk a csatornát, mert a szenny ott folyik a falu közepén, így tehát nem megyek fel az oszlop tetejére, hanem leülünk, megtervezzük és kiássuk. [13]

Napjainkban a racionális tudomány civil szférájában Terence McKenna botanikus-filozófus – újkori mémgazda – füvészkönyv esszéje egy sajátos ufókoncepciót csomagol a botanika egy speciális ága mögé. Az őstörténettől, így a majáktól és az egyiptomiaktól kezdve napjainkig a „füvek" és gombaspórák elterjedése egy szisztematikus, diszkrét lépcsőkben történő beetetést szolgál az ufók részéről, amely az emberiség tudatmódosítását tűzte ki céljául. Ezek a szerek – a szintetikusoktól a gombákig bezáróan – az emberiség közös tudatát abba az irányba befolyásolják, hogy az Idegeneket befogadják a földi társadalmakba és egyben az emberi fajt alkalmassá tegyék a velük történő szexuális aktusokra. A „racionális tudomány" itt már elszakad a köznép által korábban űzött – egyébként szintén szexuálisan terhelt tartalmú – az ufóincubusok női petékre vadászó, a Bermuda háromszögben 17, azaz tizenhét hüllőszerű Reticulum-faj egymással is háborúzó képzelgésétől, hanem így beszél: „Én erről a csillagközi kapcsolatról és a psylocibin gombáról beszélek. Említettem már, hogy a psylocibin, ha metabolizmusba lép, gyorsan felölti a psylocibin formáját, az egyszerűen a négy hidroxi-dimetiltriptamin. Ez az egyetlen négygyökű indol az élő természetben. Engedd egy kicsit ezt zizegni a fejedben. Az egyetlen ismert négygyökű indol a Földön. Történetesen ez a pszichedelikus anyag bukkan fel nyolcvan gombánál, a legtöbbjük az Óvilágban él. A psylocibinnek saját címere van, amelyen ez olvasható: „mesterséges vagyok, odakintről jövök". Én azt mondom, hogy ez egy gén lehetett, egy mesterséges gén, melyet talán egy, az űrből származó vírus hordott be mesterségesen a Földre és hogy ez a gén szépen megbújt a gombák génsorában. [14]

A tudomány működik azonban akkor is, amikor Carlos terroristát Párizsban bíróság elé állítják – ennél többet azóta sem tudni –, s a kezdeti bizonyítási, eljárásbeli zavarok gordiuszi csomóját a CIA által küldött műholdfotó oldja meg. Itt „Don Carlos" napszemüveges képe látható a líbiai sivatagban, amely a katonai műholdak kb. 10 cm-es – nyilvánosságra hozhatónak engedélyezett – felbontását dicséri.

Azokon a műholdas napi térképeken, melyet például a Tiros-Minos meteorológiai rendszere, a CIA által földszelvényenként minimum 10 cm-es felbontással bíró geostacionárius – többek közt globális mobiltelefon – lehallgató, Lacrosse rendszere, a Motorola Iridium projektje vagy az atom-tengeralattjáróról NORAD-központú navigációs műholdjai állítanak össze; ufók nem láthatók.

Több világ és világérzet él egymással egyidőben a Földünkon: érdemes összehasonlítani a művész-, ellenállócsoportok a társadalom megváltoztatását szimbolikusan sugalló, bohókás performanszainak hatékonyságát egy haditengerészeti kommunikációs szakember vagy a Pentagon logisztikai szakértőjének ismeretanyagával vagy akár a humán tudomány nyelvezetét egy multi iparvállalat fejlesztőmérnökének világképével.

Egy 1972-es alapítású, a kaliforniai Santa Feben letelepült keresztény–ufó-szekta (előkép: Jézus Krisztus a Repülő Csészealjak Lovagja Társaság, az 1950-es évekből) kasztrált tagjai 1997-ben elhatározták, hogy az addig bevett gyakorlattal ellentétben a növényi DMT – természetesen a Phalaric-faj – szívása helyett tudatukat áttelepítik a Hale-Bop üstökös csóvájában rejtőzködő ufó fedélzetére, ahol egy új életforma és minőség várja őket. Az eredmény látható volt: ott feküdtek harminckilencen az emeletes ágyakon, mint a halál kollégiumában, mellettük letéve a szemüveg, tisztára suvickolt cipők, tökéletes rend, ők maguk lila kendővel – alatta összekulcsolt kézzel – letakarva, szép tiszta házban, ragyogó napsütés, úszómedence, a közeli Beverly Hills – azaz Sodoma és Gomorra – szomszédságában. (15)

Ne feledkezzünk azonban meg a közép- és újkori indiai szentekről sem, akik magukat egy fára fejjel lefelé felakasztva nyílt tűzön égették el magukat, nos, ezek a szintén kasztrált emberek nem egy üstökös mögé, hanem a földi léttől és a gyönyörűséges indiai zenétől örökre megszabadulva igyekeztek egy másik nirvánába, ahol megszűnik az e világra történő újjászületések borzalmas láncolata, s mint a társadalom szélére centrifugált értelmiségi fölösleg menekültek a Kama-sutra gyönyöreit élvező városok forgatagából. Vagy akár napjaink azon szent emberei, kik kormánymegbízásból az erdőből előbújva, mantráikkal térítik el a szovjet MIR-I űrállomás esetleg Indiára zuhanó roncsait. [16]

Ebben a világban a zene – úgy tűnik – az emberiség édes mérge. Yajnavalkiya brahmin zenetudós (i. u. VI. század, Hindustan) írja: „Ha tisztában vagy a hangok és a ritmus törvényeivel, akkor rálépsz a hazafelé vezető útra", mely kitételt már a sokkal korábbi „Yoga-sutrákban" is megtaláljuk. De ilyen a jóga – a Földről és a valóságból történő távozás e legrégebbi, fantasztikusan kifinomult és mélyen filozofikus technikájának az újabbkori reinkarnációja is, mint például a Tensegrity, [17] szellemi energiasugarat fejlesztő gyakorlatsorozat és filozófia. Ennek tanítása szerint az ember individuális tudata nem az agyában, hanem azon kívül, valahol egy másik dimenzió tér-idejében bolyong

és egy energiasugár segítségével áll kapcsolatban az egyébként zombiként lézengő üres emberi testtel. A tanítás szól még az emberiségen élősködő ún. „vetődőkről” (flyers), akik – Alien parazitákként – az emberi világ, indítékaink és érzelmeink minden rosszának szintentartói, tudatunk és intézményeink használói, minden gondolatunk és az emberi ego „beépítésért” felelős poltergeist-típusú parazita fluidumokról, melyek valójában az emberi arcra tapadó és annak szájába halált koitáló Alien-mémtojás szimbólumai vagy akár az „Éhség” porladó-bomló csontvázait bevonó zöld színű penésznek, a „Zoo” bomló állattetemeinek vagy Hans Bellmer és H. R. Giger grafikáinak filozófiai megtestesülései.

„Köd felszáll, kutak megnyílnak s vékony nyalábban annak ezüst sugarában, párafelhőben megkövesedő kocsonyaként buborékikrák gyöngyöznek az ég felé. Horizontja az egybefüggő fehéres ezüsttejtengerben fetrengő és üvöltő hóhérgépek tömege, felhőben ülő zizegő kitinhártyás százlábú lények serege, egymás húsát csontig tépve teszik a szépet rothadó istenüknek; fehéres bűz, húscafat, ismétlődő dübörgés, az aláomló csontvelő-zivatar szétfröccsenő, tajtékos édentengerébe merülő lények szétpukkadó teste, fejük bőrös szilánkokra robbanó velőpatak, hitük szerint ez a lét hajnala. Itt a plazmatikus képződmények és nyershús-csecsemők párától övezett halmai verődnek habbá a kövezeten. A bomló üvegtüskeszemű madárlények csillogása megőrjíti a nyálkás, iszamós húsmocsárból újjáéledő, színjátszó pávacombú lények seregét, rekedt omló sikolyban végződő szenvedéseik újjászületését. A távoli horizont égig robbanása, ahol a tüskék-cirmos kagylóhéjak tapadnak a feltekeredett ég aljának ibolyaleplére és a lezuhanó csontvelő-zivatar édenkrémhabjának tengerébe; lények, kik a lét hajnalának nevében kenődnek széjjel tej-ezüstgömbök belsejében az üveghangyák diadalordítása kíséretében.

Aranyfolyóból lépegető kékeszöld pávatollszemű óriásmedúzák nyálkás-opálos teste, higanygyöngy hidrafelhővé sűrűsödnek, ott, ahol a folyó saját két partját harapdálja és úgy mozog, mintha belekből állna. Folyó felszínén solaris-csomók úszkálnak, átlátszó kocsonyagömbök gyöngyöznek a magasba, először süket csend, szomorúfűzek hajlonganak a baljós napsütésben, tücskök elsüketülnek, s ekkor a horizonton rettenetes remegésben a folyó felhorgad, csuklyáján pápaszem, s a szájában a halál fröccsen széjjel.” [18]

Itt tehát az a kérdés, hogy az a képesség és kreatív erő, mely az emberré válás folyamatában az emberen túli másvilágok és mémek korlátlan teremtésében megnyilvánul – s ahol az emberi nem és elme távolodása önmagától, mint globális kultúrtörténeti-genetikai folyamat jelenik meg –, az a hominida természetrajz vagy alapprogram része-e vagy a faj eredendő hamistudatának egyik lehetséges megnyilvánulása? Egyáltalán szükségszerű-e a hamis tudat és szükséges-e a mesterséges hamis tudat: a testet elhagyó óegyiptomi szárnyas lélek (ka) – még nem galamb – a lélek elidegenedésének e korai ábrázolása vagy az évekre sötét cellába zárt tibeti szerzetes szellemi praxisa, aki beavatásának végső fázisában önmaga vagy választott istene földi alakmását mások által is látható formában materializálja? [19]

Ha el akarjuk kerülni a zeneszerző doktor Faustus ásatag problémáját, elég ha követjük a grünewaldi oltár fekélyének napjainkban csordogáló mém-nyálkáját; a hullámzó sírhalmokból kimászó, szájukból fekete hullabólét fröcsögő zombik a haláltánc kecses koreográfiájával kísérik az átépített testű szörnyeteget, bomló emberi testrész-húsdarabokat pergetve magukról ábrándos, szolarizált szemű, hamvas, fiatalkorú kislányokra vadászva egy kihalt és sötét gyárudvaron. [20]

Amikor tehát az elcsendesült kisebbségnek már csak a befelé vezető út marad és a nagy lélekcsiszárok ashramjai is kiüresednek, akkor eljön az általunk lakhatatlanná tett világból való kiszállás egy újabb fejezete és menetrendszerű igénye avagy kis degenerált forradalma. Az ősi ösztön örök szoftvere, fejen átbucskázó, „belépni a képbe” technikai ősi kínai költői leleménye [21], „trance-forever” az Alien-lótetű fejére emlékeztető virtuális sisak által legyőzni a napi valóságot a divat, a drog és a tudomány segítségével. S ahol a punk még szociális töltésű osztályharagja a kasztmerev és megváltoztathatatlan társadalmi valóság helyett önmaga ellen fordul, s ahol majd a biztosítótűk divatja átlényegül a teljes testet – különösen, mint az eksztatikus derviseknél, az intim helyeket is – átszövő piercing, a színes kontaktlencsék, a testplasztikák és a tetoválások acides divatjába. [22]

Így jutunk el napjainkban a rave-, a goa-trance-, az acid- és a pszichedelikus dubzenéhez. A zene olyan fizikai kábítószer (lett), melyet semmi más nem tud helyettesíteni, általa arányok, konstrukciók szállnak az agyba és olyan érzések születnek ott – drogok nélkül is –, melyeket semmilyen más

érzékszerv nem indukál és nem képes közvetíteni. S amíg például az indiai zene egy évezredes fejlődésű szellemi exodus ebből a lakhatatlan világból, úgy az acidzene hasonló attitűdje elvezet egy zenetörténeti tényhez: korábban a zene a maga kibogozhatatlan akusztikai-érzelmi-matematikai arányaival és évezredes kulturális mémjeivel a szellem gyönyöre és eksztázisa volt, úgy ma az acid kommercializált változata a maga 60 Hz-es lábdobjaival és keleties, statikusan monoton, vesére ható az adrenalin-termelést fokozó akusztikai masszázsával a test és a lélek hétvégi szabadulásának kívülről stimuláló fogyasztói praxisává vált, azaz a „kiszállás művészetének” újabbkori technikájaként jelenik meg. Egyben eme keletiesedő nyugati társadalom életérzéseinek minden más művészetnél és tudománynál érzékenyebb lakmuszpapírja. [23]

Így következik be könnyedén a korszerű technika és az Európán kívüli zenei elemek együttes felbukkanása a jelenlegi világ zenei gyakorlatában, illetve az elidegenedés és a mesterséges hamis tudat digitális hordozóiban. [24]

Ez idő tájt történik a fehér ember utolsó találkozása (többek közt) az indiai zenével, amikor is az ötvenes évek második felétől ennek egészét és eredetét, vagyis a történelmi és létező hindusztáni zenét annak egy előadójával, Pandit Ravi Shankar zseniális szeletével azonosították, kezdve ezt John Cage-től Yehudi Menuhinon át egészen a Beatlesig. Mellesleg a maharadzsa-udvarok eltűnésével párhuzamosan a tradicionális indiai zenei iskola kihalása már a századfordulón megindult, s a klasszikus zene eme – a fehér ember fogyasztása által történő – félreértése is elvezetett a rettenetes popipar globális „konform-köznyelviségéhez” hasonlítható konzum indiai zene kialakulásához. Így homályosul el az indiai zene eredeti lényege is, mely nem más, mint egy fantasztikusan kifinomult, ősi eksztatikus üvöltés, amely ugyanakkor maga a matematikai tisztaság és mennyország – s bár ha van pokol, ott biztosan indiai zene szól –, ez egy gótikus katedrális; minden összetevő eleme racionális és mérhető, csak az egész felépítmény tökéletesen irracionális és emberen túli másvilág.

A mogul udvari zene, a gamelán és tuwai, de az inuit és a tuszi-hutu burundi zenék, de általában a pigmentgazdag tradicionális kultúrák maradványainak elfogyasztása a jövőben: indivirtuális műhold csatornák Virtual Crypt Card által kódolt adása, intravénás fúzióval, sóoldatos melegvíz és légzőálarc – hosszabb merülésre kedvezmény – ún. személyi kádakban „Personal Grave”-heterodyn sugárzás és a „szleg” által történik. [25] A VirtuAlien sisakprogramok, majd a fül mögé beültetett „slotba” kattintható VideoDramok még beláthatatlan mennyiségű élményt tesznek kiárulhatóvá a mintavett és digitalizált „A mókusok pornográf élete”, „Caligula orgiái”, „Amikor hóhér voltam...”, „A gourmand döglégy”, „A kis inkvizítor”, „A szultán háremében”, „Én, Himmler”, „Cyborg sex – live”, „Hullacsíra behatolók” című történetekben.

További feltétlenül javasolt szoftverek: MacLife, Paraclete-Games, Nihi-Liason, Compaq de Sade, Cocalia, MacRave, Acider, Soft-nirvana, Lysergames, Somnipotenser, Hybernaculum és a Cyborgiaásm például.

Idézet: „A zene itt mint fiziológiai szóma jelent meg, a valóság fizikai elhagyásának, illetve a „computed mémesis” technológián alapuló társadalmi Möbius-tudat kialakításának egyik lehetséges és akusztikai megoldásának tűnt. A moduláris goa-elektronika, a tablamémek mátrix topológiája, a szintetizált karcinogén Pcm-szekvenciák, az asztrál–hallucinogén hangszerelés hindusztáni stílusa vagy az analizált interstelláris spektrumminták polifonikus alkalmazása, ezenkívül a geometrikus fraktálhurkok zipi programozása, illetve a keverés pythagoreusi módja egy mémetikus pókhálót vontak a század elidegenedési trendje következtében növesztett, foszforeszkáló acid-tudatokra és mint az ezredvég kifinomult „prana of transocietéje” jelent meg. Később, amikor az emberi tudat hálózatokba költözött, illetve áttelepült a Jupiter sztratoszférájába – ebben az időben a zene eredeti frekvencia-algoritmusait lézeres tűimpulzussá konvertálva rákötötték a neuronvégződések szinapszisaira és percenként többezres lökésszámú, 3D-s, 16 Hz/bpm impulzusmomentummal stimulálták azokat –, akkor a zenetörténet egy újabb szakasza kezdődött el, amelyben az emberi nyomorúság korábbi zeneanyaga szükségszerűen a múlt ásatag etnológiai lidércnyomásaként avult el.” [26]

Tehát ebben a következő hullámban, melyben a társadalom „krémje”, azaz irányító közegének (parlament, rendőrség, katonaság) 30–40 százaléka merül a besült „forradalmak” napi gyakorlataként és eredményeként – a vegyszerek bódulatába, nos, e világ eme kicsiny, az 1968, new wave, acid-

techno utáni negyedik zenei hullámában az élő koncertek az egyéni rituális öngyilkosságok ekszta-tikus szertartásaivá válnak, mind a színpadon, mind a hívők soraiban, aktusukkal szimbolizálva a felszabadulás, megváltás-megvilágosodás e mi kis világunkban egyedül lehetséges módját.

Az Alien mémek társadalmi valósága és növekvő mennyisége egy értelemmel belakható világ helyett léteznek a legnagyobb közös emberi rossz szociális tömbje alá begyűrt individuum napi történelmi gyakorlataként.

A T-modell ipari forradalma és az ennek megfelelő minőségű „emberi jogok" – azaz a fogyasztói anyagcsere globális emberi joga – mindenki számára lehetővé teszi, hogy tudatának mémjeit korlát-lan mennyiségben – a keleti despotikus rendszerekben ismeretlen módon – rázúdíthassa a (nem)szabad piac szelektív hatékonyságával a világra. Így lesznek egyre többen az utánzók utánzói, a mémek mémjei, a jelenségek hamis holo-udvarának lovagjai és művészei, lassan már csak a Solaris „vendégei" maradnak mindenütt. [27]

A demográfiai és kulturális szocio-túlnyomás korlátlan választékot kínál az elidegenedés biológiai és kultúrszörnyeinek (materializált) tudat mutációiból. A Földet lassan belepi az Alien-nemzedék agyvelőinek mémetikus nyákja és lepedéke.

Jegyzetek:

[1]: Matthias Grünewald (1470-1528): Az isenheimi oltár, 1511
[2]: Alien (Ridley Scott), 1979
[3]: Aliens (James Cameron), 1986
[4]: Richard Dawkins: 1. Az önző gén (1976), Gondolat, 1986; 2. A hódító gén (1982), Gondolat, 1989
[5]: Taisha Abelar: Sorcerers Crossing, L. A. 1993, Absztrakt Repülés, Püski Kiadó; Florinda Donner: Being in Dreaming, L. A. 1994. (Persze mindkettő Carlos Castaneda-tanítvány.)
[6]: Érdemes utánanézni – egyéb témák miatt is: Patrice Van Eersel: Az ötödik álom című könyvében, Ferenczy Könyvkiadó, 1994
[7]: Aki tudja, honnan az idézet, az kaphat egy rozsdás törzsgárdajelvényt a hátsó kijáratnál.
[8]: Waterworld (Kevin Reynolds), 1995
[9]: Lásd még: Internet Entertainment Group (IEG); www.sexquotes.com vagy Playboy Enterprises wallstreetsex.com honlapjait is.
[10]: 1947-ben a kasztrendszer hivatalos eltörlése előtt a jegyzékbe vett kasztok száma meghaladta a 2000-t. A külön névvel és szabályzó – elsősorban tilalmi – listával rendelkező mikrostruktúrák az 500.000-t meghaladó faluközösségekre („mémzárványokra") voltak és vannak érvényben.
[11]: Egy maroknyi kötelező klip: Morbid Angel: God of Emptyness, 1996; Sepultura: Ratamahatta, 1996; Tool: Stinkfist, 1995 és Undertow, 1993; Dimmu Borgir: Live, 1998; Pitch Shifter: Triad, 1994; Pro Pain: Live, 1996
[12]: Ezután Schwarzkopf tábornok 4.000.000 dollár előleget vett fel a Simon and Schuster New York-i kiadótól emlékiratai jogáért.
[13]: Fontos még: Orbán Ottó: Ablak a Földre, Valóság (a Taj Mahalról), 1969/5., 1969/11.
[14]: Terence McKenna: Idegen szerelem (kiadatlan, ford.: Fejér Balázs Naga); Jim DeKorne által szerkesztett Entheogen Review 1993-tól vagy a Crash Collision eddigi tíz kiadott számát, New York.
[15]: Ezt jósolta meg Dan Propper: Az utolsó óra történetének 13. percében. Modern Könyvtár, 1967
[16]: Hindusthan Times, 1988. augusztus 17.
[17]: Carlos Castaneda és Carlo Tiggs által, videón is terjesztve.
[18]: Valahol Kelet-Európában, H.L., 1973
[19]: Lásd még: ektoplazma, Maldoror sirámai, Paracelsus halottas gödrei felett lebegő szubsztancia vagy az emberi lélek „Kirlian" glóriája.
[20]: Michael Jackson: Thriller, 1981
[21]: Napjainkban pedig a 3D-s képek, a fraktálgrafikák vagy a „Compuvolvotron" 3D-s hangtér illúziója.
[22]: Prodigy: Breathe, 1997; Marilyn Manson: Long Hard Road, 1998; Beautiful People, 1995; Tourniquet, 1994
[23]: Bár a Blade Runner (Ridley Scott, 1984) filmes utódai sem rosszak.
[24]: Csak egy a százból, de ez szintén kötelező: Prodigy: Smack My Bitch Up, 1998
[25]: A. és B. Sztrugackij: A század ragadozó tárgyai, Kozmosz, Metagalaktika, 1983; vagy Stanislaw Lem: Álmatlanság, Európa, 1974
[26]: H. L. visszaemlékezései The Virtual Memesis of Music címmel a Technomusicology 2009/IV. 109–123. o. októberi számából.
[27]: Stanislaw Lem: Solaris, Kriterion, 1977

IndieGo Records

Talán nem túlzás azt állítani, hogy a budapesti **IndieGo Records** bír a legszélesebb választékkal az országban a legkülönfélébb **független zenékből**, értve ezalatt az independent rockzenék teljes skáláját a '70-es évek new wave őseitől kezdődően egészen napjaink - multik által is futtatott - **'alter'** sztárjaiig.
Az IndieGo ezenkívül nagy súlyt helyez arra, hogy naprakész legyen a legkülönbözőbb **modern dance irányzatok** terén, különösen a leginvenciózusabb **trip hop/headz-, breakbeat-, big beat-, easy listening-, drum'n'bass-, hip-hop-, psychedelic trance-, techno-, deep house-, ethno trance-, acid jazz-, stb. előadókra**, odafigyelve, hogy mind **CD-n**, mind **bakeliten** széles legyen a választék. Szintén gazdag és egyedülálló a **world music-** és **a reggae/dub-kínálat** (példának okáért a Látásban külön méltatott Ras- és Heartbeat-kiadványok is kaphatók).

Ami viszont a legfrissebb fejlesztés, hogy az eddig is jelenlévő **apokaliptikus** zenék tárháza - kezdve a klasszikus **industrial**tól a **neo-folk**on át a legmodernebb **dark ambient**ig - jelentősen kibővült, különös tekintettel a **Soleilmoon/Staalplaat-, World Serpent-** és **Cold Meat-kiadványok**ra. Teljes diszkográfiák kaphatók (illetve megrendelhetők) olyan kultikus előadóktól, mint:

SOL INVICTUS.....DEATH IN JUNE.....CURRENT 93.....COIL.....
NURSE WITH WOUND.....FIRE & ICE.....MUSLIMGAUZE....
LEGENDARY PINK DOTS.....PSYCHIC TV.....RAPOON.....
VIDNA OBMANA.....SWANS.....0 YUKI CONJUGATE.....
ORDO EQUILIBRIO.....IN SLAUGHTER NATIVES.....
BRIGHTER DEATH NOW.....MORTIIS.....RAISON D'ETRE.....
PENITENT.....stb.

IndieGo Records

1088, Budapest, Krúdy Gyula u. 7. (Darshan udvar)
Tel: 06-1-266-64-27

Nyitva: hétfőtől péntekig 10-20,
szombaton 10-14 óráig.

Karma-kóma

„A gyermek, ki tátott szájjal
rácsodálkozik az aláhulló
virágsziromra, maga a Buddha.”
(japán Haikuvers)

A forma illúzió, mely valódiságát igyekszik elhitetni velünk. Ezért a forma a valóság káprázata.

De a forma szintér is, jelenlegi szintünkön a legalkalmasabb, sőt az egyetlen lehetséges díszlete, háttere és dimenziója fejlődésünknek. Ezért a forma káprázata valóság.

Az ember összes felmerülő kérdése mögött valójában az egyetlen, örök kérdés áll: ki vagyok én? A kérdés, melyet a benne élő egyetlen válasz szült. S e felelet nem is lehet más, csak ez: ÉN vagyok. Az út nem más, mint eme válasz teljes, maradéktalan megélésének sóvár keresése. A Csillagpor öntudatra ébredése.

És nincs mese: ez az út a világon – a Megnyilvánulton – át vezet. Csak hosszú és gyötrelmes pályagörbe megtétele után leszünk képesek megérteni és elfogadni, hogy az addigi istentelennek és ellenségesnek ismert világ tartotta fekélyes hátát lépcső gyanánt a mi felemelkedésünkért.

Amit most tudásnak tartok, nem több, mint adathalmazok birtoklásának puszta illúziója. Amit most gondolkozásnak nevezek, többnyire nem egyéb, mint képzetek spekulatív, kusza és céltalan kavargása. El kell felejtenem ezt a fajta gondolkozást, hogy befogadhassam a tiszta Gondolat esszenciáját, melynek nyila ellenállás nélkül hatol át képzeteim frusztrációktól terhes gőzein.

Ez és ez vagyok, (majd) valamivé válok – erről árulkodik minden mozdulatom.

Te is Az vagy – mondja a Bölcs.

A Felébredett pedig spontán módon éli a Kimondhatatlant.

Ez a spontán mód távolról sem azonos az átlagember esendő elesettségével. Jóval több annál: ura, és nem szenvedő alanya létének. Alanyból ható Igévé vált. Végtelen. De mert végtelen, ezért amaz is benne van. Csakhogy – minden mással egyetemben – úgy van benne, hogy nem köti őt. Minden, és a Mindenhez való ragaszkodás totális hiányát éli. Így van benne jelen a Minden és a Semmi, Alfa és Omega egyszerre.

Személyes egónk nem azonos a fennsőbbrendű, kozmikus Énnel, mert képtelen azonosulni vele, mint ahogy – végességéből és mulandóságából adódóan – bármi mással is képtelen az azonosulásra. Vágyainak tárgyaival is csupán annyiban képes erre, amennyiben az birtoklásvágyát tükrözi.

A fensőbb Én ugyanakkor azonos az egóval is, mint ahogy bármi mással szintén azonos, mert a mulandóság determinációi helyett a „Te is Én vagyok” kozmikus, örök törvénye alapján „működik”, s ezért bármivel képes a maradéktalan azonosságra.

Az ember a Végtelenre, az Állandóra törekszik akkor is, mikor a szüntelen változót igyekszik sziszifuszi erőfeszítéssel megrögzíteni. Ismerős szituáció, mennyire belecsimpaszkodnánk pillanatnyi boldogságaink perceibe is. Rögtön ráugrunk, megragadjuk, konzerválni próbáljuk, szeretnénk megállítani az időt, mely erőfeszítéssel pont a pillanat maradéktalan megélésének esélyét játsszuk el.

Más szóval, mindig tudjuk, mikor „voltunk” boldogok, ám annál ritkábban vagyunk azok.

Nincs kétségbeesettebb erőlködés annál, ahogyan az ember szüntelenül megragadni igyekszik a pillanatot. Megszállott vadászként állunk vak lesben, minden inunkkal megfeszülve, idő-szablyánkkal lesújtanánk, a végesség ketrecébe zárnánk a végtelen-gyermeket, hogy mindörökre miénk legyen – mert homályosan, minden észérvünk ellenére is makacsul sejtjük, hogy a Pillanat méhe rejti szabadulásunk zálogát. A hőn áhított vad azonban mindig kicsusszan összeszoruló markunkból és messzire inal.

Csakhogy marásunk halálos: görcsös igyekezetünk lassan ölő mérge fokozatosan sorvasztja el a pillanat tündöklő, ám törékeny varázsát, s minél erőszakosabban markolászunk utána a múlt erdejében, annál gyorsabban és biztosabban öljük meg őt.

És ez nekünk fáj a legjobban.

Valaki azt mondta egyszer, hogy minden félelem tulajdonképpen halálfélelem. Mert minden félelmünkben a mulandóságtól, az elveszettségtől való rettegésünket éljük át.

Létezik azonban egy ennél is hatalmasabb félelem bennünk, mellyel még nehezebben nézünk szembe, s amely a halálfélelemnek is kivetítője, szülőatyja, ha úgy tetszik. Félelem az Élettől, az Ébredéstől, a kendőzetlen szembesüléstől, az Igazság pillanatától. A haláltól azért félünk, mert nem merünk Élni: élni a Teljességhez való jogunkkal.

Az igazság végtelenül egyszerű. Egyszerűbb a legegyszerűbb gondolatnál, emóciónál vagy képnél is. Számunkra egyelőre felfoghatatlanul egyszerű. És mi félünk ettől az egyszerűségtől. A halálnál is jobban. Olyannyira, hogy ha kell, habozás nélkül a halálba és a halálfélelembe kapaszkodunk inkább. Mert véges énünk képtelen talajt fogni ebben az egyszerűségben, melynél még a halál is összehasonlíthatatlanul megfoghatóbb.

Ezerszer és ezerszer alámerülünk a szenvedésbe, csak hogy elkerüljük ezt a döntően katartikus pillanatot. Milliószor ugrunk inkább a bizonytalan kavargásba, a halál alagútján elillanva, új meg új test- és személyiségálcákat magunk elé rántva, csak hogy elodázzuk. Hogy minél inkább kitoljuk az időben az Időtlent. Kibúvók és önáltatás nélkül lemeztelenedni önmagunk előtt – keményebb megpróbáltatás ez számunkra a halálnál is. Pedig a valódi szembesülés csak ezután következik: Önvalónk megélése, teljességének, intenzitásának elviselése.

„Minden tiszta a maga helyén.”* Az Egy darabjaira hullva, sokasággá keveredve szükségképpen nem látja tisztán Önmagát, mert ő nincs a helyén”.

Mert az önzés nem más, mint a bizalom hiánya – elsősorban az önbizalomé. Az ember még fél felvállalni nagyszerű Feladatát és az Egység Harmóniáját építeni, s ehelyett egóját emeli maga fölé. Az ego nem rossz, csak éppen olyan, amilyen: önmaga. És az egónak éppen ez a folyamatában napról napra változó, önző, korlátolt és szeszélyes esetlegesség a sajátja. A bajok forrása az, hogy az ember Önmaga helyére ülteti, zsarnokává téve ezzel. Az ego is a feladat része, vagyis egyik tanítónk.

És az ego jó tanítómester: fáradhatatlanul vezet bennünket tapasztalatról tapasztalatra, számtalan csömör keserű révületén át Önmagunk felé.

Fullasztó vágyak, sistergő indulatok, reszkető frusztrációk és mákonyos képzetek szánalmas fügefalevelével próbáljuk takarni pőreségünket a Mindenség Látó Szeme: Önmagunk, tiszta Önvalónk elől. Kábult rettegéssel rohanunk veszettül forgó mókuskerékkel talpunk alatt magunk alkotta labirintusainkban, vérszomjas démonlégiók tüzes leheletét érezve hátunkon, futunk, rohanunk az Egyetlen elől, „aki” magát a tiszta Életet jelenthetné számunkra: Önmagunk elől. Az Egy biztonsága és bizonyossága elől a sokaság zsongító káprázata felé.

És e félelem árnyékában válik miáltalunk a halál lidérces, démoni létéjszakává, minden rettegésünk és minden szédült, kapkodó vágyunk kútfejévé. A felfoghatatlan, „meg nem nyilvánult” félelem és a „megnyilvánult”, már megszemélyesíthető félelem egységes párosa ez, mely kiárasztja magából összes, „közérthetőbb” félelmeinket. Mint fent, úgy lent.

Ám paradox módon éppen ez a Damoklész kardjaként állandóan fejünk felett lebegő, kimondhatatlan félelem kényszerít végül szembesülésre minket, mert állandó „űzettetésünk” közben szüntelenül tapasztalatot gyűjtünk, saját bőrünkön a legközvetlenebbül élve meg az Utat, mely egyre az Önismeret felé terel bennünket. Bennünket, azaz Benső Énünket.

Megszabadulásom oldóformulája, ha „kimondom a nevét”, azaz: ha megismerem. A „meg nem nyilvánult” Félelem neve és Önvalóm neve egy. Mert e kulcs illik csak mindkét Kapu zárjába, mely két kapu valójában: egy. Mi okozzuk a fénytörést. A „mi” okozza. Az „Egy”-ből sokasággá válva mi hívtuk létre a duált, a polaritást. Bele kellett harapnunk a Tudás Fájának gyümölcsébe, hogy az amnézia ködében, a magunkrahagyatottság szörnyű illúziójával súlyozva Önmagunkra leljünk. Meg kellett ízlelnünk a Halált, hogy majdan az Örök Életté váljunk. Meg kellett, és naponta számtalanul meg is kell halnunk, hogy személyiségünk hamvaiból Főnixként újjászülethessen az Egy. Hogy te és én, ne mi – Én legyünk. „Én vagyok az út, az igazság és az élet” – az Egy szavai ezek. Valahol tudjuk ezt. Emlékképek nélkül emlékszünk rá, mert nincs képzet, mely valós fogalmat alkothatna róla. Nincs valódi felejtés. A felejtés a szembesülés elodázása. Szembesülés helyett szemlesütés.

A legnagyobb – sőt, az egyetlen – káprázat, hogy a káprázat létezik.
A Lét és az illúzió: egy.
A Fény és a fényes: egy.
Az ember ott bukik, hogy az egyet soknak látja és szét is szakítja. úgy érzi választania ***kell.*** És ez a „kell" a Karma-kerék lendítőereje. Ez válik legfőbb törvényévé. Ez a „kell" maga a karma.
És az ember választ is: a hivalkodóbbat, a harsányabbat, „a Fény helyett a fényeset", mert ebben véli az erőt hiányzó fele pótlására. Mert hajtja a vágy, hogy a „fél-elem" újra Egésszé váljon. Ám ahelyett, hogy az Egyet önmagában kutatná, többnyire a „hiányt" igyekszik „pótol(gat)ni".
Azonban ez a bukás adja meg a lehetőségét annak is, hogy az ember tapasztalatszerző útjának esszenciájával gazdagabban foglalhassa el a Mindenségben őt megillető helyet. Mert minden megtörténik velünk. Az Ember tapasztal általunk.
És az ember végeláthatatlan köröket ró idegsokkba rándult, fanatizmusig korbácsoló indulat-dzsungelekben vagy éppen Hedónia birodalmában, tompuló érzékeit gyomorrontásig terhelve, míg éhes vágyai tapasztalatokon átégve lassan-lassan szomjúhozó vágyódássá szelídüljenek. A ragadozó birtoklási ösztönéből a Kapuk előtt csöndben meghajló, bebocsátásra váró tanítványi alázat lesz. És ez a belül elindult, erjesztő (át)változás azután egyre inkább megnyilatkozik külső életében is. Immár egyre kevésbé áll ellen a Világot mozgató és megtartó törvényeknek. „Megváltozik." S e megváltozást az átváltozás megváltássá váltja át. A (meg)változás a bemutatott áldozat: önmaga megtagadásának kezdete. Az átváltozás az áldozati láng: a belül égő, minden mulandót elemésztő Agni, a Szellemmé nemesítő Örök Tűz. A Megváltás pedig a lét csodálatos paradoxonja: magának a Szellemnek, az öröktől fogva születettnek születése a Pillanat örök jelenében. E világ törvényei közt a Kezdetre van szükségünk, hogy a Kezdet Nélküli kinyilváníthassa Önmagát.

A költő így ír: „Az ember ott kezdődik, ahol átlépi önmagát". Ez a „kezdet" a gyökere a Mindenség világfájának: az Embernek.
Ám a gyökér nem a múlt. A gyökér a múltbéli ***tapasztalatok esszenciája,*** mely az időtlenség talajában fogan, csírája az időfelettiség szférájába nő bele és mely maga is időtlen lényegiség.
Az Ébredés pillanata talán az a döntő pillanat lehet, mikor teljes valóságában ráébredünk, hogy az egész addig megtett út a legutolsó mozzanatig tévút és káprázat volt: amikor elengedjük, ***el merjük engedni*** a Világról alkotott utolsó képzetünket is, azt a képzetet, melyet egész lényünk központi, legigazabb, sőt, egyetlen igazi magvának hittünk.
Szabadságunkat isteni örökségként magunkban hordozzuk. A mi feladatunk manifesztálni Őt a végesben, hogy Ő is kinyilváníthasson bennünket a Végtelenben. Nem arra kell törekednünk, hogy hozzáférjünk a magasabb világok kincseihez. Magunkat kell alkalmassá tenni arra, hogy e kincsek hozzánkférhessenek.
Az ember tulajdonképpen egy végtelenül adakozó természetű lény, még egoizmusában is. Akaratlanul és öntudatlanul, mindenkori szándékaitól függetlenül is az. Mindig megosztja környezetével, ami adott pillanatban jellemző rá, ami adott helyzetben gondolatait, emócióit kitölti, legyen az akár pozitív, akár negatív töltésű. Mert az ember csak azt adhatja a világnak, amije van. Amije pedig van, az nem más, mint amit és amennyit befogadni képes. És ez a képesség a kulcsa mindennek.
A Képesség lehel életet az időbe.
Képességeink az Önmegismerés eszközei, útjai és inspiráló gyújtólángjai is egyben, korlátlan fejlesztő és önfejlesztő erővel bíró megvalósulás-vulkánok. Az idő az a tér, melyben kiteljesedhetnek és bennünket az időfelettiség magaslatára repíthetnek. A képességek belső Énünk belülről csiklandó ujjai, nyugtot nem hagyó ösztökéi. Segítségükkel Önvalónk hősiesen és fáradhatatlanul küzd a gravitáció álomkórja ellen. Fáradhatatlanul, mert a fáradtság nem más, mint a végesség súlyától lenyűgözött anyag rettegő belenyugvása a korlátok hatalmába.
Ami a kocsinak a lovak, madárnak a szárny: az irányítható, a Szellem engedelmes eszközévé nemesíthető érzékelő-képességek. Az út minősége annak függvénye, hogy a Belső Én mennyire képes uralni eszközét, illetve az mennyire vált eggyé urával.
Az Egy szétvált, hogy szembenézhessen Önmagával. Ő az Atya és a tapasztalatokért alászálló tékozló fiú is egyben.
EGYBEN.
Megteremtette önmaga számára a próbák próbáját: az elszakadás illúzióját.
„A kalapács távolodik, de az erő nő. Leüt.
A távolodás Istentől csodálatos erő."*

Eljátszottunk a Végtelen ölétől való elszakadás tragikomikus drámáját a végesség díszletei között, így végső soron, ha úgy tetszik az a „karmánk", hogy – immár a tiszta Öntudat teljességének fáklyájával kezünkben – vissza is térjünk oda. Az a karmánk, hogy ez a „dolgunk".
Aki csupán egy pillanatra is be tudott már lépni a lélek csöndjébe, ha csak egy lopott pillanatra is bepillanthatott a szívében megbúvó Titkok Kertjének kapui mögé, érezhette egy jóval mélyebb és teljesebb öntudat jelenlétét önmagán belül. Akit megsimogatott már egy ilyen érintés szellője, megsejthetett valamit az Ember valódi jelentéséből – például azt, hogy e sejtelem mámorítóan magasztos elevensége is mily csekély rezdülés lehet csupán a Valóság végtelenségéhez képest. Hogy ez menynyire így van, vitális létünk is megmutatja nekünk: a csillagrobbanások erejére van szükség minden pillanatban, hogy fizikai testünk az anyag törvényei ellenére csodálatosan szervezett, életáramtól telített mikrokozmosszá, lüktető, lélegző egésszé, folyamatosan működő énhordozóvá váljék.
Az élet valóban kémia – de nem pusztán fizikai értelemben, hanem egyszerre mentális, szellemi síkon is megvalósuló makrokémia. „Fel-kímia", ha úgy tetszik.
Az emberben az Univerzum leborul teremtője, az Egy színe előtt. A megnyilvánult alázata ez az abszolút felé. És az ember ***ezt*** fél még felvállalni. Mert az üdvösség korántsem kényelmes: az maga a Világ Teljességének lüktetése, lélegzete. „Az Ember a teremtés lelke"*, a Világ Napfonata.
Amikor a Mester elfogad egy tanítványt, lényegében ugyanezt játssza el. Mester és tanítvány közt az egyetlen különbség, hogy a Mester Önmagát látja benne – „is" nélkül. A legteljesebb alázattal fejet hajt a tanítványban lévő örök, leghatalmasabb Tanító, az Abszolút előtt.
Az örökkévalóságot valóban senki nem kapja ajándékba. Ajándékba a képességet kaptuk, mellyel ez az élmény elérhető. Ez a mi „hamubansült pogácsánk", mellyel feltarisznyázva, éhtől-szomjtól, félelmet – még – nem ismerve nekivágtunk egykor az Ismeretlen kihívásainak mi, csodaváró, kalandra tágult szemű legkisebb fiúk.
Mert a félelmet is az út hozta magával. A Szakadás gyümölcsének keserű mellékíze ez is. Azonban minden borzalma és rettenete ellenére hatalmas segítő. Megtanít bennünket mérlegelni. Szembesülni. Megtanít az ítélkezés nélküli értékítélet alkalmazására – és elviselésére: a Felelősségre.
Mert a szabad döntés adománya óriási felelősséggel jár: minden, amit teszünk, gondolunk, vagy akár csak érzünk is, a Mindenség felelősségére történik. Tetteink következményei azok duálpárjai: az egyensúly fenntartását szolgálják. Minden megnyilvánulásunk a mindenség nevében beszél, akár pozitív, akár negatív irányban hatunk. Az **ATYA** az Istenek társaivá tett bennünket a Teremtésben. A Teremtés szószólóiként kell tehát a következményekkel is számolnunk. Mert még csak tanuljuk a Törvényt. És a Törvény tanulásához jelen szintünkön a legjobb iskola a polaritás nyelvezete és a polarizáltság kohója. Így válik az Egy önmaga mesterévé a Megnyilvánult Világon keresztül.

Nem néztem utána, így nem tudom, lehet-e bármi bizonyítható etimológiai alapja, engem mégis elgondolkodtat – már csak az asszociációs játék kedvéért is – az „ego" és az angol „egg" (tojás) szavak összecsengése. Mert a tojás a mag: a lehetőség. Életté akkor válik, ha belső lényege szétfeszíti annak élettelen burkát.
A Belső Ember, a Nap-Én is gyermekként ébred és csodálkozik rá a Létre eme tojásból kicsírázva, hogy aztán kiterjeszthesse szárnyait. Felelőtlen gyermekből Isteni Gyermekké válik. Azzal, hogy személyiségét megsemmisítette, levetkőzött minden múlandót, legyőzte, megölte a halált. Kimondta a nevét. Mert a halál az egóban lakik. És a halál nem más, mint a személyiség halála.
A szilánknak tehát pontosan attól kell megszabadulnia, ami szilánkká teszi. Önmagában kell az Egészet létrehoznia. Meg kell szülnie az Örökkévalót, a Kezdet Nélkül Születettet. Mert minden darabban külön-külön is ott rejtezik a csoda: az Egy csorbítatlanul teljes csírája. Az Egész darabokra hullása a két tükör közé állított gyertya optikai csalódása csupán.
A pillanat mindig itt van és arra vár, hogy észrevegyük végre. Az Ébredés lényegében nem más, mint a Pillanat csodáinak elfogadása. Minden pillanat a megváltás üzenetét suttogja fülünkbe. Minden tapasztalat a Végtelenre nyíló kapu. Megélés kérdése, hogy észrevesszük-e vagy vaksin továbbbotorkálunk.
Szabadulásunk útjában a legfőbb és tán a legvégső akadályok egyike saját feszült várakozásunk. Minden „valamire" történő várakozás elvárás.
A várakozásra berendezett élet, a „megvilágosodást", mint „kiérdemelt", s legfőbb célt áhítva nem más, mint elvárás a Mindenséggel szemben, melyből épp az odaadás hiányzik a legfeltűnőbben. Tehát a legjobb esetben is pusztán üzletpolitika.
A megvilágosodás következmény: belső törekvésünk gyümölcse. Az Ébredés pillanata is „csupán"

tapasztalat. Átélése: a Mindenség szentélyének előcsarnoka. Egyszer azonban ez is emlékké válik. Ha meg akarjuk ragadni, beleszédülünk és újra az illúziók hálójában leljük magunkat. Ezért még ezt a burkot is le kell vetnünk, túl kell nőnünk. Hadd menjen. Mert önmagában a megvilágosodás pillanatának megélése is illúzió csupán. Akinek van bátorsága nem megragadni a pillanatot, túlnőni a Célon, mely az úton továbbmutat, csak az éri el a Teljességet, annak számára kerül helyére a kirakósjáték e becses darabja is a Különbségek Nélküli Egész megélésében.

Szó szerint minden ezen múlik számára.

A Végtelenség éterinél is finomabb hullámhosszán, túl jón és rosszon, életen és halálon, vágyon és beteljesülésen, éhségen és jóllakottságon, túl a bölcsességen is, képes lesz-e elengedni az utolsó káprázatot: istenképét. Mert még ha százszor is „megbizonyosodott" róla, még ha ezerszer is tudván tudja ezt, még akkor is őriz a legutolsó időben töltött pillanatig valamilyen képzetet az Ébredésről, Istenről, az Igazságról. Egyszerűen azért, mert az ember ilyen: teljes Önállóságra éréséig szüksége van a kapaszkodókra. Mert csak az Egy nem kapaszkodik. Csak az Egy önálló. **ÖN-ÁLLÓ.**

Nem kevesebbről, mint alighogy kiterjesztett szárnyaitól kell tehát megválnia végül, mert nincs többé szüksége a legmagasabb fokú, legfinomabb érzékelő-képességekre sem – az is káprázat csupán. Éntudatának utolsó forgácsai is lefoszlanak róla. Most, csakis most válik alkalmassá arra, hogy „nem hagyja el sem az embert, sem a világot"**.

Teljes felébredése pillanatáig a bölcs is tévelyeg.

Mert a bölcsesség is csak mankó: a Felébredett már nem bölcs. Az Ő neve: Teljesség. Az Ő neve: **EGY.** Az ilyen szellem jóval több, mint „öreg". Mert nem nyűgözi többé az idő, már nem lehet „idős": örökkévaló, kezdet nélküli, idő és tudat feletti lény.

Abszolút entitás. Minden kapu nyitva áll előtte. A pokloké is. Csakhogy a sötétség karmikus determinációval terhelt erői már nem érhetnek fel hozzá: elrobognak alatta, mint ahogy a szirt csúcsán nyíló virágban sem tehet kárt a háborgó óceán, hiába ostromolja dühödt hullámaival a sziklafalat.

Ám a gyermekdal többet tud minderről:

„Bújj, bújj zöldág,
zöld levelecske!
Nyitva van az aranykapu,
csak bújjatok rajta..."

*: Az angyal válaszol című könyvből (Mallász Gitta feljegyzése)
**: Liu-csi

-solwi-

Újabb adalékok az On-U Sound-körből, különös tekintettel a Dub Syndicate ügyeire, Keith LeBlanc kiadójára és Bim Shermanre

Minden bizonnyal az egyik legérdekesebb dolog, amit az On-U Sounddal kapcsolatban meg kell említeni, az az, hogy '98 derekán fellépett nálunk a **Dub Syndicate** – lassan elcsépelt jelzővel élve –, az első számú dubzenekar. Nos, a koncert sikeres volt a keddi nap ellenére, mondhatni meglepően sikeres, sok száz ember tette tiszteletét, a közönség jó része még élvezte is a szokatlan muzsikát, és bizony jól tette, nem mindennapi előadást hallott. Jómagam három bulijukat értem eddig tetten, de mindenképpen ez volt a legkeményebb és legszikárabb, néha tényleg „állni látszott az idő", olyan rastafogalmak, mint a például a *roots* különös, addig semennyire meg nem értett töltést kaptak bennem, elültetve új látásmódok alapját. Néha úgy meglassultak az amúgy sem izgága ütemek, hogy a zene egésze sajátos és termékeny meditációs objektummá vált, szerencsére nem csak számomra, ebben megerősített néhány barátom lelkes hozzászólása is. Szóval ez – hasonlóan olyan koncertekhez az utóbbi évekből, mint a Little Axe, Black Uhuru és Ziggy Marley, melyeken jó szerencsémnek köszönhetően részt vehettem – jóval túlmutatott azokon a bohóckodásokon, melyek leginkább jellemzik a rockzenei életet. És bocsásson meg mindenki, aki e valóban lehetetlen kijelentéstől sértve érzi magát, de sajnos így van, a zenei megnyilvánulások nagy része póz és üzlet, és csak igazán kis mértékben valódi kommunikáció és kifejezésmód, vagyis globális nyelv, minthogy pedig ezt túl sokan hangoztatják és próbálják elhitetni velünk. De nem térek el ennyire a tárgytól, köszönöm, igen, újra jól vagyok, eztán jó fiú leszek.

Na, szóval itt járt a Dub Syndicate, mi több, ők is nagyon élvezték a bulit, ígérték visszajönnek, lelkesedését Lincoln Style Scott a koncert végén igen bőven ontotta nyakunkba, sajnos a várva várt ráadás helyett. Style adott is egy interjút Bogi barátunknak, ez a Narancsban lett kinyomtatva, egy kicsit keserűre sikeredett, mert mint olvasható volt, Style Scott kicsit unja már, hogy mindenütt csak Adrian Sherwood neve bukkan fel az On-U Sound kapcsán. „A tiszteletet hiányolom, nem a hírnevet. Nem szoktam recenziókat olvasni, de az feltűnt, hogy az On-U Sound mellett mindig csak Adrian neve van kiemelve. Az enyém meg legfeljebb csak zárójelben. Folyton azt hallom, Style Scott, aki az On-U Sounddal dolgozik, és nem azt, hogy Style Scott, aki az On-U Soundot megteremtette. Erre az évek múlásával rámehet egy barátság. De ezzel együtt nagy része van Adriannek abban, hogy a mai szintre emelte a kiadót." Szóval reméljük nem megy rá valóban ez a barátság, melynek a '70-es évek vége, a Creation Rebel projekt óta – melyben először dolgoztak együtt – igen sok nagyszerű albumot köszönhetünk. Egyébként is, ha optimistább hangulatban van Style, ki szokta emelni Sherwood zsenijét, ami szerinte elsősorban a keverőpult mögött végzett fantasztikus mérnöki precizitásban és időérzékben nyilvánul meg. Sherwood tényleges ugyebár elsősorban rendezőelvként jelentkezik, ő a központi agy, aki zenészeit jó érzékkel bírja rá a legkülönfélébb projektekben való alámerülésre.

Style Scott létrehozta saját kiadóját a Lion & Rootsot, és a két legújabb Dub Syndicate-album, a *Fear Of A Green Planet* és a verziójának tekinthető *Mellow & Colly* már itt jött ki. A '90-es években a csoport hangzása egyre teltebb, összetettebb és melodikusabb lett, mely folyamat csúcspontja mindenképpen az *Ital Breakfast* album volt. Itt valami átfordult, nem tudom, hogy útkeresés, továbblépés vagy váltás a helyes értékelés, nem is fontos, mindenesetre a két új lemez valami más. Szikárabbak, csontosabbak és jóval keményebbek, a lemezről lemezre egyre békésebb lebegés átadta helyét egyfajta céltudatosnak ható pszichedéliának. Még csak azt sem mondhatom, hogy visszatalálás történt a

korábbi Dub Syndicate világához, némileg emlékeztet ez a zeneiség és megszólalás Style Scott alapzenekarára, a Roots Radicsra, legalábbis annak önálló dublemezeire. Nyilván az is befolyásolta Style Scottot, hogy olyan kiváló jamaicai énekesekkel dolgozott itt együtt, mint Big Youth, Junior Reid, U Brown és Ranking Joe, kiket többek között épp a Roots Radicsszel szokott kísérni. És talán az is formál a képen, hogy közreműködött a kísérletező, sötétebb atmoszférájú dubok nagymestere Bill Laswell is. A Fear Of A Green Planet még az On-U Sound stúdióban készült Sherwooddal és Skip McDonalddal, ami nem egy hátrány. Aztán Style átment Amerikába és felvette a lemez nagy részét újra, kísérletképpen On-U Sound mentesen, hozzátett néhány új témát és ebből lett a Mellow & Colly, mely nem sikerült olyan átütősre, mint az On-U-féle Fear Of A Green Planet, nem trancsírozom fel miért, mert árnyalatnyi a különbség, de nincs mese, még mindig Sherwood rak össze legjobban dublemezt, de Dub Syndicate-et mindenképpen.

A budapesti koncertet megelőző napon játszott a csapat Bécsben, Vizler Tibi kolléga oda is kiugrott és össze is barátkozott az egész zenekarral – különösen a basszusgitárossal –, akik szárnyaik alá vették, etették-itatták, elszállásolták és hozták magukkal a pesti bulira is. Élménybeszámolójából következzék egy részlet: „Amikor megérkeztem délután a B72 klubba, azonnal kiszúrtam Style Scottot, odamentem hozzá, elmondtam ki vagyok, mi vagyok, miért vagyok ott, adtam egy példányt a Második Látás/Straight Edge-ből, melyben szerepel a Dub Syndicate, aminek nagyon megörült. Miután afelől érdeklődtem, hogy visszamehetnék-e velük Magyarországra, annyit mondott, hogy felőle nincs akadálya a dolognak, ha van hely a buszban, de beszélni kell a turnémenedzserrel. Ezután kiültem egy padra a klub elé és hamarosan csatlakozott hozzám Style is, majd beszélgetni kezdtünk. Mondtam, hogy milyen kemény turnén vannak (két hónapig szinte minden nap felléptek valahol, bejárva egész Európát), mire azt felelte, hogy keménynek kemény, de annyira azért nem, vannak zenekarok, akik egy évig vagy még tovább úton vannak. Majd megegyeztünk abban, hogy a zöld, a fekete és az arany remek színek, hogy Bonjo I nagyszerű ember (épp két héttel azelőtt láttam ugyancsak Bécsben az African Head Charge-ot). Az is kiderült, hogy most épp a legutóbbi Dub Syndicate-lemez, a Fear Of A Green Planet a legkedvesebb számára. Mikor pedig azt kérdeztem, hogy mennyibe kerül a jegy az esti koncertre, ő csak annyit mondott, hogy nekem semmibe, mert a vendége vagyok. A koncert, hát az padló volt. A kb. 3x3 m-es színpadon szinte egymás nyakába értek a zenészek. Két szélen a két billentyűs, Earl a jamaicai és Alon Adiri a fehér londoni, közöttük Vincent az amerikai gitáros és Bagga a veterán jamaicai basszgitáros, hátul pedig a Dub Syndicate szíve-lelke, a dobok mestere, a dub utazó nagykövete Lincoln 'Style' Scott. Ugyan a tavaly előtti turnézenekarból csak Alon és Vincent maradt Style mellett, de a régebbi és újabb keletű dalok is úgy szólaltak meg, mintha már ez a társaság játszaná őket gyerekkoruk óta. A hangzás nagyon jó volt, minden hangszert egyformán jól lehetett hallani, a dobokat talán egy leheletnyivel még jobban is, amit egy cseppet sem bántam, ugyanis az összes hangszer közül a dobok állnak hozzám legközelebb. A koncert után újra rákérdeztem Style-ra a visszaúttal kapcsolatban, ő továbbította kérésemet Matnek a turnémenedzsernek, aki azt mondta minden további nélkül, ha van érvényes útlevelem (naná, majd anélkül vágok neki Bécsnek). Ezekután a szállodához hajtottunk, én a buszban megaludtam volna, de a sofőr nem engedte, majd azt tanácsolta, keressem meg Style-t. Már épp megszólítottam a recepciót, amikor Bagga kiáltott, hogy kövessem, meghívott, hogy aludjak nála. Amikor beértünk a szobába, a lepakolás után Baggának az volt az első dolga, hogy sodort magának egy rakétát és azt azonnal be is indította. Közben egyfolytában azt mondta, ne aggódjak, itt biztonságban vagyok, minden rendben. Aztán bekapcsolta a tévét, majd mindketten eldőltünk. Bagga hamarosan elaludt, nekem viszont sokáig nem sikerült, elég hihetetlen volt, hogy itt vagyok egy bécsi szállodában a Dub Syndicate basszusgitárosával. Alig aludtam valamit, már fél hatkor talpon voltam. Hamarosan Bagga is felébredt, majd első dolga volt sodorni magának egy újabb rakétát. Mint mondta ezt azért teszi, hogy kitisztítsa a fejét. Majd Istenről kezdett beszélni, hogy Isten mindenkit szeret, a galambot is, sőt még a kígyót is és a galamb is szereti a kígyót és viszont, de a galamb távol tartja magát a kígyótól. Hogy három nagy hit van, az ortodox keresztény (ő azt követi), a katolikus és a muszlin vagy muzulmán, és nem számít, hogy melyiket követed, a lényeg, hogy higgy Istenben! Aztán tisztálkodtunk, majd hívott reggelizni, szabadkoztam, hogy nem szoktam reggelizni, de mondta, hogy menjek csak, nem kell érte fizetni, ő például egész nap képes volna enni. Mielőtt elindultunk volna látom, hogy zokni nélkül húzza fel a bakancsát, de előtte újságpapírt rak bele. Mint mondotta volt ezt a lábszag elkerülése végett teszi, viszont fontos, hogy naponta legalább kétszer cserélni kell az újságpapírt." És így tovább.

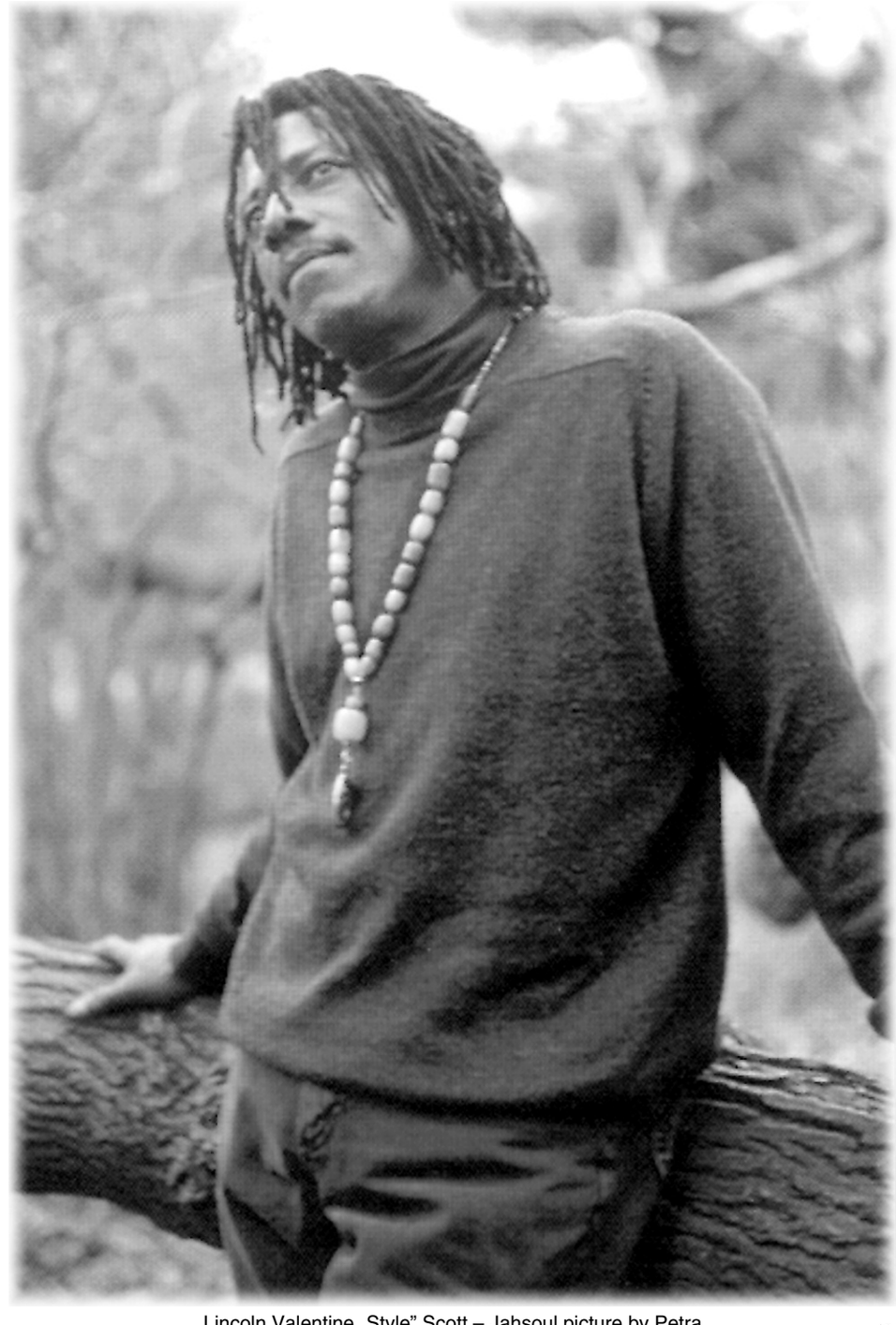

Lincoln Valentine „Style" Scott – Jahsoul picture by Petra

Style Scott ifjúkorától kezdve vagy úton van valamelyik bandájával vagy ül egy stúdióban és mondhatni naponta lemezeket készít. A ’70-es évek végi hőskorra ezt még szó szerint kell érteni, a nonstop felvételgyártásból még jó sokáig lehet lemezeket kiadni, összegyűjteni a Style által feldobolt lemezeket kb. akkora falat, mint a Lee Perry nevével indokoltakat. Ráadásul a mai napig be-beugrik a Dub Syndicate mellett a Radicsbe is, ha úgy adódik. Na, szóval nincs mese, Style-lal és a reggae-vel kezdődött az On-U Sound, ő szedte össze azokat az embereket akikre alapozódik az egész. Ma már több az egyéb irányultságú projekt, mint a tisztán reggae indíttatású, ez elsősorban a Tackhead beindulásával körvonalazható, mely még a ’80-as évek második felében szét is ágazódott a már többször emlegetett zenekarokra. A Tackheadtől a Little Axe-ig tartó útról már írtam a Látás előző számában, de a dobos **Keith LeBlanc** saját kiadójáról, a Blanc Recordsról még nem, úgyhogy most ez következik, át is adom a szót Keithnek, én egyelőre eleget dumáltam.

„A Blanc Records alapjában véve úgy jött létre, hogy egy nap Adrian Sherwood és én üldögéltünk, teázgattunk, Adrian rám nézett és azt mondta: ’Miért nem csinálsz saját kiadót, Keith?’ Erre visszakérdeztem: ’Feltételezed, hogy meg tudom csinálni?’, mire ő: ’Nem olyan nehéz, segítek majd’. Összehozott a Rough Trade-del és hónapokig tárgyaltam velük a terjesztésről, de végül is teljesen hiábavaló volt az egész. Az első két lemezt egy nap alatt csináltam, mind a *Tasteless Cuts*ot, mind a *Raw*t egy nap alatt kevertem. Nagyon olcsó borítója volt mindkettőnek, induláskor nem költhet az ember olyan sokat, de azért valamit fel akartam mutatni. Büszke vagyok rájuk, jó lemezek, de a kivitel nagyon eltért attól, mint amit szerettem volna. A Southernen keresztül terjesztettem a lemezeket és elég sok pénzem elúszott, de adott a Blanc Recordsnak egy kis profilt. Ugyan majdnem rá is ment a kiadó, de túléltük az első két év depresszióját, folyamatos harc volt és semmi pénzhez nem jutottam belőle, de munkát kellett adnom az embereknek, hogy lendületet kapjon a dolog. Azóta stabilabb helyre kerültünk, jobb a terjesztés is (ezt ’93-ban mondja).”

„A Nettwerknél megjelent *Tackhead Tape Time* album igen érdekes anyag volt, csak azért neveztük Gary Clail Tackhead Sound Systemnek, mert pénzre volt szükségünk és azon a ponton nem adhattuk ki a lemezt Tackhead néven. Maradt néhány számom Angliában, a Tackhead-fiúkkal épp az Államokban lébecoltunk és a karácsony miatt szükségünk volt egy kis pénzre, így felhívtam Adriant: ’Figyelj ember, karácsonyra szükségünk volna egy kis lére’, mire ő: ’Mit tehetünk?’ ’Nos, fogd azokat a számokat, amiket otthagytam, szólj Garynek és kiadunk egy Gary Clail-diszkólemezt. Szólj, ha el tudod adni a Nettwerknek!’ Adrian beszélt velük aztán létrehoztuk ezt a Gary Clail nevű szörnyet. Amikor összefutottunk Adriannel, azt mondta: ’Gary egy szörnyeteg, igazad volt. Egy szörnyeteget hoztunk létre Keith, sajnálom.’ Gary nagyon mulatságos volt, amikor először színpadra jutottunk, mert nem vette magát komolyan, itt van ez a kövér fickó, aki még négyig is alig tud számolni, így mi valamiféle szarunk-a-popsztárokra hozzáállással viselkedtünk mellette. Aztán kezdte magát komolyan venni, énekelni próbált, meg ilyenek, popsztárként viselkedett, de mégis sütött belőle a vidámság. Amikor Skip koncertezett vele, utána kérdeztem tőle: ’Skip, milyen mostanság Garyvel dolgozni?’, mire ő: ’Nagyon érdekes, Gary felfedezte, hogy ez az ő zenekara.’ ’Ezt hogy érted?’ ’Úgy, hogy bármikor befejezi a dalt, akár a ritmus közepén, nem számít hol. Annyit mond, egy-két-há és vége!’ És ezt mikrofonnal csinálja. Skip mondta, hogy rádiót használt, a színpad mögött játszott, mert nem akart egy színpadon lenni az arccal.”

„Sajnos manapság igen kevesen dolgoznak önállóan, egyszerűen lenyúlnak egy ritmust vagy loopot valakinek a lemezéről, elég szomorú úgy összerakni egy számot, hogy mindent más lemezéről szedsz le. Az emberek hozzá vannak szokva, ahogy most szólnak a dolgok. A következő fázis talán az lesz, ha tudni akarják miből mit érdemes csinálni, vagyis ha újra zenészekkel akarnak dolgozni, hogy létrehozzák saját loopjaikat. Persze továbbra is sokat programoznak majd, kivéve ha újat akarnak csinálni, mert akkor nem használhatsz olyat, amit már mindenki milliószor hallott. Ha azt nézzük, hogy James Browntól mennyi mindent felhasználtak, akkor már milliomosnak kellene lennie. A No Sell Out című számomat egy Malcolm X-idézettel indítottam és abban az időben a sampler, mint olyan nem létezett, így szalagot használtam és létrehoztam egy olyan stílust, ami sokaknak bejött, amit sokan másoltak. Adrian azért jött és keresett meg, mert hallotta azt a lemezt. Nagyon érdekelték a vokális hangminták, de a környezetében senki olyat nem talált, aki úgy dolgozott volna velük, mint én. Ez az ötlet nekem nem sok pénzt hozott, de vannak akik halálra keresték magukat vele. Paul Hardcastle-nek például nagyon bejött a dolog. Mikor megkérdezték tőle, hogy honnan vette az ötletet

Mark Stewart

Keith LeBlanc

Keith LeBlanc

híres 19 című számához, azt mondta: 'Elképzeltem mi lenne ha megpróbálnék csinálni egy Keith LeBlanc-szerű dolgot.' És ez volt az egyetlen lemez, ami elért valamit, azóta nem is lehetett hallani róla. Így pénzt talán nem látok belőle, de legalább az ötlet eredeti volt."

„Csináltunk néhány érdekes lemezt Mark Stewarttal, aki zseni, ha ötletek szintjén nézzük, de képtelen bármit is megcsinálni fizikailag. Adrian tőle nyúlta a legtöbb ötletét. Aztán a legtöbb Gary Clail-szöveget Mark írja. Sajnálom Markot, mert nincs becsülete. Rengeteget olvas és azokból a forrásokból sok információt merít. Azt hiszem Adrian és Gary sokkal tartozik Marknak. Még tovább lépve, Mark, Adrian és Gary bárkinél több-bel tartozik Style Scottnak, mert nem hiszem, hogy Scottie valaha is megkapta volna azt az elismerést, amit pedig megérdemelne. Alapjában véve ő a Dub Syndicate, Scottie a Dub Syndicate és pont."

Ha nagyon izgat valakit ezek után a Blanc Records-féle zenei világ, akkor kezdésnek ismerkedjen meg a legújabb kiadvánnyal, a Tackhead-felállásban és megközelítésben készített *Freakatorium*mal, ezen minden ott van amit a trió tud a funkról, dubról és zajról, csak valószínűleg fordított sorrendben.

És ha már az alapokra fókuszálunk, nézzünk bele egy '86-os Adrian Sherwood-interjúba néhány részlet erejéig.

„Ha egy jó cuccon meghallgatsz egy On-U-lemezt, akkor az az elképzelés, hogy halljad a fejed mögött, a lábad alatt, a mennyezet felett, szóval ha ülsz a hallban, akkor vegyen körül a hangzás. Hogy megkapjam ezeket a hangörvényeket, keveréskor maximális értékeket állítok be a keverőn. Ahogy a visszhangokat használom, az szerintem finom és szolid, majdnem olyan, mintha egy hangszer szólna, mintha a keverőasztalon játszanék. Ritkán használok számítógépes keverést, manuálisan is pillanatok alatt megvan minden, néha csak két mozdulat és ott a kívánt effekt. Alapjában véve a kevesebb vágást jobban csinálja az ember. Ha megnézed a New Yorkban készült felvételeket, azok vágások sorozata után álltak össze. Én egy dalt 30–40 plusz vágással csinálok meg. Arthur Baker mondta, hogy ő akár 300 vágást is végez egy számnál."

„Koncerteken kezdtem keverni, aztán jött a stúdió, olyan volt ez, mint egy egotrip. Az enyém volt a pénz, a zenészek, a basszusgitárosnak eldúdoltam a basszustémákat, az eredmény pedig a *Dub From Creation* című lemez lett a Creation Rebellel. Aztán Prince Far I-jal megcsináltam a *Crytuff Dub Encounter Chapter 1*-t, mindkét album jól sikerült. A Rebel Vibrationsig nem csináltam semmit, eltekintve néhány Prince Far I-lemez keverésétől, amelyekre sosem került fel a nevem, hogy úgy tűnjön, mintha Jamaicában készültek volna a felvételek és így többet adjunk el belőlük."

„A terjesztés igen gáz és nincs pénzünk reklámozni. (Ez '86-ban volt, azóta azért más a helyzet, az On-U igencsak kinőtte magát az akkor még leginkább angol felségterületről, most Európára nézve mindent a német EFA intéz, ahogy tudom nem rossz eredménnyel – mis.) Az Island Recordsnak volt egy posztere a következő szöveggel: 'Rettenetes dolog történik, ha semmit nem reklámozunk', ami nagyon igaz. Semmit nem reklámozunk, mert nincs pénzünk. 4.000 példány körül fogy egy-egy lemez, de a Mark Stewart And The Maffia-lemezből 20.000 ment el, ez a lemezek előállítási költségeit és az ipar pillanatnyi állapotát nézve nem olyan rossz. Most megtehetem, hogy akkor dolgozom, amikor akarok, de korábban egy csomó lemezt ki kellett adnom, hogy anyagilag egyensúlyban maradjak. Ez nem volt valami jó, nem is szerettem csinálni, de meg kellett tennem. Egyébként jó dolgok készültek abban az időben is, ott van például a My Life... az African Head Charge-tól."

„A legjobb ötleteinket jó pénzért eladom nagy kiadóknak, leszállítom az árut, ami talán komolyabb sikereket is elérhet. Ha jön egy előadó és megkér minket, hogy készítsünk neki lemezt, összeállíthatunk egy olyan ritmusszekciót vagy produkciós csoportot, ami bárkit legyőzhet. Jelenleg harcedzett zenészekkel dolgozom, akik állandóan lemezeket készítenek. 35 LP-t csináltam eddig az On-U Soundnak – körülbelül 10-et előtte – és vagy 40 kislemezt (ismétlem ezek '86-os adatok – mis). Keith LeBlanc és a társai megcsináltak már vagy 5–600 kislemezt és vagy 100 LP-t. Van egy másik csapat, amely már több mint kétszáz reggae 12"-est készített, míg Jamaicában ott a Roots Radics, amely többet tető alá hozott, mint mi néhányan együttvéve. Style Scott ha nem alszik, szó szerint mindennap lemezt csinál. Ez azt jelenti, hogy fel vagyunk készülve, hogy igazán briliáns lemezeket jelentessünk meg. Kiállhatnánk mi is popzenével, de ez annyival jobb lenne mindenki másnál, hogy nem nagyon akadna, aki versenyezhetne vele."

„Mindig olyan 30 emberrel dolgozom, és pillanatnyilag ez akár 12-re is leszűkíthető, így összeállíthatok egy amerikai és egy japán műsort hat zenekarral. Egy 3 és fél órás nonstop showt csinálnánk doboscserékkel, míg a ritmusszekció pillanatra sem állna le, ez lenne az Adrian Sherwood And The Occult Technology Of Power Disco, élő keveréssel. Korábban már csináltam ilyet öt On-U-zenekarral. Kazettán van néhány ilyen felvétel, elég veszélyesek, kicsinálta az emberek agyát!"

„John Peel is felkapta a kiadót, de a legjobb támogatást az egyik cimborámtól kapom, akinek van egy műsora a Radio Lancashire-ben, minden héten kb. egyórányi On-U Soundot játszik. Már nem csinálok hangeffekteket a műsorához. Van egy arc, akiről az Államokban hallottam, fanatikusan támogatja a kiadót, a srácnak van Detroitban egy rádióműsora Tunes From The Missing Channel címmel. Minden héten három órányi On-U-anyagot játszik, ez elképesztő, természetesen nagyon jólesik és hízelgő!"

„Lemezeink többsége őrült instrumentális anyag és túlságosan furcsa a nagyközönség számára. Lássuk be, a legtöbben igazából nem szeretik a zenét, számukra ez csak egy társasági dolog. Hallgatnak ugyan ezt-azt, de életük nagy részében nincsenek olyan kapcsolatban a zenével, mint mi, hiszen a mi életünk teljesen erről szól. Nagy-Britanniában van néhány ezer nagyon komoly zenerajongó, akik nagyon kritikusak, ők azok, akik éltetnek minket. Kissé irigykedve ugyan, de sok tiszteletet kapunk a velünk egyenrangúaktól."

Bim Sherman a '70-es évek elején kezdte eredményekben bővelkedő karrierjét, mely manapság minden korábbinál jelentősebb csúcspontokra jutott. A roots zene szeretete hamar olyan kiváló kingstoni stúdiók felé vonzotta őt, mint a Channel One, a Treasure Island, valamint Sir Coxsoné. „Kicsi korom óta tisztában voltam vele, hogy tudok zenélni és kizárólag ez volt az, amit csinálni akartam. Úgy nőttem fel, hogy állandóan zenét hallgattam, énekeltem és átéltem a roots valódi erejét." Miután mások számára is nyilvánvalóvá vált tehetsége, felvehette első kislemezét a Federal Studiosnál, a *One Hundred Years in Babylon*t. A dal komoly sikert aratott és a Dynamics kíséretében gyorsan követte a *Love For Ever* kislemez, ez Bim saját kiadójánál, az Elementnél jött ki. Ez a dal a listákra is felkerült, majd ezt sikeres kislemezek olyan sorozata követte, mely Bim Shermant ismertté tette Jamaicában. Első albuma ugyancsak *Love For Ever* címmel jött ki 1974-ben, mely egyben első közös munkáját jelentette a Roots Radicsszel és ez kapcsolat még ma is tart. Európai turnéra is velük ment először (plusz a csapat része volt Prince Far I és Sir Coxsone), melyet az akkor még zöldfülű On-U Sound szervezett. Ez az On-U-val való első találkozás tartós együttműködést eredményezett, ennek első komolyabb lenyomata volt a '85-ös *Across The Red Sea* album, ezen Style Scotték mellett játszott a Sly & Robbie páros is. Ettől kezdve Bim Sherman neve olyan megszokottá vált az On-U Sound-lemezeken, mint Adrian neve producerként. A kapcsolat mindmáig tart, többek között énekelt Singers & Players-, Dub Syndicate-, Tackhead-, Akabu- és Gary Clail-lemezeken. Ezen kívül üzemelteti a Century nevű kiadóját, ahol mindenki mástól függetlenül jelenteti meg szólóanyagait és dubprodukcióit, melyeknek száma már húsz fölött jár. Nagyszerű áttekintések az itt készült roots felvételekből a *Crucial Cuts Vol. I. és Vol. II.* gyűjtemények, ezeken az énekes felvételek mellett a dubverziók is helyet kaptak. Ugyancsak itt jött ki a Dub Syndicate-tel közös *Reality* és a roots muzsikát a dub-technóval egyedülálló módon ötvöző projekt a Discoverers *The Justice League Of Zion*ja, melyre olyan zenésztársak jelentkeztek, mint Skip McDonald, Bubblers, Talvin Singh és Style Scott.

„A roots a teljes tudatosságról szól, arról a zenében lévő üzenetről, ami biztossá teszi, hogy helyes amit csinálsz. Van ahol egyszerűen fogalmaz meg általános dolgokat és van ahol megpróbálja rávezetni az embereket, hogy igyekezzenek megfelelően élni a saját életüket. A roots segíti azt a fajta bizonyosságot, hogy amit általa mondasz, az jó és helyes." „Nem teszek különbséget a stílusok között, számomra minden egy, mindent egynek érzek és nem számít, hogy ez funky vagy roots, számomra ugyanazt jelenti." A *Crazy World* például nem is igen tekinthető roots reggae-lemeznek, inkább valamiféle szépséges poplemeznek, mely valójában akár napközben is szólhatna rádiókban, ha egyáltalán rádióközelbe kerülne valami fondorlat folytán. A sok stílus és a Tackhead zenészei olyan egységet alkotnak, hogy tényleg egybemosódik minden, és persze mindent összefűz Bim 'arannyal bevont hangja'. Az újabb alkotások valószínűleg a komolyabb terjesztés végett a Beggars Banquet labeljénél, a Mantránál jelentek meg (ehhez elég példának felhozni, hogy ezzel magyar

terítése is van ezeknek az albumoknak a HMK jóvoltából). A ’96-os *Miracle*, mint már a Látás egy korábbi számában szóltunk róla, indiai zenével – és igen mélységes, gyönyörrel teli melankóliával ötvözi a roots zenét. Ezen a szinte akusztikus albumon a bevált barátok (Skip McDonald, Talvin Singh, Doug Wimbish, Bubblers) mellett a Studio Beats Orchestra Bombay gondoskodik a felemelő pillanatokról. És azt hiszem Adrian Sherwood sem effektezett még ezelőtt ilyen leheletfinoman semmit. Aztán, hogy ezt kicsit érthetőbbé tegyék a house-kultúrán felnövekvők körében is, elkészült a legjobb remixek gyűjteménye az *It Must Be A Dream*, olyan szakavatott átköltőkkel, mint Youth, az Underwolves, Steve Osbourne (az ő Solid As A Rockja talán a legminőségibb utazás a lemezen), Mr. Scruff, a Coco & The Bean, de dubosított Sherwood és Skip McDonald is. Aztán tavaly ugyanezzel a gárdával, illetve a doboknál Keith LeBlanc-nel – de már Sherwood nélkül – elkészült a poptörténet egyik legfülbemászóbb, egyben legmegrázóbb lemeze, a *What Happened*, mely persze híján van a valódi popzene minden nyűgének-nyavajájának, vagyis kliséinek. Az ortodox reggae-hívők nagy része valószínűleg már nem tud sokat kezdeni ezzel a lemezzel, melyen – ha egyáltalán érdemes sorolni – funk, soul, reggae, blues, jazz és gospel forrnak új minőséggé. Nem azt mondom, hogy ez a törekvés máshol nem hallható vagy, hogy ilyen minőségben, mert van egy-két ritka kivétel, de érdekes módon általában az itt sorolt zenészek lemezein. Na jó, ezt hagyjuk, pillanatok alatt tudnám magamat is cáfolni, de a lényeg most, hogy ez az új Bim Sherman-album valóban gyönyörű, elviszi a hallgatót önnön lelkének kapujáig, amely művelet bizony minden esetben fájdalmas, egyszerűen fájdalmasnak kell lennie, hogy valami termékeny süljön ki a dologból. Ez a lemez, akár az előző, nem nyakló nélkül fogyasztandó, mint természetesen a legjobb alkotások, elég néha elővenni, megmártózni benne, bár bizonyos értelemben még mindig könnyebb falat mint az előző, mert a Miracle jóval szomorúbb volt, a What Happened viszont úgy hallom baráti köröm visszajelzéseiből, hogy nem nyílik meg egykönnyen kitartó bejutási kísérletek ellenére sem. Végül is ráérünk, bár én türelmetlen fajta vagyok, már várom a következő kombinációt, hogy kulcsokat faraghassak hozzá. Bim Sherman zenéjéhez egyébként a hangja a legkézenfekvőbb kulcs, mint ahogy ő is mondja: „Az emberi hang az alap, ez hordozza az üzenetet. Lehet ugyan alap nélkül is játszani, de akkor nincs meg az irány, nem tudjuk, hová tartunk. És ez minden zenei műfajra érvényes. Az igazi klasszikus zenészek is megírják először a fejükben az üzenetet, azt követik hangszerükkel.”

Bizonyos szinten egy kis lelassulás érhető tetten az On-U Soundnál, a ’80-as évekbeli fellendüléskor egymást érték a kiadványok, a ’90-es években pedig minden zenekar és projekt elkészítette legérettebb és legsokoldalúbb lemezeit, és persze ezek az albumok jobban szóltak, mint bármi más ezen a reménytelen világon, aztán az utóbbi két évben alig valami, kijött egy-egy Audio Active- és African Head Charge-remixalbum, amelyek nem sikerültek túl fényesre. Meglehet, hogy az On-U ma már inkább csak mítosz és az utóélet zajlik, valamint stúdiózgatás, persze előfordul némi producerkedés és remixelgetés Sherwood és Skip McDonald részéről itt-ott, de ez édeskevés a magamfajta túlbuzgóknak. Na jó, kihoztak tizenhat régi albumot eredeti keverésben, CD-formában, ’MasterRecordings’ emblémával, az összes ’80-as években készített African Head Charge- és Dub Syndicate-lemezt hozzáférhetővé téve – viszont kicsit érthetetlen számomra, hogy az African Head Charge hiánycikk koncertlemezét, a *Pride And Joy*t, akkor miért nem (eddig legalábbis még nem)? Aztán ott van két jó válogatás korai 10”-esekből, a *Disco Plates Collection* egy és kettő, aztán Bim Sherman-, Creation Rebel-, Singers & Players-albumok, ami dicséretes. És ugyanennyire dicséretes a Pressure Sounds label sorozata, amely az On-U-ra hatással lévő korai reggae és dub javába nyújt betekintést. Már 24 lemeznél járnak, olyan előadók hiánypótló felvételeit közkinccsé téve, mint Little Roy, Enos McLeod, Earth & Stone, Prince Far I, Israel Vibration, Lee Perry és Keith Hudson, aztán jól sikerült válogatásokkal is bombáznak, külön figyelmet érdemel a *Sounds & Pressure* sorozat, amely a negyedik résznél tart, valamint a *Well Charged*, a *Randy’s 17 North Parade*, a *Riding The Roots Chariot* és a *Roots Techniques* címűek.

(A források a MasterRecordings CD-k interaktív mellékleteiből valamint az internetről származnak, ezeket fordította onmasoun’, minden egyéb mis.)

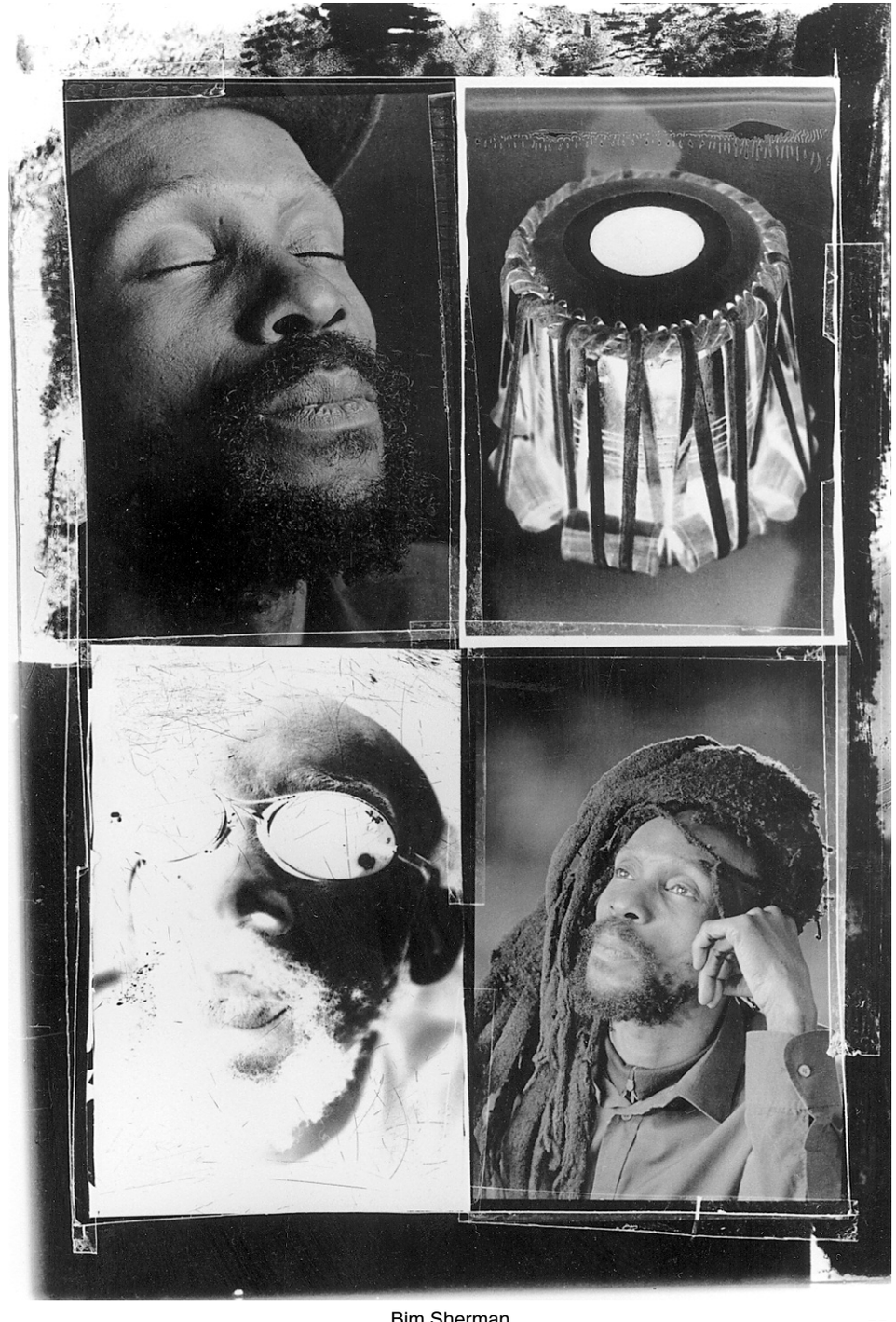

Bim Sherman

Nyabingi, reggae, dub, és egyéb kedvencek

Mivel igen komoly reggae megszállott vagyok – az utcán jövet-menet is lövöm sétálómagnóval az épp szükséges adagot –, így igen örültem, hogy honi terjesztője akadt a Mafioso Records személyében három reggae kiadónak, ezek a Heartbeat, a Ras és a kifejezetten 70-es évekbeli dubokra koncentráló Munich Records, valamint belépett a képbe a skát hangsúlyozó Beatville. És persze annak kiváltképp örültem, hogy bőséges promócióval lettem nyakonzúdítva, úgyhogy megpróbálok valamiféle áttekintést adni a vitathatatlanul minőségi kínálatból. Bár a lemezeket kiadók szerint gyűjtöttem fejezetekbe, a Heartbeat és a Ras között sok az átfedés, ami azt jelenti, hogy egy-egy adott előadónak mindkét kiadónál jelennek meg lemezei. Annyit még ide, hogy aki szeretne közelebb kerülni ehhez a barátságos világhoz, az látogasson el az I & I Recordsba, a kínálat rendben van és a belehallgatás is működik, valamint az IndieGo is szép kollekcióval rendelkezik.

HEARTBEAT-fejezet

Rögtön az elején szaladjunk rá egy olyan lemezre, amely a következő furcsa címre hallgat: *Churchial Chants Of the Nyabingi.* Ahhoz, hogy ezt a lemezt – és sok egyéb roots reggae zenét – igazán megértsük, valószínűleg benne kellene állnunk a rasta hitben, illetve filozófiában. Ez persze reménytelen innen a Kárpát-medencéből, úgyhogy csak vázlatosan. Az egyik alap Marcus Garvey, a század elején élt jamaicai értelmiségi radikális eszméivel – többek között a feketék Afrikába való visszatérésének fontosságát hangsúlyozandó –, melyek gyakran feltűnnek olyan jelentős előadók dalaiban, mint a Burning Spear és a Culture, de ez igaz a legtöbb itt tárgyalt zenekarra. A gyakoribb hivatkozási fundamentum Selassie (vagy Ras Tafari) a volt etióp császár, kinek személye nem politikailag jelentős a rasták szemében, hanem elsősorban spirituálisan, miszerint népük bibliai eredetű, mert Selassie a Salamoni vérvonal leszármazottja. Így ha olyat hallunk reggae-dalokban – márpedig sűrűn hallhatunk olyanokat –, hogy 'Jah Rastafari', 'Mighty Jah', 'Lion Of Judah', az mind reá, mint isteni megnyilvánulásra vonatkozik, ezen kifejezések gyakori ismételgetése mintegy mantraszerű jelentéssel bír. És ez elsősorban a Nyabingi kórusokra vonatkozik, melyek zeneisége afrikai ősi rituális dobolási technikákon alapul, de ezt az idézett lemezen is hallható formáját Jamaicában érte el. Ezek az emberek általában Babylonon, a bűnös nyugati világon kívül élnek, jamaicai viszonyok között sem igen látogatják a modern városi életformát, idejük jó részét a rasta imáknak, a ganja által katalizált közösségi szellemnek szentelik. (Bob Marley pl. még aktív éveiben is hónapokat töltött évenként ilyen közösségekben megtisztulásként.) A lemezen hallható dalok nagyon különös kórusok, lesarkítva spirituálészerű együttenékléseknek tűnnek, különféle nyabingi-dobokkal előadott monoton ritmusokkal megsegítve. Olyan lenne ezt – popzenei értelemben véve – kritikailag megközelítenem, mintha mondjuk tibeti szerzeteskórusról kellene ugyanezt tennem.

A reggae-ben szinte alapkövetelmény a sajátos énekhang és stílus. Nos, ha valakinek, hát **Horace Andy**nek elég hihetetlen a hangszíne, nemkülönben énekstílusa, de erről a reggae-hívőknél szélesebb közeg bizonyosodhatott meg a '90-es években, mert bizonyos értelemben világsztárt csinált belőle a Massive Attack trip hop-slágereivel (az angol sound system-fiúk a lemezeken való szerepeltetésen kívül is menedzselik ikonjukat, a legutóbbi bécsi bulin kilenc nótát programoztak hangja alá). Szóval a hangja, nos az valami elképesztő nemek feletti örömszerzés, mert férfihang az bizonyos, de valahogy mégsem. A technikája pedig: úgy rezegteti, hullámoztatja, vibrálja a sorvégeket, hogy az másnál már ciki lenne, de itt ez telitalálat, könyörgöm, ne is próbálja senki ezen a világon utánozni. Ezzel együtt az új lemezt nem elsőre kaptam el, nagyon hozzászoktam a két ezelőttihez, melyeket Mad Professor csiszolt tökéletesre. A *See and Blind* egy számomra ismeretlen zenészbrigád munkája, nincs vele semmi baj, csak az előtérben szóló dubos alapok szikárak, a viszonylag ritkán színesítő gitárok és elektronikus melódiák háttérben maradnak. A cél az énekhang hangsúlyozása lehetett, innen nézve minden megbocsátva. Legkorábbi felvételeivel megismerkedni is itt az alkalom, mert az új kiadású áttekintés, a *Mr. Bassie* az 1970 körüli Studio One-os felvételekből válogat – olyan slágereket is felvonultatva, mint az Oh Lord, a Mr. Bassie és a Fever. Ráadásul annyira a reggae indulásánál készült, hogy több felvétel még inkább ska és rock steady, Horace Andy hangja is még nagyon kölkös és hajlításait sem vetette még be túl sűrűn.

A **Lee 'Scratch' Perry** nevével fémjelzett lemezek nagy része valójában produceri munkásságának ékes darabjai. A reggae-életben a producerek ténykedése az átlagosnál is szembetűnőbben kiemelt, Lee Perryt pedig a végletekig ajnározzák, az esetek nagy részében ez marketingfogásként üzemel, de tény, hogy legtöbbször megérdemelten. És pedig azért, mert ott volt a reggae, de legfőképpen a dub megszületésénél, és mert énekes-szólistaként is nagyot alkotott. '70-es évekbeli fénykorában tényleg tető alá hozott állandóan változó brigádjával naponta egy-két lemeznyi anyagot, úgyhogy még jó néhány évig el lesznek látva a kiadók munícióval (megjelent lemezeinek száma a bakelit és CD-hordozókat összevetve bőven meghaladta már a százat!). Még a rajongóknak is be kell vallaniuk, hogy ilyen felhozatal mellett be-becsúsznak legalább közepes lemezek, nos az *Upsetter In Dub, Upsetter Shop Volume One* nem ilyen, ezek a Black Ark stúdió fénykorából származó felvételek – mely időszak a leginkább kultusz a dubhívők körében – hibátlan dubok, telve folytonos hangszínváltásokkal, hihetetlen vágásokkal (rejtély, hogyan csinálta állítólag négy sávra?), vagyis a pszichedelikus dub valamennyi fortélyát tudják. Egy-két darab hallatán nyilvánvaló, hogy az azóta elmúlt húsz évben csak kevesen jutottak el hasonló szintre. Persze olyan zenészek dolgoznak be itt ebben a kései Upsetters felállásban, mint Sly Dunbar, Aston 'Familyman' Barrett, vagy Earl 'Chinna' Smith, énekesi részről pedig a Congos trió, Junior Byles, Max Romeo és maga Lee Perry.

És ha már meg lett említve, ide kívánkozik a vadonatúj kiadású és hihetetlenül jól sikerült *Cobra Style* című válogatás **Aston 'Familyman' Barrett** '70-es években elkövetett felvételeiből. Ő volt a Lee Perry által producált és híressé tett Upsetters első felállásának egyik oszlopa a '60-as évek második felében, majd '69-től a Bob Marley & The Wailers basszusgitárosa és zenei rendezője egészen Bob '81-ben bekövetkezett haláláig. Azt hiszem, ennél többet rasta zenész nem igen kívánhat a sorstól. És a magamfajta egyszerű reggae-rajongó sem igen kívánhat többet annál, minthogy jó sorsa útjába vezérel ilyen zenei csodákat, mint ez a lemez. Olyan lélekkel teli, megrázó erejű lemezről van itt szó, hogy bevallom, nincs kedvem erőlködni a jelzőkkel, mint ahogy nem tudnám megtenni Bob Marley-albumok esetében sem. Maradjunk annyiban, ha egyetlen lemezt választhatnék az ebben a cikkben sorakoztatott kollekcióból, gondolkodás nélkül ez lenne az. Az album egyébként inkább instrumentális reggae olyan zenészbarátok közreműködésével, mint Earl Lindo, David Madden, Hugh Malcolm, Deadly Bennett, Robbie Shakespeare és természetesen a dobos tesó, Carlton Barrett. A néhány énekes számban pedig Senya, Jimmy Riley, Ian Winter, Ashantiwah és Maria Anderson hozza a legjobb formáját. Aston Barrett nemcsak basszusozik a legtöbb felvételben, hanem, gitározik, dobol, és a legkülönfélébb billentyűsökön is játszik, és természetesen ő volt az album producere is. Ezzel egyidőben kijött a magamfajta telhetetlenek nagy örömére a *Familyman In Dub* is, mely értelemszerűen az előbb vázolt anyag dubmixeit tartalmazza, ügyelve a szerzemények elsődleges erényeire, az összetett zeneiségre és a hangszerelésére, de természetesen 'utazós' vágásokban és visszhangokban sincs hiány. Elég annyi, hogy méltó párja az alaplemeznek.

A '70-es években a reggae-ben az abszolút szerelmes dalokat az egyik legkedveltebb énekes, **Gregory Isaacs** szállította, és úgy, hogy köze nem volt a nyálhoz. A hangja valami nagyon megnyugtató közeget teremt, otthonossá varázsolná még a jégvermet is. Style Scott, a Dub Syndicate vezetője és a Roots Radics eredeti dobosa így nyilatkozik róla: „Teljesen egyedi a stílusa. Nagyon rég volt, amikor kísértem, de ha összeállnánk újra, hidd el mi lennénk a legnagyobb audioélmény a földön. Nem számítva Bob Marleyt." Aztán valahogy szétcsúsztak a dolgok, a '80-as évek második felében és a '90-es évek elején sok felejthető albumot készített a mester, de aztán kikászálódott a gödörből, a '95-ös Acid Jazz kiadású *Private Lesson* újra hibátlan. És aztán a '97-es *Hold Tight* – melyet a főleg dancehallban dolgozó ritmusgeneráló páros Leroy és Dave Heywood (művésznevükön Mafia és Fluxy) hozott össze hallhatóan leginkább elektronikus úton – valahová a roots reggae és modern dancehall közé helyezhető, teltre és mélyre keverve, erősen dubos hangszínekkel. Olyan ez kb., mintha a mai Sly & Robbie-féle dancehall erősen digitális élét megpuhítanánk a 2 Badcard édes lüktetésével.

Óvatosan – először hosszan nézegetve a bookletet – fogtam hozzá **Buju Banton** *Inna Heights* című lemezéhez, mivel nem különösebben fognak meg a dancehall vadhajtásai, a raggamuffin és a digital lecsupaszított vagdalkozásai, különösen ha tényleg színtisztán digitális bennük minden hang.

Buju Bantont viszont úgy látszik a rasta szellem kezdi megfelelő útra terelni, igaz, már úton van egy ideje, ’86-ban kezdett DJ-kedni 13 évesen, ’90-ben jelent meg az első lemeze, akkor még csak a pörgésben elszállva. Aztán az új lemez első számától a Hills and Valleystől meglágyultam, ilyen beindult modern reggae dalt egy Ziggy Marley-lemezen is kiemelnék. Nos hát ennyit az előítéletekről. A továbbiakban is rendben van a lemez, a leghúzósabb raggákban is ott a reggae lelke, legalább egy-egy szép énekmelódiában, finom gitárakkordban, árnyalt dubeffektben. És még néhány jól elhelyezett ponton később is olyan bensőségekre bukkanhatunk, mint az első dalban.

A modern reggae-k után kanyarodjunk vissza kicsit a ’60-as évek eleji jamaicai muzsikához, a skához. A legjobb szemléltető oktatás ’98 nyarán hangzott el a Pecsában a kiváló Jazz Jamaica tolmácsolásában, akik röpke másfél óra alatt hihetetlen tablót varázsoltak az arra fogékonyak elé a ska mibenlétéről, kialakulásáról, hatásairól, fejlődéséről. Rövidre fogva a legősibb alapnak a harmincas évek jazz muzsikáját tekinthetjük, a swinget, aztán valamivel közelebbi az ötvenes évekbeli rhythm and blues (mely az első sound systemek bakelit nyersanyagát szolgáltatták), földrajzilag pedig abszolút helybéli, a szintén ötvenes években kialakult jamaicai calypso, a mento. Na, persze ezzel nem biztos, hogy össze tudjuk rakni a ’60-as évek elején robbanó jamaicai skát, még akkor sem, ha ismerjük a későbbi angol fehér ’new’ verziót, nem beszélve a mai még újabb hullámról. Adalékként még képzeljük el annak a feelingnek a jamaicai verzióját, amit Európában easy listeningként ismerünk mostanság. Nagyon úgy néz ki, hogy a ska a lehető legtökéletesebb és legvidámabb tánczene, amit valaha csak megálmodtak ezen a földön. Az a fajtája, ami az alább tárgyalt lemezeken rejtőzik talán leginkább a **Skatalites**szal központosítható, melynek tökéletes lenyomata a dupla CD-n kiadott *Foundation Ska* című áttekintés. Számtalan énekest kísértek – többek között az ekkor induló Wailerst, Bob Marleyvel az élen –, illetve neves zenészeket hívtak soraikba, Don Drummondot például szeretik külön említeni a borítókon, pedig az alapítók egyike, egyszerűen egyébként is híres lett trombitásként. De ki lehetne emelni bárkit a csapatból, olyan szaxofonosokat, mint Roland Alphonso és Lester Sterling, aztán Jackie Mitto zongorajátékát és persze nem utolsósorban a ska szívét, a ritmusszekciót: Lloyd Brevett basszuson, valamint Lloyd Knibbs a doboknál végzett utánozhatatlan melót. És ugyancsak fontos – és nemcsak itt, de általában a jamaicai zenei életben a producer munkája és Coxsone Doddnak valóban jelentős szerepe volt a ska hangzásának és zeneiségének kialakításában, eleve ott volt a kezdeteknél, már az ötvenes évekbeli sound systemek startjánál is. Mindaz amit eddig összehordtam, igaz a féktelenül vidám és tobzódó válogatásra, a *Ska After Ska After Ska*ra is, és nemcsak azért, mert minden sarokponton ott van egy-egy Skatalites-nóta, hanem mert a ’60-as évek elején, amikor ezek a kissé porosnak tűnő, de elévülhetetlen szerzemények születtek, ez volt a tophangzás. Továbbá olyan szintén nagy kedvencek szerepelnek rajta, mint a Silvertones, a Techniques, Duke Reid, Derrick Morgan, a Dominoes stb stb. Az a kíváncsiskodó, akinek elsőre túl nagy falat lenne a dupla adag Skatalites, az azonnal férkőzzön a válogatás közelébe, a témában jobbat úgysem talál.

A Heartbeat úgy tűnik szép sorban igyekszik megjelentetni annyi felvételt, amennyit csak tud a Studio One-tól, mely a vezető hangstúdiók egyike volt Jamaicában – többek között itt kezdte Bob Marley és a Burning Spear is – Coxsone Dodd irányítása alatt. (Még ’91-ben kihozott a Heartbeat egy dupla CD-t a Bob Marley & The Wailerstől, a *One Love*-ot, mely 40 jelentős számban összegzi mind a zenekar és a kiadó, mind a korszak uralkodó megszólalását.) Itt munkálkodott **Marcia Griffiths** is, aki minden bizonnyal a leghíresebb női reggae énekes világszerte Rita Marley mellett (ők alkották egyébként – harmadikként Judy Mowattal – az I-Threes énektriót, a Wailers harmóniavokálját, de ez már egy másik sztori). Bevallom, nem igazán ismertem saját munkáit, kissé tartottam is tőle, de a ’60-as évek végi felvételekből válogató *Truly* album meggyőzött. Zeneileg minden adott, amit egy Studio One-os anyagtól elvárhatunk – aztán a kísérőzenekar, a Soul Syndicate is rendben volt –, ska- és rock steady-lüktetés, korai reggae-lassulás, néhol soulos beütés, ami jól rímelt Marcia hangjára és egyedi előadásmódjára, melyre a legnagyobb befolyással olyan énekesek voltak, mint Dionne Warwick és Aretha Franklin.

Két kirívóan jelentős és számomra a két legkedvesebb anyag a Studio One-os körből a **Heptones** énektrió *Sea of Love*-ja és az Albert Griffiths vezette **Gladiators** *Bongo Red*je. Mindkét csapat a reggae első hullámának legnagyobb slágerszállítói közé tartozott, a Heptones zeneileg még a rock steadyben is benne állt, de már hatással volt rájuk a rasta zene, a nyabingi is, ez az énekmelódiákban is megnyilvánult – amiben számomra verhetetlenek ebből az időből –, de a ’60-as évek nyugati rockdallamainak befolyása is érezhető. A Gladiators ezzel szemben erősen emlékeztet a ’70-es évek elejei Wailers megszólalására és zeneiségére, de mivel párhuzamosan hozták ezt, ne gondoljunk klónra,

Gregory Isaacs

inkább kortársra (csak zárójelben jegyzem meg, később a Wailers lett természetesen a legnagyobb, de ekkor még a Gladiators volt némileg az erősebb, csak tessék utánahallgatni.)

Természetesen rengeteg válogatás is napvilágot látott a stúdió előadóitól, ezért csak egyet emelek ki, a *Studio One Dancehall Selection*t, amely az alcím szerint 14 kiemelkedő slágert tartalmaz. Természetesen ezek a dalok mai füllel hallgatva színtiszta reggae-k, nyoma sincs a modern értelemben vett dancehall tempónak. A kompiláció néhány nagyobb sztártól eltekintve, mint Dennis Brown, Sugar Minott és Al Campbell, olyan előadókat sorakoztat, akik akkor ismertek lehettek, de mára leginkább csak az ehhez hasonló válogatások őrzik sikereik emlékét – természetesen ez nem von le semmit zenéik értékéből. Ők pedig: Alpheus, Glenn Washington, General Smiley, Dana V, J.D. Smoothe, Tippa Lee, Sugar Massive és K Vibes.

Ez mind rendben van, de ha a legjobb válogatást akarjuk, ami valaha kijött a kiadótól, akkor a *The Mighty Two: Joe Gibbs And Errol Thompson* címűt kell gyorsan felhajtanunk. Errol Thompson volt az egyik legelismertebb keverős a '70-es években Jamaicában, Joe Gibbs pedig producerként virított saját jól bevált stúdiójában. Azt hiszem nem kell jelzőhegyeket mixelgetnem, hogy érzékeltessem hangműhelyük kiválóságát, elég csak felsorolnom néhány előadót, akik velük dolgoztak és rajta vannak ezen a válogatáson is: Black Uhuru, Prince Far-I, The Ethiopians, Peter Tosh, Dennis Brown, Junior Byles, The Mighty Diamonds, Culture stb.

Everton Blender *Rootsman Credential*ja viszont a modern dancehall/reggae égisze alatt készült. A kiadónál ez Blender harmadik albuma, az ezt megelőző kislemezgyűjtemény volt. Kb. ilyen ifjú jamaicai tehetségekről beszélhetett ittjártakor Style Scott, amikoris kifejtette, hogy amint egy kicsit megerősödik új kiadója, felkarol majd arra érdemes új arcokat, és hogy vannak bőven, ne aggódjunk. Everton hangja és melódiavezetése telitalálat, olyan dancehall énekesekkel vethető csak össze, mint Michael Rose és Junior Reid, hozzátéve, hogy nem követi technikájában őket, sajátos arculata azt hiszem másoknak mutat majd követendő utat. Zenéje erőteljesen lüktető, húzós és nagyon táncos reggae, nagyrészt digitális alapokkal (Sly & Roobie-ék csinálnak ilyesmit manapság), illetve nagy valószínűséggel az egész zene komputerek segítségével készülhetett. Márcsak azért is valószínűsíthető ez, mert a dalok legtöbbjénél zenészként csak Daddy Marshall van feltüntetve. Ezen kívül besegít a Firehouse Crew, Asher, Dean Fraser és Earl Chinna Smith itt-ott, az énekharmóniákban pedig Daphne Coke, Marcia Daley, Derrick Lara és Julia Samms.

Ebben az évben jött ki **Dennis Brown** új (és tragikus halála miatt sajnos utolsó) albuma, a *Tribulation*. Nos, mit is lehet elmondani egy ilyen volumenű legendáról, aki már húsz éve is az volt. Megjelent több zseniális lemeze, de ugyanennyi „még hallgatható" és néhány felejthető is. Játszott majd' az összes kiváló jamaicai zenésszel, slágereiből pedig több best of- és greatest hits-CD kitelik átfedés nélkül is. Az új lemezen Dennis Brown kedvenc kísérőzenekara, a valóban megbízható Roots Radics (egy épp aktuális felállása) nyomja a hömpölygő és fölöttébb fülbemászó roots reggae-t. Nos, ami még ennél is simogatóbb, az Dennis Brown lágy és végtelenül barátságos hangja, nem is valószínű, hogy hangos szó valaha elhagyta a száját, úgy öleli át a hallgatót, ahogy rajta kívül csak Bim Sherman és Gregory Isaacs tudja. A Tribulation ezzel a 16 szépséges dallal feliratkozott 'slágerlistámra'.

Beres Hammond 1980 körül tűnt fel, több lemezt is kiadott abban az évtizedben, olyan reggae- és dancehall-sztárokkal dolgozott együtt, mint Marcia Griffiths, Buju Banton és Tony Rebel, világszerte ismertté azonban ebben az évtizedben vált. Szélesebb körű népszerűségének jól hallható oka soulos kicsengésű hangja, valamint zeneiségének szintén soul és R&B beütése, mely egyébként kiváló dancehall-reggae-jét erősen populáris, rádióbarát irányba viszi el. Ez nyilván elriasztja az ortodox reggae hívők nagy részét, bár nem kellene, mert pl. a '96-os *Putting Up Resistance*, melynek a dancehall egyik vezető tekintélye, Tappa Zukie volt a producere, igencsak megnyugtató, lélekkel teli muzsika. Nem beszélve arról, hogy nem kell folyton a súlyos utazás, meg ha vendég áll a házhoz, hát ezzel a lemezzel nem leszünk túlzottan antiszociálisak.

A Heartbeat elindított egy koncertlemez-sorozatot, *Reggae Live Sessions* címmel. Az eddig megjelent négy fejezetből kettőről szólnék most. A Volume 4 **Pablo Moses** '97-es turnéjának dokumentációja, ahol az úgynevezett Revolutionary Dreamband kíséri. Pablo a '70-es években indult és hamar a fősodorban találta magát, első felvételét, az *I Man A Grasshopper*t, mely a koncertlemez nyitó darabja is, '75-ben készítette Lee Perry legendás Black Ark stúdiójában. Első albuma, a '77-es *Revolutionary Dream* klasszikus darabnak számít. A nyolcvanas évek eleje óta a reggae egyik megbízható zenei követe élvezetes bulijaival, a fesztiválokon sztárvendégnek kijáró tisztelet övezi. Pablo zenéje lendületes, táncos reggae, némi jazz- és rockbeütéssel. Nem hétköznapi, kissé magas

fejhangja és énekstílusa pedig Cecil Spence-ére emlékeztet az Israel Vibrationből. A koncertlemezzel minden rendben van, bár a szintetizátor hangszíne kissé idejétmúlt, a '80-as évek feelingjét idézi, bele is férne, ha nem ugrana minduntalan előtérbe, de a produkció egésze azért feledteti ezt az apró szépséghibát.

A sorozat első darabja a híres DJ-ként indult énekes, **U Roy** szintén '97-es európai turnéján készült felvételekből áll. U Roy még '61-ben kapcsolódott bele a jamaicai zenei életbe, főleg Winston 'Count' Machuki DJ-technikájának hatására, aki Coxsone Doddal és Prince Buster Voice Of The People sound systemével dolgozott együtt. U Roy a modern DJ-stílus egyik letéteményese, akinek keze alá többek között King Tubby vágott speciális bakeliteket, még a '60-as évek végén Duke Reid stúdiójában. Ezeket a felvételeket a dub előfutárainak tekinthetjük, bár leginkább instrumentális rock steadyk és reggae-k voltak. Később dolgozott számos kiváló producerrel, sound systemmel és zenésszel, közöttük Alvin Ranglinnal, Bunny Lee-vel, Glen Brownnal, Lloyd Charmersszel és Sly & Robbie-val, a '80-as években pedig olyan dancehall tudorokkal, mint Tapper Zukie és Prince Jazzbo. U Roy ma már „csak" énekesként lép fel – persze lemezeket a '60-as évek vége óta készít, első felvétele egy Alton Ellis-sláger átgyúrása volt. U Roy hangja és előadásmódja a másik nagy DJ ikonéval, Big Youthéval cseng össze, aki szintén máig aktív, mint dancehall/reggae-énekes. Nem szeretek rangsorolni, de régebben Big Youth lemezei voltak jobbak, ma viszont megfordult a helyzet, U Roy eddigi utolsó albuma, a Mad Professor segédletével készített '96-os *Babylon Kingdom Must Fall* több mint rendben lévő, a dancehallt és roots muzsikát ritka mesteri módon ötvözi. A koncertlemez a maga nemében tudja ugyanezt, de nem ragozom, tessék utánajárni.

Nem tartozik a sorozatba, de szintén koncertlemez **Michael Rose** új albuma a *Party In Session – Live*, mely greatest hitsként is üzemel, és ezt fel is tüntették a borítón. Michael Rose suhancként már a '70-es évek elején is zenélt, de igazán a Black Uhuruban talált otthonra az évtized közepén. Miután a csoport frontjáról távozott Don Carlos, az első nagylemezt már Rose énekelte fel. A Black Uhuru akkori felállásának csúcspontján, a *Red*en már kiteljesítette azt a dancehall énektechnikát, melyben vitathatatlanul ő a legjobb (a hivatalos ítészek persze egy másik lemezt találtak a legjobbnak, az *Anthem*et, amire Grammyt osztottak). Aztán a '80-as évek közepe óta Rose szólópályán mozog, lemezei kemények és energikusak, ám végtelenül melodikusak. Kedvencem az eddigi utolsó stúdióalbuma, a *Dance Wicked*, bár a koncertlemezen erről még nem hallható semmi, viszont a korábbi darabok élőben nagyon ütnek és ebben nagy szerepe van Michael Rose mellett a nagyszerű és tapasztalt koncertzenekarnak a S.A.N.E. Bandnek. És persze az is fokozza a hangulatot, hogy előadják az egyik Black Uhuru-klasszikust is, a Guess Who's Coming To Dinnert, melyet egyébként Rose írt annak idején. Szinte az első taktusok után fájdalom hasított belém, hogy nem tudtam élőben megmerülni a hallhatóan igen mámoros légkörben.

RAS fejezet

A **Culture** a rasta kemény maghoz tartozik. '77-es debütálása óta a csoport hivatkozási alapként számontartott és nagy tiszteletnek örvend. Bár nekem eleinte nagy falatnak tűnt, igazából visszafelé haladva, eddigi utolsó lemezüktől, a *Trust Me*-től szerettem bele. A Culture mindenekelőtt *Joseph Hill* jellegzetes énekhangja és stílusa, van benne valami olyan időtlen jelleg, mint a Nyabingi kórusokban, ezért aztán a legközelebbállónak tűnik az eredeti rasta zenékhez az itt tárgyalt előadók közül. Ez zenében is kitűnik, mert bár színtiszta reggae-ről van szó, a ritmusszekció lüktetése a legfülbeötlőbb – eleve két basszus szolgálja ezt és a gitár is a ritmust erősíti –, a szintik és fúvósok színezése diszkrét marad mindvégig. A *Cultural Livity 98* élő albumnak megtévesztő a dátumozása, mert a Trust Me-ről egy szám sem hangzik el, annál több az azt megelőzőről, a '96-os *One Stone*-ról, de semmi gond, mert azok a nóták is hibátlanok voltak és élőben is azok, de ami fontosabb, hogy a kiváló zeneiségen felül meggyőző, szeretettel és hittel teli atmoszféra sugárzik és valami olyan lendület Joseph Hill előadásmódjából, hogy itt az idő a mielőbbi 'személyes találkára'. Érdemes kipróbálni még a bandától a *Production Something*ot, mely korai felvételek hosszú, dubokkal megtűzdelt ritka verzióit gyűjteményezi. Ez azoknak nyújthat különösen kellemes elszállást, akik a '70-es évek második felének kísérletező kedvű, de már érett reggae/dub-megszólalását részesítik előnyben, a Culture már ekkor maximumon teljesített, adva vannak a léleképítő rasta dallamok és a pszichedelikus oldal sem szenved hiányt.

Szintén a rastafarianizmus legmélyebb elkötelezettjeinek egyike és a rasta kultúra egyik szakavatott és legendás közvetítője **Bunny Wailer**, aki a '60-as évek közepétől egészen '74-ig tagja

volt a Bob Marley & The Wailersnek, vagyis olyan 'zenei iskolában' vált mesterré, amely lehetőség csak keveseknek adatott meg ezen a világon. A Wailersben töltött évek alatt is jelentek meg önálló dalai, de első szólólemeze '76-ban jött ki *Blackheart Man* címmel, mely sajátos zeneiségének és előadásmódjának már valamennyi jegyét felsorakoztatta. (Később a roots reggae mellett a dancehallban is jelentős albumokat készített a Roots Radicsszel, majd a mintegy 50 Bob Marley-dalt feldolgozó dupla lemezéért '95-ben Grammy díjat is kapott.) Most jött ki először CD-n a *Dubd'sco Volumes 1 & 2*, mely a Blackheart Man és annak idejéből származó egyéb felvételek dubkeveréseit tartalmazza. Az alapanyag reggae/dancehall-lüktetését és gazdag zeneiségét megtartották a mixek során, hogy pontosan ki követte el őket nem derül ki egyértelműen, de valószínű, hogy maga Bunny és a népes hangmérnöki gárda kollektív együttműködése szülte a remek táncos darabokat. Az összetett hangszerelés és sok énektéma meghagyása főleg az album első felére áll, aztán a '70-es évek dubgyakorlatára jellemzőbben minimalizálódik az anyag. A zenészgárda magva itt még a Wailersben is vele dolgozó Aston és Carlton Barrett, aztán Earl 'Chinna' Smith, valamint a Sly & Robbie páros, de meg kell említeni olyan fúvósok közreműködését is, mint Bobby Ellis, Tommy McCook és Dean Fraser.

Nos, álljon itt a példa a két kiadó közötti munkamegosztásról, a legújabb Gregory Isaacs-album, a *Dapper Slapper* már a Rasnál jött ki, és azt kell mondjam, a reá jellemző gyönyörűséges roots szerelmes dallamok ilyen finom zeneiséggel talán utoljára a '82-es *Night Nurse*-ön történtek meg vele (mint ahogy olyan nóta is, mint a szívet melengető For Your Love). Ebben igen komoly szerepe lehetett Flabba Holtnak, a Roots Radics basszusgitárosának, aki a lemez producere, természetesen basszusozik és számomra szokatlan módon dobol is, persze hibátlanul, valamint igazgatja a fúvósszekciót és a keverésből is kivette a részét. Említsünk még meg néhány zenészt, kiknek részvétele hozzájárult ehhez a megnyugtató gyöngyszemhez: Keith Sterling, Steve Golding,, Tony Asher, Dean Fraser és Deadly Headley Bennet. Szóval legyen természetes a jövőben, hogy Isaacs újra ott van a reggae első vonalában.

A Ras Records promóciója elsőrangú, kihoztak egy *Ras Portrait* című olcsó sorozatot, melyben minden olyan előadótól közölnek egy válogatást, aki legalább három-négy albumot adott a kiadónak (aztán ott van ezekből egy dupla áttekintés is, valamint két, dubverziókat tartalmazó kompiláció is a bőség és átláthatóság kedvéért, ezek a *Dub For Daze Vol. 1 és Vol. 2*, két legendás hírű hangmérnök, Jim Fox valamint Scientist átkeverésében). Ebből a sorból most csak néhány produkciót emelnék ki, elsőként régi kedvencemet, a '70-es évek elején indult **Black Uhuru**t, mely mindig énektrió volt – ami igazi jamaicai specialitás –, bár csak egyetlen vezérlő erő, a vokalistaként mindig háttérben maradó *Duckie Simpson* az állandó tag. A zenei oldalért az igencsak tevékeny Taxi Gang, vagyis a Sly Dunbar (dobok) és Robbie Shakespeare (basszus) vezette zenészkollektíva a felelős. A zenekarok Jamaicában még versengtek ezekben az időkben a legjobb ritmusszekció címért, a Sly & Robbie páros például a már sokat felemlegetett Roots Radicsszel. A Black Uhuru-lemezeken jól nyomonkövethető zenei felfogásuk, hangzásuk és nem utolsó sorban állandó megújulási képességük, pedig valamennyi reggae-korszakban eleve a legmodernebb megszólalások létrehozói közé tartoztak, illetve tartoznak (egyéb elhajlásaik a mainstream és hip-hop irányokban most nem tartoznak ide). Igen sok lemezen hallottam már őket játszani, de azt mondhatom, hogy tudásuk legjavát mindig is a Black Uhuruba, első számú énekegyüttesükbe oltották, mely csoportnak a kiadónál csak két lemeze jött ki, a *Brutal* és a *Positive* (illetve ezek dubkeverésit tartalmazó párjaik, a *Brutal Dub* és a *Positive Dub*). Ezek megfelelő, de mégsem átfogó képet adnak a csoportról, mert bizonyos értelemben egy kisebb, pont erre a két sorlemezre szűkülő korszak lenyomatai, Junior Reid szólóénekes mindössze ezen a két albumon volt tag, hozzáteszem méltó tag, mert a zenekarra jellemző elnyújtott dancehall énekstílust és gazdag melódiákat ő is elsőrangúan hozta. Ez a két album biztos pont mind a reggae, mind a zenekar történetében, bár a kiadói méltatás kissé eltúlozva véli, hogy a későbbiekben kevésbé volt invenciózus a csoport.

Don Carlos egyébként az egyik alapítója volt a Black Uhurunak, aztán hamarosan távozott még annak első lemeze előtt, majd '90 elején visszatért négy album erejéig. Mindeközben sorra jöttek ki szólólemezei, melyeket nagyrészt a Ras publikált, minthogy most a Portrait sorozat egyik darabját is neki szánták, de amire először kitérek, az az új lemez, a *7 Days A Week*. Don Carlos elsőszámú érdeme az általa teremtett – és persze sokak által utánzott – dancehall/reggae-énekstílus, melyet a versszakok végének leginkább 'o-ó'-hangokkal való megnyújtása és telített melódiagazdagsága jellemez. Don Carlos ezenkívül birtokol valami olyan gyermeki örömérzést, amely bizony legtöbbünkből már rég kiveszett és ezt lemezein is képes átáramoltatni a hallgatóba (nem beszélve élőben, mert volt szerencsém színpadon látni – Istennek hála – ezt a nagyszerű előadót). A zenekar itt főleg fiatal, de

nagyon tehetséges muzsikusokból áll, de néhány számban olyan mesterek mutatják a helyes utat, mint Flabba Holt, Bingy Bunny és Style 'Dub Syndicate' Scott. Ez az album néhány mágikus ponton Don Carlos előző lemezeinél is többet tud, olyan spirituális többletről van szó, hogy egyszerűen megkerülhetetlen, ha a modern roots alkotásokkal akarunk közelebbi barátságot kötni. És most visszautalnék azokra az albumokra, melyekből a Portrait válogatás is szemelvényez és amelyek most újra megjelentek CD-n (az első széria megtoldva egy bónusz Ras-válogatáskoronggal). A '70-es évek végi felvételekből álló *Time Is The Master* még kissé szikárabb, mint amit Don Carlostól mai füllel elvárhatunk, és nemcsak zeneileg, de énekmelódiákban is. A '83-as *Raving Tonight*on érdekes módon nem a Roots Radics zenél, hanem Sly & Robbie-ék, ezzel együtt a lemez megszólalása és zeneisége igazodik Carlos stílusához, melynek legfőbb ismérve a minimalista reggae lüktetés – vagyis szinte minden hangszer a ritmust szolgálja –, alátámasztandó az éneket. Mindenesetre ez Don Carlos egyik legjobb lemeze, mely egy másik énekessel, Golddal közösen készült, aki itt még leginkább csak a vokálokban segédkezik. A másik közös nevezőre hozott album, a '94-es *Ease Up* ellentmond az előbb vázoltaknak, mert itt a Roots Radics alaposan feldíszített és telített reggae-t játszik – ebben az új lemezzel cseng össze –, néhol egészen emlékeztetve a Dub Syndicate-re (pedig ebben a Radics-összeállításban nem is Style Scott üti a dobokat, hanem Horsemouth Wallace). A végére hagytam a '91-es *Just A Passing Glance*-ot, mely az újat nem számítva számomra mindenképpen a legkedvesebb a sorból visszafogott és egyszerű dalok sorakoznak itt – végül is ugyanazokkal a dallamötletekkel, mint a többi lemezen, de valami olyan könnyedséggel és természetességgel előadva, ami nagy művészeknél sem tör felszínre nap mint nap.

Mad Professor, vagyis Neil Fraser nevét a Massive Attack tette ismertté azzal, hogy felkérte sikerlemeze a Protection dub-újrakeverésére. Ez persze csak apró adalék a dubmester életművében, melynek feltérképezése, ha produceri tevékenységét is beleszámítjuk, Lee Perryéhez hasonlóan szinte lehetetlen. Mad Professor az ún. new-roots dub-vonal egyik letéteményese, melyet nyugodtan eredeztethetünk az ő '80-as évek eleji indulásától. Zenéje egyszerre futurisztikus és egyben főhajtás a dub aranykora, a '70-es évek basszusfutamai és melódiái felé. Egymaga csinál mindent szólómunkáin, de nem szalagloopokat vagy dublemezeket használ, mint a régi sound systemek, hanem tisztán digitális hangot, zenéi mégsem gépiesek, basszusainak hangszínei nagyon is élő benyomást keltenek. A Portrait sorozat válogatása a kezdeti *Dub Me Crazy*től napjainkig igyekszik bemutatni munkásságát, bár egy szimpla CD-re így sem fért rá minden lemezéről szemelvény. Saját kiadója az Ariwa a Ras támogatásával működik, albumai mellett megjelent itt számos előadó alkotása természetesen a Professor áldásos produceri tevékenysége mellett, létrehozva egy sajátságos zenei palettát mind a jamaicai, mind az angol zenei életet színesítve. Az *Ariwa Sound Presents* összeállítás a '90 utáni kiadói termésből válogat, felbukkannak itt olyan kedvencek, mint Horace Andy, Lee Perry, valamint a szintén new-roots alapként tisztelt Jah Shaka és az egyik legjobb DJ/énekes U Roy – az ő felvételeiknél Mad Professor társszerzőként is jeleskedett. A többi előadó leginkább a modern dancehall kereteit igyekszik tágítani különböző megközelítésben, John McLean és Intense a soulosabb oldalról, lágy hangszínekkel, Ranking Ann és Thriller Jenna a raggamuffint női energiákkal áthatva, míg Kofi ugyanezt reggae-sebb melódiákba oltva. Macka B és Tippa Irie klasszikus dancehall/raggamuffin-előadók, akárcsak Pato Banton és Papa Levi, de ez utóbbiak punkos énekmóddal és lendülettel vadulnak. A válogatás végére felkerült két súlyos jungle-szerzemény is, jövőbe mutató apokaliptikus hangszínekkel Mad Professor kísérletezgető hajlamának eredményeként.

Peter Broggs a kevéssé ismert reggae-énekesek közé tartozik, rögtön sietek kijelenteni, érdemtelenül, mert sem előadói képessége, illetve hangja, sem pedig zeneisége nem marad el a 'nagyok' mögött. Első lemezének, a most CD-n először hozzáférhető *Progressive Youth*nak Bingy Bunny, a Roots Radics akkori gitárosa (ugyanis '94-ben elhalálozott) volt a producere, de a későbbiekben is főleg a Radicsszel dolgozott. A Rasnál első körben négy albuma jött ki, a *Rastafari Liveth*, a *Cease The War*, a *Reasoning* és a *Rise and Shine* – ez utóbbin például olyan gárda jeleskedett, mint Carlton és Familyman Barrett a Wailersből és Sly Dunbar. Viszonylagos háttérben maradása erős és tudatos rasta hitéből fakad, és hogy őszinte legyek, elég belenézni az arcába, barátságos és szelíd tekintete mindent elárul. Ugyanez a két jelző illik hangjának tónusához is, mely önmagában is élményszerű, de dalszerzői vénája is úgy látszik szereti gazdagon díszíteni finoman hullámzó és vibráló szerzeményeit. Ebben a Burning Spearrel és a Black Uhuruval rokonítható és abban is, hogy lemezei jól elkülöníthetők egymástól, mind a zenei, mind a hangzásbeli ötleteket tekintve. A Cease The Wart például egy, a reggae-ben nem túlzottan megszokott, erőteljesen riffelő és pszichedelikusan úszkáló torzított gitár kíséri végig, a Rastafari Livethet pedig bőségesen megszórták

előtérben garázdálkodó elektronikus effektekkel.

Freddie McGregor az olyan énekesekhez hasonlóan, mint Gregory Isaacs és Dennis Brown a visszafogott, lágy melódiák elkötelezettje, ezért sokan azt hiszik, hogy szánsájn, felvizezett reggae-t csinál, nos, a négy Rasnál megjelent lemezéből (*Come On Over, Across The Border, All In The Same Boat és a Forever My Love*) álló portré kitűnően megvilágítja az ellenkezőjét. Az igaz persze, hogy tényleg olyanok próbálkozzanak vele, akik elbírják a hasonlatként felhozott előadók zenéit, de legalábbis szeretik Bob Marleyt. Freddie McGregor egyébként saját lemezei producere is, sőt más reggae- és dancehall-énekesek lemezein is szeret munkálkodni, de nemcsak ezen a poszton, besegít a ritmusszekciókba is. Az első jamaicai előadók között volt, akik nagy sikerrel turnézták körül a karibi szigetvilágot, sőt miután a washingtoni Rashoz szerződött, eljutott '82-es amerikai turnéja során a hopi indiánok közé is.

Sugar Minott a '70-es években kezdte a Studio One-ban az African Brothers kollektívával, és olyan producerekkel, mint Tony Tuff és Derrick Howard. Klasszikus reggae-dalaiból több húzós sláger lett, ezek szárnyán feljutott az angol listákra is (nagyon ment akkor a reggae bizonyos keretek között Angliában, ez legtöbb esetben néhány ezres eladást jelentett, mivel azonban a dolog Londonra koncentrálódott elsősorban, nem volt ez rossz arány). Sugar Minott a nagy tehetségek egyikének számított sajátos melódiáival, aztán a '80-as években a dancehall térhódítása idején a műfaj egyik vezéregyénisége lett (hogy most újra visszautalást tegyek, a Heartbeatnél jött ki új, bónuszokkal megtoldott kiadásban az ebből az időből származó legjobb műve, a *Herbman Hustling*). A portré sorozat idevonatkozó darabja három, '90 utáni albumából szemelvényez, ezeken feltűnnek dancehallos és roots dallamok is, Sly & Roobie, Tappa Zukie és Scientist hathatós segítségével.

A '80-as évek elején a DJ-k által favorizált dancehall áttörés egyik legfontosabb és a világ felé talán legnevesebb énekese **Barrington Levy** volt. Slágereivel megjárta Angliát és Amerikát is, azon kevés reggae előadók egyike, akinek mentek klipjei például az MTV-n. Nos, ez semmit ne vonjon le vitathatatlan érdemeiből és tehetségéből puszta sznobériából kifolyólag, övé az egyik legérdekesebb dancehall hang, és minden ridegséget nélkülöző, erősen melódiaközpontú raggázó stílusa is abszolút egyedi. A hat lemezből válogató Portrait CD kiemelten ajánlott fülelnivaló, ráadásul rajta van nagy slágere, a műfaji remeknek számító Here I Come is.

Érdemes kiemelni még a Portrait sorozatból a *Live & Learn Presents* című válogatást. A kifejezés egy '70-es években Washingtonban létezett reggae lemezboltot takar, mely elsősorban Jamaicából szerezte be áruját. A tulaj, Delroy Wright aztán bekapcsolódott a lemezkiadásba is és jó ízléssel nyúlt olyan klasszikus zenészkollektívák felé, mint a Roots Radics, a Mighty Diamonds és a Wailing Souls. Azóta van egy stúdiója Jamaicában, és klasszikus reggae stílusú zenekarok felvételeit rendezgeti. Ez a nagyon jó kis válogatás a korai Live & Learn-időkbe nyújt betekintést a már említetteken kívül olyan kiváló előadók közreműködésével, mint Ras Michael, Barrington Levy, Junior Reid, Don Carlos, Dennis Brown, Michael Prophet és Al Campbell. (A Portrait szériában fellelhetők még többek között Eek-A-Mouse-, Frankie Paul-, Junior Reid-, Gregory Isaacs-, Israel Vibration- és Dean Fraser-lemezek is.)

Minden idők legjobb jamaicai énektriója a **The Congos** – valójában egyetlen album, a '77-es *Heart Of the Congos* az alapja kijelentésemnek. Ha soha többé egy dalt sem írtak volna, ez akkor is így lenne. Az a lemez olyan zeneiséget és megszólalást vonultatott fel, melyből későbbi nagy kísérletező dubcsapatok is táplálkozhattak. A Lee Perry által felfedezett csoport aztán sajnos olyan sorsra jutott, mint sok más kortárs reggae-zenekar, nem értettek az üzlethez, nem karolta fel őket komoly menedzsment, lemezük is alig jött ki a '80-as években, még Roydel Johnson 'Ashanti Roy'-ként kiadott szólólemezei a jelentősebbek. A *Natty Dread Rise Again* albummal visszaszerezhetik azt a rangot, melyet megérdemelnek tehetségük alapján, a roots reggae-t nagyon jó arányérzékkel ötvözik a dancehall ropogósabb lüktetésével. Bár van egy-két, ún. rádióbarátabb dal, sikeresen elkerülik például az erősen műfajidegen és számomra igen idegesítő és hangulatromboló hangszerszólók csapdáját, melybe oly sokan beleesnek. Ez a lényegretörő, testesen lüktető muzsika erősen összecseng a nagy ikon, Bunny Wailer zeneiségével, ráadásul Cedric Myton hangja is emlékeztet Wailerére. A The Congos ma már különben is elsősorban Cedric Myton, a frontemberi teendők mellett az album producere is, Watty Burnett és Ashanti Roy több közreműködővel együtt – mint például a Meditations – a kórus szerepét tölti be.

Mikey Spice-ról nem szól azon fáma, amihez fordulni szoktam szorult helyzetben, vagyis semmit nem tudok róla azon kívül, amit elárul a booklet és persze maga a lemez, az *All About You*. De ez elég is, kezdjük a borítóval: egy ifjú rasta srác néz a kamerába határozottan, belül pedig kiderül, hogy

a zene nagy részének felelőse egy testvéri kollektíva, vagy annak álcázott brigád, nevezetesen Glen, Noel, Dalton és Danny Browne. Ezen kívül a ritmusszekcióba besegít a megbízható Freddie McGregor, aki az album producere is volt. Ez már sejteti, hogy minimum jól össze van rakva a lemez. Rögtön megadja a kezdőhangot egy Marley-feldolgozás, a So Much Things To Say. Aztán szép sorjában elhangzik még 12 önálló dal, telt, lüktető megszólalású modern reggae, kis dancehallos feelinggel, híján minden kapkodásnak, felesleges manírnak, modorosságnak. Mintha egy tapasztalt, öreg rasta lemezét hallanánk, már csak azért is, mert Mikey Spice hangját hallva inkább asszociálnánk egy Big Youth- vagy U Roy-korú és -kvalitású énekesre, mint egy húszegynéhány éves srácra.

Munich-fejezet

Mint ahogy már többször utaltam rá, a jamaicai zeneiparban a kezdetektől fogva vezető szerepet vívtak ki a producerek, akik igyekeztek egymással állandóan versengve korszakos hangzásokat, stílusokat teremteni, ilyenek voltak a ska és rock steady uralma alatt Duke Reid, Coxsone Dodd és Prince Buster. A '70-es években a dub kifejlődése idején olyan máig ható egyéniségek dolgoztak éjjel-nappal, mint Lee 'Scratch' Perry és King Tubby. Ezek a visszhangokkal és egyéb effektekkel gazdagon megspékelt felvételek tették lehetővé a korabeli DJ-k és MC-k (akkoriban toasterek) számára, hogy mind jobban kifejleszthessék szövegtechnikáikat. Az olyan DJ-k, mint I Roy, Big Youth, U Roy, vagy Prince Jazzbo ezért énekesekként is elismertek lettek, aztán legtöbben teljesen azzá is váltak. A **Don Mais** Presents: *Roots Tradition From The Vineyard* és **Linval Thompso**n Presents: J*ah Jah Dreader Than Dread* című válogatások a két akkor fiatal és egymáshoz technikában nagyon közel álló producer (Linval Thompson énekelt is) felügyelete mellett készült műveket tartalmaz a '70-es évek második

feléből a Channel One stúdióból, mely King Tubby műhelyéhez hasonlóan egyedi megszólalású és zeneiségű anyagokat szállított. A zenét vagy ahogy akkor nevezték, a ritmust, a Roots Radics szolgáltatta. Ezek a felvételek nem azok a melódiaközpontú reggae-zenék, amiket az Island- vagy Ras-kiadványoknál megszokhattunk, valójában pszichedelikus, néhol minimalista, de robbanékony dubok, melyekre olyan fiatal toasterek dumálnak, mint Welton Irie, U Brown, Toyan vagy Little John, és többek között olyan énekesek, mint Peter Ranking, Sammy Dread, a Viceroys trió és Freddie McGregor. (Érdemes ezeket az albumokat összevetni például a Blood & Fire label kiadványaival, mert hasonló alapanyagokból dolgoznak.)

Jah Thomas a híres-hírhedt Trenchtownban nőtt fel, olyan környéken, ahol a szomszéd utcákban Bob Marley, Delroy Wilson, Alton Ellis élt. Ez saját bevallása szerint inspirálólag hatott rá már igen korán, még suhancként bekapcsolódott a zenélésbe, elsősorban mint producer. A Channel One és a King Tubby stúdiókban hozott össze műfajteremtő roots/dancehall-hangzásokat a Roots Radicsszel és annak hangmérnökével az akkor még szintén tinédzser Scientistszel. Első felvételeiket Jah Thomas saját kiadójánál, a Midnight Rocknál jelentették meg. Előszeretettel gyártottak súlyosan szét-effektezett dubokat, melyeket DJ-k szintén effektezett hangjaival tettek még színesebbé. Náluk kezdte pályafutását többek között Trinity, Dillinger, U Brown és Barrington Levy. A Munich kihozott néhány klasszikus felvételt *Triston Palmer Meets Jah Thomas In Disco Style, Jah Thomas Meets Scientist In Dub Conference és Jah Thomas Meets King Tubby In The House Of Dub* címekkel. Ezek a kor mondhatni underground felvételei voltak, nagyrészt DJ-k használták őket táncos mulatságokhoz a ganja által (is) felturbózott közönség szórakoztatásához, természetesen a címben rejlő 'diszkó stílus' kifejezést ehhez mérten tessék értelmezni. Mérvadó és fontos zenék ezek, alapjai a modern hangzásoknak, bár nem mindig könnyű rájönni, mi is különbözteti meg például a Scientist és a King Tubby által kevert anyagokat. Amit én kihallok, az az, hogy a Tubbyé ha lehet még minimalistább, alig használ más hangszert a ritmusszekción kívül, egyszóval homogénabb, míg a Scientisté ifjonti hévvel csapongóbb, jobban engedi érvényesülni a zenészek játékát és effektezése is színesebb.

záráskénť pedig a BEATVILLE-ről

A Beatville Records a skával kötelezte el magát, mégpedig arányaiban leginkább a fehér, vokális, popos, rockos verzával. Nos, ez engem cseppet sem fog meg, így ezen bandák taglalását meghagyom másnak. Így maradt két album, melyek viszont használhatónak tűnnek kényes ízlésemnek is. Az egyik a **Tommy McCook & The Super Sonic** *Top Secret*je '69-ből. Nos, amit fentebb írtam a Skatalitesről az ide is áll, mivel Tommy McCook lemeze mondhatni azonos tőről fakad, lévén, hogy oszlopos tagja volt a sokat emlegetett kultuszcsapatnak. Némi különbség leginkább abban észlelhető a tárgyalt Skatalites dupla válogatáshoz képest, hogy a két anyag megszületése között eltelt néhány év alatt hallhatóan modernebbek lettek a stúdiókörülmények. Dinamikusabban szólnak a ritmusok, egyáltalán húzósabb az egész. (Ez igaz a későbbiekre is, a '98-as albuma zeneisége is hasonló, csak úgy szól, ahogy az ma elvárható.) Olyan ska-nagyságok segítenek itt be, mint Lloyd Knibb, Lloyd Brevett, Jackie Mitto, aztán az itt még fiatal Sly Dunbar, Robbie Shakespeare és Earl 'Chinna' Smith, akik ugye aztán a reggae-vel kötöttek mély ismeretséget. (A Skatalites tagjai – főleg a fúvóskollektíva – a '70-es években egyébként számtalan reggae-lemezen közreműködtek, aztán '76-ban az egész csapat összeállt újra és elkészítette King Tubbyval a korszak egyik legzseniálisabb dublemezét, a *Heroes Of Reggae In Dub*ot.

Később még többször reviváltak, pl. '83-ban egy jamaicai jazz-galériában nyomták a klasszikus számokat, ezt dupla CD-n a Roir jelentette meg nemrég, aztán '93-ban új nótákkal jött ki a *Skavoovie*, '96-ban pedig a *Skamania*.)

Ugyancsak nem zöldfülűek alkotják a **Yard Beat** zenekart, a gitáros Dwight Pinkney és a dobos Carl Ayton a Roots Radicsből jön, a trombitás Bobby Ellis pedig Tommy McCook és Bob Marley mellett gyűjtött tapasztalatokat az ősidőkben, de az egész zenekar ott sürgött a '60-as évek ska/rocksteady tobzódásban. Vadiúj lemezük, a *Straight From Yard* pont olyan élvezetes sugárban ontja a modern megszólalású, de eredeti jamaicai skát, mint Tommy McCook vagy a már szintén felemlegetett Jazz Jamaica. Egyetlen mondatban: szédületes tánczene, telve dzsesszel – hangsúlyosan swinggel –, némi reggae ráhatással, túlnyomórészt instrumentálisan, hogy semmi terhelő ne történhessen.

(És most elég volt a sok rizsából, majd ha úgy adódik folytatom egyszer, addig is tessék kibányászni a javát ízlés szerint. Jó utazást! mis.)

A Twinkle Brothersről röviden

A **Twinkle Brothers**ről nem található túl sok háttérinformáció, interjút ritkán adnak, a hálón is mindössze egy oldalnyi a szöveg. De a lényeg, hogy lemezük van elég, ami nem baj, mert aki egyszer elmerült sajátos roots muzsikájukban, hosszú és szenvedélyes szerelemre számíthat. Ami tudható: a csoport Jamaica északi partjáról, Falmouth gettóiból indult. A két testvér, **Norman** és **Ralston Grant** az Anglican Diocese templomban lettek baptistává keresztelve. Először a vasárnapi iskola kórusában és annak koncertjein énekeltek, amikor 6 és 8 évesek voltak. Az elején, mivel nem igazán dúskáltak az anyagiakban, saját maguk készítették gitárjaikat és dobjaikat ócska dobozokból, kannákból, horgászdamilból.

Amikor a '60-as évek elején Jamaica elnyerte függetlenségét az angol birodalomtól, a testvérek nagy lendületre kapó zenei pezsgésben találták magukat. A jamaicai kormány abban az időben hirdette meg a 'Pop és Mento' fesztivált. A versenyben először a helyi kategória követelményeinek kellett megfelelni, aztán jött a helyközi, majd az országos megmérettetés. A Twinkle Brothers két évig a helyi szakasz győztese volt, majd a harmadik alkalommal, a Montego Bay-i döntőn továbbjutva az országos versenyt is megnyerték az együttes kategóriában. Emellett Norman még szólóban is győzött. Még a '60-as évek legelején csatlakoztak egy zenekarhoz szülővárosukban, a Cardinalshoz. Minden tag középosztálybeli falmouthi volt, csak a Grant testvérek számítottak „gettó kölyköknek". Azért kerülhettek be a csapatba, mert stílusukban ők voltak messze a legjobbak a városban. A Cardinalsszal keresztül-kasul bejárták az egész sziget hoteljeit és éjszakai klubjait, komoly tapasztalatokat gyűjtve a koncertezés terén. Közben '62-ben megalapították saját zenekarukat, a Twinkle Brotherst. Az évtized végén már ezzel a névvel mentek Kingstonba, hogy ott kapcsolatot keressenek olyan befutott kiadókkal, mint a Coxsone- és Prince Buster-féle, aztán a Beverley's vagy a Treasure Isle. Normannek sikerült felvenni egy számot, a *Somebody Please Help Me*-t a Beverley'snél Leslie Kong produceri segédletével. Egy évvel később készült el az első Norman és Ralston közös szám, a Matthew and Mark Duke Reid keze alatt a Treasure Isle stúdiójában.

1970-ben harmadikok lettek Hopeton Lewis és a Jamaicans mögött a Jamaica Festival Song elnevezésű versenyen. Ezidőtájt Bunny Lee Jack Pot kiadójához tartoztak, majd dolgoztak szinte minden neves társasággal, a Dynamic Soundsszal, a Federal Recordsszal, az Upsettersszel. Nem sokkal később létrehozták saját kiadójukat, a mai napig működő **Twinkle Records**ot. Jelenleg több mint ötven lemeznél tartanak, de készült néhány kislemezük is, Sunsplash élő album és video, egy lengyel koncertlemez és három album a Virginnél. Sokszor turnéztak Amerikában, Európában és Afrikában, és persze felléptek valamennyi rangos reggae-fesztiválon működésük legaktívabb évei alatt.

Egyik korai mestermunkájuk a '75-ös *Rasta Pon Top*. Ez, és a sokat emlegetett, legjobb albumnak tartott '80-as *Countrymen* kivételes alkotások, a csoport zeneiségének, illetve elsősorban énekmelódiáinak és egyáltalán a testvérek hangjának és technikájának csodálatos megnyilvánulásai. Tényleg sajátos arculatot és hangot hoztak létre a reggae-n belül, nagyon sok számuk jóval túlmegy azokon a kereteken, amiket megszokhattunk egyébként kiváló előadók esetében is. Bár melódiáik végtelenül fülbemászóak, refrénjeik néha már mantraszerűek és szívbemarkolóan fájdalmasak, valószínűleg ezért is nem lettek igazán populárisak, megmaradtak egy szűkebb rajongókör kultikus kedvencei. Technikájuk sem megszokott, azokon az albumokon, ahol mindketten énekelnek, Norman a szólista, Ralston pedig sokszor „milliméternyi" csúszással lemaradva követi, így a két hang egymást kiegészítve válik eggyé páratlan hatást keltve. Mivel igen komoly erőfeszítés beszerezni lemezeiket, és különben is a sor nagyon hosszú, az 1970 és 1988 közötti periódus legjavából válogató *All The Hits*re hadd mondjam, hogy kötelező.

A ’90-es évek elejétől roots muzsikájukba nagyon jó frissítésként lendületes dancehall-színek kerültek Dub Judah és Mad Professor keze nyomán, átsegítve a zenekart modernebb megszólalású keretek közé. Amit feltétlenül ki kell emelni, az a *Babylon Rise Again, a Chant Down Babylon*, a valószínűleg eddigi utolsó album, a *Final Call*, de mindenekelőtt a két kedvencem, a *Don’t Forget Africa* és az *Equality & Justice*. Érdekes színfoltja a csoport munkásságának egy furcsának tűnő találkozás a lengyel népzenekarral, a Trebunie Tutkival, mellyel több közös felvételük is született. A legizgalmasabb az Adrian Sherwood által is remixelt *Higher Heights* Twinkle Inna Polish Style néven és ennek dubverziója, a *Dub With Strings*.

Norman az évtized közepe óta Londonban dolgozik és olyan kiváló reggae-énekeseknek készít lemezeket – értve ezalatt a produkciós oldalt, a dalszerzést, a hangszeres besegítést és természetesen a vokálokat is –, mint Sister Allison, Sister Aisha, Princess Sharifa, Sista Rebekah, K.D. Levi, Steve Santana és E.T. Webster. Ralston pedig San Franciscóban próbálja életben tartani az ottani roots zenei életet feleségével, Della Granttel együtt, természetesen mindkettőjüknek jött ki szólóalkotása a Twinkle Recordsnál, előbbinek a *The Other Side*, Dellának pedig több is, köztük a *Dawta Of The Dust* és a *Rootically Yours*.

A források megegyeznek abban, hogy a Twinkle Brothers vitathatatlanul az egyik legerősebb *live act* a reggae-színtéren.

Twinkle Records-e-mail: gtwinkle@aol.com

-Zsolt Agyas és mis-

Ralston Grant

Norman Grant

I&I Records

Ami a ’98 májusában nyílt **I&I Records** lemezboltot igazán érdekessé teszi, az az, hogy korántsem csak lemezbolt. Hanem inkább fogalom, egy olyan intézmény, ahol lemezeket is lehet venni, meg úgy igazán el is lehet bújni a hétköznapok és az utcai lét rettenete elől, az a néhány perc vagy félóra is lehet terápia. Sorolom az indokokat, hogy mire is alapozom mindezt.

Amint belép az ember szembetűnik, hogy a dizájnnal kicsit elcsúsztak, mert ugye dance boltról van szó, és hát amit a falak és a pult stb. sugároznak, az minden csak nem modern, inkább amolyan berlini alter jellegű a ’80-as évek végéből. De legalább az ember nem csúszik el a márványon és nem érzi feszélyezve magát, szóval hamar otthonossá lesz.

A következő flash, hogy ***Tilos Rádió DJ***-ken akadhat meg az ember szeme az üvegpult mögött, nap mint nap teljesít itt szolgálatot – persze felváltva, de követhetetlenül – *Gonnok, Christian* és *Naga*. És hát nyilván hozzáértő a személyzet, hiszen nagyjából azt pakolják fel a bolt lemezjátszóira, amivel a rádióban is intézik a beetetést, valljuk be, ez tökéletes párosítás. Adott ugyebár, hogy partiszervezésbe is belecsúsznak időnként, ilyenek a *törökbálinti bulik*, de benne voltak nyakig a sikeressé fajult *Dub Syndicate*-ügyben is. Majdnem a kezdetektől működik a pincerendszerben egy stúdió is, ahol olyan DJ-k dolgoznak folyamatosan, mint *Titusz, Mango* és Naga, válogatásokon már jelentek meg felvételek, amik innen kerültek ki. Aztán **Phonoda** néven hangszerbolt is található az egyik oldalágban, tele olcsó és használt cuccokkal, lemezjátszókkal, groove boxokkal stb. A tervek szerint pedig tovább bővül a komplexum egy *kávézó*val, ami jelenleg építés alatt áll, de talán az őszi idényre meg is nyílik.

A lemezbolt profilja kiderül a hirdetés műfaji listájából, de én tovább faggattam a brigádot. Legjobban talán a drum’n’bass- és a breakbeat-vonal megy, úgyhogy ebben eleve erős a kínálat is. Nyilván DJ-k vagy leendő DJ-k járnak le túlnyomórészt, mert az eladás 70–80%-a bakelit, de az is lehet, hogy tényleg újra divat a fekete korong. Sok bizományos lemezt is tartanak – például teljes kör van a Mafioso Records által behozott Ras-, Heartbeat- és Munich-féle reggae-, dubcsemegékből –, de ami igazán érdekessé teszi a dolgot, hogy hazai terjesztőktől alig vásárolnak, készletük 90%-a saját import! Úgyhogy ezév elejétől nagykereznek is. Olyan minőségi zenékkel foglalkozó külföldi partnereik vannak, mint az *EFA, SRD, Moxmusic, Rough Trade*, és amit kicsit bővebben is körüljárunk, az a berlini

STUD!O K7

Amivel igazán befutott az évtized eleje óta létező kiadó, az a ’93-ban indított **X-MIX**-sorozat, melyet egy szaklap „a mixalbumok Rolls Royce-a”-ként magasztalt, és hát valljuk be nem is alaptalanul. Szép sorjában olyan vitathatatlan tehetségű és nem utolsósorban világhíres techno/house DJ-k adták egymásnak itt a kilincset, mint *Paul Van Dyk, Laurent Garnier, John Acquaviva, Richie Hawtin, Dave Angel, DJ Hell, Mr C, Dave Clark* és *Ken Ishii*. Az X-MIX elsősorban egy videoszéria, melynek minden darabján a világ legjobb számítógép animációs szakemberei dolgoztak fraktálmámorban. A video- és CD-verziók mellett mindegyik kijött bakeliten is DJ-barát mixeletlen változatban.

A sorozat legfrissebb epizódja a jubileumi 10-es, a legendás **Hardfloor** duó műve. Természetesen hűek maradtak önmagukhoz, ami azt jelenti, hogy a mixhez felhasznált zenék húzós és tekerős acid-house-ok. Olyan chicagói klasszikusokhoz nyúltak, mint Phuture, DJ Pierre, Bam Bam (vagyis Chris Westbrook), Adonis és a Housemaster Boys. Rápakoltak három eddig kiadatlan Hardfloor-szerzeményt is, amelyeket még 1988-ban készítettek! A video látványvilágáért egy neves osztrák cég a felelős, be is dobtak új ötleteket, számítógép-animációkat kereszteztek videoklip betétekkel és kultikus sci-fi filmek részleteivel.

1995-ben indult az azóta szintén legendássá vált **DJ KICKS**-sorozat, melynek legfőbb érdeme, hogy itt a DJ/mixer tényleg úgy csinálhat mindent, ahogy jólesik neki, elszakadhat minden sztereotípiától, technoszámok szimpla összeférhetetlenségétől. Olyan egyedi hangzású előadók, producerek, illetve kollektívák jelentettek meg itt eddig izgalmas munkákat, mint *C.J. Bolland, Carl Craig, Claude Young, Kruder & Dorfmeister, Stacey Pullen, Nicolette, Rockers Hi-Fi, DJ Cam, Terranova, Smith & Mighty, Andrea Parker* és *Kemistry & Storm.* A művészek éltek is a felkínált szabadsággal és sokfelől közelítették meg a feladatot, Claude Young egy haverja szobájában keverte az egészet a legegyszerűbb módon két lemezjátszóval, Carl Craig viszont átrendezett és szemplerezett minden felvételt, amit felhasznált. Kruderék szintén belenyúltak mindenbe sajátos dubtechnikájukkal, Nicolette pedig egy duóval, a Plaiddel dolgozott együtt és először a sorozat történetében plusz vokált is bevetett, természetesen a sajátját. A Rockers Hi-Fi is széteffektezett felvételeket pakolt össze és a végeredményt tovább színesítette Farda P szövegelésével. A Mixmag a „legfontosabb DJ mix-válogatás"-ként dicsérte a szériát. Egyébként a legelső C.J. Bolland-anyagot kivéve mindegyik album tartalmaz egy olyan bónusz dalt is, amit az adott DJ állított össze abszolút szabadon a használt dalok darabkáiból, effektjeiből.

A legújabb fejezet az eddig mindössze egyetlen lemezt maga mögött tudó, de ez alapján is kultusszá vált washingtoni duó, a **Thievery Corporation**. Hallható, hogy mint DJ-k is rendben vannak, nyilván ez is hozzájárult rendesen komoly státuszukhoz a dance színtéren. Sokszor emlegetik együtt őket a másik nagy downtempo párossal, a Kruder & Dorfmeisterrel, és persze nem is alaptalanul, ők is imádják a lassú, végtelenségig húzott, dubjellegű, illetve dubosra kevert dolgokat, bár míg Kruderék keverési technikája a lassú átmeneteket részesíti előnyben, addig a Thievery Corporation szeret néha hirtelen vágni és a legkevésbé sem igyekszik ügyelni a folyamatos ritmustartásra – bár természetesen az elúszások, hangmintabetétek ellenére könnyedén ütemben maradnak. Az album egyik legérdekesebb része – a záró darab, az általuk összerakott It Takes A Thief mellett – amikor egy saját számuk, a 2001 együtt szól a Fundamental Mother Indiájával. Többek között olyan idevágó zenekarok felvételei sorakoznak még, mint a Da Lata, a The 13th Sign, DJ Cam, az Up Bustle & Out, a Jazzanova, Lazy Boy és a Rockers Hi-Fi.

És ha már többször szóba került az osztrák **Kruder & Dorfmeister** duó, mindenképpen ki kell emelni az itt megjelent dupla CD-nyi remix-gyűjteményüket, a *The K&D Session*st. Az első CD a kissé pörgősebb felvételeké, persze ez viszonylagos, mert ezek a darabok is valószínűleg maximum értetlen hüledezést váltanának ki egy átlag dance-klubban. Viszont itt meg kell végre jegyezni, hogy az ilyen szintű remixek, mint amelyek itt is sorakoznak, nyugodtan tekinthetők a mai korban saját zenéknek. Arról van ugyanis szó, hogy a jó remixben a producer az eredeti számot általában hangmintatárnak tekinti és kedve szerint át- és újrarendezi azokat, aztán bőségesen hozzátesz, esetleg rájátszik vagy rázenéltet stb., vagyis végeredményben egy teljesen új számot alkot, aminek néha szinte semmi köze az eredetihez, beleértve műfaját is. Hozzáteszem, ez a jó eset, amikor a középszerű dömpingben megcsillan valami. Itt természetesen ez történt, azért is magyarázkodtam ennyit. Mind Kruder, mind Dorfmeister képesek bármit a maguk arculatára alakítani, és élvezetesen, aminek a magamfajta, kapkodást nem túlzottan kedvelő, lassú élvhajhászok igen tudnak örülni. Persze itt az alapanyag sem „bármi", például: Roni Size, Count Basic, Bomb The Bass, Lamb, Depeche Mode, David Holmes Rockers Hi-Fi, ilyenek.

És ha már a Stud!o K7 albumot ad ki hagyományos értelemben vett módon, vagyis előadótól, zenésztől, netán zenekartól, akkor szeret megmaradni az ún. downtempóban, mindegy, akárhogyan is hívják összefoglaló néven ezeket a besorolhatatlan zenéket. Ilyenek a *Funkstörung*, az *Impulse*, a *Khao*, a *Shantel*. De előfordulnak áttekinthetőbb ügyek is, mint pl. a hip-hopos *Kannabis The Edit Assassin* vagy a funk/house/discóban utazó *Nick Holder*. Viszont szintén zavaros vizeken evez **Ian Simmonds** *Last States Of Nature* című albumán. Ő volt a kultikus – jobb híján acid jazzként megfoghatatlan – Sandals énekese, basszgitárosa dalszerzője. De csak ennyi a párhuzam, a Sandals zenéjét és ezt a szólómunkát ég és föld választja el, ott dalok születtek egy teljes zenészbrigád kollektív együttmunkálkodásaként, itt viszont – bár szintén benne van a funk lelke – trip van és trance. No, nem olyan trance-re gondolok, amit valóban annak neveznek, hanem ennek a sűrű basszussal és elektronikus, de élőszerű ritmusokkal húzott, repetitív felépítésű éji ambientnek a hatásfokára. Végül is mégis van egy közös metszés a Sandalsszal, ha ezeket a szuggesztív vizuális utazásokat nyers váznak tekintenénk, lehetne rájuk hasonló dalokat faragni, bár már önmagukban is eléggé telítettek és öntörvényűek. Ha egy mód van rá ne tessék megkerülni ezt az albumot!

Ugyancsak közel áll ehhez mind zeneiségében, mind hangzásában a **Da Damn Phreak Noize Phunk** projekt lemeze, az *Electric Crate Digger*, bár jóval összetettebb, de centruma a funk, mondhatni úgy egészében. Oké, minden ízében modern az ügy, az alapok hip-hop-ritmusok, aztán szkreccsek is besodródnak időnként, a funk íz szempleres, loopos, hosszan ismétlődős módon, aztán az elektronikus zajok a régi acidek 303-asát életre keltve. Mindez nagyon frappánsan, beetetősen összedolgozva, az ember már az első taktusok után harap rá, de hát profikkal van dolgunk, elárulhatom, hogy a Hardfloor kettőse hozta tető alá ezt a tőlük igen szokatlan zenét, talán csak a már említett acides karcok lehetnek árulkodó nyomok, de erről nem hiszem, hogy bárki vágta volna. És szépen sorakoznak a jobbnál jobb tételek, volt ötlet bőven, aztán pedig a kilencedik, a Projective Pimpin berángatott a szoba közepére és ment az ugra-bugra örömmel, a wah-wahos gitármintákra nem bírtam fapofával ülve lemezt hallgatni.

A kiadó bővelkedik még az iránymutató válogatássorozatokban, emlékszem, hogy a már negyedik részénél tartó dupla széria, a *Freestyle Files* az elején egyrészt megfelelő képzésnek számított a break beat, trip hop, electro és drum'n'bass iparágazatokban, másrészt jó kis gyűjtemények ezek ismert és kedvelt darabok elraktározásához, ha már ugye nem DJ az ember és nem gyűjti be ezeket 12"-es formában. Csak néhány jól csengő név a mérföldes sorból: Photek, Sabres Of Paradise, Alex Reece, Autechre, Nightmares On Wax, Red Snapper, Funki Porcini, Ed Rush stb. További határkövek még a detroiti instrumentális hip-hopot bemutató *3 Minute Blunts*, aztán az osztrák downtempo-, drum'n'bass-reménységeket sorakoztató *Viennatone*, a modern electro-hajtásokkal operáló *CD 2000*, valamint az újabb eleme az electro-sorozatnak, az *Electro-Boogie-Series*. De érdemes mondjuk ismerkedésként begyűjteni az olcsó, katalógusszerű *Offering 2*-t, amely alcíme szerint a múltból indulva jövőbenézően igyekszik tálalni a kiadó és egyáltalán a dance műfaj színe-javát. Ismerkedésnek legyen elég ennyi mára.

(mis)

house, techno, acid, speed garage, trance, goa, minimal techno, techno-dub, trip hop, breakbeat, big beat, acid-jazz, drum'n'bass, jungle, hard-step, hip-hop, electro, reggae, raggamuffin, dub, ambient, experimental, no wave, funk, soul, easy listening, '70-es évek harmadosztályú szexfilmzenéi

Különféle hanghordozók nagy választékban.
Lemezszatyrok és -táskák.
Bőséges second hand-kínálat.
Lemezrendelés gyorsan, diszkréten.
Tilos DJ-k a pult mögött.

I&I RECORDS

H–1132 Budapest, Kádár utca 12.
Telefon: 06-1-3492-916, fax: 06-1-3398-752
Nyitva tartás: hétfőtől péntekig 10–20 óráig,
szombaton 12–18 óráig.

e-mail: yoda-trx©elender.hu

I&I RECORDS

Egymásba érő zenék – spontán eszmecsere

Palotai Zsolttal

Kicsit rendhagyóan alakult ez a beszélgetés. Van ugyan eleje és vége is, de nincs igazán felfűzve egy gondolatmenetre. Némi koherenciát az adhat mindössze, hogy Zsolt éppen aktuális bakelitjeivel próbálja bemutatni a jelenlegi dörgést, én meg szerepemnél fogva kötözködök. Bár saját heti lemezadagom feldolgozásával sem igen boldogulok, ilyen ritka alkalmakkor mindig belém hasít a felismerés: még mindig nincs egy olyan rádióm otthon, amivel legalább a Tilost lekagylózhatnám néha.

– P.Zs.: Indítsunk egy kis hip-hoppal San Franciscóból, a nevük NT.

– Ezt rendesen elkezdted.

– Ugyanez az angoloknál a Zero Theory. Hihetetlen, hogy náluk született, hiszen a briteknek ez idáig soha sem volt erősségük a műfaj. Míg az amerikai hip-hop iszonyú erős szociológiai töltéssel bír, Angliában nem igazán tudtak mondani semmit.

– Szerintem a Ninja Tune azért rajta van.

– Igen, de nem mint MC-k.

– Akkor meg ott a Galliano vagy az Urban Species.

– Jó, általában véve a britek mégsem kerültek annyira a lét peremére. Maga a hip-hop ugye Amerikából érkezett. Az angolok viszont belerakják a zenét, hát milyen hangzás ez? Hallod a hárfát?

– Olyan, mintha valami kortárs darab menne hip-hop alapon. File under: Real contemporary. És legfőbb erénye, hogy mindemellett élvezhető.

– Meselemez. Nagyon jó kiadó a Catskills, ezen is négy zenekar van, mind nagyon komoly, pl. a Pepe Deluxé, akik finnek.

– Szerinted miben gyökerezik a mai dance?

– A diszkóban, mivel maga a tánczene technikája igazából onnan jön. A ’70-es években a DJ-k sima funkyt nyomtak és már nagyon unták, gondold el, minden nap ugyanazt. Sokan még ma is ebben utaznak, az milyen unalmas lehet, képzeld el, ott még nem érnek egymásba a zenék, jön egy nóta, vége, aztán következik a másik.

– Egy haverom mutogatja folyamatosan a mai R&B-ket, amiket pár éve még talán csípőből fikáztam volna. Egyre több „kísérleti” dolguk van, Ginuwine, Timbaland és a haverjaik egyszerkétszer nagyon eltalálják. Kommersz, „gagyi” ének és minimál techno, aztán zajok, totál lepusztított-butított alapok, együtt mégis hídba megyek tőle.

– Valószínűleg manapság már a funkyt is összerakják, én az elejéről beszélek. Honnan jött az egymásra pakolás? Onnan, hogy nagyon unták már a banánt és az egyik számot rárakták a másikra.

– Elnézegetem ezeket a külföldi dance-újságokat, a legsúlyosabb táncokról mindig a fekete klubokban készült fotók tanúskodnak. Amilyen táncokat nyomnak, én el tudom képzelni hogy nagyon-nagyon jókat lehet abból is csinálni, persze ha valaki úgy áll hozzá.

– Na figyelj, ez a csávó egyike volt az első hip-hop arcoknak és mindig nagyon ott volt (előveszi az új Gangstarr-maxit). A valódi alkotóknak megvan a saját ’hangjuk’, ha az első hallgatáskor nem tudod ki csinálta, akkor is rá fogsz jönni, hogy ez a Gangstarr. Ráadásul csak samplerekkel dolgozik... Úgy a legnehezebb megtartani a sajátos hangod, hogy közben állandóan naprakész maradjon a zenéd. Bizonyos szempontból ez a szám is lehetne ’89-es. Igazából ez a veleje mindennek, benne kell legyen a most, de ezzel párhuzamosan egyfajta örökérvényűségnek, időtlenségnek is érződnie kell. Öt év múlva se tudja megmondani senki, hogy mikor készült.

– Kik maradtak még fenn a old school hip-hop időkből?

– Nagyon kevesen, nem is tudnék hirtelen mást előrángatni. A többiek nem találják el ennyire, a Public Enemy se a régi már. De nem állítom, hogy könnyű dolog lenne a megújulás, főleg, ha tíz éven keresztül folyamatosan nyomatod... Nézzük tovább a mostani termést. Itt van például egy japán anyag: Miles Davis-remixalbum, többek közt DJ Cammel, Bill Laswell-lel és a most forgó DJ Krushsal. A japcsinak nagyon egyéni a hangja, mégis folyton teljesen új hangzásokat talál ki. Ez a szám is vagy négy részből áll és eszméletlenek az átmenetek... (a harmadik tételnél) Hallod ezt? Hihetetlen!

– Tényleg érdekes, de számomra csupán egy hangzás. Nemrégiben láttam kint egy Burning Spear-koncertet, tradicionális reggae, tényleg ugyanúgy szól húsz éve. Mégis olyan erővel bír, hogy az emberünk még a függöny mögül elordította magát: Behold!, és az első pár sor meghátrált. Egyszerűen csoda, mikor kijön egy 50 fölötti rasta a színpadra és a kezdő öt percben egy olyan táncot levág, hogy a 18–20 éves speed-turbós kiscsávók szemlesütve hazakullognának. Tudod, ilyenkor úgy érzem, nem mérföldekre, de fényévekre vagyunk attól a szinttől. Persze az sem tökéletes, legfeljebb pár pillanatra, hisz hol vannak belőle a mai hangzások, de ebből meg hol van az a fajta lélek. Hogy vagy te ezzel?

– Egyrészt az egész mai zene egyik alapja a dub, vehetjük a hangzást vagy egy csomó ma használatos technikát, nagyon sok mindent. Másrészt ének nélkül elég nehéz felvenni ezekkel a versenyt, mivel az emberi hang mindig is alapvető lesz a zenében.

– Nem kevés vokális drum & bass-szel találkoztam már.

– De nem az a jellemző, pont most olvastam egy interjút Roni Size-zal. Állítása szerint ők most jutottak el arra a szintre – pedig ő elég régóta benn van –, hogy merjenek énekhangot használni. Helyesebben, hogy már biztos kézzel nyúljanak hozzá, megfelelően helyezzék környezetbe.

– Az igazi nagy énekesek tudják mi folyik körülöttük. A Baaba Maal perkása úgy szólózott, hogy a mester húsz centiről sasolt és rettentő szigorú szemekkel tartotta a dob fölé a mikrofont. Bármelyik zenésze is rontott, azonnal hátrapillantott, kapja már össze magát, viszont a következő pillanatban már egy mindent megbocsátó mosoly következett. Egyszerre tudott kívül lenni és belül maradni. Olyan meg aztán végképp nincs, ahogy a kisgyerekek táncoltak.

Nagy rajongója vagyok a tánctechnikáknak, de ez megtanulhatatlan az európai ember számára.

– Mindig is meg voltam róla győződve, hogy a fehér ember mindössze próbálkozik. A feketék soha, ők inkább csinálják. Abszolút belülről és a vérükből jön az egész, viszont a fehérek 98%-a sajnos csak megpróbálja, és vagy összejön vagy nem. Oké, néha sikerül, de a fekete ember eleve nem így áll hozzá. Az Éri Pityu mesélte a dél-afrikai tapasztalatait, arrafelé a buszmegállóban is folyamatosan nyomják, érted? Egyfolytában énekelnek és táncolnak, ez a létezésük egyik alapja. Számomra ez a harlemi utam során derült ki: a fekáknak így állt be az agyuk, így lépnek, így mozdulnak, folyamatosan szól a fejükben a zene.

– Sok fekete produkcióban is csupán az agyalást látom.

– Végül is mindegy melyik úton mész, ösztönösen vagy pedig tudatosan átgondoltan.

– De szív nélkül nem megy.

– Hát úgy valóban nem. Különben a fehér ember is eljuthat egy ilyen szintre, csak neki mindig keményen kell törekedni, míg a feketéknek ez természetes érzés. Nekem mindig az volt a leghihetetlenebb – mondjuk egy Fela Kuti hallgatásakor–, hogy egyfolytában súlyos szövegekkel bombázzák az értelmed, milyen szörnyű az életük, éheznek, nincstelenek és elnyomják őket, erre fel ők mindeközben buliznak. Velünk ellentétben náluk nincs helye szomorú dalnak.

– Dettó ezt tapasztalom a reggae-ben.

– A mostani tánczenét tekintve mindenesetre ne felejtsd el, mióta használja az ember a hangját és hány éve használja a gépeket. Egyszerűen idő kell, amíg megtanulsz a gépekkel bánni, hogy azon keresztül azt csináljon az ember amit akar. Mert ha van egy hangbéli adottságod – tehát nem kell próbálkozni, hanem árad –, akkor bármit csinálhatsz, megbolondul mindenki, az is, aki soha nem hallott még hasonlót. Ugyanennyire fontos, hogy ki áll a gépek mögött, mert van, hogy fabatkát sem érsz a lehengerlő hangoddal, más meg viszonylag gyenge hanggal is hihetetlen dolgokat tud művelni. Ugyanígy rossz lemezekből is lehet jól játszani, meg a legjobb lemezeket is el lehet szúrni, attól függően, éppen milyen állapotban van az ember. De egy igazán profin sosem érzed, hogy most fáj a háta vagy bármi nyűge lenne, amikor fölmegy a színpadra.

– Kevés is van belőlük. A Mixmaster Morrisnak a Török fürdő nagytermében csak csapkodásra futotta, de előtte a chill out-részlegben lehengerlő programmal rukkolt elő. Azt a röpke órát nagyon összeszedte.

– Távolról sem rosszindulatból, de valószínű, hogy nincs is több a műfajban.

– Úgymint minden, az ambient is tágítható.

– Ebben a stílusban közel sem készül annyi felvétel, hogy mondjuk még négy óra múlva is izgasson. Többek közt ez is óriási hátránya egy élő zenekarnak a DJ-vel szemben. Egy derekasabb lemezlovas még öt órányi rakosgatás után is változatos tud lenni, ellenben kétlem, hogy a színpadon három óránál többet kibírsz: utána már halál. Sokszor hallani, hogy az egész mai zene tulajdonképpen maga a DJ-kultúra. A Prodigy-féle bandák nem futottak volna be a számaikat játszó DJ-k nélkül. Manapság ha nem hallanak, nem is létezel.

– Szóval, akkor hol keressük a jó DJ-ket?

– Nem tudom... Az biztos, hogy hihetetlen zenedömping árasztotta el a piacot. Az eladásnak lőttek, ha a terjesztés nincs egy nagyágyú kezében. Persze úttörők mindig lesznek, akik leszarják, hogy veszik-e vagy hallgatják-e egyáltalán a kiadványaikat. A Ninja nem most kezdte, de a mai napig szinte bármelyik lemezüket rakod fel, az működik. Ettől függetlenül persze még padlóra kerülhetnek.

– Könnyű nekik, nem ebből élnek.

– Bennem ez mindig felvet egy kérdést. Arról van szó, hogy ha valami másból tartom fenn magam, akkor az nyilván a zene rovására megy. Valójában annyira elképesztő az iram, hogy a jelenlegi körülményeim közt 24 órából húszat biztosan a zenélésre kellene fordítanom. Szép dolog a függetlenség, de igazából az a legszerencsésebb, ha meg tudsz élni a szíved csücske foglalkozásból. Ez különben külföldön is téma, gyakran hallom az idelátogatóktól.

– Hogyan ítélik meg zenéinket a külföldiek?

– Egy hazai zenekar – ha egyáltalán kijut – maximum vállveregetésig viszi, mivel kirí, hogy Magyarországról jött. Sajnos az itthon készült számok bakeliten lejátszhatatlanok, mellé raksz egy külföldi lemezt és lemossa. Nem működik, mert nem szól, PC-vel meg lehetetlen nagyot ütni. Talán ha rendes stúdióba kerülnél... de még akkor is ott a keverő, ami most az egésznek a lelke. A Freq Nasty körülnézett az I&I-ban és közölte, hogy szinte ugyanilyen cuccokon dolgoznak, egyet kivéve – a keverőt. Hja kérem, hát ezért bírnak ők megszólalni.

– Most mit hallani?

– Jerry Beat, amerikai hip-hop, nagyon komoly. Mellesleg ez a műfaj nemcsak a tengerentúlon meg a szigetországban erős nagyon, mostanában például a francia hip-hop is rendkívül feljött. Velünk ellentétben náluk minden réteg önálló és erős. A városi folklórjukban mindent megtalálsz és a saját dolgaikat sokkal jobban erőltetik, mint a kintieket. Franciaországban vagy mondjuk Olaszországban messze több zenét adnak el a helyi előadók, mint az angol zenekarok.

– Nálunk is kaszálnak a hazai slágergyártó együttesekkel.

– De itthon ez csak az elég népszerű zenét játszó bandákra igaz. Az említett országokban viszont minden egyes rétegzenét eltart a közönsége.

– A külföldi piac sokszorosa a mienknek.

– Így van, a lemezeladásokkal fenn tudod magad tartani, esetleg még a rádiódat vagy a lemezboltodat is.

– Magyarként akkor van esélyed, ha érdekesebbet csinálsz mint a kintiek.

– De itthon igazából mindig az a kérdés, hogy az éppen divat vagy sem.

– Állítólag a sztár DJ-knek sem egyszerű, hiszen még a Budaitól is azt hallani, hogy haladna ő gyorsabban, de éppen a közönsége nem engedi.

– Na jó, de a Shygyshoz képest ő is kifejezetten alternatív. A V.I.P.-hez képest még a Sterbinszky is progresszív, igaz, hogy ő mulatós zenét játszik, nem véletlenül az ő partijait látogatják legtöbben. Az emberek a divat felől közelítenek, nem érdekli őket honnan jön és hova megy egy muzsika, meg egyáltalán mit jelent. Angliában tisztában vannak vele, hogy az a hang miért van ott, és miért pont az a hang. Számukra magától értetődő a folyamat, mivel a zene ott történt meg velük az utóbbi akárhány évben.

– Nem biztos, hogy ezt mindenkinek tudatosan kéne értelmezni, rá lehet kattanni előzetes tapasztalatok nélkül is.

– Na, de csak hiányzik a gyökere!

– Azért a szigorúbban vett undergroundot tekintve is kétezren tomboltak a legutóbbi törökbálinti bulin. Sajnos nem tudtam elmenni, de még a tapasztaltabb, kritikusabb haverok is azzal jöttek, hogy igen vagány zenéket nyomtatok. Egyik ismerősöm szerint – aki a 'büntető' jellegű jungle-bulijaidat egyébként előszeretettel fikázza –, mégis csak te vagy a király. Na, csak azt akarom kihozni ebből, hogy itthon is érződik némi fejlődés, még ha túlontúl lassan is.

– A mai fiatalok, legalábbis a budapestiek, sokkal szerencsésebbek, mint mi voltunk egykoron. Én nem tudtam bekapcsolni egy Tilos rádiót soha a büdös életbe'. Tíz év kemény munkája alatt kitermeltük – ilyen hülye szóval – a közönségünket, ami még a francia viszonyokhoz képest is sokkal erősebb, százalékban is jóval nagyobb. Párizsban előfordul, hogy ismertebb DJ-re is csak kétszáz ember kíváncsi.

– Értem, de Törökbálint a mi kis fesztiválunk. Hányan járnak például a trafós bulikra?

– Nem túl szerencsés viszonyítási alap. Egyrészt keddi napokon rendezzük, másrészt a korlátozott férőhelyű klub rendesen megtelik.

– Miért vélekednek még rólatok, öreg rókákról is ilyen hullámzóan?

– A DJ-k mellett sok múlik az adott pillanaton. Lehet, hogy ugyanaz a szám nagyon tetszene, ha máskor hallanád. Egyszerűen a megfelelő környezetben kell lejátszani a zenéket. Egy lemez nem fog működni, ha rosszkor, rossz helyen játszod le. Lehetséges, hogy egy más alkalommal pont ugyanattól a DJ-től hallod újra, és csodálkozol, most miért jó. Szóval ez a DJ felelőssége, a kevésbé ütős zenéket is tudni kell lejátszani. Például a Josh Wink itteni szettjében bizonyos számok színtiszta zajok voltak. Szerintem az a közönség se előtte, se utána nem hallott még hasonlót sem, mégis megőrültek. Abban a pillanatban mindenki meg volt róla győződve, hogy éppen a világ legjobb zenéjét hallja. Gyakran tehát az időzítéssel van a baj, nem magával a zenével. De most mutatok valami egészen lenyűgözőt, na itt tartunk, ez már a jövőbe nyúlik. Nu skool, de nem a durva fajta, hanem egy egészen finom változata: Ils, a Fuel kiadótól. Amikor kint voltam a Tipper stúdiójában, mesélte, hogy éppen akkor ment át az Ils egy másik helyre. Ez is nagyon furcsa, a legtöbben stúdióváltás után más zenét kezdenek csinálni. Ez a lemez minden korábbi munkájánál finomabb, már abszolút a tér különböző pontjain helyezte el a hangokat. Ilyeneket szeretek a rádióban játszani, ahol sokkal szabadabban tudom váltogatni a hangulatokat. Táncoltatni sokkal nehezebb, a Tilos az Á-t is azért hagytam abba. Minden nap újra és újra átmosta az agyamat, pedig nem is diszkónak indult. Egész egyszerűen nem is olyan zenéket játszottam amelyekre táncolni lehetett volna, viszont egyre több ember jött és egyre inkább táncolni akartak.

– Manapság hogy fér meg benned a rádiózás és a partizás?
– A legfontosabb, hogy a bulik közönsége azonnal visszajelez. Nem voltam jelen, de mesélték, hogy egyszer az Almássy téren a DJ-pultot lerakták a terem közepére, ahogy régen Jamaicában volt szokás. A buli kellős közepében vagy, érted? Nem ám eldugnak valahová hátra vagy fentre, hogy lehetőleg senki se lásson, és viszont. Csupán a kontrollból nem derül ki, hogy valójában mik a történések. Visszatérve a kérdésre, lenne azért átmenet a két véglet között, de a mai napig nincs egy hely a városban, ahova jó zenék mellé ülhetsz le beszélgetni.
– A Darshan és csatlósai lennének erre hivatottak, de olyan halkra fogják a zenét, hogy az már inkább zavaró.
– Ez a másik, egy bécsi kávéházban úgy dörren a cucc, hogy leszakad a fejed, ugyanakkor szót is tudsz váltani. Nálunk meg örülni kell, ha egy nagy bulin sikerül normálisan megszólalni, nem ám egy kávézóban. Pedig ez lenne a minimum.
– Mit fogunk mi ebből az egész felhajtásból tíz év múlva megjegyezni?
– Főként a komplett számokat tudjuk felidézni. Egy dalra inkább visszaemlékszel, mert az ének, a dallam könnyebben megjegyezhető. A mai zene azonban nem erről szól, nincsenek már külön számok, egybefolyik minden. A DJ műsorában nincs szünet, vagyis hát van – mert néha csendnek is kell lennie –, de ritkán. A zenék nem az első hangtól az utolsóig szólnak, hanem arra jön még valami, aztán megint egy újabb és a végén már nem is tudod, hogy valójában mit hallasz. Ilyen módon tényleg nagyon nehéz visszakövetkeztetni, hogy neked egyáltalán melyik tetszett: most az egy valami volt vagy több részből pakolták össze. Egyedül talán a vokál segíthet az azonosításban. Közben azért rengeteg zene születik, amely az első hangtól az utolsóig kész, nem kell már vele semmit sem csinálni.
– A különböző műfajok egymásra találásában még bőven van lehetőség. Howie B és a Sly and Robbie közös lemezén szerepel pár nyerő szám vagy ugyanennek a zenész/producer párosnak az X-Uhuru című lemeze a Black Uhuru egykori énekesével, Michael Rose-zal, ugyancsak nem érdektelen. Számos gyengébb albumot összehoztak már külön-külön, most azonban gondoltak egyet, a dub-techno már megvolt, legyen akkor egy kis reggae-techno. Tudomásom szerint hasonló még nem született korábban, egy-két szám kifejezetten padló. De továbbmegyek, az egész világzene területe nagyjából egészében kihasználatlan. És pont olyan arcok, mint Baaba Maal – vagy a kiadóik – nyitnak, nem hiába a Fila Brazillia remixelte őket. Tudom, hogy te megtalálod melyik 'world music'-kal érdemes kezdeni, ezért hiányolom tőled az ilyeneket. Bár a múltkor a wiseguysos DJ és Derek Dahlarge utáni műsorodban big beat alá érdekes dolgokat pakoltál, teljesen máshonnan származó énekrészeket. Jópárszor hallottam azt, amiről most beszélek.
– Tényleg ez a jövő. A hagyományos zenekar és a DJ találkozása egy kicsit megfordul, most a lemezlovast már nem a zenekar mögött használják. A feladata nem merül ki a scratchelésben és az alapok nyomogatásában.
– Itt volt például nemrégiben a Fun-da-mental.
– Nem sikerült kijutnom.
– Sokat nem vesztettél, azonban a nem kifejezetten világraszóló ötletük – vegyünk egy tradicionális szufi zenekart, plusz egy kütyüst és egy lemezjátszóst – eredménye is telibe trafált egyszer-kétszer.
– Ma kizárólag a zene tudja azt az életérzést nyújtani, amit rajta kívül semmi más. Hozzá képest sehol sincs a többi művészeti ág. Nem véletlen, hogy már minden területen előtérbe lépett, szinte a zene viszi a hátán a filmet, a színházat, a reklámokat stb. A hangokból tökéletesen kiderül, mi folyik a világban, nem kell elmesélje senki, a film így pereg közben az agyadban. Amikor a tv-hez hívnak dolgozni, mindig azt mondják a végén, hogy ne ennyire jó zenéket vigyek. Nem tudnak alá megfelelő képeket rakni, ember, ami hozná a hangok minőségét. A zene megeszi a képeket. Ebből élnek a tv-sek, hallanak valamit és hozzáillesztik a képeiket. Egyébként mindez a zene hihetetlen tempójú fejlődésének köszönhető. Sokan megállás nélkül alkotnak – Londonban például nem lehet Ed Rushsal találkozni –, mindig a stúdióban van, az egész olyan, mint maga a zene: folyamat. Egy lemez elkészültekor nem ülnek neki pihenni, állandóan dolgoznak. A Tipper stúdiójában például a keverő alatt egy kisebb hálófülkét alakítottak ki, ők már holnapig sem tudnak várni. Ezáltal persze elképesztő mennyiségű zene születik.
– Emiatt fog átalakulni a teljes lemezpiac. Ha a nyugat ésszerűsítő törekvéseit nézzük, nem fognak előre legyártani ennyi lemezt, nem éri meg raktározni. Szépen lehívod majd a számítógépről a kívánt számokat. A gyűjteményeket digitalizálják, a legújabb dubplate-eket is lehívhatod az adatbázisokból. Mindenki maga DJ-zhet rendkívül egyszerűen vagy rábízza egy programra a mixelést. Beválhat a jóslat, hogy eltűnnek a DJ-k.
– Nem fognak eltűnni. Persze te vagy akár a gép is összerakhatja, de az is csak egy lehetőség lesz a sok közül. Ma Angliában a legtöbbet eladott hangszer a lemezjátszó, nem pedig a gitár vagy bármi más. Ha belegondolsz, külföldön már tíz éve mindenki DJ volt, boldog-boldogtalan otthon gyártotta a mixeit. Nálunk ez még ma sem széles körű.
– És mit gondolsz az internetes terjesztésről?
– Még inkább egybenyitja a teret. Újabb lehetőség, hogy a készítés után rögtön eljuthad hozzád egy szám. De hogy a lemezjátszó eltűnne? Biztos hogy nem, érted, most is lehetne CD-ről játszani vagy bármi másról.
– A mai DJ-zésnek vannak határai, a két kezed és maximum három lemezjátszó áll rendelkezésre. Továbbá tengernyi anyag nem létezik, illetve nem lelhető fel bakeliten. Kint már fel-feltűnnek a két DJ-s fellépések, nem back to back, hanem egyszerre, mint egy kvázi DJ-zenekar. Ehhez jöhetne mondjuk még egy-két sampleres.
– Hát igen, egyre nehezebb bírni az ütemet. Ráadásul a rádió műsoraiba szerencsére a szigorúan vett tánczenénél jóval többféléből válogathatok. De a heti információhoz még így is, a végvidéki Budapesten is hozzájutok. Hetente össze kell pakolnom a friss számokat, mert a következő héten már megint annyi újdonság van, hogy ellep. Rég hátradőlhetnék, annyi zeném felgyűlt már, simán kitartana a hátralevő időszakban. Természetesen ez is működhet, de az igazi kihívás összerakni az újat a régivel, csak így kerek az egész. Na menjünk tovább, nálam most ez az első, Alex Gopher, francia gyerek, a hang pedig Billie Holidayé… ember, ahogy ez föl van építve…!
– House, dubeffektek, soulos ének, techno és funky, na, ez már olyasmi, amiről beszélek.
– Abszolút, mindenből pont annyi és pont ott. Még egyszer hangsúlyoznám, hogy meg kell tanulni bánni a gépekkel, és ez nem kevés idő.
– Mutasd már meg azt a Todd Terryt, hallom a house csávó csinált egy drum & bass-lemezt. (forog a tű) ... Elég hardcore a korábbi dolgaihoz képest.
– Rendben van, ráadásul ugyanúgy szoktam 33-ason is játszani (átkapcsolja). Elég sok zene működik mindenféle sebességen és igazából nem is tudod eldönteni, hogy most valójában melyik a jó. Stílusok születhetnek így. Carl Craig rendezett egyszer olyan bulit, hogy jungle-lemezeket játszott le 33-on. Ráadásul ha lelassítod a lemezt, a hangok sokkal teltebb-bé válnak, mindent máshogy hallasz. És itt jön be újra a DJ fontossága, mert szabadon játszhat (visszakapcsolja).
– Jobb volt 33-ason, ez inkább kondizás.
– Nekem is úgy tetszik. Na, ez még föl fog lelkesíteni, Thievery Corporation.
– Ebben is benne van minden. A haverok voltak a kiadó, a K7 bécsi buliján, szerintük is mindent vert a Thievery. Dubos, big beates easy listening és rendkívül táncos. Hogy mennek a Trafó-estek?
– Eddig nagyon kellemes tapasztalatokat hoztak. Meglepődtem, hogy már 11-től megjelenik a közönség, nekiállnak táncolni és egyig masszívan ropják. Ez az egészséges, másnap fel tudsz kelni dolgozni menni.
– Két óra tánc után meg már bőven le lehet fáradni.
– Tessék, ezt is direkt neked tettem fel, egy house szám Mr. Gone-tól.
– Felraktál már ezer zenét, a javát meg eltitkolod? Na, most mondd meg, nem erre a ritmusra

„Mindig is meg voltam róla győződve, hogy a fehér ember mindössze próbálkozik. A feketék soha, ők inkább csinálják. Abszolút belülről és a vérükből jön az egész, viszont a fehérek 98%-a sajnos csak megpróbálja, és vagy összejön vagy nem."

lehet a legjobban táncolni?
– (Kelletlen morgás az orra alatt) Igen, de nagyon kevés az ilyen. Különben minden zenére lehet nagyokat táncolni, ha benne van a funk.
– Nekem nem kell bizonygatni. Tessék, itt már ez is kezd uncsi lenni, lehetne még dobni rá valamit.
– Ez tipikus nyári zene, ezért sajnálom, hogy nem 24 órás a Tilos. Csomó zene csak hajnalban működik, de vannak kifejezetten délelőtti meg délutáni zenék. Szóval a vasárnap délelőttöt nem tudod pótolni kedd éjszaka, pedig imádnék abban az időben rádióműsort szerkeszteni.
– Akkor még én is hallgatnám.
– És milyen zenék szólhatnának! Így meg „csak" marad a szombat tíztől éjfélig és pénteken éjféltől ameddig bírom, ha éppen nem játszom valahol. Nagyon sok múlna azon is, hogyan tudunk megszólalni. New Yorkban hallottam először olyan basszust a rádióban, hogy ugyanazon a CD-n azt te nem hallod. A Daft Punkos arc ugyanezt mondta egyszer, hogy az amerikai rádiók basszusa verhetetlen. A mi zenénknek az összes többi rádióadót le kéne söpörnie hangzásban, jelenleg viszont még a Civil is jobban szól nálunk. Amikor átkapcsolom bent a stúdióban, kétszeresére kell toljam a potit, hogy megtartsam az adáserősséget. Hát akkor miről beszélünk?
– Jelenlegi abszolút kedvenceid?
– Alex Gopher mindenképpen, a house-tól a szerelmes zenéig mindenbe belefog. Aztán egy-két jungle, a Bad Company elképesztő, tiszta ufózene. Roni Size-ék is tartják magukat, meg Ed Rush.
– Ez most éppen mi?
– A francia DJ Cam a Davis-remixről. Arra azért kíváncsi lennék, milyen zenét csinálna napjainkban az öreg jazzember… A Palika (DJ Cadik) megnézte Courtney Pine-t, szerinte remek volt… Ez a pillanatnyi kedvencem a tánczenében: Mint royal, big beat rockzene.
– Olyan 'mint' a Fatboy Slim.
– Igen, de ő most egy kicsit átfáradt, ezek meg itt buliznak. Törökbálinton felraktam, megőrültek a népek. A vége átmegy dubba, figyeld, hogy kitölti a teret! Na, itt már teljesen kész vannak...

Bogi
Fotók: Hadley Kincade

Lemezekről, jó zenékről

Ugyebár közel két év telt el a legutóbbi Látás megjelenés óta, nos akárhogyan is, irdatlanul sok lemez folyt át a fülemen, embertelenség lenne számon kérni tőlem mindet. Még azt sem mondhatom, hogy csak azokat említem meg itt, melyek komolyabb nyomot hagytak bennem, bár amik befértek mind jó lemezek. Sőt, a promócióba kapottak nagy része is elúszott térben és időben. Hogy mi tűnik itt fel, és miért pont az ami, azt meg nem tudnám mondani, de nem is hiszem, hogy valóban megoldandó kérdés lenne. (recenziómis?)

✪

ATOI *Mystery School* *(Visible Prod/Artelier/Mafioso)* A kéttagú projekt teljes neve Ambient-Temple-Of-Imagination, aztán az is támpont, hogy az Artelier nyomja Európában az invenciózus kísérleti kiadó, az Extreme lemezeit. Ez a nyolc tételből álló album teljesen elektronikus, szinte mindent érint, ami az elektronikus zenében történt a hetvenes évek óta napjainkig, a Tangerine Dreamtől az Orbig – ez utóbbi hasonlat azért is szembetűnő, mert az Orb rakja így tele szürreális kollázsait sci-fibe illő emberi hangokkal, melyek mintha az éterből jönnének vagy űrbázisok hangosbeszélőiből. Ezenkívül ambientszőnyegekre kemény indusztriális zúzások épülnek felderíthetetlen forrásokból, aztán jelentős még ezen modernitások mellett valamiféle archaikus töltés, okkult atmoszféra, mely átlengi a szerzeményeket. -szófiamis-

✪

ACTUS *Sacro Sanctum* *(Cthulhu Records)* Az Actus egyre letisztultabb megjelenési formákat választ mondandójának alátámasztásához. Ezen a '96-os és '97-es felvételeket tartalmazó új albumon ugyan találkozik neo-folk és electro-industrial, aztán harcias, induló-jellegű dobritmusok ütköznek meg finom ívű zongorafutamokkal, elbeszélő szövegmondás váltakozik háttérben szárnyaló női énekkel, mégis: egyfajta egyszerűségre törekvés sugárzik az egész albumból, talán úgy összegezhetném, hogy közérthetőbbek, lényegretörőbbek akarnak lenni, mint valaha (a többes szám megtévesztő, mert az Actus valójában egyetlen irányító személy, Kulcsár Attila műve, aki lemezenként a megfelelőnek vélt emberekkel veszi körül magát – gondolom ezért is a névtelenség). Nos, ezen kívül eddig sem tartottak homályban semmit, a szövegek érthetően hangzanak el, általában ki is vannak nyomtatva, deklarálva az üzenetet, melynek megértése bizonyos fokú átélést igényel, de elárulhatom, megfelelő előtanulmányokat is a metafizikai tradíciók terén. -kiismis?-

✪

ANIMA SOUND SYSTEM *Mariguana Cha-Cha-Cha Maxi* *(UCMG Hungary);* ***Közel a szerelemhez*** *(UGAR/UCMG Hungary)*
Az Anima régóta elsőként tudja itthon a legújabb zenei világtörténéseket felvázolni és dalokba, meg lemezekbe önteni, mi meg tudjuk ezt róluk és hiszünk nekik az első lemez óta. Ami különlegessé és mindig izgalmassá teszi a zenéjüket, hogy nem elégszenek meg jól bevált sémákkal, nem általlanak például drum'n'bassbe oltani népzenét és kortárs kísérletezgetést, és ami még fontos, hogy jól csinálják. Nyilván ez a hozzáállás megnehezíti a sikerréválás útját, de jól teszik, ha ezt járják. Egyébként a harmadik nagylemez óta, mint tudjuk a drum'n'bass/jungle az isten náluk, úgyhogy a nagy 1958-as Ákos Stefi-sláger, a Mariguana Cha-Cha-Cha feldolgozása is ebbe az irányba tolódott, ezenkívül sorakozik még három másik mix a témára, például Terry Lee Brown Juniortól és a Fromtól, de maradjunk annyiban, hogy az Anima verziója messze a legjobb, és persze zseniális a bónuszként felkerült '58-as eredeti is. A Közel a szerelemhez című opusz csúnya szóval 'alkalmazott zene', lévén filmhez íródott. A filmet nem ismerem, viszont a lemezt nyugodtan tekinthetjük egy újabb Anima-albumnak. Mégpedig. Ahogyan eddigi lemezeiken nyomonkövethető volt egy természetes fejlődés, zenei univerzumuk tágulása, az itt is tovább bővül. Oké, van benne egy jókora adag filmzenei attitűd is (számomra az atmoszférák nagy része pasztellszíneket fest), aztán a dance oldalra is éppúgy kerültek újabb hangsúlyok, mint a kortárs zeneire. Viszont az Animára igencsak jellemző erős folkos felhang itt félfordulaton pörög. Olyan régi szerelmek, mint az industrial sok évnyi kihagyás (vagy érlelés) után életre kelnek, de újjászületve, beolvadva egy modern közegbe, mert azért elsősorban drum'n'basst (leginkább trip hoppá lassítva), break beatet és dubot hallunk. Ütősöket és basszust. Ez az alap, az oszlo-

pok és a tetőszerkezet, minden más a köztük lévő térben történik – például néhány szám elegáns és hibátlan popzenévé érik, nagy-nagy megelégedésemre. -mambómis-

✪

ARTIFICIAL MEMORY TRACE Vol. 7: ***Ritmax Asimetra*** *(JdK Productions)* Egészen fantasztikus konkrét zörejzene a belga Slavek Kwitől, aki szólómunkái mellett bedolgozik az A.M.T. nevű hang-installátor csoportnak is. Nyilván van bő alapanyag a lemezekhez, a booklet szerint igen gazdag a fickó biográfiája, nem elsősorban megjelent hanghordozók terén, viszont gyakran előfordul kortárszenei fesztiválokon, rádiókban szerte a világon. Ezen a lemezen főként két jól elkülöníthető térbeli tartományba rendezi a hangokat, van először is egy állandó háttér tele emberi és környezeti hangokkal, madarakkal, tárgyak zörejeivel finomra és távolira keverve. Kissé emlékeztet ez a spanyol Francisco Lopez tripjeire, aki masszává szereti gyúrni a felvett zajokat, Slavek azonban nem viszi túlzásba a rétegezést, nála minden jól kivehető. Aztán van itt egy másik hangcsoport, ütésekből, koppanásokból, miegyebekből szerkesztett szabálytalan, de követhető ritmusok szövevénye, mely hol teljesen belemerül a háttérbe, hol felfokozódik, illetve ezen hídon testközelbe törnek váratlan és kíméletlenül erőteljes effektek és csattanások. Fejhallgatón érvényesül igazán az anyag, de számolni kell azzal, hogy így néha tényleg olyan a hatása, mintha keresztülütnének valamit az ember dobhártyáján. -bátormis-

✪

BAHIA-termés:

A Bahiától kaptam egy torony CD-t, és ami ennél a ténynél fontosabb, hogy jó lemezeket – tán így tömegében még sosem jött ki sorjában ennyi kirívó minőség itt, úgyhogy maradok ebben a formában, ömlesztve sorolom mi a pálya. **VÍG MIHÁLY** minilemeze a ***Cigánydalok*** szerencsés módon nem akar autentikus köntösben feszíteni, szól a gitár mellett a presszóorgona, mégis erős lett rendesen az anyag. Víg Misi depresszív, minden bizonnyal szándékoltan instabil hangja lenyűgöző itt is, és hát a briliáns szövegektől is megnyugodtam szépen egy időre. Aki bírja az ilyesmit ne habozzon, de az is hallgasson bele, aki azt se tudja miről van szó, hátha épp ezt keresi évek óta.

Viszont autentikus cigányzenében nagyon rendben van a **TERNIPE** új lemeze a ***Del a brishind... (Esik eső)***. Valami nagyon ősi fájdalom és erő járja át muzsikájuk minden tagját, mely kissé balkáni, néha pedig még keletibb pusztai felhangokkal dúsult (az infólap szerint a kvintek és tercek következtében), ebben, illetve egész kifejezésmódjukban közel állnak a Kalyi Jag világához. Írhatnék némi zenekari történetet, a leírásokra hagyatkozva átemelhetnék szakzsargont zenéjük dialektusairól, de minek, a lényeg, hogy amit hallok az szédítő. Nyilván nagyon jól zenélnek és énekelnek, a szájbőgőzés is bejön, mint rendesen, de legjobban a dallamaik húznak fel, az olyan nóták, mint pl. a címadó vagy a *Gyere velem*. Nos, az ilyenek elsimítják a ráncaimat és eloldják a bilincseket aznapra.

A **RECE FICE** együttes lemeze, a ***Farost-lemez*** szintén pörög és minden elementális elem megvan benne ami egy jó folkzenéhez kell, de még a legmulatósabb nóták sem taszajtanak zsigeri eksztázisba, de ez nem felrovás, mert egészen más ez a karakter és az összhatás. A Farost-lemezt nagyon jó hallgatni, mert egyszerűen jó és kész, az, hogy nem adrenalinbombaként hat, annak lehet a táncházas jellegű keverés is az oka vagy pedig ezek a dalok egyszerűségükben hordozzák életerejüket és jellegzetes ízüket. Mintha bemutatót tartanának, valamiféle tablót festenének föl balkáni népek és magyarországi délszláv nemzetiségek népzenéiből. Azt mondják: „A műsor összeállításakor szem előtt tartottuk, hogy a számok segítségével bemutathatók legyenek a régió jellegzetes hangszerei és hogy az archaikus dallamok és hangszerek mellett megszólaljanak a népzene újabb rétegeit tükröző modernebb hangszerelésű feldolgozások is." Nem tudom, emlékszik-e valaki, volt a műfajban egy verhetetlen lemez, a Nikolájé valamikor a '90-es évek elején, a Balkáni tradicionális zene című, nos, a Rece Fice albuma melléje állítható, ha pedig az nincs meg, akkor legalább egy ilyen legyen otthon.

Az **ÚZGIN ÜVER**-nek nincs sok albuma, most jelent meg a második (illetve volt még két enyhén szólva elsikkadt kazetta az elején) ***99*** címmel. Ezzel együtt már igen tapasztalt zenekarral állunk szemben, az évtized eleje óta dolgoznak szinte töretlenül, az utóbbi években volt csak némi kiesés, de szépen és nyugodtan visszarendeződtek és tovább építették jellegzetes világukat, amiben a főszerep a legkülönfélébb népzenei hatások ötvözése és egymásmellé-rendelése tőlünk kelet felé haladva egészen Ázsiáig. Igen sok minden megfér itt egymás mellett békében és harmóniában, de amit én leginkább kihallok, az a balkáni hatások túlcsordulása. Jóllehet fel-feltűnnek denszes modernitások, főleg a ritmusok kivitelezésében, de ezek inkább támasztékok vagy még inkább a jelenbehelyezés eszközei. Amit nagyon szeretek zenéjükben, az az elvágyódás érzete, a befelé fordulás időnkénti szükségessége. Ebben szerencsére meg tudtak kerülni minden sztereotípiát, ezért érdemes velük

utazni azon a bizony rögös úton.

Az **EGY KISS ERZSI ZENÉ**-vel még mindig közel maradunk az etnók világához. Valami olyan történik itt, ami egészen szokatlan íz a hazai palettán. Simán ráfoghatjuk, hogy world music, majdnem *a capella*, bár komoly hangszerpark is be-belendül, gitár, basszus, sampler, ütősök és hegedű finom virtuozitásban. De a főszerep mindenképpen Kiss Erzsi inspiratív énekmódja, melyben a legkülönfélébb autentikus – afrikai, ázsiai, eszkimó – hagyományok találkoznak dzsesszel, blues-zal, kortárs improvizációkkal. Olyanok ugranak be párhuzamként, mint az Anita Livs, de még inkább Bobby McFerrin és persze a Zap Mama. Kiváltképp izgalmas produkció – néha szájtátva hallgattam –, ebben nyilván nem kis szerepe van a Kampec Dolores két oszlopának, a régóta és magas szinten együtt alkotó párosnak, Kenderesi Gabinak és Hajnóczy Csabának, és hallhatóan méltó társuk itt a kifinomult ütőstechnikát hozó Csécs Tamás.

Egészen más történet a **COLORSTAR**, melynek ***Heavenicetrip!*** című lemeze nem akármilyen debütálás. A csoport a Vidámparkból nőtt ki (melynek lemezét az előző Látásban firtattuk), de mondhatjuk, hogy köze nincs elődjének zeneiségéhez. Először, mint Korai Öröm/Másfél-kópia terjedt a hírük, de a lemezt hallva azt kell mondjam, a nagyérdemű vagy süket vagy irígy. Rendben van, hogy párhuzam, meg ilyesmi, de ez olyan, mintha minden acid-rock-zenekart a világon Hawkwind- és Ozric Tentacles-kópiaként tartanánk számon, csak azért is alapon. Na, szóval a Colorstarban minden előnyös megtalálható, az eltalált zenei témák, a dalok változatos felépítése, a kitalált hangzás, úgy egyáltalán egy remek **produkcióval** állunk szemben. Igen így kiemelve, mert a hazai zenei élet rákfenéje – értve ezalatt mindenfélét a poptól a folkig és alternatívig –, hogy nem bír kinézni és megszólalni a dolog sehogy sem. A Colorstarban a legfőbb jó, hogy tele van fantáziával és játékossággal, vagyis gördülékeny hallgatnivaló. Ahogy hírlik azóta sebesen haladtak tovább a pszichedélikus dance-ek irányába, jól teszik, nagyon kellenek a fejlődésképes, nyitott ügyek.

Ha jól akarunk szórakozni, akkor egyetlen, de legfontosabb skazenekarunkat, a **JUTOTT NEKI**-t kell hallgatni. Új lemezük, az ***A Vegyület készen áll***, ugyanis tényleg szórakoztató, kicsit tényleg post-Bizottság, aztán néha olyan mint a Kontroll vicces kivitelben. Ami a lényeg, hogy nemcsak poén, de jól van megcsinálva, maradjunk is ennyiben, majd ők szaporítják a szót tovább.

Mit is lehet elmondani még **EURÓPA KIADÓ**-ról és **BALATON**-ról, főleg ha klasszikus anyagról van szó? Talán csak a tényeket. A ***Zichy kastélyban*** című anyag ugyebár egy klasszikus és híres koncert lenyomata '86-ból, nem is az a lényeg, hogy mely számokat játsszák az ismert és szeretett repertoárból, hanem a feeling. És az rendben volt. Én ugyan hiányoztam, de a feleségem ott volt és végigbulizta az egészet annak rendje-módja szerint. És ez a tény, amire emlékszik belőle, úgyhogy ez a lemez olyan, mint egy családi fényképalbum, de szerintem annak is, aki kimaradt. Ez egyébként a Bahia dokumentáló sorozatának utolsó darabja.

A **MÁSFÉL** ***Katasztrófamámor*** című lemeze már több mint egy éve jelent meg és azóta a sok vízeffektus ugyebár, legutóbb pedig doboscsere történt. De még mindig ez az utolsó megjelent anyaguk és hát megkerülhetetlen, itt a helyük a Bahia-tablóban, át is emelnék pár mondatot a Narancsban anno megjelent recenzióból: „A Kínai náthán kitalálták ugye a zeneiséget, a Viperagarzonon hozzá a megszólalást, itt pedig a kettő tökéletes egységét. A pluszok, amik az első két albumon még nem: elsősorban Salamon Eszter a csellista, akitől az egész úgy lett rafináltabb, hogy kerekebb is, segít, hogy úgy csússzon a falat, mint a legkrémesebb margarinnal. (De valljuk be, fel voltunk készülve valamelyest, a *Villamos* maxi jó kis intró volt az album elé.) Aztán ott van Bob, a dobgép, aki olyan furcsán tud viselkedni, és valószínűleg ő a felelős azokért a szokatlan hanghatásokért, amiket nem

vagyok képes egyik zenész számlájára sem írni. Na, szóval padló és kész, aki mást mond azt nem verjük meg ugyan, de szívből sajnáljuk."

Hogy miért itten szólok az új **TROTTEL**-ről, az ***Interference***-ről, annak egyszerű oka, hogy közös Trottel–Bahia a kiadás és úgy alakult, hogy a Bahia-kupaccal vehettem kézbe. Mivel a Trottel izgága brigád, erre a lemezre is történtek tagcserék, elment Broder és Andris, jött viszont a dobokhoz egy Csaba nevű srác és furulyázni Laci, aki a Gondolkodó Antikvárium atyja. És persze zeneileg is jöttek jócskán új színek, ami egyrészt nagyon helyes és természetes tendencia a zenekartól, azt hiszem, ha két hasonló album követné egyszer egymást, át kellene értékelnünk a világról alkotott képünket nyomban. A *Szem* és a *Nem*, valamint a *Telhetetlen* még be is illeszthető némiképp abba az experimentális jazz-punkba, ami az előző albumot uralta, de aztán menthetetlenül új támpontokat kell keresni valahol a folk-rock tájékán, de a címadóban ez még ki is egészül egy Kaktusz által generált mono szintivel, jól megsavasítva a nótát, amúgy Ozric Tentacles-modorban. Szóval ez így örömteli és megnyugtató, nem mintha valaha is kételkedtem volna bennük, de jól áll nekik ez a csapásirány is, csak érthetetlen, hogy nem futotta többre huszonkét és fél percnél. -telhetetlenmis-

✪

BERNARD COLLINS & ABYSSINIANS *Last Days* *(Tabou 1/Wagram/HMK Music)* Az Abyssinians '76-ban megcsinálta legjobb lemezét (kb. '69-től készítenek felvételeket) a *Satta Massaganá*t, de nemcsak az ő legjobb lemezük volt ez, talán egyben a reggae csúcspontja is. Kérem, aki nem hisz nekem az egyrészt magára vessen, mert lemaradhat valami pótolhatatlan élményről, másrészt pedig a lemez hozzáférhető, tehát utána lehet járni, mielőtt szavahihetőségem megkérdőjeleződne. Tavaly volt jó pár év szünet után a visszatérés a *Reunion*nal, aminek viszont csak fele borzongatott meg igazán. Az újraegyesülés nem is sikerülhetett maradéktalanul, mert mint fentebb látszik, Bernard Collins neve ki is van emelve az eredetileg énektrió Abyssiniansból. Jó-jó, eddig is Bernard vitte a főszólamokat, a Donald és Lynford Manning testvérpár a vokálharmóniákért felelt elsősorban, viszont a Last Daysen csak két számban közreműködnek, a többiben átadták a terepet másik hat énekesnek. És hogy milyen is lett az album? Gyönyörű. Ezzel történt meg a valódi visszatérés, bár megeshetnek még csodák, ugyanis az évből még hátravan néhány hónap, de meg kell előlegezzem az Abyssiniansnak, hogy a Last Days az év roots lemeze. -csodákbanhívőmis-

✪

DOUG WIMBISH *Trippy Notes For Bass* *(On-U Sound/EFA/I&I)* Doug Wimbish basszusjátéka fogalom világszerte, talán nincs is nála jobb, de ezt eldönteni, valljuk be nem létkérdés. Maradjunk annyiban, őt hallgatni nem kis élmény és élvezet. Erre van lehetőség bőven, mivel se szeri, se száma azon lemezeknek, ahol feltűnt már eddig, kezdve az olyan funk-rock sztárcsapattól, mint a Living Colour, egészen legújabb bandájáig, a Jungle Funkig. De, és azt hiszem itt erre megy ki a játék, a legfontosabbaknak az On-U Sound-lemezek tűnnek, a Tackheadtől a Little Axe-ig. Egyik interjújában arról panaszkodott – no nem igazából, csak úgy viccesen –, hogy évek óta nincs ideje összehozni szólólemezét a rengeteg – persze bevallottan élvezetes és fontos – bérmunka miatt, illetve, hogy már régóta csinálgatja, csak nem jut tovább morzsák, apró ötletek felvételén. Gondolom végül is valahogy így állhatott össze ez az album, merthogy például az egyik szám már rajta volt a '95-ben megjelent Pay It All Back On-U-válogatássorozat ötödik epizódján. A szólólemez fogalma alá tartozik persze az is, hogy olyan cimborák zenélnek basszusai alá/mellé/fölé, mint Talvin Singh, Will Calhoun, Nigel Butler, Keith LeBlanc és Skip McDonald. És hogy összességében milyen lett a lemez? Ambient. És hát iskolapélda. Kószálás térben és időben, dub, funk, jazz, ethno és zaj, mint jelzők ambientköntösben. Olyan, amilyet az ember egyedül szeret meghallgatni otthon, hogy senki ne zavarja utazgatás közben. -magánymis-

✪

DRONE Records-kislemezek

Az ex-Maeror Tri-s Stefan Knappe birtokában lévő Drone Records vitathatatlanul az egyik legjobb atmoszférikus zajzene kiadó. Hosszú játékidejű, egyedi tervezésű 7"-es kislemezeik egyrészt élvezetes ambientmunkák, másrészt kiváló útmutatók a műfaj folyamatos alakulásáról. Általában minden projekt igen sűrű diszkográfiával rendelkezik, de ez nem túl szokatlan az underground zajzene világában, úgyhogy ezt külön-külön nem említem, csak ha valamilyen oknál fogva érdekes.

Az angol **DELPHIUM *Snowhill*** EP-je négy tételből álló utazás egy állandóan hullámzó, feszes, de megnyerően érzelemgazdag effektekkel dúsított hangóceánban. Egyszerre felemelő és szívszorító, a nehéz zajhatások ellenére sem kegyetlen, de csak aktív odafigyeléssel tárulkoznak fel mélységei.

A francia **ULTRA MILKMAIDS *Jain Umpoulet*** kislemeze csendesebb adag, repetitív szerkezettel,

de teljességgel egybefüggő atmoszférikus háttérrel. Ebből a mély effekttalajból csengő-bongó hang(ulat)ok születnek és a végére mindkét darab megrendítő erejűvé fokozódik. A Solaris óceánjának lélegzése.

A holland **VANCE ORCHESTRA** előnyben részesíti a konkrét zajok használatát, gyorsak a vágások, feltűnnek bizarrá alakított emberi beszédfoszlányokból és különféle talált hangokból álló loopok. Persze itt is atmoszférikussá, egybemosottá vannak alakítva a dolgok egy majd állandóvá gyúrt morgó-fortyogó alapra. Mivel nincs külön cím feltüntetve, ezért álljon itt a két oldal meghatározásra: ***Rollercoaster Mind/Hot Water Music.***

A német **KALLABRIS** tapasztalt zajköltő, '85 óta aktív, bár a szokottól eltérően nem adnak ki túl sok anyagot. Az ő zenéjük csendesebb és szellősebb is a többiekénél, hűvös alapokra magas frekvenciák épülnek, meg-megtűzdelve háttérben úszó feedbackekkel, alig felismerhető kísérteties emberi hangokkal, mély gongszerű visszhangokkal. Izgalmas utazás, de lélekfagyasztó mágikus felhangokkal. A darabok olyan címekre hallgatnak, mint ***81°n. Br.*** és ***178° Ö.L.***

A francia **TOY BIZARRE** megjelent (illetve rádiókban és fesztiválokon hallható) munkáinak száma viszont kilencven fölött jár, általában meghatározásszerű alcímeket is adnak darabjaiknak, de mindegyik a ***KDI DCTB*** fundamentummal kezdődik, aztán jön a sorszám, ezen a 7"-esen a 49-es és a 23-as hallható. Általában csendes, de annál hatásosabb 'geográfikus' ambientkollázsokat gyártanak, néha elképesztően dermesztőeket, olyan magyarázatokat fűzve hozzájuk, minthogy: *Lassú mozgás a völgyben, Vihar, eső és szél, Elektronikus lüktetés* stb.

Ugyancsak nem a harsány kategória az amerikai **OBLIVION ENSEMBLE**, a csendes indítást sem követi sulykolás, egy-egy szerzeményük is sok hangulatból, mondhatni tételekből épül fel. Visszafogott elektronikus alapokat és effekteket alkalmaznak, de mindenből csak mértékletesen, sűrű 'szitán' préselve át mindent, de néha átnézik a zaccot és az értékesebb rögöket visszahelyezik buktatóknak.

Az olasz Stefano Musso alkotta **ALIO DIE** kultikus projekt, többek között olyanokkal dolgozott együtt mint Vidna Obmana és Robert Rich, a '92-es Under An Holy Ritual album pedig alapkő a műfajban. A ***The Way Of Fire*** című kétszámos EP '93-as felvételek újrakeveréseit tartalmazza, ezen szinte csak lassan örvénylő elektronikus loopokat vet be Stefano, melyek finom ívű dallamokká érnek, archaikus rituálék elfeledett képeit idézve. Lenyűgöző, békés darab.

A német **TARKATAK** a minimál szerkezet híve, zenéje szinte csak mélyre hangolt és morajló, sűrűn vibráló elektronikus frekvenciákból áll, amibe néha belerezeg valami rövid feedback. Persze tipikusan az a fajta zajzene, amely minimalizmusával és hangszíneivel igyekszik hallucinációszerű képzelt történéseket előidézni és ebben a Tarkatak ugyancsak otthon van. A címek: ***Skärva/Oroa.***

A **MANDIBLE CHATTER** San Franciscó-i duó, ***The Drone*** EP-je 'történősebb' indusztriál, a sötét ambientterek alkalmazása mellett feltűnnek nehéz ritmusok, klasszikus zajhatások, melyekhez hasonlóak az indusztriál kezdetei óta jelen vannak a műfajban, de fellelhetők itt egyéb kortárs elektroakusztikus hatások, melankolikus neo-folk utalások, sőt a kiadó zenekarainál igen szokatlan ének is, igaz elég abszurddá keverve.

A lengyel **SPEAR *Not Two*** és a ***The Names*** című felvételei '95-ös és '96-os keltezésűek és szokatlan módon videón jelentek meg először. A Drone magáénak érezhette a dolgot, hogy az újrakiadást lelkesen bevállalta, ami érthető cselekedet, hallva a váratlan bevágásokkal fűszerezett, egyébként visszafogott hangulatú zajkollázst, amit a csoport „alkímista hangpreparátumként" szándékozott létrehozni.

A portugál **OSSO EXÓTICO *VII*** című felvételeihez csak templomi orgonát használt, bár hallhatóan nyilván elektronikus úton utókeverték az anyagot, hogy elérjék ezt a meditatív, sajátosan hullámzó, ugyancsak hatásos jelleget. Nincs is különösebb értelme tovább fecsegni róla, érdemes meghallgatni és kész. (Bár kötve hiszem, hogy ennek hatására beindult zajzenerajongók hada feküdne neki a begyűjtésnek, bár..., tudok például hazánkfiáról, aki kemény valutáért megrendelte a Drone-tól a Hideg Roncs-kislemezt. Na, kérem, ezek után tessék csak teljes szívvel hinni a csodákban!) -mismárhisz-

✪

FÜNFUNDVIERZIG-lemezek

Amikor régi kedves ismerősöm Piet küld csomagot a Fünfundvierzig új kiadásaiból, nos, akkor jó napom van. Akik esetleg régebb óta olvasgatják a Látást, azok tudják miről beszélek. Az a technikám, hogy időnként ráírok Piet cimborára, „hej srác, készülök megjelentetni egy újabb Látást, mit szólnál ha írnék a friss kiadványaidról, tudod mennyire komálom őket", ő pedig összepakol amit csak tud, mindig kerül bele egy-két régi cucc is, amikről kiderül, hogy még nincsenek meg, hát így. Igen sajátos profillal üzemelteti a Fünfundvierziget, kortárs kísérleti/industrial, aztán krautrock, valamint reggae-, dub-

dolgok jönnek itt ki.

Kezdjük most a cím nélküli **NEUROCHECK**-albummal, ami majdhogynem keresztmetszete mindezeknek a zeneiségeknek, természetesen nyoma sincs tiszta formáknak, vagyishogy műfaji sablonoknak. Az első néhány szám mintha valami egészen korai On-U Sound-projekt lenne, korai dubrock, rövidre vágott visszhangok, torz hangszínek, poroszkáló dobok jellemzik, valamint az ének dominanciája, ami Mark Stewartot idézi. Aztán az egész valami elhullott Touch and Go-féle noise rockba csúszik, megbetegedett rock and roll a God Bullies zajmocsarába mártva, még az énekes hangja is olyasféle ezekben a számokban. Talán magyarázza az őrületet, hogy a tagok olyan zenekarokból jönnek, mint a Phantom Band, a Dunkelziffer és a Damo Suzuki Band.

Viszont ha szóbakerült, itt említem meg, hogy Piet összetákolt egy kiadót az ex-Can énekessel Damo Suzukival *Damo's Net Work* néven, kizárólag a kultikus énekes mindenféle szólófelvételeinek megjelentetésére. Az olyan lemezek, mint a ***Vernissage*** és a ***P.R.O.M.I.S.E.*** című hétrészes CD-sorozat (minden betű egy lemez címe) '86 és '90 közötti német és osztrák koncertekből lettek összeállítva. A repertoár nagyrészt saját szerzeményekből áll, de elhangzanak Can-klasszikusok is. A hangzás és a zeneiség persze a Can bűvköréből való, természetesen nem másolásról van szó, inkább újabb epizódok hozzáírásáról – gondoljuk mindehhez hozzá a '80-as évek végi megszólalást, és mivel nem érdektelen a dolog, álljon itt a zenészek neve: Jaki Liebezeit (Can, Phantom Band), Dominik Von Senger (Phantom Band, Dunkelziffer) és Matthias Keul (Dunkelziffer, Neurocheck).

De, hogy még mindig körön belül maradjunk, a Fünfundvierzig most adta ki egyik kedvencének, a '80-as évek elején alakult **DUNKELZIFFER**-nek '83-as debütálását a ***Colours and Soul***t először CD-formában. Mivel a csoport zenészei révén már szóba került, sejthető az alapállás, de sokkal változatosabb muzsikát játszottak, mintsem hogy Can-utánérzést nyomó krautrocknak tekinthetnénk őket. Az akkori new wave-es hangzások mellett erős afro beütésű acid-rockot és reggae-t tudtak, a new wave-ek úgy is szólnak, mint ami várható a kort ismerve, de a reggae-k már meg tudtak lepni, különösen a visszhangok terén lehettek újítók.

John Zewizz híres/hírhedt csapatáról, a rituális szexmágiában utazó **SLEEP CHAMBER**-ről már kimerítően képes voltam írni korábban. A zenekar egyébként Zewizz személyes kifejezőeszköze, szinte lemezenként másokkal dolgozik, hasonlóan barátjához és szellemi rokonához, a Psychic TV nevet nyúzó Genesis P.Orridge-hoz (aki nemrég nővé operáltatta magát, de az új nevét nem jegyeztem meg). Az új Sleep Chamber-lemez a ***Sonorous Invokations Ov Brian Jones Vol. 1*** címet kapta, és nem megtévesztésül, mert a korán elhunyt (nemcsak) Stones zenész játszik is az albumon néhány számban, természetesen nem támadt fel, hangmintákról van szó, még inkább hosszabb betétekről gitárok, ütősök, trombita képében. A lényeg persze szellemiségének megidézése, Brian Jones, mint köztudott, egyrészt szélsőségesen pszichedéliára hajló zenész volt, másrészt érdekelték keleti tradicionális zenék és pásztornépek zenéi, ő fedezte fel a nyugati világ számára a nálunk is járt marokkói Master Musicians of Joujouka együttest. Ezeket a tradíciókat építette be a zenéjébe Zewizz, áthűtve hideg és repetitív hanghatásokkal, kísérteties loopokkal, szemplerizált ritmusokkal. Azt kell mondjam az eredmény igazán jól sikerült, ez az egyik legelmélyültebb Sleep Chamber-album és mindenképpen az egyik leghallgathatóbb.

A kiadó „Dark New Age"-ként, „titkos spirituális üzenet"-ként, valamint „mágikus kulcs"-ként hirdeti a **MUZAK FOR CAGES** ***Slow Glow*** című lemezét – ennek utánajárni nincs módomban, valószínűleg szerencsére. De nem baj, Andreas M. Lucas komponista, producer, író és „spirituális mágus" dark-ambientlemeze a reménytelen körítés ellenére is a hallgatható zajzenék egyike, kellemesen elnyújtott ambientterek, finomra hangolt elektronikus betétek, vízhangok és visszhangok épülnek egymásra, nyugodtan, kapkodásmentesen.

A **BOURBONESE QUALK** az angol post-industrial kiemelkedő csapata volt (a múlt idő nem biztos, bár valószínű), a '90-es évek legelején felléptek nálunk is az egyik Hungarocarrot fesztiválon és szokatlan hanghatásokat produkáltak, sajnos a közönség nem vette a minden színpadi showt nélkülöző, inkább klubba való, értő közeget kívánó produkciójukat. A ***My Government Is My Soul*** című lemezük nem épp mai darab, de lehet vele pótolni az elmaradást, mert kivételes alkotás, zeneisége összetett és változatos, indusztriális elemek és hangütközések másutt nem hallhatók ilyen összefüggésekben. A *Let It Go* talán a legjobb electro-industrial nóta, amit valaha hallottam.

Egészen másfajta élvezet a **THE VISION** dub/reggae-zenéje, ugyebár ez a német banda is kivételes bánásmódban szokott részesülni a Látásban – és most sem lesz ez másképp. Bár nem könnyű ennyi magasztalt és elismert lemezt közt még magasabb piedesztálra emelni valamit, meg kell kíséreljem, mert a Visionben van valami plusz a legtöbb modern dubprojekthez képest. Most a legújabb

album, a színtisztán instrumentális ***Dub Light*** kapcsán sorolom ezen tényezőket. Először is, dobos a zenekar szíve-lelke, akárcsak a Dub Syndicate esetében, vagyis a lényeget érintően semmi digitalizálás, továbbmenve, minden hangszer húsvér zenész keze által kel életre – kedves hangú énekesnőjük Miss D. itt meg sem szólal, de zongorázik és ütősözik –, egyébként is engedtessék meg, hogy hozsannázzak egy élő csapatnak a mai digitális korban. Aztán. Melódiáik és hangszíneik végtelenül barátságosak, valamint olyan természetes könnyedség árad a témákból és a zenészek játékából, ami már évek óta minduntalan elbűvöl. A Dub Light szellős szerkezetű, napszítta zene, az eddigi legpszichedelikusabb Vision-lemez és amiben különleges még, hogy a számok sorrendje több mint ügyesen kitalált, egymást építik tovább, már-már DJ-szett-szerűen. Ez egyébként a Namas Te Session-széria utolsó darabja, amibe nemcsak a Vision hasonló című albuma tartozik bele, hanem a Kastrierte Philosophen két utolsó lemeze is.

JAMAICA PAPA CURVIN-ről a neves jamaicai dobos/énekesről szintén nem először szólok, de most lelkesebb vagyok. Történt, hogy a tavalyi wieseni reggae-fesztiválon a késői időpontra hivatkozva kihagytam fellépését. Igazság szerint eddigi lemezeit nem tartottam többre jó kis hallgatható munkáknál, lemezenként három-négy kiemelkedő számmal – és hát ilyet a meggyötört és más kiemelkedő produkciókkal jócskán kielégített bulizó már ki bír hagyni. Aztán megjött az új lemez, a ***4000 Days (Give Thanks)*** és azóta is fogom a fejem. Mert Papa Curvin itt magas fokon tudja mindazt, amiért én igazán szeretem a reggae-t. De azért sem részletezem, örülök, hogy jó sorsom nem engedett lecsúsznom legalább a lemezről. -szinkópamis-

✪

HORTOBÁGYI LÁSZLÓ zenei szintéziseinek újabb darabjai láttak napvilágot mióta utoljára tudósítottunk, az elmúlt két évben egészen pontosan hét darab CD. Teljes a zűrzavar az anyagok elkészülte és megjelenése között, így piacra dobásuk sorrendjének menetén haladok. A Tone Casualties által kiadott ***Summa Technologiae*** a kiváló lengyel sci-fi-író, Stanislaw Lem egyik futurológiai munkájának nyomán képződött (még '94-ben), aki egyébként Hortobágyi egyik szellemi felmenője széles e világon, ráadásul még jóban is vannak. Nos, ehhez mérten ezen a lemezen az indiai alapok mellett erős a nyugati elektronikus zenei befolyás, olyan párhuzamok merülnek fel, mint a Frontline Assembly vagy az SPK, előbbi bizonyos hideg ritmusok, cseppfolyós basszusok és bugyogások képében, utóbbi mindössze átsuhanó atmoszféraként. Vagyis még sohasem volt eddig Hortobágyi egyik lemezén sem ilyen erős az electro-industrial hatás, de ne gondoljunk persze semmiféle műfaji kötöttségre, inkább az indiai zene és a modern indusztriál hulladékának összevetésére, melybe néha meglepő gitártorzítások és -szólók vegyülnek. De még így is a kelet a hangsúlyosabb (kedvencem egy, a lemez menetében többféleképpen visszatérő, mantraszerű krishnaének).

A Bahia publikálta az ennél jóval karcosabb és örvénylőbb ***Sangeet Novus Sensus***t, melyről egy téma már feltűnt a Hyro-albumon is. Itt központosul Hortobágyi egyik vesszőparipája, a goa-trance, szerinte ugyanis a modern techno ebben a kifejezési módban jutott talán a legmesszebb a kor állapotának tükrözésében. Hagyományos értelemben vett goalemez persze sohasem jutott még el ilyen sűrűségű halmazállapotig, mint ez az anyag, ugyanis a műfaj még a '90-es évek közepe előtt kiépítette összes, máig is ható paneljét, melynek szorításából sohasem tudott kilépni és minden bizonnyal már nem is fog, pedig a goa újra fókuszba került világszerte. A Sanget Novus Sensus ezzel szemben úgy szippantott magába mindent ebből – beleértve a leghátborzongatóbb elemeket is –, hogy élvezetes és tanulságos módon szülte meg a képileg is leghihetetlenebb szörnyet, amit csak az ember valaha is képes volt létrehozni zenei eszközökkel. Félre ne értsen senki, nem olcsó horrortrükkről van szó,

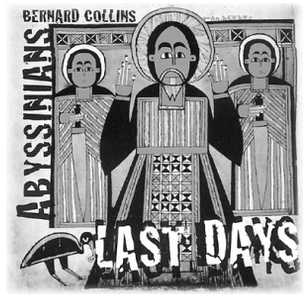

hanem a ma emberének mértéket nem ismerő életszemléletének, életmódjának és legfőképpen terméketlen elvágyódásának lesújtó párlatáról.

Ezzel szemben az *Erdenklang* kiadású ***Memesis*** végtelenül nyugodt és békés, bár meglehet, hogy ez csak a látszat, hiszen a téma, vagyis a mémek világa nem egy barátságos jövőkép, lapozzunk csak vissza az Alien paradigma cikkhez néhány oldalt. Az alcím is az: *Mémragák egy másik 21-ik századból.* Azért hadd nyugodjak el ebben a zenében, mert bármi is lett légyen a szándék, én bizony meg tudok pihenni általa, ez ugyanis Hortobágyi első egész estés dublemeze, teleszőve szárnyaló ambientszőnyegekkel és az *Arkab-Marwá*ba pedig olyan melodikát idéző billentyűsjáték került, amit bizony Augustus Pablo is elbírt volna. Hortobágyi bármilyen témához is nyúl, mindig átrostálja, kiforgatja, újrafogalmazza az adott műfaj minden elemét, fő ismérvét, összes jellemző panelét, és amikor összerakja a maga verzióját, az ember meglepődik. Minden ismerős és mégis, valami nem stimmel. Olyan hátterek, összefüggések kerülnek közel, élesednek ki addig rejtett kontúrok, melyeket elrejtett előtte a panelek egyforma, mondhatni bárgyú használata. Ilyeténképp a Memesist is összevethetném egyéb mai digitális-dub-zenékkel, de nem lenne túl sok értelme.

És itt az életműből, a debütáns Transreplica Meccanótól a Memesisig bezárólag, megjelent egy dupla áttekintés a valamikor Yello-tag, Carlos Peron válogatásában a saját kiadójánál, a *Nova Tekk*nél a ***Chill Out***-sorozat második részeként. Úgy néz ki a cucc, mint a német kiadók által a goa- vagy psychedelic-trance-kiadványokhoz előszeretettel alkalmazott dizájn, dupla digipackos tok, látványos, színes kollázsokkal, különleges betűtípusokkal. Itt még azt a csavart is bevetették, hogy Hortobágyi minden számhoz kitalált egy-egy fantázia zenekarnevet, hogy úgy is nézzen ki, mint egy trance-válogatás, olyanokat mint: Hallucinogén Fractal Group, Astral Triggering Orchestra, Sangeet Loop Ensemble stb. Nos, a válogatás jó, jól van szerkesztve, jól is néz ki, akinek esze ágában sincs nekiállni begyűjteni a diszkográfiát, viszont egy jó keresztmetszetet elbír Hortobágyitól, annak érdemes utánajárnia. Kint egyébként az lehetett a cél, hogy olyan közeghez is eljusson ez a – vélhetően neki való – zene, amelyik még véletlenül sem kerül közelebbi kapcsolatba mondjuk Erdenklang-lemezzel.

Ezután következett egy kézenfekvő projekt, vagyis Hortobágyi összebarátkozott a szintén indiai zenéket modern affinitásokkal, különösen dubbal házasító angol Suns Of Arqával és együtt belevágtak egy közös lemez elkészítésébe postai úton. Ami azt jelenti, hogy jöttek-mentek a DAT-szalagok hangmintákkal, indiai zenészek hangszerszólóival, kész számokkal stb. Én itt és most felfedek egy talán közzétehető titkot: A zene oroszlánrészéért Hortobágyi a felelős, nagyjából úgy kell elképzelni a dolgot, hogy a Suns Of Arqa által küldözgetett mintákból, valamint saját gyűjteseinek ékességeiből szerkesztette meg az album jelentős részét teljesen készre. (Ezzel még véletlenül sem akarom bántani az Arqát és Wadadát, mert több dologból kiderült – melyeket felesleges lenne részletezni –, hogy jó arcok, de Hortobágyi megérdemli, hogy legalább itt helyükre kerüljenek a dolgok valamelyest, mert nem hiszem, hogy ez megtörténne más fórumokon. Mindenesetre bátran ki merem jelenteni, hogy a ***Suns Of Arqa Meet The Gáyan Uttejak Orchestra*** című albumon olyan szinten egyesül dub és indiai zene, amelyre még nem volt példa a zene történetében. És talán nem is lesz, hacsak nem készül folytatás, ami ennek ismeretében igencsak kívánatossá vált. Tessék végre leküzdeni mindennemű lustasági és közönybéli ellenerőt, elzarándokolni mondjuk az I&I lemezboltba a személyes meggyőződés érdekében.

Wadadáék egyébként igencsak ráérezhettek Hortobágyi kvalitásaira, ugyanis az *Arqa Sound* nemcsak ezt a közös albumot jelentette meg, hanem a ***Songs From Hungisthán***t is, ehhez elég annyit tudni, hogy az Arqa Sound húsz éves fennállása alatt csak és kizárólag Suns Of Arqát adott ki, ezzel az egyetlen lemezzel tettek eddig kivételt. Erről az anyagról már szóltunk az előző Látásban a hazai kiadás kapcsán, annyi a különbség a két verzió között, hogy Lovász Irén hangja eltűnt abból a néhány számból, amikben benne volt és helyükre indiai és arab énekesek kerültek, illetve pont fordítva történt, ez az eredeti felvétel.

Szerzői kiadásban jött ki a Nemzeti Múzeum támogatásával az ***AEON***, mely a fülszöveg szerint „virtuális régészeti expedíciót ígér". Ez most még csak hangokban nyilvánult meg, de az alapötlet része egy jövőbeni valódi régészeti kiállítás megsegítése ezzel a „soha nem létezett, mégis minden elemében valóságos és hagyományhű zenei fikció segítségével". „Nyolc tételben (pattintott kőkor, újkőkor, rézkor, bronzkor, vaskor, római kor, a népvándorlás kora, avar kor) léphetünk ki képzelt időgépünk kapuján, hogy szemügyre vegyük elmúlt korok letűnt nyomait, hogy meghallgassuk a múlt hangjait. Ez a zene kísérlet a közös társadalmi élményanyag évszázezredes örökségének egyfajta összefoglalására" – írja G. Rézi Kató. A témákból következtethetően ez talán Hortobágyi legnehezebb és legnyersebb munkája, még leginkább a korai munkákra reflektál, a Transreplica Meccanóra és az

Amygdalára, de az Aeonban több a „primitívre", célratörőre vett elem. Erőteljes rituális jellegű ütősök, kántálások, üvöltések és karcos hanghatások jobban dominálnak, mint egyéb lemezein, természetesen itt is legtöbb a keleti zenei forma, szufi zenék, tibeti szerzetesi kórusok, japán ütősök és persze indiai hangok idéződnek meg, de jócskán felhasznált európai „régi" zenéket is, valamint mai affinitásokat, pl. Test Deptet. Akik Hortobágyi korai kísérleteit jobban szerették, ezt az albumot ne kerüljék meg. -szintézismis-

✪

IRMA Records-lemezek a Gong terjesztésében

Az olasz Irma Records sajátos ízű és sokszínű kiadványai mindenképpen a modern tánczene élvonalába sorolhatók. Bár beesnek húzónévként a nemzetközi eladásokat könnyítő sztárnevek, mégis, a kiadó elsősorban olasz előadókat patronál, melyek közül az utóbbi időben megerősödtek néhányan annyira – élen a Jestofunkkal –, hogy nem lehet és nem is érdemes őket figyelmen kívül hagyni. A gerincet úgy tucatnyi előadó, illetve projekt adja, olyanok, mint a Gazzara, Bossa Nostra, Voo Doo Phunk, DJ Sensei, DJ Rodriguez, Don Carlos, Dub Alchemist, Ohm Guru, Skin 4, Slok, Dust és Science Force, akiktől nemcsak önálló albumok jelennek meg, hanem ott vannak a legkülönbözőbb válogatásokon az acid-jazztől a trip hopon át a drum'n'bassig, jungle jazzig és house-ig. Ez a kissé belterjes hozzáállás nem zavaró, mert bár alig hihető, hogy néhány arc annyiféle műfajban teljesen otthon lehet, végighallgatva igen sok Irmás kiadványt mégis olybá tűnik, győzik invencióval és fantáziával egyelőre. Ennek egyik oka a felszabadult, pozitivista és játékos alapállás, melyben nagy szerepe lehet, hogy a kiadó kiváltképp utazik acid-jazzben, még inkább funkyban és easy listeningben, és ezek áthatják szinte minden produkciójukat.

La Douce néven indítottak is egy olyan sorozatot, ami az olasz easy listening legjavát igyekszik újra közzétenni a '60–'70-es évek 'aranykorából'. A Luca Trevisi és Maurizio Gubellini vezette **MARC 4** ***Suoni Moderni*** című lemeze az instrumentális quartet '70-ben és '76-ban elkövetett felvételeiből válogat, amelyeket rádió- és tv-programokhoz készítettek. Mit is lehet még mondani ezekről a korszak hangulatát befolyásoló vidám szerzeményekről, amelyek erős jazzes ritmusszekcióval, folytonosan szólózó orgonával és fuvolaszárnyalással ma egyformán tűnnek popzenének, és technicolor pszichedéliának? Azt, hogy hibátlanok, jól esik hallgatni őket és hogy aki kicsit is bírja a dolgot, a Marc 4 albumával nagyon gyorsan kerüljön közelebbi kapcsolatba. És tegyen így az ***Arriva La Bomba*** című válogatással is, ami olyan korszakos olasz énekesek dalaiból lett összeválogatva, mint többek között Johnny Dorelli, Brunetta, Gli Apostli, Nino Ferrer, Giorgo Moroder és Rinaldo Ebasta. Ráadásul jórészt feldolgozásokról van szó, Beach Boys-, Bar Kays-, Spencer Davis-, Pretty Things-szerzeményekről, filmslágerekről, súlyos, anno tömeghisztiket kiváltó rádióslágerekről. Függőknek pedig folytatható a sor, a legkülönbözőbb koktélzenékből az Irma legalább húsz hasonló CD-t tud felmutatni.

A modern utódok leghíresebbike, legalábbis az olasz területen kívül a **JESTOFUNK**, mely szintén az acid-jazzre és a funkra épít. Első lemezük a *Love In A Black Dimension* és a hozzátartozó remix-összeállítás a *Love In A Gold Dimension* alapműveknek számítanak a modern tánczenében, és tényleg rendben is vannak, de az új album, a ***Universal Mother*** rápakol néhány lapáttal minden szinten. Megtartották a funk fővonalat, de annyi mindent újítottak, hogy csak úgy fér el minden ötlet, hogy szét kellett szórni rendesen, nincs rajta két egyforma szám. Trip hop, big beat, reggae, house, pop, és mindez lenyűgöző életenergiával, húzós és feszes tempóban, kiváló énekesekkel előadva. Ki kell mondjam, mindenképpen ez a legjobb és legszínesebb album, ami valaha is kijött az Irmánál.

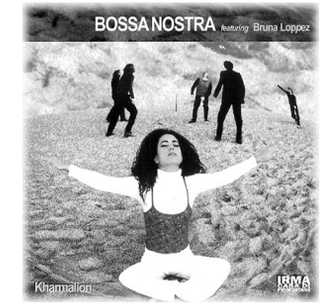

De ez nem azt jelenti, hogy ne lennének még itt izgalmas alkotások, például a **GAZZARA** az új lemezén, a ***Grand Central Boogie***-n a Jestofunkhoz hasonlóan igyekszik ötvözni a koktél/acid-jazz-hagyományokat a modern elektronikus tánczenével, de itt a '70-es évek feelingje még hangsúlyosabb, néha egészen lemennek diszkóba, bár az összkép nem billen át szerencsére az elviselhetőség határán – amolyan James Bond-diszkóra gondoljunk. Az alapok itt-ott egészen house-ba hajlanak, hangsúlyosak az orgona- és zongorafutamok, valamint az akusztikus színezetű ütősök és a basszus. És ha már az előbb kiosztottam egy aranyérmet, akkor ide jár az ezüst, mivel azonban utálok rangsorolni, felejtsük is el hamar, maradjunk annyiban, hogy a Gazzara is érdemes a figyelemre.

A **BOSSA NOSTRA** ***Kharmalion***ja még mélyebbre van ágyazva a hőskorba, no, semmi hamis retró, lehet, hogy Bruna Loppez hangja és énekstílusa is rásegít, néha egészen cardigansos lesz tőle egy-egy dal. De ezek kivételek, az összhatás inkább mint egy Acid Jazz-kiadvány, mondjuk '96-ból, funk, easy listening, latin jazz, általában finoman, az *Inverno* című opusz Sade-ba hajlik, a *Before It's Too Late* pedig amolyan Tito Puente-féle vidám örömszerzés. Folyamatos ébrentartásban nincs hiány.

JEROME VAN ROSSUM saját néven adta ki lemezét, a ***Diplomatic Immunity***t, bár héttagú brigád nyomja rajta kívül, beleszámítva a csak pár számban feltűnő énekesnőt és tablást is – igaz Jerome játszik a legtöbb hangszeren a basszustól az orgonáig és ő szerezte a legtöbb zenét is. Mivel minden műfajközeli elemet sorra vettem többször is az eddigi lemezek kapcsán, nem sorolom újra, ez a lemez mindenesetre a legtradicionálisabb acid-jazz a sorból. Alul lüktetnek a modern groove-ok, amire finoman rétegeződnek a különböző hangszeres játékok, amelyek arányaikban és megszólalásbeli erősségben közös nevezőre vannak hozva. Az uralkodó hozzáállás a jazz, minden szám ráérős, a témák alaposan kibontottak, de nincsenek túljátszva, semmi fitogtatás és unalom, viszont ehhez a lemezhez már kifejezetten szeretni kell a jazzt.

És ha már az elején megemlítettem a válogatáslemezek bőségét, zárásnak mondanék kettőt, amit érdemes szemügyre venni. Az egyik a ***Tripnotic***, alcíme szerint *A Step Into The Hypnotic World Of Trip Hop*, ebből már sejthető a tényállás, elég annyi, hogy más, mint amit megszoktunk trip hopként az elsősorban elérhető angolszász felségterületről. Felesleges neveket sorolnom, részben azok, akiket szintén említettem fentebb. Az új kiadású ***Acid Jazz Classics Vol. 2*** a műfaj krémjéből válogat a '90-es évek első feléből és a gyakorlattól eltérően itt a 14 előadóból csak kettő irmás, a Gazzara és a Black & Brown. A többi valóban olyan klasszikus név, mint a Jamiroquai, az Incognito, a Brand New Heavies, az Urban Species, Sade és Queen Latifah. -grúvmihály?-

✪

JAZZ FINGER ***The Little Girl On The Plane Who Turned Her Doll's Head Around To Look At Me*** *(MuzaMuza)* Az angol zajzenekiadó tizenkettedik kiadványának összetevői: absztrakt, sivító zajok tengere, hosszan ügyködő morajok, elhangolt akusztikus pengetős hangszer a zajok alatt, időnként innen-onnan bevágott hangminták kizárólag eltorzítva, vagyis: kezdődő hallucinációk az őrület határán. Vagy már legteljesebben benne. Vagy már éppen gyógyulófélben? Lehet választani. -épmis?-

✪

JUNIOR DELGADO ***Reasons*** *(Big Cat/V2/HMK Music)* Junior Delgado '74 körül jelentette meg első felvételeit, dolgozott a jamaicai zenei élet apraja-nagyjával, szóval tudja amit kell. '97-ben kijött a Big Catnél egy régi dublemeze a *Dance A Dub*, melynek ő volt a producere is, ezen le lehet mérni tehetségét, csalódni mindenesetre nem kell az bizonyos. Aztán tavaly megjelent egy érdekes, mutáns album tőle, a *Fearless*, itt minden számban másik zenekarral, illetve előadóval dolgozott együtt, olyan modern dance-projektekkel, mint a Naked Funk, a Jungle Brothers, Maxi Jazz, a Smight & Mighty, a Sumo, a Ballistic Brothers stb. Sejthető az eredmény, az már csak az én hülyeségem, hogy akármilyen jó is lett az a lemez, egyetlen nótát imádok róla igazán, a címadót, melynek Delgado maga volt a producere, és jó kis telivér reggae, semmi más. Az új lemez viszont padló ától zéig, és pont. Benne sűrítve minden, ami a reggae-ben jó, azonkívül jó adag blues és soul, eleve Delgado hangját alapból ezzel a három adottsággal alkotta teremtője. A blues és soul bizonyosan nagy részben Skip McDonaldnak (is) köszönhető, aki az egyik producere volt a lemeznek és szerencsére gitározik is rendesen rajta, mondanám szívesen ezen okokból és az egyszerűség kedvéért, hogy Little Axe oldalági ügy, miegyéb, de ez a legkevésbé sem igaz. Más itt a blues, más itt a dub és reggae is. Hogy tovább fokozzam, a másik producer Adrian Sherwood volt, aki itten sem sajnálta elsütögetni dubjai színejavát, sejthetjük tehát, hogy a lemez megszólalása, egyáltalán, produkciós oldala is rendben van. Aztán játszik még itt többek között Earl China Smith, vokálozik a Tamlins énektrió, hogy a roots reggae oldaláról is kikezdhetetlen legyen a dolog. -szólmis-

✪

KÁRPÁT MŐBIUSZ ***Kuruczlemez*** *(Trottel Records)* Az új Trottel-lemez mellett ez a kiadó legizgalmasabb húzása, Rupaszov sajnálatát is fejezte ki, amikor az albumról beszélgettünk, hogy nem játszik rajta. Amikor hallgatni kezdtem meg is értettem, nagyon jó kis komplex zene a rock és folk, a tradicionalitás és modern játékosság keresztmetszetében. Azt mondja többek között Cziránku a booklet-ben: „Zenei törekvéseinket leginkább a Möbiusz-szalag szimbolizálja. Ez az átjárhatóság jelképe." És: „A válságtünetek abból erednek, hogy mára már minden jól hangzó forma elhasználódott, megörökítésre került az idők folyamán. Az elhasznált panelek járatása iszonyú veszteségeket okoznak a zenének, gerjesztve az igénytelenséget és a kulturális, majd a fizikai hanyatlást." Aztán pedig: „Elgépiesedett, programozott világunkkal szembe kell állítanunk a játékosságot, a természet szerint valót." Rendben van, jó amit csinálnak, és ajánlom is mindenkinek, aki vevő lehet még élő hangszeres játékra, de miért nem szól igazán jól – különösen a gitár –, miért kell beérnünk félsikerrel? Nehéz ám a piacon kicsit is feltűnni ebben a reménytelen dömpingben. -misjobbikszemeazér'nevet-

✪

MIMETIC FIELD ***Overrated*** *(Moloko/Jéröme Soudan)*
DELPHIUM/MIMETIC KINO ***Lucius*** *(Fario/Feardrop)*
A Mimetic Fieldet Jéröme Soudan igazgatja a Von Magnetből, persze besegítenek a többiek is az anyazenekarból – ha már kéznél vannak. Előrevetítem, ez a legjobb indusztriál-album, amit az utóbbi hónapokban, meglehet, utóbbi években hallottam. Felsorakozik valamennyi műfaji ismérv a kőkemény, nyers gitárokkal megsegített electro-industrialtól a filmzenei és klasszikus (mi más, Carmina Burana) színekig, húzós ritmusképletekig, egymásra halmozott zajos hangminták ambientbe rendezéséig; de a lényeg, hogy ez a szintézis itt valóban elementáris erejű, friss hangzású és élvezetes tanulmány a belső erők és feszültségek zenei megjelenítéséről. A másik albumon Jeröme Mimetic Kino néven működik és négy számot írt rá, akárcsak az angol Delphium, a tengelyben pedig egy közös akció áll. A nyitás a Delphiumé hosszú, nyers ambientekkel, zaklatott zajokkal, az örvény alatt pedig nehéz indusztriális ritmusokkal. A közös nóta már elborul a végére a Mimetic-féle elektronikus záporokkal teli gyors lüktetéssé. A Mimetic Kino-blokkról pedig kb.azt tudnám elmondani, mint szólólemezéről, csak a ritmusok még szédítőbbek, egészen break beatbe hajlóak. -misbumm-

✪

NETWORK GmbH-lemezek a budapesti **WAVE** lemezbolt terjesztésében.

A német Network Records a fontos és megkerülhetetlen világzene kiadók egyike, CD-ik szép kivitelű és minőségi, a legkevésbé sem hígított cuccok, vagyis nem hajaznak a feltétlen kereskedelmi sikerre, fontosabb itt a zenék és előadóik szeretete és tisztelete. Mindent összevetve több, mint hatvan albumot jelentettek meg három jól elkülöníthető sorozatban (ha jól tudom a meló jelentős részében tevékenyen vesz részt a főnök, Christian Scholze, szervez, producerkedik, helyszínekre utazik, fotóz, ismertetőket ír, a kiadásokat intézi stb.) Kezdjük a World Network címke alatt futókkal, ebben a sorban ezév nyaráig 49 album jött ki, ezek normál műanyagtokos CD-k, de egységesen egy plusz papírtokba vannak bújtatva. Szédületes a sokszínűség, egyre kevesebb lesz az elmaradás, ha ilyen tempóban folytatják. Sajnos nem ismerem a kiadványok zömét, de azért ideírok néhány előadót földrajzi hovatartozással kedvcsinálónak: Shivkumar Sharma Indiából, a Sexteto Major Argentínából, a Ladysmith Black Mambozo Dél-Afrikából, aztán a francia Bratsch, az orosz Loyko, Youssou N'Dour Szenegálból, a Taraf De Haidouks és a Fanfare Ciocarlia Romániából, aztán olyan országok tradícionális zenéivel ismerkedhetünk még, mint Grúzia, Irán, Zimbabwe, Gambia, Tuva, Madagaszkár, Azerbajdzsán, Kurdisztán, a megkerülhetetlen Kuba stb. Nos, én az utolsó néhány kiadványhoz tudtam közel férkőzni – 43-tól 49-ig –, lássuk őket szép sorjában.

Amitől két pillanat alatt kifeküdtem, az a ***TI-COCA Haiti***ről, mely vidék a karibi világ „Afrikája'. Afrikai, latin-amerikai, francia ízek és hagyományok keverednek itt, de a Ti-Coca elsősorban a merenguéra épít – olvastam ugyebár a CD füzetében, na, de kit érdekel mindez, amikor elindult az első szám, a hét és fél perces *Twa Fey* és kiütéssel győzött. Ami itt szaggatott ritmusban, harmonikával és eksztatikus énekkel össze van pakolva, az nem történik meg túl sűrűn és túl sok lemezen széles e világon. Ha csak eszembe jut, már nyúlnék is a CD után, de van, amit nem szabad elcsépelni. Ezt még követi kilenc másik szám, ami ugye kilenc további jó dolog. A lemez végén három track a legendás helybéli zenekaré, a **TOTO BISSAINTHE**-jé, ami ott a női temperamentum zenei megtestesítője. De ebbe a három számba nem szabad máshol belehallgatni, csak otthon, mert Kelet-Európában az emberek nincsenek hozzászokva a megrázkódtatás és emelkedettség szélsőséges gesztusaihoz és arckifejezéseihez. De most jut eszembe, mi az, hogy csak három szám?!

A 44-es sorszámú lemez ***peru***i összeállítás nyolc különböző előadótól, nem hiszem, hogy a nevek sorolása túlontúl érdekes lenne, az van, hogy gitárok, ütősök, hegedűk, furulyák, női és férfiénekesek jönnek és mennek, de sajnos hátrahagynak valami erős elvágyódást, szívfájdító csendet. Amilyen szép ez a lemez, éppolyan fájdalmat tud okozni, de olyat, aminek örülni illik, mert ezt a fajtát valahol jó átélni, mert megerősít, mert termékeny, mert könnyít az egyéb terheken. Persze nem lehetek biztos benne, hogy ez másnak is bejön, hogy így nyílik meg, ha egyáltalán.

A 45-ik album **SONIA M'BAREK** ***Takht*** című lemeze, az ifjú énekesnő a tunéziai arab hagyományokat ápolja, mely zeneiség neve maalouf – erős andalúz gyökerekkel. Nincs itt semmi túlzott kifakadás, erőltetett eksztázisüldözés, mert sokszor ezt várjuk a jó hosszú darabokban elszálló arab zenéktől – persze én sem voltam kivétel, és amíg ez az elvárás dominált bennem, nem is éreztem igazán rá –, van viszont ráérős játék vonós, fúvós és ütős hangszerekkel, melyek olyan nevekre hallgatnak, mint ney, qanoun, oud, riqq és nerbouka. Aztán, ami még igazán fontos a megnyugváshoz, az Sonia hangjának természetes szépségű tónusa és szárnyaló, folyamatos hajlításokban kibontakozó stílusa.

A 46-os kiadvány ősi görög tájakra visz, **PETRO-LOUKAS CHALKIAS** és **KOMPANIA**-ja nem elsősorban azt a pörgős tánczenét műveli, amit görög zeneként megszokhattunk szórakoztatás címszóval – bár előfordulnak táncosabb darabok is persze –, a hosszú, igen lassan felépülő darabok főszereplője a klarinét brillírozása, minden esetben az viszi a prímet. Állandó kísérőnek ott egy hegedű, aztán valami pengetős hangszer is, a csörgős dob pedig eleve csak negyedóra után lép színre, igaz akkor még csak a második számnál tartanak. A szerzemények sorrendje sem lett a véletlenre bízva, valahol mindegyik nóta ott folytatja, ahol az előző abbahagyta.

A soron következő lemez az örmény **DJIVAN GASPARYAN**-é, ennek címe el is mondja a lényeget: ***Heavenly Duduk*** (némely írásmódban: doudouk). Gasparyanról azt mondja a lemezhez mellékelt kisokos, hogy Örményország híres-neves muzsikusa, élő legenda, a duduk virtuóza. A dudukról pedig azt kell tudni, hogy arrafelé ez a lényegi hangszer. Mind külsőre, mind hangra a furulya és a klarinét keresztezésének látszik, ellenben szerény megítélésem szerint lélekmasszázsban simán üti mindkettőt. Az albumon megszólal még két másik hasonló eszköz, az egyik basszusduduk, aztán néha egy egyszerű dob is képbe kerül, valamint Gasparyan el is énekli a legmarkánsabb témákat. Nos, azért kerülgetem a lényeget, mert nem jönnek a megfelelő jelzők ennek a szívszaggató és elnémítóan gyönyörű zenének a megfelelő körülírására. Meg különben is, annyiszor jelentettem már ki leget, hogy most nem lehet, ne vesszen el ez is a legek tengerében vagy ha mégis, most ne rajtam múljon. Maradjunk annyiban, mindig is hiányzott ez a lemez már előre, eddig talán csak pótlékon éltünk.

A 48-ik kiadvány egy kellemes válogatás dél-pakisztáni szufi zenekaroktól. Úgy látszik nincs a csapatoknak külön elnevezése – a lemez kapott egy olyan címet, hogy ***Sindhi Soul Session*** –, a borítón is feltüntetett, kiemelt nevek nyilván a zenekarok vezetői lehetnek: **Sohrab Fakir, Mohamed Fakir, Ghous Bux Brohi** és **Allah Bachayo Khoso**. De ez nyilván megszokott arrafelé, gondoljunk csak olyan sztárokra, mint Nusrat Fateh Ali Khan vagy a Sabri Brothers. A ritmus itt is dominál, de nyoma sincs az említett híresség ek harsányságának és keménységének, elszállósabb, mondhatni indiaibb az összhatás, ezen a tájékon nem alkalmazzák a zenekarok a tapsot, harmónium is csak néha tűnik fel, bár pont a leghúzósabb felvétel, Sohrab Fakir *Hymn To Shah Latif*a él ezzel.

A sorozat 49-ik része a japán shakuhachi mesteré, **TAJIMA TADASHI**-é. Egy ősi bambuszból készült fúvós hangszerről van szó, tud mélyet és magasat, azt hiszem mindenki ismeri, aki valaha is látott középkorban játszódó japán filmet – előttem is megjelentek a jellegzetes képek, lenyűgöző szépségű hegyvidékek, kolostorok, papírházak, stilizált metszetek stb. Egyébként csak a shakuhachi szól, semmi más nem zavar be, nincs semmi elkapkodva, ami nem különösebb csoda buddhista zenében. Még azt is elárulhatom, hogy minden kompozíció tradicionális honkyoku repertoárból való.

Még nincs vége az ügynek, van egy másik kör, a digipackos sorozat. Két helyen találhatunk átfedést, vagyis két zenekarnak mindkét sorozatban jött ki lemeze, az egyik a Buenos Aires-i tangózenekar, a **Sexteto Minor**, a másik pedig a francia **BRATSCH**. Mégpedig az itt publikált album, a ***Rien Dans Les Poches*** az igazán érdekes. Elsősorban azért, mert a dél- és kelet-európai cigányzenéket a klezmerrel és dzsesszel közös nevezőre hozó csapat ezen az albumán számos kiváló közreműködő között jelentős szerepet szánt a legendás Ando Dromnak, illetve a kiadó által is külön favorizált énekesnőjüknek, Juhász Mónikának, azaz Mitsounak. Most elég annyi, hogy nem érdemes megkerülni ezt a lemezt sem, akárcsak magának az **ANDO DROM**-nak itt megjelent harmadik lemezét, a *Phari Mamo*t sem. Mit is mondhatnék erről az anyagról, két évvel a megjelenése után is lenyűgöz energiája

és szépsége, vagyis ezalatt kiderült, hogy az időtlen remekművek között a helye.

Fontos vonatkozás még számunkra **HORTOBÁGYI LÁSZLÓ** ***The Transglobal & Magic Sounds*** című válogatása, amely megjelent munkáiról átfogó képet igyekszik adni. Minden lemezéről van itt szemelvény egészen a Lovász Irénnel közös Világfáig, kivéve a legelső Transreplica Meccanót. Hortobágyi munkásságáról már szóltunk előzőleg többször is, illetve újabb megjelenéseit fentebb firtatom.

Egészen új kiadvány a **THE JACKSON SINGERS** ***The Soul Of Gospel***je. A nemzetközi énekcsapat nagy része persze amerikai feketékből áll, de vannak itt trinidadi, kenyai, jamaicai, kameruni és togói hangok is, illetve néhány hangszeres zenész, pontosabban két zongorista, egy dobos és egy basszista. Elhangzanak jó kis balladák, spirituálék és blues ihletettségű gospelek, nos, azt hittem eddig, hogy ez a világ számomra érdektelen, talán csak a Holmes Brotherst kivéve. Hát nem. Ráadásul van rajta egy pörgősebb Mahalia Jackson-szerzemény, az *I'm On My To Canaanland*, amiben rendesen elbotlottam és csak vigyorogtam feltápászkodás közben.

Szintén friss kiadás az elsőre igen furcsának tűnő dupla CD, a ***Rituals Of Transformation***. Ezen felváltva hallhatók a Stuttgarti Filharmonikusok által előadott Mozart Requiemjének, tibeti szerzetes-kórus Yamantaka és Mahakala rituáléjának és a szintén stuttgarti Schola Gregoriana der Domkirche St. Ebenhard kórus által előadott Gregorián Requiem tételei egy sajátos szerkesztési elv szerint kombinálva. Nos, elárulhatom másodjára és akárhányadjára is furcsának tűnik, mármint a kombináció, mármint, hogy ezek felváltva hallhatók. Persze úgy gondolom, értem a szándékot, fordítsuk le ezeket a keleti és nyugati rituális, tradicionális, vallási zenéket egymás „nyelvére", szóval transzformáljuk át és ugyanazt a „meditációt" kapjuk. Nos, engem kizökkentenek a sűrű váltakozások. Persze a zenék csodálatosak, nem is vitathatóak, másrészt nagyon jók a hangfelvételek. Én legfeljebb programozom a CD-játszót, de tessék kipróbálni, hátha jön a megvilágosodás.

És végül fut még a kiadónál egy hatodik epizódnál tartó, nagyalakú, francia, német és angol nyelvű booklettel bíró, jól illusztrált – mondjuk ez igaz valamennyi kiadványra – dupla CD-s válogatássorozat is. A legelső a ***Desert Blues*** című volt, vagyis az *Ambiences Du Sahara*, ez már jelzi, hogy a szahara érintette Afrika zenéiből ad ízelítőt. Nagyon jó válogatás, sokszínűsége dacára gördülékeny hallgatnivaló, beavatásnak a témába elsőrangú, de azoknak is tartogathat újdonságokat, akik ismerősebbek ezeken a tájakon. Néhány név a sorból: Baaba Maal és Youssou N'Dour Szenegálból, Ali Farka Tuore és Oumou Sangare Maliból, Mahmoud Ahmed Etiópiából, Hassan Hakmoun Marokkóból, Hamza El Din Núbiából stb. A soronkövetkező négy kiadványra nem térek ki, de legalább felsorolom őket: **Road Of The Gypsies, Sufi Soul, Hommage A Nusrat Fateh Ali Khan és The Soul Of Klezmer.**

A sorozat eddigi utolsóként megjelent darabja a ***Gypsy Queens***, rajta hat női előadó, akikről a hallottak alapján hajlandó vagyok elhinni, hogy megkerülhetetlenek saját területükön, bár azt már kevésbé, hogy rajtuk kívül ne lennének még kiváló roma énekesnők – én például tudok mondani, pedig biz' isten kibic vagyok a témában, a cseh Vera Bila minimum befért volna. Viszont így fejenként itt van mintegy 25 percnyi muzsika és ez tud kárpótolni. Nem tehetem, hogy rangsoroljak, már eleve a balkáni és Balkán közeli zenék temperamentuma padlóba tud döngölni, legyen az balladisztikus vagy talpalávaló, így itt is marad a felsorolás: **Esma Redžepova** Skopjéből, **Džansever** szintén Macedóniából, **Romica Puceanu**, valamint **Gabi Luncű** Romániából, az Ando Dromos **Mitsou** (itt ugyan ismert a

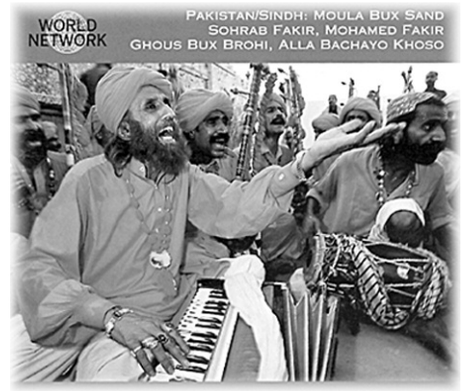

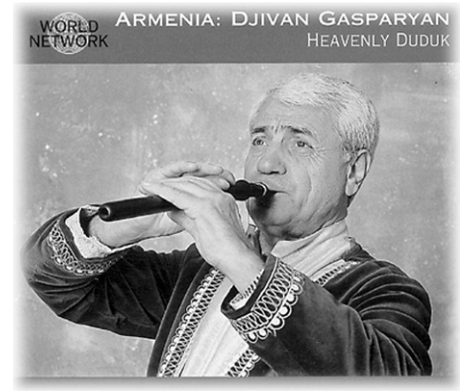

cucc az Ando Drom- és a Bratsch-lemezekről, de még így is lenyűgöző) és az andalúz **La Macanita** – na jó ez már nem fér bele a balkáni mértékegységbe, de a flamenco is képes belémfojtani a szuszt.

Szóval megintcsak ne mondjátok, hogy nem szóltam. -misvilágfi-

✪

És ha már ennyi világzene együtt szóbakerült, akkor hadd ajánljam mindenki figyelmébe *Marton László Távolódó* **Hídavatás** című világzenei rádióműsorát, ami keddenként, este 10-től 1 órán keresztül hallható a Radio Bridge hullámhosszán.

✪

NOISE – FACTORY 2 *(Archegon)* Ezen a soronkövetkező elektro-akusztikus kortárs kísérleten a tizenhat zenész ott folytatja, ahol az előző lemezen abbahagyta. Valóban folytatja, mert bár az absztrakciók még mindig alig állnak össze valamiféle hagyományos dalokká, de már közelít egyfajta filmzenei atmoszférához. A legkülönbözőbb hanghatások, morajok, suhanások, csörgések, püttyögések, kongások, üveghangok, rémületet keltő zajok nehéz indusztriálban, sötét kísérleti színházi zenében fókuszálódnak, a *Triphop* című szerzemény pedig már majdnem..., a későbbiekben pedig egyre inkább..., úgyhogy legközelebb már talán... -majdnemmis-

✪

ODRADEK ***Odradek*** *(Trottel Records)* Kérem, annyira padló alatt van itt, amit világzenének hívhatunk – szervezésileg, hogy sorra fulladnak bele az errefelé tapogatózó zenészek, zenekarok. Az Odradekot tekinthetjük ígéretnek, de úgy tudom nagyjából el is halt. Valamikor a '90-es évek elején kezdte a debreceni csapat, már akkor ethno beütésű, neoista kísérletezgető zajköltőként. Aztán maradt az ütős Juhász Pál és a gitáros Molnár Péter és bekapcsolódott fúvós hangszerekkel – furulyával, szaxofonnal –, versekkel, depresszív szövegmondással, hangadói vénával a jazz/népzene-rajongó Kolozsvári Attila. És innentől nem tudok elfogulatlan lenni végképp, mert Attilával együtt zenéltem a Hammfree Gokartban, és hát az ember barátja ténykedését alapból érteni és érezni akarással közelíti. Szóval van itt mindenféle Kárpát közeli folk, de egészen távoli pusztai felhangok is, aztán jazz Dresch- és Coltrane-vonalakon, valamint szívbemarkoló versek, bennük a szomorúság és szorongás tengernyi. Az anyagot még a csoport széthullása előtt csak maguk és a barátok számára rögzítették, de a Trottel nem hagyta annyiban, és jól tette. -ígymegyezmis-

✪

ORCHIS ***Mandragora*** *(Trinity Records)* Az angol Orchis abba a modern post-indusztriális vonulatba tartozik, melynek olyan jelzőszerű definíciói terjedtek már el, mint neo-dark, neo-folk, apocalyptic-folk, historizáló zene stb, de ez csak játék. Viszont az Orchis mindezeken túl a Mandragora című harmadik albumán igazán kitett magáért és beérlelt egy sajátos, csakis reá jellemző hangot. A dalok jellege kicsit emlékeztet az Ordo Equitum Solisra, de az Orchis világa összetettebb. Az alap persze az akusztikus gitáros szerkezet – bár egészen különös hangszínekkel, mindvégig magasra, csengő-bongóra keverve –, de egyéb hangszerek egész garmadája épül bele, mandolin, cimbalmok, hárfa, különböző ütősök és ne felejtkezzünk el a legszebb hangról, a női énekről. Az Orchis világában a neo-folk fontos velejárója a hangsúlyos és borzongató atmoszférájú ambientterek váltakoztatása, valamint a reneszánsz zenék szeretete, ez olykor egészen célzatos és vitathatatlan, itt például elhangzik két Palestrina-szerzemény feldolgozása is. -reneszánszmis-

✪

POLE ***2*** *(Kiff/PIAS)* A Pole minimálban utazik és zajban. A Pole 1 ezt technóban fogalmazta meg, a Pole 2 pedig dubban. Na, ezt úgy kell elképzelni, mintha egy jó kis digitális dublemezről levennénk minden zenét és csak az effekteket hagynánk meg, a visszhangokat, a zajokat, lemezsercegéseket. Nagyon különös, mert a kiinduló hangokat sosem halljuk, csak a következményeket, amivé lesznek, miután effektezésük megtörtént. Ez úgy hangzik, mintha ez a lemez mondjuk, csak arra lenne jó, hogy egy dub DJ kiválóan tudja alkalmazni keverésnél vagy hangzásdúsításnál. Még véletlenül sincs így, nagyon kellemes otthoni hallgatásra is, de azért szeretni kell hozzá a minimalista elektronikus zenét. -misszereti-

✪

R. R. HABARC ***Genius Loci II.*** *(R. R. Habarc)* Nincs Nap – ez az alcím, mindössze ennyi, amit Habarc közölni óhajtott ehhez az – ebben a formában – egy példányos, karcolt fémtokos, három tételből álló 10 perces CD-hez. Én annyit teszek hozzá, hogy jó kis zajmontázsról van szó olyan összetevőkkel, mint – minden bizonnyal – éterből csent fehérzajok, frekvenciabúgások, rádiókollázsok (mind pop és kortárszenék), tapsok, beszédhangok, vagyis a legkülönfélébb zajok vannak szélsőségesen vágva – hiperaktív tempóban vagy hosszan kiengedve ebben az élvezetes konkrét zenei kavalkádban. -m.i.is-

✪

RAPOON ***Tin Of Drum*** *(Staalplaat/Soleilmoon)* Robin Storey kicsit megborulhatott az utóbbi években, úgy '96-tól fokozatosan csúszott bele az igencsak sötét ambient-atmoszférákba, az első jel az *Errant Angels*ről érkezett, aztán a *Darker By Light*, a *Messianic Ghosts*, az *Easterly 6 or 7*, de különösen a *The Fires Of The Borderlands* – mely már a Cold Meat kiadóhoz is besimult volna – esetében azt hittem eljött a vég, lesújtott a sötétség pallosa. Nos, talán még nincs itt az ideje a fellélegzésnek, mert nem tértek vissza a tablás szövevények – meglehet nem is fognak –, de újra van ritmus és változatos a hangmintafolyam. Az atmoszféra azonban továbbra is hideg és tapinthatóan sötét, ezzel együtt persze lenyűgözően kivitelezett, olyan párhuzam említhető, mint a néhai Stone Glass Steel, sőt itt-ott Robin előző csapata, a Zoviet France hatása is érezhető. -szellemis-

✪

THE ROOTSMAN presents Futurapocalyptic Dub V/A CD *(Lush Records)*
JAH WARRIOR ***Dub Storm*** *(Lush Records)* Azt írtam két éve a Rootsman Into The Light című klasszikus lemeze kapcsán: „A basszuskultúra üveghangszerű szintetizátor-szórványokkal, AHC-t idéző ritmusokkal kirándulásokat tesz a Góbi sivatagba a hegyi pásztorok mítoszai közé és arab negyedek zsibongásait szelídítve járja dervistáncát felvillanyozó meséket árasztó lankákon." És így tovább. Jogos persze ez a leírás a Rootsman sajátságos és kellemesen andalító muzsikájára – de nyilván lehetne még költői hasonlatok ezreit előhívni –, viszont ez nem egy Rootsman-lemez, bár nyilván ez a projekt van a középpontban a legtöbb szerzeménnyel, hanem egy válogatás a Third Eye label kiadatlan vagy csak maxi bakeliteken hozzáférhető felvételeiből olyan testközeli és kultikus digidub-előadóktól, mint a Disciples, Strongpoint, Oochi, Dayjah, Dub Chandra és Pachakuti, illetve néha ezek társulásai, elsősorban igaz ez a kellemesen mély hangú angol roots énekesnőre Dayjahra. Mind közül kiemelkedik nekem a Rootsman társulása a Celtarabia duóval, melynek enyhén szólva szokatlan zeneiségét legjobban saját nevük definiálja (és ha már ajánlhatok itt egy másik lemezt, akkor az ennek a szerencsés társulásnak a nagylemeze legyen, az *Union Of Souls*). A Jah Warrior zeneisége szintén ebből a körből való, vagyis jó szellősre komponált és kevert, erősen effekt-központú digitális dub. Jellegében és melódiáiban is hasonlatos a Rootsmanre és a Disciplesre, de elvéve azok néha kissé túlzott szentimentális felhangjait, a Jah Warrior csontig pucolt pszichedelia. Imádják a visszhangokat és a dob/basszusritmust, de elsősorban a visszhangokat, néha lemegy a szám fele, mire egyáltalán elkezdődik, melódiát pedig maximum némi zongorajátékkal hajlandók belevinni, mondanom sem kell, hogy széteffektezve. -szélcsendmis-

✪

TONE CASUALTIES kiadású lemezek:

A hollywoodi illetőségű Tone Casualties a legjobb kísérleti zenei kiadók egyikévé vált az utóbbi két-három évben, és nemcsak azért, mert megszereztek néhány nagy nevet (Cevin Key, Paul Schütze, Holger Czukay, Controlled Bleeding), hanem produkcióik kívül-belül rendben vannak. És mint alább kiderül majd, több olyan jól sikerült kísérletük is van, ahol az indusztriál-, dark- és zajzenei hagyományok modern tánczenei elemekkel házasságra lépve újulnak meg.

A **SWYVEL** ***Glinda Street***je erősen filmzenei ihletettségű elektro-orkesztrális absztrakció, az ötlet alapja két árnyékfigura, ami nem túl meglepő egy rajzfilmstúdió háza tájáról. Alig fordul elő stagnáló téma, minden változik, de főleg hangulatok és színek. Nem tudom, hogy valóban filmzene vagy sem, de ha igen, hát az elég húzós atmoszférájú lehet, merthogy a két szerző, Scott és Todd – akik egyébként Zappával is zenéltek – a Duckman című animációs sorozat zenei aláfestéséért is feleltek.

A japán Hiroki Furutami alkotta **SCHWARZWALD** albuma, a ***Kuroi-Mori*** nem szokványos mű, az alapok ugyanis modern trip hop/break beat/drum'n'bass-ritmusok, ezekre indusztriál/dark wave-szintetizátortémák, -zajok, -effektek épülnek az egészen komortól a romantikusig. A lényeg, hogy a kísérlet életképes, a trip hop és a dark nem üti egymást, a ritmusok erőteljesek, a hangszínek pedig a hangulatokhoz vannak igazítva.

A **HUNGRY GHOST** ***The Man Ray Sessions*** albuma régebbi darab, még '97-ben jött ki, de érdemes megemlíteni, számomra mindenképpen ez a banda a favorit a kiadótól. Ezt írtam valamikor előző lemezükről: „A modern kísérleti zenei törekvések – dark ambient, post-industrial – szabad és magas szintű egymáshoz rendelése folytán ez a zene túlmutat műfajokon és formákon..." Nos, igen, bár ez az album jóval homogénebb, minden ambientszerű effektus egy mély fájdalommal teli, nehéz és sötét, hosszan nyújtózó atmoszférát táplál. Műfaji remek.

Cevin Key a Skinny Puppy és Download zenei felelőse és Paris a Christian Death egyik oszlopa hozta tető alá az **INVOLUTION** nevű kísérleti elektronikus projektet – lemezüknek nincs is egyéb

címe –, és ez a két név azt hiszem sokat el is árul a zenei életet a zajok bűvöletéből figyelők számára. Merthogy itt minden szépen felsorakozik, ami hasít, lüktet és fáj, de valójában nincs semmi durva benne, inkább szomorú, túl a Download szigorán, merthogy játékosabb és érzelmesebb – néha még a Future Sound Of London képorgiája is beugrik. Túl van sok mindenen, de a megnyugváson még innen. Ami nincs benne Cevin Key egyéb szólómunkáiban, az itt szerencsésen fókuszálódik. Egy csillogó, de végletekig abszurd kor hibátlan leképezése.

BORUT KRISNIK, mint a kiadó hirdeti, a Laibach és a Borghesia turnégitárosa volt itt-ott, nos ez ne tévesszen meg senkit, a ***Currents Of Time*** című lemez egy egészen másik világ. Ezek a '90-ben készült felvételek először a Recommended Recordsnál jelentek meg – nos, ez már valósabb kapaszkodó, ami itten zajlik gitárokkal, basszussal, dobokkal, szaxofonnal, szemplerekkel, az valami egészségesen játékos és nagyon kelet-európai hangulatú kollázsa rocknak, színháznak, zaj- és zörejzenének, jazznek, indusztriálnak, élet- és halálvágynak. Na, kérem, ha egyszer az uniform popkultúra végez az ehhez hasonló útkeresőkkel, akkor bizton tudhatjuk, hogy eljött a világvége. Addig is a felelőtlen tréfa és a fehérzaj legyen veletek.

A **FACE** az Paris és Justin Benett. Lemezük az ***A Picture Of End*** a Cevin Key-projekthez hasonlóan szabad kószálás az elektronikus zajok univerzumában, bár míg az a végletekig abszurd bír lenni, ez közelebb áll a klasszikus ipari zenéhez, legfőképpen az SPK Leichenschrei című alapvetéséhez. De a Throbbing Gristle is beugrik, persze nem nyúlásról van szó, fogjuk fel újabb fejezetként, mert működőképes a dolog.

Az egyik legjobb anyag ebből az eresztésből a **DRUMATIC** ***Reactions*** albuma. Minden a helyén, nehéz ipari ritmusok, sötét ambienthátterek, célratörő témák, ügyes váltások, vagyis „fülbemászó" dalszerkezetek, valamint folyamatos színesítések női vokálokkal, erőteljes gitármintákkal stb. Szóval semmi improvizáció, hanem gondos, néhol túlzottan kimódoltnak tűnő kompozíciók, nem kell megküzdeni vele, hanem elmerülni benne.

Szintén régebbi kiadás, de ugyancsak fel kell hívni a figyelmet a **LIFESAVER LABORATORIES** albumára, a ***Terms & Conditions***re. Álomszerű textúrák szövevénye ez, nehéz és komor, de lebegő és szürreálisan megfoghatatlan hanghatásokkal. Néhol nagyon technokrata, néhol inkább fantasy, mindenesetre feloldás alig, támpont semmi. Mint a fantázia szárnyalása, a végtelenbe repül, de halálos veszélyek közepette. Olvasta valaki H.P. Lovecraft Zarándokút Kadathba című könyvét? Na, ahhoz például tökéletes lenne képzelt filmzenének.

VINCE K., az Kósa Vince a BP Service-ből, nyilván ott nem tudott bizonyos dolgokat kifejezni, ezért ***Nothing On Earth*** címmel szólólemezt készített. Összegezte benne azokat a hatásokat, melyek zenei tevékenységének hosszú évei alatt érték – gondolom, mert olyan mint egy tabló az indusztriál körforgásáról. Jelenidejűvé válnak itt Test Dept-féle ritmusok és Art Decós hangulatok, ebm- és ambientstruktúrák, ez utóbbi erős ethno befolyással tálalva, sőt a modern techno és drum'n'bass is fókuszba került és meglepően természetesen illeszkedik a zene egészébe. De akkor miért Nothing On Earth?

A kiadó *Casual Tonalities* labelje az experimentális rockra koncentrál, ilyen volt a japán Pugs, amiről már írtam a Látásban, szóval a zappai hagyományok jelentősek. Természetesen ugyanez a helyzet **ROBERT WILLIAMS** ***Date With The Devil's Daughter*** című albumával is, adjuk össze: Captain Beefheart The Magic Bandjében kezdte dobosként, aztán megfordult a Stranglersben és a PIL-ben mielőtt szólóban beindult volna. Itt pedig olyan haverok közreműködnek, akik többek között a Devóban és Zappa valamelyik zenekarában játszottak az idő egy régebbi szegletében. És hogy finomodjék a kép, a zappai feelingre pakoljunk még némi orkesztrális filmzenei atmoszférát, hangmintákat ideges emberektől, csipet indusztriált, itt-ott funkot és hintsük meg a japán Ruins-féle széleskörű őrülettel.

WAHORN új lemeze sem pihenés, mint sejthető, társa is akadt **MADAM CRAIN** személyében, és találóan az a címe, hogy *Punk Baby From Mars*. Wahorn zenéje zaklatott elektro-rock erősen elcsúszva kortárs zajzenei irányokba csupasz és sterilizált hangszínekkel. Madam Crain hangja és előadásmódja Laurie Anderson, Cosey F.Tutti és Little Annie világainak érdekes keresztmetszete. Tempó és depresszió, álmok és nyers ébredés, vagyis „Life Is Hard, Honey". Kellemes, no.

Egészen más tészta a **BLUE & HOLDING** *Hell*e, a gothic-rock társul a modern trip hoppal. Szépséges dallamaikban, illetve elsősorban Monika Khourg hangjában és a gitárakkordokban benne van a Swanstól a Cocteau Twinsig minden jó, amit a műfaj kitermelt, modernek közül pedig olyanok említhetők meg, mint a Portishead és a Mazzy Star. És tessék megnyugodni, ezek csak utalások és a megközelíthetőséget segítik feketén-fehéren. A Blue & Holdingnak érdemes lenne talpon maradnia, ami ebben az őrült dömpingben és érdektelenségben nem lesz kis erőfeszítés. -mishonnantudja?-

✪

TUDÓSOK ***Öntudomány*** *(Big Ear Records/HMK Music)* Rögtön a konklúzió: ebben a popularitásra hajtó és/vagy az alternativizmust nevetséges és erőltetett módon értelmező és használó zenei szcénában talán a Tudósok az egyetlen hiteles és élvezetes punk zenekar, persze úgy, hogy a punk közhasznú jelentéséhez sincs semmi köze. Jazz, rock és költészet zsigeri erővel – igazi hardcore módon tálalva. Imádom, bár olyan mint egy egy gyomorszáji ütés, és semmi manír, még a levegősebb számok is felszántják az aszfaltot. Ha valaki életerős zenére vágyik, ne keressen tovább! -mistalált-

✪

TURK KNIFES POPE ***Performance Crippling Data Restriction***

V/A ***Amduscias*** *(Zenflesh Records)* A kiadó abszolút a nyuszirajzos dizájnnál ájult be, kissé megtévesztve a gyanútlanokat, a Turk Knife Pope például monoton ambient zajcsúszda, valójában néhány hideglelős effektre alapozva, olyan mint egy várakozás, várakozás a legrosszabbra, ami csak bekövetkezhet (szerencsére ez elmarad). Azt kell mondjam tömören: műfaji remek! Az Amduscias című válogatás huszonegy előadót sorakoztat – köztük a fentit –, a kortárs kísérleti törekvések megannyi területéről, az elektro akusztikus és konkrét zenéktől a zajambienten át a ritmustörésekig. -misrab-itt-

☺

URBAN MANTRAS ***Funktrum***

DOPPLER 20:20 ***Klangfarbenmelodie*** *(D.O.R.)* Érdekesek ezek a találkozások így évek után, a kiadót anno D.O.R. Infinitynek hívták és a post-industrial/ambient olyan kiváló előadóit támogatta, mint a Lull, KK Null, Chemical Plant, Cable Regime stb., melyeket előszeretettel ajánlott olvasói kegyeibe a Látás is. Most a friss megjelenések a modern kísérleti törekvésekhez adnak hozzá valamicskét, mindenesetre a kortárs dance underground vonalait erősítve. Mert bár a Warp kiadó tevékenysége óta – ugyanis vitathatatlan az összecsengés – ezt a break beat/elektro/ambientet is a dance-hez sorolják, bár vajmi kevés köze van a szigorúan vett tánczenéhez. Az Urban Mantras – melyet Richard Gallan, a Chemical Plant indusztriál formáció zenei eligazítója programozgat – a lassúbb, szürreálisan zajosabb és súlyosabb trip; a Doppler 20:20 anyaga pedig a maibb, break beatesebb, néhol már egészen drum'n'bassbe hajló, lazább elszállás, itt-ott női vokálokat is beiktató valóban dance közeli elhajlás. -mistörés-

✪

VOX BARBARA ***The Five Senses*** *(Little Man Records)* A Vox Barbara egyszemélyes projekt, minden ami és ahogy elhangzik, az Frank Smith munkája. Mondjuk úgy, ambientlemezről van szó, melynek inspirációjában elsősorban egy 1797-es misztikus novella, Anaitre Tellsos műve játszott főszerepet, de megemlíthetők újkori hárfazenék is. Én azt hallom, hogy zeneileg valahová a Zoviet France/Rapoon- és Lull-metszéspontra helyezhető, de értsünk ezalatt jó szándékú hasonlatot, ugyanis semmi utánérzés íze nincs. A hangminták, a zajok és az elektronikus hangképek sajátos atmoszférájúak, borzongatóan eltaláltak, a szerzemények repetitív felépítése egészen mesteri. Csak kevesen képesek zajzenét ilyen fokon kivitelezni, úgyhogy az előbbi párhuzamok inkább melléállítások. -legyenúgymis-

☺

Válogatás/*Cavalcare la Tigre, Julius Evola: Centenary* *(Eis und Licht Tonträger)* A válogatás Julius Evola születésének századik évfordulójára jelent meg tíz zenekarral 1998-ban. Hogy a misztikus tanokban és az őshagyományban járatos neves filozófusra, illetve tanaira milyen módon reflektálnak a felvételek, az biztosan nem most és általam fog kiderülni. Zeneileg mint sejthető a post-indusztriális

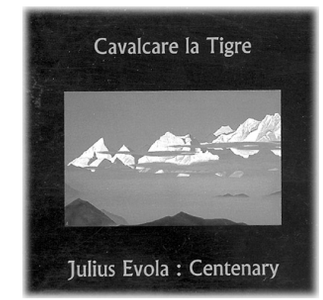

zajzenék, a neo folk különböző fokozatai és a dark militáns vetületei a főbb irányok. Vannak nevesebb résztvevők, mint a **Blood Axis**, az **Ain Soph**, aztán új feltörekvők, mint az **Orplid** vagy a **Camerata Mediolanense**. Rám az **Alraune** rövid, hegedűs szerzeménye, a **Lonsai Maikov** gitárközpontú, csendes és mélyen melankolikus dala, valamint az **Allerseelen** hűvösen örvénylő, militáns ritmusokkal operáló ambientje tett mélyebb benyomást. Viszont – és itt megnyugodhatunk kicsit – messze és magasan a legkiválóbb produkcióval a magyar **Scivias** állt elő. Bármilyen hihetetlen, nem azért mondom, mert honfitársaim, sőt barátaim zenélnek itt, hanem mert mind zeneiségében, mind témájában, mind pedig megszólalásában ott van a darab a modern indusztriális zene élvonalában. A 15 perces, *Tauroctonos* című szerzemény az album végén hangzik el, ami nem csoda, mert ha az elején lenne az nem vetne túl jó fényt a résztvevők legtöbbjére. Ezt a 15 percet úgyis felfoghatjuk, mint egy Scivias-kislemezt vagy (egészen)-minialbumot, sűrítve ugyanis valóban szinte egy albumnyi ötlet bontakozik itt ki több tételben, más-más hangszerrel/hangszerekkel a középpontban, melyek főleg akusztikus színezetűek, ilyen a hegedű, a zongora, a fuvola, a gitár és nem utolsósorban a női hang. Jelen van az elektronika is, de inkább a hangzástér szempontjából és mint összekötő a tételek között, akárcsak a narrálás, ami viszont kiemelt fontosságú és mind a tizenöt percen végigvonul: Milarepának, a híres tibeti jóginak a szellemi felemelkedéséről és megvilágosodásáról hangzik el egy szövegrészlet. A zenekar címe: Scivias, Budapest 1399, Pf. 701/123 -mistigris-

✪

Válogatás/*Ez+Mi?! Jazz+Az Remixek dupla CD* *(Budapest Music Center)* Az eredeti Geszti/Désféle Jazz+Azt valószínűleg mindenki ismeri, ha máshonnan nem, hát a csapból. Viszont jó lenne, ha ezt a remix-gyűjteményt is megismernék páran, mert érdemes, felsorakozik rajta a magyar DJ-színtér apraja-nagyja, tekintet nélkül a veszteségekre. A fiatalarcú producer Bogi úgy gondolhatta azért meg kell osztani a rengeteg sok felvételt ha már duplára jött is ki – én tudom bennfentről, hogy ennél is jóval több volt, csak szortírozni kellett, ki vesz meg tripla CD-t? –, legyenek a house/techno DJ-k táncolnivalóan ropogós remixei az egyik oldalon, a piroson, ha már olyan toplemezesek vannak ráadásul köztük, mint **Tommy Boy** és **Budai**, meg **Newl**, aztán legyenek a valódi undergroundok a másik oldalon, a fehéren, ha már olyanokat tud sorai közt, mint **Palotai**, **Titusz**, **Marcel**, meg a **Neo**. De ha nem akarom az egészet elviccelni, akkor gyorsan el kell mondanom, hogy ne csak azok vegyék meg, akik egyik vagy másik felekezetet bírják csak ki és a másik CD-t bónusznak tekintik, hanem azok is, akik bárhonnan ki bírják halászni a csemegéket. Mert az első CD-n bizony vannak meglepetések, ilyen a nyitó nóta, a **Schulz**-féle *Ma jól vagyok*, aztán ugyanennek a **Badihali**-átirata, a szétcsúszott 23-as villamos verziója is üt rendesen, de ami nem megkerülhető, az a 7–10-ig tartó blokk, a house és techno általam eddig hallott legkomolyabb honi értelmező brigádjának felvételei. Akik elkövették, az a **Sonic Age** páros, aztán **DJ Blackman** és kombinációjuk **Tuff Guys**ként, tessék jól megjegyezni e neveket! A fehér CD-n pedig hallhatunk mindent, amit csak a future funk adhatott a modern tánczenének, big beatet, drum'n'basst, dubot stb. Ami szintén nem piskóta, az a Palotai-féle *Legyen végre más* tántorgóra lassult drum'n'bass, aztán Titusz szexadelik funkosítása a Nanából, majd **Laredo** vigyorgósan bólogató psycho mixe ugyanebből, de legfőképpen és mindenekelőtt **Mikusz** dubosítása – amúgy jó nehézre véve, mint ahogy a Blue teszi – a *Megint hétfő*ből, itt már hátra lehet dőlni elégedetten és talán gyúrni egyet, akarom mondani: -önmegtartóztatómis-

✪

VERTEX ***Vertex*** *(demo, szerzői kiadás, Báthory Gábor)* A Vertex fanzinos kolléga, a volt Szeméttelep kiagyalója, Báthory Gábor munkája. A mellékelt adatok szerint ezt az elektronikus zajzenét két szintivel csinálta egyszerű körülmények között, ami egyébként nem hallatszik meg rajta, néha jobb produkciós körülmények között felvett lemezek sem szólnak jobban. Szóval a kreativitás és a fantázia sokat tud pótolni egyéb hiányosságok terén. Zeneileg klasszikus indusztriál hatások dominálnak, korai SPK, Non és a Cold Meat első köréből például a Mental Destruction ugrik be. Nehéz atmoszférájú zajokat sötét és karcos ambientté gyúrt, valamint hasonló hanghatásokból sulykolós ritmusokat is tömörített alájuk. Ígéretes debütálás. -mishidegroncsénje-

A lemezrecenziókban felbukkanó kiadók és terjesztők címei

Actus, P.O. Box 701/453, Budapest 1399, Hungary • email: noe777@mail.datanet.hu
Archegon, Günter Schroth, Mühlgasse 31, 60486 Frankfurt/Main, Germany
tel: 49/69/70791182 • e-mail: archegon@t-online.de
Arqa Sound, 23 Whitechapel Street, Manchester, M20 6UB, England
web: http://www.straightline.co.uk/arqa
Bahia, Budapest 1091, Üllői út 23, Hungary • tel/fax: 36/1/217-4302
e-mail: bahia@bahia.hu • web: www.bahia.hu
Big Ear Records, Tudósok, e-mail: drmarias@internetto.hu • web: http//www.internetto.hu/tudosok
Cthulhu Records, Postfach 200465, 47424 Moers, Germany
D.O.R., P.O. Box 1797, London E1 4TX, England.
Drone Records, BDraka[H] Stefan Knappe, Gneisenaustrasse 56, 28201 Bremen, Germany
fax: 49/421/5579405 • e-mail: dronetroum@aol.com
web: http://members.xoom.com/dronerecords
Eis und Licht Tonträger, Postfach 160142, 01307 Dresden, Germany
e-mail: eislicht@geocities.com
Erdenklang, In der Habbecke 18, 59889 Eslohe, Germany • fax: 49/2973/2660
email: post@erdenklang.de • web: http://www.erdenklang.de
Fario / Feardrop, Denis & Virginie Boyer, 3, Rue de Damville, 27240 Les Essarts, France
fax: 33/232/359670 • e-mail: feardrop.fario.denis.boyer@wanadoo.fr
Fünfundvierzig, Schmiedetwiete 6, 23898 Labenz, Germany • fax: 49/4536/8799
HMK Music, Budapest 1063, Kmety Gy. u. 17, Hungary • tel/fax: 36/1/332-4308
Hortobágyi László, web: www.kfki.hu/~yoghurt/hortobagyi
Irma Records, Via Fontanina 2, 40121 Bologna, Italy • fax: 51/253787 • web: www.irma.it
JdK Productions, P.O. Box 92097, 1090 AB Amsterdam, The Netherlands • fax: 31/20/6630559.
e-mail: jdkprod@xs4all.nl • web: http://radiantslab.com/jdk
Little Man Records, P.O. Box 45636, Seattle, WA 98145-0636, USA
e-mail: vox@speakeasy.org
Lush Records (UK), 24 Rudthorpe Road, Horfield, Bristol BS7 9QG, UK • fax: 44/117/9441478
email: lushuk@vasquez.freeserve.co.uk
Moloko/Jérőme Soudan, Löwestr. Nr. 5, D-10249, Berlin, Germany • fax: 49/30/4291618
e-mail: 0304291618-1@t-online.de • web: http//perso.club-internet.fr/servo/
MuzaMuza, 3 Soulby Court, Kingston Park, Newcastle, Upon Tyne, NE3 2TQ, England.
Network, Merianplatz 10, 60316 Frankfurt, Germany • tel: 49/69/4990040 • fax: 49/69/4990097
e-mail: network.medien@compuserve.com
R. R. Habarc, Budapest 1075, Síp u. 8. I/5, Hungary
Soleilmoon, P.O. Box 83296, Portland, OR 97283, USA • e-mail: info@soleilmoon.com
Staalplaat, P.O. Box 11453, 1001 GI Amsterdam, The Netherlands • e-mail: info@staalplaat.com
Tone Casualties, 6353 Sunset Blvd., Hollywood, CA 90028, USA • tel: 1/323/4630145
web: http://www.tonecasualties.com
Trinity Records, Ahornweg 19, 64807 Dieburg, Germany • fax: 49/6071/5737
e-mail: trinity.records@t-online.de
Trottel Records, Budapest 1192, Kós K. u. 14, Hungary • tel/fax: 36/1/377-6607
e-mail: trottel@mail.next.hu • web: http//trottel.mentha.hu
UCMG Magyarország, Budapest 1113, Edőmér u 6/302, Hungary • tel: 36/1/2091741
fax: 36/1/3334076 • e-mail: info.hu@ucmg.com • web: www.ucmg.com
Vertex, Báthory Gábor, Budapest 1156, Páskomliget u. 55. VII/29., Hungary
Visible Prod/Artelier Media, Maastrichter Str. 22, D-50672, Cologne, Germany
Wave, Budapest, VI. ker., Bajcsy-Zs út 15/D (Révai köz 2.) • tel: 36/1-269-4231
Zenflesh Records, P.O. Box 252065, Los Angeles, CA 90025, USA

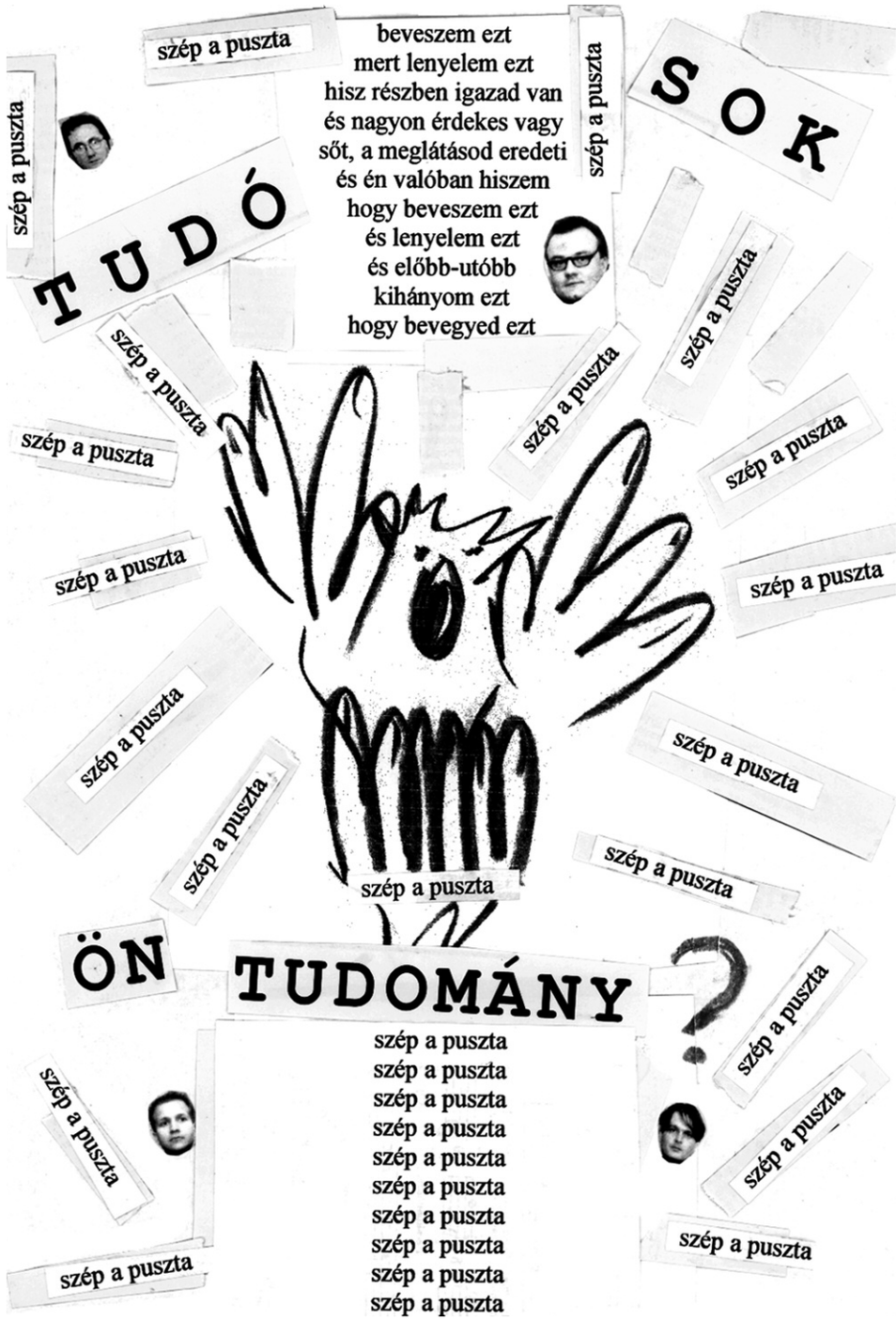
szép a puszta
beveszem ezt
mert lenyelem ezt
hisz részben igazad van
és nagyon érdekes vagy
sőt, a meglátásod eredeti
és én valóban hiszem
hogy beveszem ezt
és lenyelem ezt
és előbb-utóbb
kihányom ezt
hogy bevegyed ezt
SOK
TUDÓ
ÖN
TUDOMÁNY
?

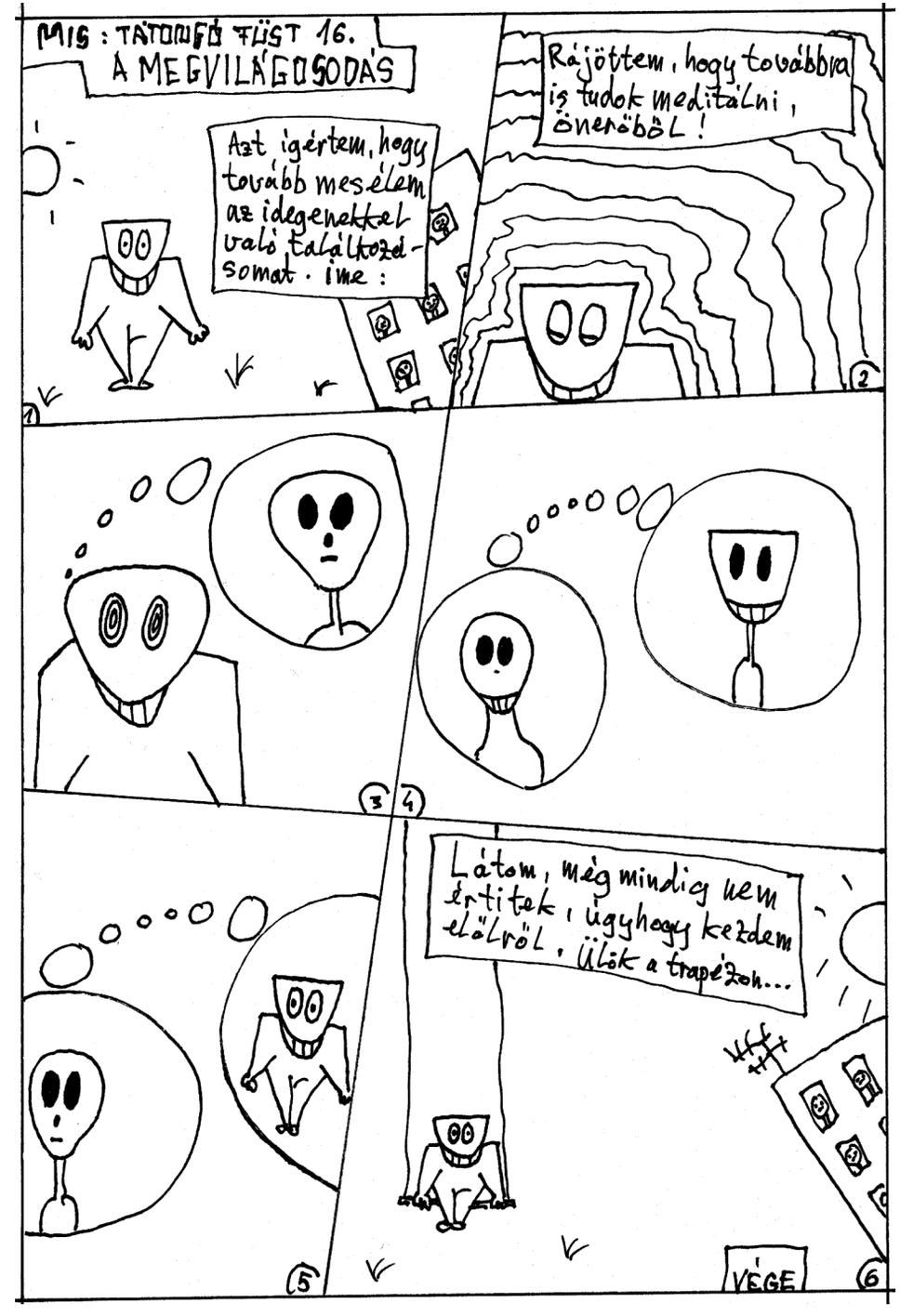
MIS: TÁTONGÓ TÜST 16.
A MEGVILÁGOSODÁS
Azt ígértem, hogy tovább mesélem az idegenekkel való találkozásomat. íme:
Rájöttem, hogy továbbra is tudok meditálni, önerőből!
Látom, még mindig nem értitek, úgyhogy kezdem elölről. Ülök a trapézon...
VÉGE